2

R. P.
FRANCISCI ALOYSIJ KAMPERGER

E

SOCIETATE IESU

Doctoris Theologi

DE
DEO TRINO
QUÆSTIONES

ET

RESPONSA THEOLOGICA.

DE
DEO TRINO
QUÆSTIONES
ET
RESPONSA THEOLOGICA,
PRÆLECTA
A
Reverendo & Eximio Patre

P. FRANCISCO
KAMPERGER
à SOCIETATE JESU
SACROS. THEOLOGIÆ
DOCTORE,

Propugnanda
A
DOCTISSIMO DOMINO
MATHIA JOSEPHO REICHEL
Duxoviensi Bohemo,
A.A. LL. & Philosophiæ Magistro, SS. Theologiæ Baccalaureo Formato, I. V. Candidato.

Pragæ, Typis Universitatis Carolo-Ferdinandeæ in Colleg. Soc. IEsu ad S. Clementem,
Anno 1674.

ILLUSTRISSIMO
ET
REVERENDISSIMO DOMINO
DOMINO
JOANNI
FRIDERICO
SAC. ROM. JMP. COMITI
à WALDSTEIN
HÆREDITARIO DOMINO
IN DUX ET OBERLEUT-
TENSDORFF, &c.
EPISCOPO
REGINÆ-HRADECENSI,
CATHEDRALIS ECCLESIÆ
AD S. JOANNEM.
WRATISLAVIÆ
DECANO,
Ibidem Collegiatæ ad S. Crucem
PRÆLATO & CANTORI
Cathedralis Ecclesiæ Olomucensis
CANONICO,
Sacri Militaris Ordinis Crucigerorum
cum Rubea Stella, per Bohemiam, Moraviã,
Silesiam, & Poloniam Supremo, ac Generali
MAGISTRO
Domino Domino Observandissimo, Mecænati
Gratiosissimo.

JLLUSTRISSIME
A C
REVERENDISSIME DOMINE
DOMINE MECOENAS
Gratiosissime.

DABIS veniam, COMES JLLUSTRISSIME, ANTISTES REVERENDISSIME, quòd meæ de DEO TRINO Quæstiones Theologicæ, Tuo sub Nomine in lucem prodeant. Non poterant aut aptiùs, aut felicioribus sub auspicijs Ter maximæ TRIADOS arcana, quàm sub Ter maximi Mecœnatis auspicijs propugnari. Trismegistus es, quia (ùt Ægyp-
tius

tius ille Hermes) & *Sanguine* per tot Heroës derivato, & *Sapientiâ*, & *Sacerdotio*, clarissimus. Sanguinis certè heroi splendorem is in TE desideret, qui nescit è fœcundissimo Heroum Seminario (Skalensi ad Turnovium Castro) velut ex equo Trojano, nobilissimos prodijsse Achilles, nec lunatos Thracum sub Bullionio acinaces, nec efferam Prutenorum sub Ottocaro rabiem, nec Balthicum sub FERDINANDIS furorem metuentes: Deucalionæis constare lapidibus Castrũ Skalense, aut Cadmeam sementem circa illud

 missam

missã diceres, adeò omnia in viros ac Heroas abeunt. Desijt jã Fabios suos jactare Roma, postquam sub annũ reparatæ salutis 1254. ab HENRICO de WALDSTEIN, quatuor supra vicenos Martem & arma spirantes filios, Przimislao Ottocaro Boëmorũ Regi sisti vidit. Armatam virorũ aciem è seminatis à se draconis dentibus prognatam, saxi jactu Jason in mutuas adegit cædes. Austriaci Jmperatores hostiles acies, saxeis WALDSTEINICA è stirpe heroibus, dissipavêre: quod ipsum in BERTHOLDO WALDSTEIN tunc legionis fortissimæ

(toti

(toti deinceps Cæſareo Marti deſtinato) Duce, fatalis Germaniæ toti Hañibal, Guſtavus Sueciæ Rex, non potuit nõ mirari, dum toto horarũ novem ſpatio acerrimè præliantẽ, attonitus ſpectavit. Nec mirũ: ſinguli ſuo inſculptum pectori circumferebant, quod eorum nonnemo ſuo ſubſcribere nomini ſoleñe habuit: HINKO de WALDSTEIN, *cum ferrea tabella, Dei amicus, totius mundi inimicus, Regis & Domini ſui fidelis ſervus.*

Sed jam Tuam, COMES ILLUSTRISSIME, PRÆSUL REVERENDISSIME, Tuorúmq; ſuſpi-

ciamus Sapientiam. *Si arma ſumpſerant* (dicebat de Catonibus Franciſcus Petrarcha, ego de Waldſteinijs) *natos in armis crederes: ſi ſe ad ſtudia convertiſſent, inter litteras educatos crederes.* Nihil hîc de Gratioſiſſimæ Muſis Pragenſib⁹ memoriæ, Palladis togatæ delicio, ZDENKONE WALDSTEIN cōmemorabo: quem, quotquot vixdū ex ephebis egreſſum nocturno diurnóq; labore litteris inſudantē ſpectavêre, grande aliquid, non vani augures, de eo ominabantur; certè vel tum Virorum ſapientiſſimorū judicio dubium reli-

quit, armatáne plus, an togata Pallas ſtirpi Waldſteinicæ deberet. Et verò expectationem non fefellit, ſiquidem ſeptimo ſupra decimũ ætatis anno, novus hic Ganymedes ab Imperiali Aquila Muſis abreptus, Ferdinandi I. delicium, & viarum omnium per Imperium comes aſſiduus, è Comitijs Francofurtenſib⁹ ad Pium IV. Summum Chriſti in terris Vicarium, ſumma cum ſapientiæ laude Legatus; à Maximiliano Ferdinandi I. Filio Aſſeſſor Judiciorũ in Moravia creatus, ſubinde ad comitia Auguſtana vocatus, viri ſapientiſſimi ac

eruditiſſimi nomen circumfe-
rebat. Unum BENEDICTUM de
WALDSTEIN ſinè injuria præ-
terire nequeo, ob exhauſtos ad
Cleanthæam lucernã Philo-
ſophos, elucubratos Theolo-
gos, *laborioſum philoſophum*,
Theologum exactũ paſſim vo-
citatum, ſub annum 1558. in
Univerſitate Pragenſi, aggra-
tulante, non ſinè Regiorum
Filiorum invidia, Sereniſſimo
Bohemiæ Rege Georgio, Ma-
giſterio Philoſophico inſigni-
tum. Deniq; Waldſteinicam
Sapientiam in BENEDICTO de
WALDSTEIN, è Canonico O-
lomucenſi (poſt adeptam pri-
mam

mam in Theologia lauream) Caunicensiũ Episcopo venerata est Marchia: in HENRICO de WALDSTEIN è tot competitoribus, MAXIMILIANI Cæsaris Legato, suspexit Hispania, Anglia, Gallia: in JOANNE, ZDENKONE, WOK, HASSIK, HANEK, ADAMO de WALDSTEIN Silesia & Moravia: demũ in felicissimæ memoriæ MAXIMILIANO de WALDSTEIN, FERDINANDI III. delicio, Tuo, COMES JLLUSTRISSIME, progenitore reverita est Boëmia. In cujus Sapientiæ hæreditatẽ, si TE, non nataliũ felicitate, sed indefesso labore, venisse negaverint homi-

mi-

mines, *lapides cænaculi Carolini* (quos inter bis ſenis abhinc annis pro centro Mariano, ab Auguſtiſſima Auſtriacorũ pietate, Virgini ſinè labe conceptæ erecto, diſputâſti Philoſophus) *clamabunt.* Suſpexit poſtmodum hanc Tuam Auguſtiſſimâ Leopoldi catenâ *torquatam* Sapientiam, Mundi caput Roma, fecítq; ut Alexandro VII. ſupremo in terris Chriſti Vicario, *Domeſticus* fores *Prælatus.* Beatum, Sapientũ nonnemo, prædicabat Regnũ, in quo vel regnarent Philoſophi, vel philoſopharentur Reges. Beatã igitur tum Ec-

cleſiam

clesiam Reginæ-Hradecenã, tũ Venerabilem Crucigerorũ cum rubea Stella Militiã, quarũ illa in TE Antistitẽ, hæc Magnũ Magistrum est adepta, tam Sapientẽ. Fulgebis, nè dubita cum eruditis; sicut *stella in perpetuas æternitates*, qui jam in terris olim *Stellæ Montium Custodi* in amoribus, nunc *Stellarum Magister*, audire meruisti. Cum litteris, quas semper amabas, fædus inijsti, COMES JLLUSTRISSIME; nè dubita, & illæ Tuæ triumphum gloriæ per posteritatis seriem agent, donec familiari Waldsteinicis Heroibus morien-

riendi arte, heroicâ ſcilicet,ſe-
rò licèt è terris in aſtra trans-
lato, parem tantis virtutibus
inter litterarios Heroas locum
conſtituant.

Unum adhuc deerat, COMES
JLLUSTRISSIME, quò minùs eſ-
ſes *Triſmegiſtus*: *Regale* videli-
cet *Sacerdotiū*, quod in TE nè
deſideraretur, neſcio quis di-
vinior Paris, certante pro TE
Bellonâ, Aulâ, ac Religione,
huic, Trium pulcherrimæ, TE
addixit. Beatam TE iterum
Eccleſia Reginæ-Hradecena!
non fluctuabit navis Tua, quæ
Anchoram tuam gentilitiam
Saxo tam nobili infixiſti. Ri-

debis

debis poſthac procellas, ædificata ſupra Petram firmam, quia Waldſteinicam. Pro foribus templorũ lapideos Leones ſtatuebant veteres Ægyptij, quod ſcintillãtibꝰ ac apertis vigilarent oculis; TU tutiſſimas fore aras tuas nè dubita, pro foribꝰ tuis noctes atq; dies Leone WALDSTEINICO excubante. Familiare ſemper fuit WALDSTEINIIS pro DEO & Eccleſia præliari: jã ſub annũ ſalutis 1097. pro ea præliabantur in Palęſtina ſub Bullionio. A. 1244. in Pruſſia contra hæreticos ſub Ottocaro: gliſcentẽ inter Moraviæ Proceres hæ-

reſin

resin extinxêre sub Wladislao. In TE deniq; ANTISTES REVERENDISSIME, fidelissimũ DEO & Ecclesiæ Orthodoxæ sanguinẽ veneratur etiamnũ Bohemia, clarissimi videlicet Herois ADAMI de WALDSTEIN AVI TUI, qui Supremus Regni Judex & S.C.M. Consiliari⁹, meditante rebellionem hæresi, nullũ non movit lapidẽ, quo labantẽ Religionem Atlas Christian⁹ sustineret. Erũpente demum in apertũ incendiũ hæresi, Augustissimæ memoriæ Ferdinando II. frustrà medicã manum admovente, imortali dignus encomio ADAMUS, bonorum

em-

omniũ jacturã lætiſſimo excepit animo, nè DEO & Eccleſiæ foret infidelis. Quâ DEO Cœlóq; præſtitâ fide id demũ meruit, ut cùm cõjurati tã pio Cæſari in albo monte ad Pragam veniſſent in prælia Divi, ADAMUS, com̃uni gratulantis ſibi tã fidũ Eccleſiæ Heroëm Boëmiæ applauſu, ſub A. 1627. Supremus regni Burggravius FERDINANDO II. jubente, audiret vel invitus.

Sed ad TE redeo COMES JLLUSTRISSIME. Accipe eâ, quâ ſoles, facilitate (*Triſmegiſtus* cùm ſis, id eſt, TRINUS & UNUS) de *Unius* DEI *Trinitate* Quæſtio-

nes.

nes. Habe Patrem, ANTISTES REVERENDISSIME, Verbũ, MAGISTER JLLUSTRISSIME, gratiarũ omniũ fontẽ Paracletũ, cœlestiũ mysteriorum Dispensator sacratissime. Ego interim felicissimũ me arbitrabor, si Aquila WALDSTEINICA, quæ in perduelles Romano Jovi Gigantes, septenis & ampli' sæculis *belli fulmina* (Heroës, Scipiadûm æmulos) ministravit, *Cedri* meæ Theologicæ *medullam* (DEUM TRINUM) auferre non dedignabitur.

Ita vovet

JLLUSTRISSIMÆ AC REVERENDISSIMÆ Dominationis TUÆ

Clientum minimus

MATHIAS IOSEPHUS REICHEL.

GEORGIUS HOHENEGGER

PROVINCIÆ BOHEMIÆ SOCIETATIS JESU PRÆPOSITUS PROVINCIALIS.

CUm *Quæſtiones & Reſponſa Theologica*, de *DEO TRINO*, à Patre FRANCISCO KAMPERGER noſtræ Societatis Sacerdote conſcripta, tres ejuſdem Societatis Sacerdotes recognoverint, ac in lucem edi poſſe judicaverint: poteſtate à Patre Noſtro JOANNE PAULO OLIVA Præpoſito GENERALI ad id mihi datâ, facultatem concedo, ut typis mandentur. In quorum fidem has literas manu meâ ſubſcriptas, & ſigillo Officij mei munitas dedi. Brunæ 31. Auguſti, Anno 1674.

(L.S.)

Georgius Hohenegger.

Quæstio Prima.

DE EXISTENTIA, ET COGNOSCIBILITATE TRINITATIS.

ARTICULUS I.

An in DEO detur Persona?

RESP. *dari. Probatur.* Persona idem est, quod *substantia individua*, seu *singularis*, *naturæ intellectualis*, ùt Boetius; vel, ùt Richardus Victorinus & Joannes Theologus in Florent. sess. 19. *Persona, est naturæ intellectualis, incommunicabilis existentia.* Atqui DEUS est *Substantia*, ùt patet: est enim Ens primum, Perfectissimum, Causa substantiarum, quod accidenti non convenit. Est etiam *Substantia individua & singularis*: quia est unicus, simplex, verè & realiter existens, distinctus ab omni alio. Est etiam *Naturæ intellectualis*, quia est intelligens, volens, liber. Convenitque illi *existere*: est enim Ens per es-

sentiam; & quidem *existere incommunicabiliter*, quia existit connaturalissimè; implicat autem rem existere naturaliter, sinè termino ultimo, adeóq; incommunicabili existentiæ. 2. Persona, est perfectio sinè imperfectione, naturæ intellectuali propria, addens illi specialem dignitatem & complementum, supra naturas omnes cæteras; sed in DEO datur omnis perfectio sinè imperfectione, & omne complementũ naturæ intellectualis; ergo &c. 3. Actiones sunt suppositorum (natura enim non agit, nisi ùt subsistens in singulari) actiones verò proprijssimæ & nobilissimæ, sunt suppositorum intellectualium, sive personarum: supposita enim intellectualia, cùm sint libera, non aguntur necessitate naturæ, sed per modum dominij agunt se ad suos actus; ergo cùm actiones DEI sint perfectissimæ, sunt actiones suppositi intellectualis, seu Personæ; ergo datur in DEO Persona.

Hinc patet in DEO dari suppositum & hypostasin: includitur enim hypostasis in Persona, sicut genus in specie. Definitur enim suppositum sive hypostasis: *Natura cujuscunq; indiuidua seu singularis substantia*, ùt patet ex Boëtio l. de 2. naturis. Quamvis interdum Patres hypostasin

pro

pro Essentia, vel pro supposito naturæ intellectualis, sive Persona, usurpent apud Montoyam. Disp. 31. sect. 3. & 5.

Sed contrà I. Etiam anima rationalis separata, manus vel pes hominis, DEItas secundùm se sumpta, sunt substantiæ individuæ naturæ intellectualis, nec tamen sunt Personæ; ergo ex hoc non probatur in DEO Persona. *Confirm. 1.* Persona est idem quod hypostasis, aut saltèm includit hypostasim; sed hypostasis significat accidens, non substantiam: nam Hebr. 11. dicitur in Græco: *Fides est sperandarum hypostasis rerum.* Et 2. Corinth. 11. *In hac hypostasi gloriæ*: constat autem fidem & gloriam esse accidentia; ergo Persona est accidens; ergo non datur in DEO. 2. In definitione Personæ, vel substantia significat primam substantiam, vel secundam. Si primam, frustrà additur: *Individua.* Si secundam, est implicantia in adjecta voce: *Individua.* Nam secundæ substantiæ dicuntur genera & species, quæ opponuntur individuo; ergo mala est definitio Personæ, nec ex illa probatur in DEO Persona. Imo videtur, Personam nullo prorsus modo posse definiri: nullum enim singulare definitur; Persona autem significat quiddam singulare.

Resp. Neg. Antec. Nam 1, anima se-

parata non est substantia simpliciter, sive completa, de qua est definitio. 2. non est substantia naturæ alicujus integræ, & completæ specificè, prout ad Personam requiritur, sed est pars naturæ. 3. non est substantia individua, quia non est incommunicabilis; communicatur enim corpori tanquam forma subjecto, pars comparti, ad componendum quoddam tertium per se; proinde non existit per se completè, & divisim ab omni alio, prout ad individuum requiritur. Idem dicendum de partibus hominis integrantibus, quamdiu sunt in homine; quando verò existunt separatæ, cùm non sint ultrà unibiles humano corpori, sunt quidem supposita integra, & primæ substantiæ, non tamen Personæ, quia non sunt substantiæ naturæ intellectualis. Similiter DEItas secundùm se sumpta, non est Persona, quia non est substantia individua, id est, incommunicabilis rebus subsistentibus: communicatur enim tribus suppositis divinis. *Ad 1. Confirm. Resp. Neg. Min. Ad prob. dico*: Hypostasin ibi accipi analogicè, & metaphoricè pro basi & fundamento, propriè tamen dici solùm de substantijs physicis, ùt ex PP. ostendit Montoya Disp. 31. sect. 2. & 3. *Ad 2. Confir.* ajo: substantiam in definitione Personæ

accipi

accipi genericè, & in communi; per vocem autem *Individua* contrahi ad ſubſtantiam primam, ſicut ſi dicas: hominem eſſe animal rationale, ibi animal nec ſumitur pro humano, nec pro bruto, ſed in genere; addendo verò rationale, contrahitur ad ſignificandum animal humanum. *Ad ultimum Reſp.* ſingulare definiri non poſſe, in quantum eſt hoc ſingulare, poſſe tamen ſecundùm rationem communem ſingularitatis; atque ita definit Perſonam Boëtius.

II. Nuſquam Scriptura tribuit DEO nomen Perſonæ; ergo non datur in divinis: *Non eſt enim audendum aliquid dicere de Superſubſtantiali Divinitate, præter ea, quæ divinitus nobis ex ſacris eloquijs ſunt expreſſa* ait Dionyſ. c. 1, de Divin. Nom. *Confirm.* DEUS non eſt hypoſtaſis, nec ſubſtantia, quia non ſubſtat accidentibus; nec eſt ſubſtantia individua, cùm principium individuationis ſit materia, DEUS autem ſit immaterialis; ergo non eſt Perſona. *Reſp. Neg. Conſ.* Nam licèt vox *Perſona* in Scriptura DEO non tribuatur, tribuitur tamen res, quam hâc voce ſignificari docuerunt Concilia & PP. nimirũ, quòd ſit per ſe ſubſiſtens, individuus, intellectualis, &c. Aliàs ſequerètur, non eſſe loquendum de DEO, niſi eâ tantùm linguâ, quâ primò Scriptu-

ram dictavit Spiritus Sanctus, ùt bene Div. Thomas hîc. *Ad Confirm. Resp.* DEUS non est hypostasis & substantia, in quantum his vocibus significatur subjectum accidentium; conc. in quantum significatur res subsistens; neg. Item: non est substantia individua, prout hoc nomine importatur aliquid, cujus principium est materia; conc. prout importatur incommunicabilitas; nego.

ARTIC. II. *An in DEO dentur plures Personæ.*

R*Esp. Plures. Alia est enim Persona Patris, alia Filij.* Athan. in Symbolo. *Probatur* ex Scriptura 1. quidem contra Judæos ex vetere Testamento: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Quæ verba non possunt esse DEI ad Angelos, quia nec Angeli sunt Factores hominis, nec homo est ad imaginem Angelorum: nec etiam Personæ unius divinæ alloquentis seipsam; quia nemo artifex solitarius secum ita loquitur; ergo sunt verba Personarum plurium divinarum inter se. Idem probatur ex ijs lo-

cis, quibus promittitur à DEO Meſſias, qui ſit futurus verus DEUS: Perſona enim mittens diſtinguitur à miſſa; & utraq; tamen eſt DEUS. 2. Contra Hæreticos ex novo Teſtamento: *Ad eum veniemus*, Ioannis 14. *Ego in Patre & Pater in me; ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis. Ejus, qui miſit me, Patris; Spiritus Sanctus, qui à Patre procedit.* ibidem. Quæ omnia cum proprietate intelligi non poſſunt, ſinè pluralitate Perſonarum in DEO. Nemo enim dicitur mitti, procedere, eſſe à ſe ipſo, eſſe Pater, aut Filius ſui ipſius. Contra Paganos difficulter hæc veritas probari poteſt, niſi per principia univerſalia, oſtendentia omnia fidei noſtræ dogmata eſſe evidenter credibilia.

Suadetur nihilominus ratione 1. quia in divinis datur oppoſitio producentis & producti, ùt patebit Quæſt. 2. ergo aliqua pluralitas & diſtinctiō; non datur autem diſtinctio Naturæ, cùm implicent plures Naturæ divinæ, ſive Dij. Neque terminus productus poteſt eſſe accidens, cùm in DEO non dentur accidentia; ergo dantur plures res ſubſiſtentes in eadem Natura divina Intellectuali; quæ cùm ſint diſtinctæ inter ſe, erunt ſubſiſtentes incommunicabiliter, &

consequenter Personæ. 2. Pluralitas Personarum in eadem Natura divina non repugnat, ùt constabit ex solutione argumentorum; ergo defacto datur. Nam in æternis idem est esse, & posse esse, ùt inquit Philosophus. 2. DEUS, prout significat Personam quandam increatam, est beatus, non aliter autem, quàm contemplatione alicujus Optimi & Pulcherrimi; atqui non contemplatione aliûs extra se (sic enim daretur aliquid DEO melius & pulchrius) sed neque sui ipsius tantùm: *Hoc enim*, ait Philosophus l. 2. Magn. Moral. c. 15. *delirum est: nam hominem qui sese contemplatur, utpote insensatum increpamus*: ergo contemplatione alicujus præterea à se distincti, quod tamen etiam sit optimum & pulcherrimum, adeóque DEUS; atque ita datur pluralitas, & distinctio Personarum in DEO. 3. DEUS intelligit seipsum: intelligere autem; cùm sit vivere, est agere, & quidem immanenter; datur itaq; in DEO actio immanens; omnis autem actionis est aliquis terminus, immanentis quidem immanens, transeuntis transiens; ergo datur in DEO terminus aliquis immanens Intellectionis; non quidem accidentalis (hoc enim repugnat DEO) sed substantialis, & per se subsistens; non autem creatus: nihil

nihil enim creatum immanet DEO; ergo increatus; ergo ejusdem Naturæ divinæ, cùm plures non dentur; distinctus tamen à Persona intelligente, cujus est terminus: cùm inter principium & terminum detur oppositio relativa, nihil autem opponi possit sibi ipsi; ergo in eadem Natura divina Intellectuali, datur Persona intelligens, & terminus Intellectionis subsistens, distinctus à Persona intelligente; ergo plures entitates subsistentes incommunicabiliter; ergo plures Personæ. 5. Intrà DEUM datur Charitas perfecta (nihil enim illâ dulcius & perfectius) sed Charitas non datur nisi inter plures, juxta illud Greg. Homil. 17. in Evang. *Minùs, quàm inter duos, Charitas haberi non potest*; ergo.

Hinc iterum patet: plures in DEO dari hypostases, supposita, substantias, prout substantia suppositum, non verò essentiam significat: omnis enim Persona, ùt talis, est suppositum, & hypostasis; substantia, non accidens; ergo ubi plures Personæ, ibi plura supposita, hypostases, substantiæ. Et ita loqvuntur Hilarius, Anselmus, Ioannes Papa lib. de 2. naturis. Propter usum tamen loquendi de hoc Mysterio jam receptum, non est dicendum absolutè (præsertim cùm agitur cum Hæreticis) dari in

DEO plures substantias, nisi aliquo addito: *Relativas, Personales* &c. quia vox *substantia* simpliciter dicta supponit communiter pro natura.

Sed contrà I. Si dantur plures Personæ divinæ, vel quælibet est infinita vel finita. si infinita, sufficit unica Naturæ divinæ infinitæ, aliæque sunt superfluæ; si finita; ergo imperfecta, DEOque indigna. *Resp. Neg.* 1. *sequelam*: Natura enim divina est essentialiter fæcunda; fæcunditas autem non stat sinè pluralitate suppositorum vel Personarum; ergo non sufficit Persona unica.

II. Ideo dantur plures homines, quia dantur plures personæ humanæ; ergo si dantur plures Personæ divinæ, dabuntur plures Dij. *Resp. disp.* esse: quia in creatis producitur tam natura quàm persona; hinc tot naturæ, quot personæ. In DEO non producitur Natura, ùt talis, sed solæ Personæ: hinc multiplicantur Personæ, non Naturæ.

III. Ideo non sunt plures Dij, quia nullus ipsorum esset perfectus, cuivis enim deesset aliquid; aliàs à se non distinguerentur; ergo ob eandem rationem non erunt plures Personæ. *Resp. disp.* esse, quia si essent plures Dij, quisque eorum necessariò

necessariò careret perfectione aliquâ essentiali alterius, haberétq; alterum æqualem in perfectione: & ita nullus esset perfectus summè & infinitè. Ubi autem natura est una, optimè stat summa & infinita perfectio omnium & singularum Personarum.

IV. Vel distinctio & pluralitas est perfectio, vel non. Si non: non datur in DEO pluralitas Personarum: nihil enim datur, nisi perfectio in DEO. Si ita; ergo maxima distinctio, est maxima perfectio; adeóque in DEO datur maxima distinctio & pluralitas; ergo distinctio Naturarum. *Resp.* distinctionem Personarum in eadem natura, esse perfectionem, quia fundatur in mirabili fæcunditate, communicabilitate, beatitudine naturæ: distinctionem autem naturarum arguere imperfectionem: oritur enim ex limitatione illarum. ideo námque distingvuntur, quia nulla ipsarum continet omnem perfectionem entitativam simpliciter simplicem: si enim contineret, non esset, per quod essentialiter distingueretur.

V. Si darentur in DEO plures Personæ, posset ab illis abstrahi ratio communis divinæ Personæ; sequela implicat; quia sequeretur rationem communem sic abstractam prædicari de DEO, ùt genus, vel ùt

aliud prædicabile, & consequenter dari in DEO compositionem metaphysicam ex genere vel specie &c. quod est contra dicta Q. 3. Art. 2. de DEO Uno. *Confirm.* 1. Sola Essentia est communis Personis divinis; ergo non Persona. 2. De ratione Personæ est esse incommunicabilem; ergo nequit esse communis pluribus. 3. Nomen Personæ nec potest esse commune tribus Personis divinis reipsâ, quia sequeretur tres Personas esse unam Personam; nec ratione, quia sic Persona esset universale, adeóque genus vel species respectu DEI, quod implicat. *Permissâ sequelâ Resp. Neg. subsumpt. & prob.* Nam sicut ens non prædicatur genericè, vel specificè de inferioribus, quia est transcendens; ita Persona non prædicatur sic de Patre, Filio, & Spiritu Sancto, quia transcendit differentias, vel quasi differentias ipsorum, Paternitatem, Filiationem: est enim Paternitas divina formaliter aliquid subsistens, adeóque substantiale; aliquid incommunicabile, adeóq; individuum; aliquid Naturæ divinæ adeóque intellectuale, ac proinde formaliter Persona. 2. quia ad prædicabile, ùt est genus, species, requiritur, ut prædicetur de multis secundùm *esse* differentibus; quod non convenit Personæ abstractæ à Personis di-

divinis. *Ad* 1. *Confirm. Resp.* Sola Essentia est communis Personis divinis realiter, & ita, ut eadem numero insit omnibus; conc. sola Essentia est communis ratione; neg. Sic enim etiam communis est Persona abstractè sumpta: aliàs non possent dici, esse tres Personæ, sicut non possent dici tres homines, nisi *homo* esset tribus commune. *Ad* 2. *Resp.* de ratione Personæ est, esse incommunicabilem secundùm entitatem, quæ est Persona; conc. secundùm ipsum modum existendi incommunicabiliter; neg. Nam licèt entitas Petri ex ratione Personæ debeat non esse entitas Pauli, utrique tamen convenit, quòd existant incommunicabiliter. *Ad* 3. *Confirm. Neg. altera sequela*: Ad universale enim requiritur, ut non sit transcendens: ad genus verò & speciem, ut prædicetur de pluribus secundùm esse differentibus; quorum neutrum convenit Personæ abstractæ à Personis divinis.

ARTIC. III. *An in divinis dentur Tres Personæ, nec plures Tribus?*

R*Esp.* *Tres, ac tantùm Tres. Fides enim Catholica hæc est, ut unum* D E U M *in Trinitate, & Trinitatem in Unitate*

tate venerentur. Symb. Athan. *Prob.* 1. ex Scriptura. *Benedicat nos DEUS, DEUS noster, benedicat nos DEUS* Psal. 66. *Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Psal. 72. *Sanctus, Sanctus, sanctus Dominus DEUS exercituum.* Isaiæ. 6. *Baptisantes eos in Nomine Patris &c.* Matth. ult. *Tres sunt qui testimonium dant.* 1. Ioannis 5. *Aperti sunt Cœli, & vidit Spiritum DEI descendentem sicut columbam, & ecce vox de Cœlo dicens: Hic est Filius meus dilectus.* Matth. 3. Idem patet ex Conc. & PP. fusè apud Montoyam Disp. 33. sect. 1.

Probatur 2. ratione. In DEO datur aliqua Persona improducta, & quidem unica, & duæ productæ, nec plures; ergo datur præcisè Trinitas Personarum. 1. *pars probat.* Quia non potest dari processus in Personis productis in infinitum; ergo aliqua est improducta. *Confirm.* Vel omnes Personæ divinæ sunt productæ, vel non. Si non; habetur intentum. Si ita; vel sunt productæ ab aliquo principio, quod est extra omnes Personas divinas, vel quod est intra omnes. Si primum; ergo sunt productæ ab aliquo, quod non est DEUS. Si secundum; ergo vel aliqua produxit seipsam, vel plures se invicem. *Probat. 2. pars 1.* Uni-

Unica in divinis ratio pluralitatis, est oppositio relativa, producentis & producti: hinc Justitia & Sapientia non sunt duæ Personæ, quia non opponuntur sibi sub hac ratione; ergo implicant plures Personæ divinæ improductæ. 2. Si darentur plures personæ improductæ, non esset ratio cur darentur tot, & non plures in infinitum. 3. Plures illæ personæ improductæ, vel omnes essent absolutæ, vel aliqua absoluta, aliqua relativa, vel omnes relativæ. Non primum, quia omnis perfectio absoluta in DEO, est perfectio simpliciter simplex; sed una perfectio simpliciter simplex non opponitur alteri simpliciter simplici; ergo nulla perfectio absoluta in DEO, opponitur alteri absolutæ; sed in DEO omnia sunt unum, quæ non opponuntur, ùt patet in Sapientia, Justitia &c. ergo omnes perfectiones absolutæ in DEO sunt unum; ergo implicat esse plures in DEO Personas improductas absolutas. Non secundum, ob eandem rationem, quia nulla perfectio absoluta in DEO, opponitur perfectioni relativæ divinæ: quæ autem in DEO non opponuntur, sunt unum; ergo perfectio absoluta in DEO est unum cum quavis perfectione relativa DEI; ergo implicant plures Per-

personæ improductæ, una absoluta, alia relativa. Nòn tertium: quia in DEO nequit dari Relatio nisi producentis & producti, ùt ostendetur Quæst. 3. sed in pluribus Personis improductis non daretur Relatio producti; ergo daretur in omnibus Relatio producentis. Per hanc autem non possent distingui ab invicem; quia Relatio producentis, quæ esset in una Persona, non opponeretur respectu alterius; ergo &c. *Prob. denique* 3. *pars Anteced.* In DEO dantur solùm duæ processiones ad intrà, ùt dicetur Quæst. 2. nec unius processionis plures possunt esse termini, quàm unicus; ergo duo sunt tantùm termini, seu Personæ productæ.

Probat. 3. Datur ex dictis in divinis aliqua Persona improducta, eáque unica, quæ se ipsam intelligit; quicunque autem intelligit, agit immanenter, & consequenter producit aliquem terminum intellectionis immanentem, nimirum Verbum mentis; ergo datur in DEO Verbum productum per Intellectionem à Persona improducta; In DEO autem nihil potest esse creatum, vel accidentale, vel inhærens per compositionem; ergo Verbum divinum debet esse subsistens, & DEUS. Cùm autem inter producens & productum repe-

riatur

atur neceſſariò aliqua realis diſtinctio; go Verbum divinum diſtinguitur realiter Perſona improducta producente, & ita am dantur duæ Perſonæ, una improducta & producens, altera producta: Quia verò n divinis Intellectus eſt Natura, ùt dicetur; ſequitur Perſonam productam per Intellectum procedere per Naturam, & eſſe Filium; inter Patrem autem & Filium (eos maximè, quorum quiſq; eſt Bonitatis infinitæ) datur naturaliter Amor mutuus. Amant igitur ſe invicem duæ Perſonæ divinæ: cùm verò amare iterum ſit agere immanenter, oportet rurſum amando produci aliquem terminum immanentem; qui quidem non poteſt eſſe creatus, vel accidentalis, vel indiſtinctus à duabus Perſonis producentibus, ùt antea in ſimili dictum eſt; dabitur ergo Perſona tertia, nimirum Amor ſubſiſtens. Non dantur autem in Natura purè intellectuali, qualis eſt DEUS, plures actiones immanentes, quàm hæ duæ, ùt patebit Quæſt. 2. & cujuſq; actionis non poteſt eſſe, niſi terminus unicus: ergo dantur Perſonæ tres, nec plures tribus.

Sed contrà 1. Si dantur in DEO tres Perſonæ; ergo etiam tres Eſſentiæ. *Probat. ſeq.* Eſſentia eſt abſtractum entis ſicut entitas; ſed ſi dantur tres Perſonæ dantur tres enti-

entitates; ergo & Eſſentiæ. *Confirm.* In DEO non datur Eſſentia Perſonalis unica; ergo tres, ſicut tres Perſonæ. 2. Definitio explicat eſſentiam rei, ſed Perſonæ divinæ definiuntur diſtinctis definitionibus; ergo ſunt diſtinctæ Eſſentiæ. 3. Quæ differunt ſpecie, vel quaſi ſpecie, diſtinguuntur eſſentijs; ſed Perſonæ divinæ ita differunt; ſic enim loqvuntur Patres, Tertull. contra Praxe. Baſilius l. 2. contra Evnom. 4. Omne conſtitutivum conſtituit aliquam eſſentiam; ſed trium Perſonarum ſunt tria diſtincta conſtitutiva; ergo tres Eſſentiæ. 5. Tres Perſonæ ſunt tres ſubſtantiæ, exiſtentiæ, quidditates relativæ; ergo etiam tres Eſſentiæ relativæ.

Reſp. Neg. ſeq. Nomen enim *Eſſentiæ* ex uſu Eccleſiæ & Patrum, imò & Philoſophorum, ſignificat 1. quidditatem rei, prout abſtractam à ſingularibus differentijs, & conſequenter à perſonalitate, quæ ſupervenit differentijs. 2. Significat id, quod importatur per definitionem, adeóq; principia ſpecifica, non individualia rei. 3. id, quod eſt radix proprietatum rei, ratione noſtrâ. Denique rem ipſam, non modum, quo res afficitur: quæ omnia non conveniunt Perſonis divinis, quâ talibus. *In forma Neg. Maj. prob.* Aliud enim ex

uſu

usu communi significat *essentia*, quàm *entitas*. *Ad* 1. *Confirm.* dico: nullam propriè loquendo dari in DEO Essentiam personalem; adeóque nec unicam, nec tres: est enim, supposito communi loquendi usu, repugnantia in adjecto, dicere: *Essentiam personalem.* *Ad* 2. *Neg. Min.* Simpliciter enim loquendo, unica datur Personarum divinarum definitio, vel quasi definitio, sicut datur unica Essentia. *Ad* 3. similiter *Neg. Min.* Nam sicut in DEO non datur genus, nec species, nec individuum speciei, ita nec datur distinctio generica, specifica, vel numerica propriè, sed alia ab his omnibus diversa; cujus exemplo, sicut in creatis caremus, ita etiam proprio nomine. Patres adducti loqvuntur impropriè. *Ad* 4. *Neg. Maj.* Essentia enim significat quidditatem abstractam, principia non individualia, radicem primam proprietatum; proinde non quodvis constitutivũ, v.g. Personalitatis (quæ est quoddam differentiale, individuale, proprium) constituit essentiam. *Ad* 5. *Neg. Conseq.* Nam licèt *substantia* sæpius pro *essentia*, sæpe tamen etiam sumitur pro *hypostasi*; *essentia* autem constanti usu, ab *hypostasi* distinguitur. Idem dic de existentia. Hæc enim sæpe accipitur pro subsistentia; & in hoc sensu admittun-

tuntur tres relativæ exiſtentiæ. Similiter quidditas, ex uſu Scholaſticorum, ſignificat quamvis formalitatem præciſam ab alijs formalitatibus: unde etiam dicitur de accidentibus & relationibus. Et hoc ſenſu dantur in DEO tres relativæ quidditates.

II. Si in DEO datur Trinitas; ergo datur compoſitio: nam Trinitas eſt totum, compoſitum ex unitatibus ceu partibus. *Confirm.* Illud ens eſt compoſitum, quod non convenit alicui ſuarum partium; ſicut toti homini convenit eſſe hominem, quod non convenit manui vel pedi: ſed Trinitati convenit, eſſe Trinitatem, quod non convenit Patri vel Filio; ergo Trinitas eſt totum & compoſitum. Ex quo ulteriùs ſequitur, dari in DEO aliquid majus & minus: nam totum eſt majus parte, & unitas minus trinitate. *Reſp. Neg. ſeq. & prob.* Nam, ùt bene Durandus, ratio totius, nonniſi abuſivè dicitur de numero; quia totum continet plura, prout aliquomodo ſunt unum, vel unita inter ſe: numerus autem, quâ talis dicit plura, quæ nec uniuntur, nec componunt aliquod unum per ſe. Et licèt ternarius creatus, eſſet totum & compoſitum; non tamen Trinitas increata: omnis enim pars, eſt partialis & imperfecta eſſentia totius, & aliud, quàm alte-

era, & imperfectior quàm totum; quæ-
autem Persona divina, est perfecta Es-
ntia Trinitatis; nec una aliud, quàm al-
ra; nec una minùs perfecta, quàm om-
es simul. 2. quia de ratione partium est,
nam esse extra aliam; quælibet autem
ersona divina, habet in se alias Personas
nanentes, & vicissim habetur. *Ego in Pa-
re, & Pater in me.* Hinc *ad Conf. Neg.
Maj.* Totum enim & compositum necesse
est constare partialibus essentijs, quarum
una sit aliud, quàm altera, una extra aliam,
quævis minùs perfecta, quàm omnes simul:
quæ locum non habent in Trinitate. Hinc
iterum *ad ult. Neg. seq.* Nam licèt in creatis
unitas sit minor ternario, non tamen in di-
vinis, ubi singulæ Personæ continent in se
alias, & vicissim continentur. *Responderi*
etiam potest: dari aliquid in divinis majus
& minus per extensionem numeri, non per
intensionem perfectionis.

III. Trinitas nec significat Substan-
tiam, nec Relationem in DEO; ergo ni-
hil; ergo non datur in DEO. *Antec. prob.*
Substantia divina prædicatur de Personis
divinis, non Trinitas; Relatio importat
respectum ad aliquid, non Trinitas; ergo.
Conf. Trinitas est unum per collectionem;
sed in DEO non datur unitas collectionis,
quia

quia talis unitas est minima unitas; è contrà Unitas in divinis, est unitas maxima, nimirum identitatis; ergo. 2. In DEO non datur inæqualitas; sed Trinitas sive triplicitas, est species inæqualitatis. 3. Quidquid in DEO datur, in Essentia & Vnitate divinæ Essentiæ datur; ergo si datur in DEO Trinitas, datur Trinitas in Essentia, & Vnitate Essentiæ; erunt ergo tres Essentiæ, & tres Vnitates essentiales, quod falsum est. 4. In divinis concreta prædicantur de abstractis: nam verè dicitur DEItas esse DEUS, Paternitas esse Pater; sed Trinitas non potest dici Trina; sic enim darentur novem res in divinis; ergo non datur Trinitas in DEO.

Resp. ad Argumentum. Trinitatem nec significare Substantiam, nec Relationes divinas, sed numerum Personarum ad invicem relatarum in eadem Essentia. 2. Trinitatem significare quidem Relationem, non tamen unam, sed tres, & non ùt Relationes, sed entitates habentes relationem. 3. Trinitatem significare ipsam Substantiam DEI, non quidem secundùm se, sed ùt communicatam tribus suppositis: dicitur enim Trinitas, quasi: Trium unitas. Hinc *ad* 1. *Confirm. Resp.* Trinitas est quid unum per collectionem tantùm; neg. Simul

unum

num per identitatem; conc. significat nim Trinitas tria supposita, quæ simul n ratione suppositi sunt unum per collectionem, simul unum in ratione Naturæ per dentitatem: dicitur enim Trinitas, quasi: Trium unitas, vel identitas. *Similiter dist. cætera.* In DEO non datur Vnitas per collectionem tantùm; conc. per collectionem simul & identitatem; neg. Per collectionem quoad supposita, per identitatem quoad Naturam. In ratione naturæ datur in DEO Unitas maxima, in ratione suppositorum minima. *Ad 2.* In DEO non datur inæqualitas entitativa seu perfectionis; conc. arithmetica & numeralis præcisè; neg. Adde Trinitatem non esse idem quod Triplicitatem, quod supponit objectio. Triplicitas enim significat certam speciem inæqualis proportionis; Trinitas verò, numerum Ternarium absolutè. *Ad 3. Resp.* ergo si datur in DEO Trinitas, datur Trinitas in Essentia *dist.* Trinitas Personarum, ita ut sensus sit, in una Essentia esse tria supposita; conc. datur in Essentia Trinitas Essentiæ, ut sensus sit, Essentiam esse ter unam, vel tres Essentias in una Essentia; neg. 2. quidquid datur in DEO, quoad numerum, datur in Essentia; neg. quidquid in DEO datur quoad

res

res numeratas; conc. Perſonæ enim quæ ternarium habent numerum, verè ſunt in Vnitate naturæ; numerus tamen quem in ratione Perſonarum conficiunt, non eſt in Vnitate naturæ. *Ad* 4. *Reſp.* In DEO prædicantur concreta de abſtractis, quæ non ſunt numeralia; conc. etiam numeralia, ùt eſt: Trinus; nego. Termini enim numerales, multiplicant rationem formalem ſubjecti, de quo prædicantur, ùt cùm dico: *Petrus, Paulus, Ioannes eſt trinus homo*; ſignifico, Petrum, Paulum, Joannem eſſe naturam humanā multiplicatam: aut ſaltèm multiplicat ſuppoſita, habentia eandem rationem formalem: ùt cùm dico; *DEUS eſt Trinus*; ſignifico dari tria ſuppoſita habentia Divinitatem. Ut igitur verum eſſet, Trinitatem eſſe Trinam, aut deberent dari tres ternarij Perſonarum, ſeu novem Perſonæ; quia ternarius Perſonarum eſt ratio formalis, quam ſignificat nomen Trinitas; aut deberent dari tria ſuppoſita, quæ ſingula eſſent Trinitas, quod utrumque falſum eſt.

IV. Non magìs differt in DEO Natura à Voluntate, quàm Natura ab Intellectu; ſed per Naturam procedit alia Perſona, quàm per Voluntatem: per hanc enim procedit Amor, ſeu Spiritus Sanctus, per illum

illam Filius; ergo etiam alia procedet per Intellectum, nimirum Verbum, alia per Naturam, nimirum Filius; ergo plures Personæ, quàm tres. *Confirm.* Personæ divinæ sunt immensæ; ergo nullo numero continentur & mensurantur. 2. Ratio, cur Pater & Filius producant Personas distinctas est Bonitas infinita, quâ propendent ad se communicandum; ergo cùm eandem Bonitatem habeat Spiritus Sanctus, etiam ipse producet Personam aliam, & sic deinceps. *Resp. Neg. Conseq.* Persona enim procedens per Naturam divinam, procedit formaliter per Intellectum; cùm Intellectus sit in divinis Natura; ac proinde Persona eadem est Filius & Verbum; Persona autem, quæ procedit per Voluntatem, non procedit formaliter per Naturam, cùm Voluntas, non sit Natura divina, & ideo non procedit, ùt Filius, sed ùt Amor distinctus ab illo. *Ad 1. Confir. Resp.* Personæ divinæ sunt immensæ, quoad perfectionem & intensivè; conc. extensivè, quoad multitudinem suppositorum; neg. *Idem dic ad Consequens.* *Ad 2. Resp.* Ratio, cur Pater & Filius producant Personam distinctam, est ipsorum Bonitas, in quantum præcisè Bonitas; neg. in quantum affecta Relatione Paternitatis aut Spi-

rationis; conc. Hoc enim diſtinguitur Pater à Filio, Pater & Filius à Spiritu Sancto, quòd ille reſpectu Filij, & hi reſpectu Spiritûs Sancti, ſint Bonitas infinita communicans eſſe alteri; Filius verò reſpectu Patris, Spiritûs Sanctus reſpectu Patris & Filij, ſit eadem Bonitas accipiens eſſe ab altero; de quibus infrà.

Artic. IV. *An Trinitas Perſonarum in divinis ſit ratione naturali cognoſcibilis, ſaltèm ſuppoſitâ revelatione?*

Reſp. *Non eſſe, nè quidem ſuppoſitâ revelatione.* Prob 1. pars Authoritate. *Nemo ſcit, quis ſit Filius, niſi Pater, & quis ſit Pater, niſi Filius, & cui voluerit Filius revelare* Luc. 10. Quod teſtimonium ad probandam impoſſibilitatem, penetrandi Myſterium Trinitatis adhibet Nicænum, & paſſim Patres. *Nulla monas aut trias, neque unitas, aut fœcunditas, nec quidquam aliud eorum, quæ aut ſunt, aut cognita ſunt, arcanum illud Summæ, omniáque ſuperantis Divinitatis, quod rationem mentémque vincit,*

cit, enunciat, neque ejus nomen, neque ratio, sed in ijs ad qua aditus non patet, secreta est. Dionysius c. 13. de Divin. Nomin. *Sola Trinitas in Divinitate Unitatis, se ipsam novit.* Martialis epist. 1. ad Burdigal. c. 10. *Probatur* ratione: Trinitas Personarum divinarum, neq; potest cognosci per causam, ùt per se patet, cùm nullam habeat sui causam: nec per effectus creatos; quia hi procedunt à DEO, ùt Vnus est: procedunt enim ab illo per potentiam creativam, quæ communis est toti Trinitati, adeóq; pertinens ad Vnitatem Essentiæ, non ad pluralitatem Personarum; ac proinde per creaturas non potest cognosci DEUS ùt Trinus, sed solùm ùt Unus. *Confirm.* Tribus modis DEUS cognoscitur per creaturas. 1. per remotionem imperfectionum, quæ reperiuntur in creaturis. Et sic cognoscimus DEUM esse incorporeum, incompositum &c. Atqui hoc modo non potest probari DEVS esse Trinus, cùm nulla suppetat ratio, ostendens carentiam Trinitatis esse imperfectionem, sicut est imperfectio corporeitas, compositio &c. 2. Per attributionem perfectionum, quæ reperiuntur in creaturis, modo quodam eminentiore. Et sic cognoscimus DEUM esse Ens, Substantiam, multò tamen per-

fectiùs, quàm ſint creaturæ. Sed neq; ſic poteſt ratione naturali oſtendi Tres Perſonas eſſe Vnius Eſſentiæ: quia nulla datur ſimilis perfectio in creaturis, quam modo eminentiore DEO attribuamus. 3. Per viam cauſalitatis, cognoſcendo DEVM ex effectibus creatis. Et neq; ſic cognoſci poteſt ùt Trinus, cùm creaturæ procedant à DEO, in quantum Vnus eſt, utì diximus. *Probatur* 2. ratione. Nullum agens poteſt operari, niſi id, ad quod extendunt ſe illius inſtrumenta, per quæ neceſſariò operatur, v. g. agricola non poteſt ædificare per inſtrumenta agriculturæ, neq; architectus agrum colere per inſtrumenta architectonica; ſed inſtrumenta, per quæ intellectus neceſſariò progreditur ad naturalem cognitionem rerum, ſunt prima principia diſcurſûs, præſertim illud: *Quæcunq; ſunt eadem uni tertio &c.* Hæc autem principia, quantùm de ſe, & eo modo, quo illa ſolemus ex cognitione creaturarum apprehendere, non extendunt ſe ad probandam, ſed potiùs improbandam, & oppugnandam Trinitatem Perſonarum in Vna Eſſentia; ergo. *Probatur* 3. Propter quod unum quodq; tale, & illud magìs; ſed Myſterium Incarnationis eſt humanâ ratione incognoſcibile, quia involuit Myſterium Trinita-

nitatis, ùt dicitur in 3 parte; ergo à fortiori incognoscibile erit Mysterium Trinitatis. *Probatur* 4. Mysterium Trinitatis præter alia involuit hæc: quòd terminus immanens, ùt Verbū & Amor, non sit inhærens, sed per se subsistens: quòd generatio, sit in identitatem Naturæ: quòd res eadem sit una & tres: quòd ijdem sint idem, & distincti: quòd opposita, v. g. terminus & relatio sint unum & idem: quòd unus non sit minus, quàm tres, nec tres plus, quàm unus &c. Atqui hæc non sunt ratione naturali cognoscibilia, cùm ipsorum opposita intellectui sibi relicto videantur certa, & evidentia; ergo.

Probatur 2. pars. Quia revelatio non facit, ut Trinitas habeat connexionem cum effectibus creatis, quam aliàs non habet; nec facit, ut principia naturalia extendant se ad inferendam conclusionem, ad quam alioquin se non extenderent; ergo sicut seclusâ revelatione non potest ex effectibus creatis, vel per principia naturalia discursùs, Trinitas cognosci, ita nec positâ revelatione.

Sed contrà I. Philosophi Gentilium, non cognoverunt DEVM nisi per rationes naturales; sed illi cognoverunt Trinitatem, ùt patet ex scriptis eorundem, quæ

adducunt Patres apud Montoyam Disp. 45. sect. 1 ergo. *Resp.* Ex testimonijs Philosophorum constare tantùm, ipsos docuisse quandam pluralitatem Deorum, in substantia, & operatione inæqualium, & diversorum; non autem unam Essentiam identificatam realiter Personis Tribus realiter distinctis, eandem Intellectionem, Volitionem, Operationem ad extrà habentibus, in quo Mysterium Trinitatis consistit. Vel si id cognoverunt, non ratione naturali, sed vel per traditionem ab Adamo, Noe, Abrahamo, ad se usque propagatam, vel ex libris Mosaicis, vel Vaticinijs Sibyllarum Spiritu divino afflatarum, vel ex oraculis dæmonum, quibus ante lapsum hoc Mysterium revelatum fuerat, illud cognoverunt.

II. Si Trinitas non est humanâ ratione cognoscibilis, ergo frustrà est hominibus à DEO revelata. *Resp. Neg. Conseq.* juvat enim cognitio Trinitatis, ad excellens meritum fidei, ad repressionem audaciæ & curiositatis humanæ in scrutandis divinis, ad perfectionem intellectûs humani, qui etiam ex tenui cognitione objectorum nobilissimorum admodum perficitur, ad glorificationem DEI; quæ in perfectionum divinarum cognitione consistit.

III. Va-

III. Variæ à Patribus adducuntur rationes, ex principijs naturalibus ad probandam Trinitatem; ergo. *Resp.* non adduci tanquam sufficienter probativas se solis, sed ùt innixas testimonio DEI revelantis: vel tanquam ostendentes congruentiam Mysterij, suppositâ ejus existentiâ. *Sicut*, inquit D. Thomas hîc q. 32. art. 1. ad 2. *in Astrologia, ponitur ratio excentricorum & epicyclorum, ex hoc, quòd hâc positione factâ possunt salvari apparentia sensibilia, circa motus cælestes; non tamen ratio hæc est sufficienter probans, quia fortè etiam aliâ positione factâ salvari possent.*

Quæstio Secunda

DE DIVINIS PROCESSIONIBUS.

ARTIC. I. *An in divinis detur Processio Personæ unius ab alia?*

R*Esp. Dari. Patet* ex Scriptura: *Ego ex DEO processi.* Joannis 8 *Ab ipso sum* Joan. 5. *Spiritus Sanctus qui à Patre procedit* Joan. 15. *Patet* ex Niceno: *Ex Patre natum, DEUM de DEO, lumen de lumine. Patet* ratione. Quia dantur in divinis plures Personæ, quarum unica est improducta, ùt ostensum est; ergo aliæ productæ; ergo datur in divinis productio, processio, origo unius Personæ ab alia.

Sed contrà I. Si una Persona procedit ab altera; ergo una est Essentiator, altera Essentiatum, qui fuit error Transylvanorum. *Confirm.* Epiph. Hæresi 69. vocat Filium αὐτόθεον, id est, à se ipso habentem DEItatem, alij vero Patres, dicunt illum

illum eſſe, unum cum Patre principium, vocatúrque *Iehoua*, id eſt, ipſum Eſſe, & Fons eſſendi, æquè ac Pater; ergo Perſona Filij non procedit à Patre, nec una Perſona ab altera. *Reſp.* Si nomine *Eſſentiati* intelligatur ſuppoſitum habens communicatam ſibi Eſſentiam, nomine *Eſſentiatoris*, ſuppoſitum communicans eſſentiam; concedo unam Perſonam eſſe Eſſentiatorem, alteram Eſſentiatam, nec deſunt Patres, qui ſic loqvuntur. Si verò per Eſſentiatorem ſignificatur is, qui producit Eſſentiam, per Eſſentiatum is, cujus Eſſentia producitur (quo ſenſu locuti videntur Hæretici) nego ſequelam. Non enim ſecundùm Eſſentiam quà talem, ſed ſecundùm Perſonalitatem una Perſona procedit ab altera. *Ad Confirm. Reſp.* de mente Epiphanij conſtare ſatìs ex eadem Hæreſi 69. aliíſque locis, ubi Filium vocat *Genitum*, *Fontem ex fonte* &c. Vox αὐτόθεος, aliud non ſignificat, quàm Filium eſſe verè propriè & per ſe DEVM, non fictitiè, participativè, titulariter. Vocatur etiam unum principium cum Patre, ſecundùm Naturam, vel reſpectu creaturarum, vel reſpectu Spiritûs Sancti, non autem, quòd principio in ratione ſuppoſiti careat. Similiter dicitur *Iehoua*, ſicut Pater, tum propter Eſſentiæ

identitatem, tum quia non minùs quàm Pater est fons Essendi omnibus creaturis.

II. Qui procedit ab alio, est ens ab alio, est posterior alio, est diversus ab eo, à quo procedit, dependet ab alio; sed nulla Persona divina est Ens ab alio, sed à se: nec posterior alio, cùm sit Ens primum; nec diversa à Personis alijs, cùm sit ejusdem Essentiæ, nec dependens ab alio, cùm dependentia sit imperfectio; ergo nulla Persona procedit. *Confirm.* Quod procedit, seu producitur ab alio, vel ex nihilo procedit, & sic est creatum, vel producitur ex aliquo subjecto, & ita est compositum, imperfectum &c. quorum neutrum convenit Personæ divinæ. *Resp. ad* 1. Quod procedit ab alio, per actionem transeuntem ad extrà, est ens ab alio; conc. quod per actionem immanentem ad intrà; nego. Una Persona divina est quidem ab alia, sed per actionem immanentem, nimirum per Intellectionem, & Volitionem, ùt Art. 2. dicetur: ideóque non minus est Ens à se, quàm illa, à qua procedit. Nam terminus immanenter productus, est unum cum producente, ac tantò magis unum, quantò actio immanens est perfectior. Cùm autem in DEO hæc sit perfectissima, erit quoque Persona producta perfectissimè unum

cum

cum producente; adeóq; ejuſdem Eſſentiæ, quæ eſt Ens à ſe. *Similiter Reſp. ad 2.* Qui procedit ab alio per actionem perfectiſſimè immanentem, eſt poſterior alio; nego. qui per actionem tranſeuntem, vel non perfectè immanentem; conc. Actio enim perfectiſſimè immanens facit terminum perfectiſſimè unum cum producente, ac proinde unius Eſſentiæ, & per conſequens nequaquam illo poſteriorem. Et talis actio immanens eſt in divinis, quæ proinde Perſonam productam facit eſſe non minùs Ens primum, quàm ſit producens. *Hinc patet ad* 3. *&* 4. Fateor tamen Perſonam divinam procedentem, eſſe aliquomodo ab alio, poſteriorem aliâ &c. nimirum in ratione ſuppoſiti, non ſimpliciter & ſecundùm Naturam. Vnde *Reſponderi* poteſt faciliùs 2. qui procedit ab alio, eſt ab alio, eſt poſterior alio &c. in ea ratione, in qua procedit; conc. in omni; nego. Perſona una divina procedit ab alia, in ratione ſuppoſiti, non Naturæ; hinc in eadem ratione eſt ab alia, poſterior aliâ &c. *Ad Confirm. Reſp ſimiliter.* Quod producitur ab alio per actionem tranſeuntem ad extrà, hoc vel producitur ex nihilo, vel ex aliquo ſubjecto; conc. quod producitur per actionem perfectiſſimè immanentem;

 neg.

nego. Quod enim sic producitur, producitur ex substantia producentis, & identificatur eidem, & per consequens nec producitur ex nihilo, nec ex subjecto, si substantia producentis sit Ens per essentiam, & purus actus; cujusmodi est Substantia Personæ divinæ producentis.

ARTIC. II. *An in divinis duæ tantùm dentur Processiones, una per Intellectionem, alia per Volitionem?*

RESP. *Affirmativè. Probatur.* Omnis processio est per aliquam actionem; ergo processio intrà DEVM, est per actionem immanentem DEO; in DEO autem duæ tantùm sunt actiones immanentes: Intellectio & Volitio; ergo duæ tantùm processiones, una per Intellectionem, una per Volitionem. *Minor. prob.* DEVS est vivens purè intellectuale, & perfectissimum; sed hujusmodi viventi convenit immanenter agere, tantùm intelligendo & volendo: sentire enim & nutriri sunt actiones immanentes imperfectæ, & dependentes à corpore; ergo &c. *Prob.* 2. Duæ

Duæ tantùm in divinis dantur Personæ procedentes, ùt patet ex fide, suadetúrque varijs congruentijs Patrum, maximè Richardi Victorini l. 5. de Trinit. à c. 13. Atqui duæ Personæ non procedunt processione unicâ, nec per plures processiones, quàm duas, ùt patebit ex sequentibus probationibus & solutione argumentorum; ergo duæ etiam tantùm dantur processiones. Quod autem una sit per Intellectionem, una per Volitionem etiam probatur. Nam una illarum Personarum procedentium passim in Scriptura vocatur *Verbum* & *Sapientia*; altera *Amor* & *Charitas*; sed *Verbum Mentis* (quale utiq; est divinum) procedit per dictionem mentis, adeóque per actionem intelligendi, quam involuit dictio mentalis, (omne enim dicere est cognoscere, significare &c. adeóq; dicere mentaliter, est cognoscere mentaliter) *Amor* verò procedit per dilectionem, adeóque per actionem volendi, quam involuit dilectio; ergo processiones divinæ sunt per actionem intelligendi & volendi, seu per Intellectionem & Volitionem. *Probatur* 3. Processiones in divinis sunt idem realiter cum procedentibus, sicut actiones cum producentibus; sola enim oppositio relativa distinguit in divinis, quæ non invenitur inter processiones

nes

nes passivas & procedentes; atqui duæ sunt solùm Personæ procedentes; ergo duæ solùm processiones. *Probatur 4.* Tot sunt processiones, quot actiones, tot autem actiones, quot adæquata principia: namque neque unum principium agit per plures actiones, cùm hoc sit superfluum; neq; plura adæquata principia per unicam, quia hoc ipso non essent principia adæquata; neutrum enim se solo poneret terminum: atqui in divinis duo sunt tantùm principia adæquata, Pater respectu Filij, Pater & Filius respectu Spiritûs Sancti; ergo duæ tantùm actiones, duæ processiones.

Sed contrà I. Una natura unicum habet modum se communicandi; sed Natura divina est Una; ergo unico modo se communicat: atqui non datur processio in divinis, nisi in quantum se Natura divina communicat; ergo unica datur processio. *Resp* Majorem esse verã de natura creata, & finita, non autem de Infinita, quæ est divina: hæc enim identificat sibi omnes suas perfectiones, & ideo omnis communicatio & processio ad intrà, est communicatio ejusdem Naturæ divinæ.

II. In DEO Intellectio & Volitio non distingvuntur realiter, sed ratione; ergo etiam processio per Intellectionem & Voli-

tio-

tionem, est processio unica realiter; quia non requiritur major distinctio inter processiones, quàm inter immediata principia illarum, & immediatas operationes. *Resp. Neg. Conseq.* Nam etiam in anima humana, vis sensitiva, vegetativa, rationalis non distingvuntur realiter, & tamen distingvuntur sensatio, nutritio, discursus; ita in præsenti, licèt non distinguantur Intellectio & Volitio divina, possunt tamen distingui termini illarum; *Verbum* & *Amor* Ratio est, quia unum idémq; principium ratione suæ perfectionis potest æquivalere pluribus distinctis, faceréque, quod facerent distincta. *Resp. 2.* iterum *Neg. Conseq. Disparitas est*; quia inter Intellectionem & Volitionem divinam non datur oppositio relativa, quæ sola facit distinctionem in divinis; processiones autem passivæ Verbi & Amoris, cùm identificentur Personis procedentibus Verbo & Amori, opponuntur relativè, & consequenter distingvuntur realiter, sicut Personæ procedentes opponuntur & distingvuntur. Aliam rationem addit S. Thomas; quia bene possunt operationes inter se habere ordinem, & per consequens distinctionem; licèt in earum principio non sit ordo & distinctio, ùt patet in instantia allata de anima hominis. Et ita, ait, esse

in

in præſenti. Nam inter Amorem & Verbum ex natura rei datur ordo (Amor enim ſupponit eſſentialiter Verbum, cùm nihil ametur, niſi cognoſcatur, licèt non viciſſim) adeóq; & diſtinctio. Cùm ergo proceſſiones ſint idem cum Verbo & Amore, etiam inter hæc dabitur ordo & diſtinctio, licèt eorum principia, Intellectio & Volitio non diſtinguantur.

III. Sicut Intellectio & Volitio diſtinguuntur ſolâ ratione, ita Potentia & Bonitas &c. ergo etiam in DEO dabuntur plures proceſſiones, quàm duæ, una per Potentiam, altera per Bonitatem: maximè cùm Potentia ſit virtus productiva, Bonitas verò ſui diffuſiva. *Reſp. Neg. Conſeq.* Potentia enim, ùt talis, & ùt diſtincta ab Intellectione & Volitione, non eſt principium operandi ad intrà, ſed ad extrà, & ideo per illam non poteſt dari proceſſio Perſonæ in divinis, ſed creaturarum extra DEVM. Bonitas verò, quà talis, nec eſt operatio, nec principium proximum operandi, ſed pertinet, tum ad Eſſentiam, tanquam ejus proprietas, tum ad operationem per modum objecti: Bonitas enim divina eſt objectum Volitionis divinæ. Vnde, cùm proceſſiones ſint per operationem & principium operationis, ſequitur manifeſtè

festè non posse dari processionem per Bonitatem.

IV. Si dantur plures processiones ad intrà; ergo earum quælibet est limitata, quod falsum est. *Confirm.* Vel unica processio adæquat virtutem divinam productivam ad intrà, vel non adæquat. Si adæquat; ergo unica datur processio, (sicut quia unicus Filius adæquat virtutem generativam, unicus datur Filius in divinis) Si non adæquat; ergo est limitata, ùt dictum est. *Resp. Neg. conseq.* Nam sicut ex eo, quòd Personæ procedentes sint plures, non sequitur singulas esse limitatas, eò quòd sint unius Essentiæ illimitatæ, ita idem de processionibus dicendum est. *Ad Confirm Resp.* Quamvis processionem adæquare virtutem productivam intensivè, & sub certa ratione, licèt non sub omni, & quasi extensivè. Processio enim per Intellectum adæquat totam virtutem productivam Intellectûs, ita ut nihil ultrà possit procedere per actum intelligendi; & idem est de processione per Volitionem. Nec tamen processio quælibet est limitata, tum quia quævis processio est per principium in suo genere infinitum, tum quia quælibet est in identitatem Essentiæ divinæ in omni ratione illimitatæ: processio Verbi per Intel-

Intellectionem infinitam; processio Amoris per Volitionem infinitam.

V. DEVS magìs est fæcundus ad intrà, quàm nos simus; sed nos ad intrà producimus multa verba mentis, & multos amores, & ex uno verbo & amore procedit aliud verbum, & alius amor; ergo & DEUS producit plura Verba, & Amores, quàm unicum, & plures dantur in divinis processiones, quàm duæ. *Resp. Neg Cons. Disparitas est*, quia in DEO datur unicus actus intelligendi & volendi perfectus & adæquatus, quo eodem DEUS omnia cognoscendo, & amando comprehendit, adeóque & unicum dabitur Verbum & Amor; uterq; perfectus & adæquatus, quo eodem DEUS dicat, & diligat omnia, quæ cognoscit & amat naturaliter. At verò in nobis, sicut multi dantur actus intelligendi & volendi imperfecti, ac inadæquati, quorum nullus repræsentat, vel amat omnia amabilia, & cognoscibilia, ita dantur plura verba & amores imperfecti, & inadæquati.

VI Patres dicunt Filium procedere per Naturam, non per Voluntatem; ergo non procedit per Intêllectionem. *Resp. Neg. Conseq.* Ipsa enim Intellectio vel Intellectus est in divinis Natura, ùt inferius dicetur. 2. Dicitur procedere per Naturam,

ram, non Voluntatem, tum quia processio ejus non est libera, sed naturalis, seu necessaria; tum quia non est Filius adoptivus, & per gratiam, sed Naturalis, & per Essentiam.

VII. Quòd in divinis detur processio, provenit ex fæcunditate divinæ Essentiæ; fæcunditas autem oritur ex infinita ejusdem Essentiæ perfectione; ergo Essentia divina est immediatum principium processionum, non autem Intellectio, & Volitio. *Confirm.* Essentia divina est prior Intellectu & Voluntate, éstq; infinita; ergo est potens generare & spirare per se ipsam, ante Intellectionem & Volitionem. *Resp.* Fæcunditatem in divinis oriri ex infinita perfectione Essentiæ divinæ radicaliter, ab Intellectu verò & Voluntate formaliter. *Ad Confirm. Resp. Neg. Maj.* Nam sicut inter Essentiam divinam, ejúsque Intellectum & Voluntatem non datur propriè distinctio, cùm sese involvant mutuò formaliter, saltèm implicitè, ùt alibi dictum est; ita nec datur propria prioritas: ac proinde Essentia divina, non intelligitur esse principium Quo, spirandi & generandi, nisi in quantum involuit essentialiter Intellectum & Voluntatem. Quæ si non involueret, non esset principium Quo generationis, & spiratio-

rationis, nisi radicaliter, & remotè, in quantum eadem Essentia esset radix Intellectûs & Voluntatis, quæ sunt principia immediata.

VIII. In creatis Filius non producitur per Intellectionem, vel aliam immanentem actionem, sed per actionem ipsius Essentiæ; ergo nec in divinis. *Confirm.* Conditio actuum intelligendi & volendi opponitur fæcunditati: ex actibus enim intellectûs & voluntatis nihil aliud constituitur aut consequitur juxta Philosophum 9. Metaph. Hoc argumentum probat nimium. Nam etiam in creatis una substantia spiritualis non producit aliam; nec Filius est ejusdem numero Essentiæ cum Patre, quæ tamen sunt in divinis. *In Forma Neg. Conseq. Disparitas est* 1. quia Filius in divinis est Verbum, ùt testantur Scripturæ, dicitúrque prodire ex ore Altissimi: Verbum autem necessariò producitur per Intellectionem, nec aliud *oris* nomine intelligi potest in DEO, quàm Intellectus. Tale nihil est circa Filium in creatis. *Disparitas est* 2. quia quòd Filius in creatis non producatur per intellectionem, sed per actionem Essentiæ, oritur ex imperfectione fæcunditatis creatæ. Unde etiam ejusmodi fæcunditas convenit substan-

ſtantijs corporeis, cùm non conveniat incorporeis & ſpiritualibus. Non ſunt autem imperfectiones creaturarum traducendæ ad DEUM. *Diſpar.* 3. quia de ratione filij eſt procedere in ſimilitudinem Naturæ, & quidem directè & per ſe, adeóque per Naturam. In creatis autem intellectus non eſt natura, eſt autem in divinis; & ideo in DEO, non autem in creatis, Filius procedere debet per Intellectionem. 4. denique cùm actio intelligendi ſit immanens, debet terminum productum unire producenti, vel per compoſitionem phyſicam, vel per identitatem. Filius autem in creatis neutro mòdo unitur Patri, ùt per ſe patet: proinde non poteſt produci per intellectum. In divinis autem procedit Filius in Vnitatem & Identitatem Eſſentiæ cum Patre. Vnde nil obſtat, quô minùs procedat per actionem immanentem Intellectûs. *Ad Confirm. Reſp.* 1. dictum Ariſtotelis verum eſſe de intellectione & volitione creata, non de increata. *Reſp.* 2. Conditionem actuum intelligendi opponi fœcunditati ad extrà, nihílque ex illis ſequi per actionem tranſeuntem; non tamen opponi fœcunditati ad intrà, & actioni immanenti. Non enim negavit Ariſtoteles per Intellectionem & Volitionem pro-

duci

duci terminum immanentem, videlicet: Verbum mentis & Amorem.

IX. Productiones Personarum sunt notionales, non autem essentiales, & communes omnibus; atqui intelligere & velle est essentiale, & omnibus Personis commune; ergo ipsa non sunt productiones. *Confirm.* Productiones Personarum differunt realiter; intelligere, & velle non differunt. 2. Si intelligere & velle sunt productiones Personarum; ergo cùm omnibus Personis conveniat intelligere & velle, omnibus conveniet producere filium, & Spiritum Sanctum quod falsum est. *Resp.* Intelligere & velle sumptum præcisè secundùm se, est essentiale & commune omnibus Personis; conc. intelligere & velle prout affectum certâ conditione & modo; nego. In Patre, enim intelligere, est ante omnem productionem; in Filio est per communicationem à Patre, & per productionem Filiationis. Similiter velle est in Patre & Filio ante omnem emanationem voluntatis. In Patre quidem à se, in Filio per generationem; at verò in Spiritu Sancto est idem velle per communicationem, & emanationem. Ex quo *patet ad* 1. *Confirm.* Intelligere & velle secundùm se sumpta, non distinguuntur inter se realiter;

conc.

conc. intelligere & velle prout affectum certâ conditione; neg. Intelligere enim & velle prout à se est in Patre, distinguitur realiter ab intelligere & velle, prout est per generationem in Filio, per spirationem in Spiritu Sancto. *Ad 2.* similiter *Neg. Conseq.* Quia non omnes Personæ intelligunt à se, sed aliquæ per *intelligere* communicatum à Persona alia; ut autem Persona generet, seu producat Filium, non est satìs quòd intelligat, sed requiritur ut actum intelligendi habeat à se, quod soli Personæ primæ convenit. Idem servatâ proportione de Voluntate dicendum est.

ARTIC. III. *An in divinis Processio per Intellectum sit generatio? & quidem sola?*

RESP. *Affirmativè. Probatur.* Quia generatio viventium (qualis est ea, quæ datur in divinis) est: *processio viventis à vivente, principio conjuncto per se & directè in similitudinem specificam Naturæ.* Atqui processio per Intellectionem in divinis est hujusmodi processio; ergo est generatio. *Maj. patet*: convenit enim hæc definitio omni & soli generationi definitæ,

nitæ. Dicitur 1. *Processio viventis à vivente.* per quod differt à generatione substantiarum inanimatarum. Dicitur 2. *à principio conjuncto*: id est, ex substantia gignentis, & per actionem immanentem. Est enim generatio actio vitalis. Hinc si homo crearet hominem, non esset generatio. Dicitur 3. *in similitudinem specificam naturæ.* Nemo enim vermes natos ex animalibus dicit esse genitos, & filios, licèt procedant, tum à principio vivente conjuncto, tum in similitudinem genericam naturæ. Requiritur proinde similitudo in natura ejusdem speciei. Dicitur 4. *directè & per se.* Non enim sufficit ad generationem qualitercunq; procedere in similitudinem naturæ, sed requiritur, ut terminus productus ex formali differentia productionis sic procedat; sicut ad actionem vitalem non sufficit, ut quomodocunq; sit immanens: nam etiam actio loco motiva animalis immanet, nec tamen est ratione sui vitalis; sed oportet ut ex natura sua specifica exigat immanere, eò quòd hic terminus connaturaliter acquiri non possit, ab extrinseco. Et hinc Spiritus Sanctus non generatur, quia materialiter solùm procedit per Intellectionem, ùt infrà dicetur.

Probatur jam *Minor.* Quia primò processio

cessio per Intellectum in divinis est *Viventis à Vivente*: procedit enim per illam Verbum divinum, vivens intellectuale perfectissimum, à Patre æterno, ùt vivente, eâdem vitâ intellectuali. 2. Est *à principio conjuncto*; quia Intellectio, per quam procedit, est vitalis & immanens, proceditq; ex Essentia & Substantia primæ Personæ producentis, juxta illud Psalm. 109. *Ex utero ante Luciferum genui Te*, manétque semper in eadem Persona. 3. Est *processio in similitudinem naturæ*; quia per illam procedit Verbum mentis divinæ; quodvis autem verbum est significatio, repræsentatio, similitudo alicujus objecti. Objectum autem Verbi divini, est Essentia & Natura divina, adeóq, Verbum divinum est similitudo Naturæ divinæ, & quidem similitudo, non merè intentionalis, sed physica & naturalis; Verbum enim divinum, est physicè idem cum Natura, quam intentionaliter repræsentat. Sicut si verbum mentis, quod homo producit, & quo se ipsum cognoscit, esset realiter idem cum essentia hominis, non solùm esset similitudo hominis intentionalis, sed etiam naturalis. Ratio autem est; quia cùm in DEO intelligere sit idem, cum Natura DEI, adeóq; non sit accidentale, sed substantia-

le; conſequenter & terminus productus per illud intelligere, qui eſt Verbum, erit quid ſubſtantiale. Sicut contrà in creatis, quia intelligere eſt accidens, ipſum quoq; verbum eſt accidens. Cùm autem in divinis ſit Subſtantia unica & eadem, ſequitur, Verbum divinum eſſe idem cum eadem Subſtantia & Natura divina, adeóq; non eſſe ſolùm ſimilitudinem illius intentionalem, ſed phyſicam. Præterea verbum ex formali conceptu verbi, eſt ſimilitudo ſui objecti; ergo cùm Verbum divinum ſit in ratione Verbi perfectiſſimum, erit quoque ſimilitudo Naturæ divinæ perfectiſſima, adeóque phyſica, & ſubſtantialis. 4. denique proceſſio in divinis per Intellectionem eſt *directè & per ſe* in ſimilitudinem Naturæ divinæ, quod ſic oſtenditur 1. quia per Intellectionem divinam, formaliſſimè & directè procedit Verbum divinum; Verbum autem divinum formaliſſimè & directè eſt ſimilitudo Naturæ divinæ; hinc peculiariter vocatur *Imago DEI* 2. Corinth. 4. Rom. 8. Coloſſ. 1. *Splendor & figura Subſtantiæ ejus*. Hebr. 1. Vnde & Niſſen. epiſt. contra Apoll. *Ut per duplicem*, ait, *verbi noſtri generationem, manifeſtè duas DEI Verbi generationes ſecundùm Imaginem, & Similitudinem ediſcamus*. Et Baſil. homil. 16.

in

in illud: *In principio erat Verbum: Cur Verbum?* inquit, *quoniam Imago est Genitoris.* Et Ansel. c 53 Monolog. *Verbum* ait, *mox, ut consideratur, se prolem esse ejus, à quo est, evidentissimè probat, promptam præseferendo Parentis Imaginem.* Et ratio est; quia verbum, in quantum verbũ, est expressa similitudo objecti cogniti; ergo Verbum divinum, cujus objectum est Natura divina, est similitudo Naturæ divinæ Idem *ostenditur* 2. Intellectus in divinis est formalissimè Natura; ergo processio per Intellectum est formalissimè processio per Naturam, ac proinde in similitudinem, vel potiùs identitatem Naturæ. *Antec. patet*: quia Natura est primum principium motûs seu operationis; sed in divinis primum prædicatum importans vim operandi, est Intellectus; ergo. Vnde obiter notandum, in divinis aliud esse *Essentiam*, aliud *Naturam*. Essentia est prædicatum simpliciter primum ex omnibus, quod diximus esse, *Ens simpliciter*, vel *à se*. Natura verò, est primum inter prædicata importantia vim operandi, nimirum Intellectus.

Atque ex his etiam patet ad 2. partem Quæstionis: solam nimirum processionem per Intellectum, non per Voluntatem, esse generationem. Voluntas enim non

est Natura formaliter in divinis; ergo nec processio per Voluntatem, est per Naturam; ergo nec in similitudinem Naturæ. 2. Terminus per Volitionem procedens, est amor; amor autem, quâ talis, non est similitudo sui objecti, sed quidam impulsus ad objectum, & nexus amantis cum amato; ergo hæc processio non est in Naturæ similitudinem. De quo iterum infrà.

Sed contrà I. Generatio est mutatio de non esse ad esse, terminus verò generationis est *esse* rei genitæ; sed in divinis non datur mutatio, nec *Esse* divinum potest esse terminus generationis, cùm sit improductum & ingenitum; ergo processio per Intellectionem non erit generatio. *Confirm.* In creatis processio per intellectum non est generatio; ergo nec in divinis. *Resp.* Omnis generatio est mutatio; neg. aliqua (illa nimirum quæ datur in creatis, convenitque rebus generabilibus simul & corruptibilibus) conc. Similiter *Resp. ad alterum*: terminus generationis est *esse* rei genitæ, in creatis; conc generationis ut sic; neg. In creatis enim non solùm producitur persona vel suppositum, sed etiam natura & essentia; in divinis tantùm Persona. Hinc sola Persona est terminus generationis, non Esse, seu Essentia. *Ad Con-*

firm.

firm. disparitas est, quia Verbum creatum non est vivens, cùm non sit substantia, sed accidens; nec est ejusdem nobiscum naturæ sive specificæ, sive numericæ. Verbum autem divinum, est substantiale vivens, idem cum Natura generantis.

II. Persona procedens per Intellectionem, distinguitur quasi specie à Persona producente, distinguitur enim ab illa Relatione; Relatio autē producentis & producti sunt diversæ: ergo non procedit in similitudinem ex vi formalissima suæ productionis; ergo illa processio non est generatio. *Resp. Neg. Antec.* Distinctio enim specifica, vel quasi specifica, est distinctio essentialis, species enim dicit essentiam; eadem autem est essentia producentis, & procedentis. *Resp 2. Neg. Conseq.* Nam hoc ipso quòd Persona procedens, & producens Relationes habeant differentes, illa Verbi, hæc seipsam intelligentis; hoc ipso, inquam, Verbum est alterius similitudo: est enim hæc ipsissima ratio Verbi. Sicut hoc ipso, quòd Petrus & Paulus habeant differentes relationes, Patris & Filij, hoc ipso, qui est Filius, est similitudo alterius: hoc enim importat ratio Filij.

III. Verbum, quâ Verbum, non est similitudo intelligentis, sed objecti cogniti;

ergo Verbum non procedit per se, ut simile producenti sed tantùm per accidens, in quantum intelligens & producens hic & nunc simul est objectum cognitum; ergo processio per intellectum, non est per se in similitudinem producentis. *Resp.* ergo Verbum ex præcisa ratione Verbi, non procedit simile producenti; conc. Verbum tale, putà Divinum; neg. Ratio est, quia sunt quædam Verba, per quæ loquens dicit & significat seipsum (ut si Petrus dicat: *Ego Petrus*) sicut sunt quædam cognitiones, per quas cognoscens cognoscit se ipsum; & talia verba sunt similitudo producentis & loquentis: ipse enim loquens, est objectum illorum. Et tale Verbum, est Divinum: sicut enim per Intellectionem suam infinitam prima Persona intelligit omnia intelligibilia, adeóque & seipsam, ita per infinitum Verbum, dicit & significat omnia dicibilia, adeóq; & se; ac proinde Verbum est similitudo & significatio ipsius Personæ primæ producentis.

IV. Generatio est processio in similitudinem naturæ; sed processio Verbi per Intellectionem, non est in similitudinem, sed identitatem Naturæ; ergo. *Resp* hanc definitionem, si rigorosissimè intelligatur, non esse universalem, sed convenire solùm

gene-

generationibus creatis. Meliùs igitur dicer:tur esse: *Processio viventis à vivente &c. in unitatem naturæ*, prout naturæ unitas præscindit à specifica, & numerica. *Resp.* 2. Identitatem eminenter esse similitudinem: nihil enim est similius alicui, quàm res sibi ipsi. Et ita procedendo in identitatem, procedere Verbum in similitudinem Naturæ. *Resp.* 3. *ad similitudinem naturæ* idem esse, quod *in similitudinem in natura*; ad quod sufficit, ut eadem natura sit in personis duabus, & producente, & producta. Sicut, ut parietes duo dicantur similes in albedine, sufficit ut una albedo sit in duobus parietibus. Non ergo requiritur, ad generationem similitudo naturarum, sed similitudo producentis & producti in natura. *Resp.* 4. *ad similitudinem naturæ*, accipi posse negativè, ut sit sensus, eum, qui generatur, debere procedere in naturam non dissimilem naturæ producentis. Quod verum est, etiam cùm genitus accipit naturam omninò eandem.

V. Intellectio essentialis communis tribus Personis, est expressa similitudo omnium trium Personarum, & tamen non est Filia illarum; ergo nec Verbum est Filius, quia procedit tanquam similitudo; ergo processio per Intellectionem non est generatio.

ratio. *Resp.* Intellectio essentialis, est similitudo intentionalis trium Personarum; conc. realis & physica, quæ ad Filium vel Filiam requiritur; nego. Realis enim, & propriè dicta similitudo, importat realem distinctionem, inter assimilationem & assimilatum; inter imaginem & prototypon, quod non est inter Intellectionem essentialem & Personas. *Resp. 2. Neg. Cons.* Filius enim & Filia debet esse similitudo producta; quod non habet Intellectio essentialis, habet autem hoc ipso Verbum, quòd sit procedens.

Quæstio Tertia.

DE DIVINIS RELATIONIBUS.

ARTIC. I. *An in DEO dentur Relationes reales? quot? quæ?*

R*Esp. Quatuor in DEO dari Relationes reales: Paternitatem, Filiationem, Spirationem activam, Spirationem passivam; quarum tres: Paternitas, Filiatio, Spiratio passiva distinguuntur inter se rea-*

realiter. Probatur. Scriptura enim Personis divinis nomina tribuit importantia Relationem, vel originem, quæ fundat Relationem, cujusmodi sunt: *Pater, Filius, Verbum, Unigenitus, Spiritus DEI, Spiritus Filij, Spiritus Veritatis, qui à Patre procedit*: ergo in DEO dantur Relationes. Idem patet ex Toletano 11. in Conf. Fid cap. 1. Florent. sess. 18. àliisque. Item ex Patribus apud Montoyam Disp. 9. sect. 2.

Probat. 2. Quia in DEO datur pluralitas realis Personarum, ex Quæst. 1. & processio unius ab alia in eadem Natura, ex Quæst 2. ergo Relatio producentis & procedentis. *Prob.* 3. Quia relativa juxta Philosophum sunt: *quibus hoc ipsum esse, est ad aliquid quodammodo se habere.* Proprietates verò illorum, quæ solis & omnibus relativis, quà talibus, conveniunt, sunt tres. 1. quòd sint simul naturâ, id est, quòd unius existentia, vel non existentia inferat alterius existentiam, vel non existentiam. 2. quòd sint simul cognitione & definitione, id est, quòd unum non possit intelligi, non intellecto altero. 3. quòd dicantur ad convertentia, id est, quòd prima res dicatur ad secundam, & secunda ad primam, Pater ad Filium, Filius ad Patrem; atqui hæc omnia conveniunt

Patri & Filio, quæ nomina tribuuntur in divinis; ergo.

Quòd verò Relationes in DEO sint reales, *probatur*: quia Relationes Patris & Filii dicuntur in DEO esse verè, non minùs, quàm substantia. 2. quia constituunt formaliter entia realia, nimirum Personas, ùt dicetur Art. 3, & distinguunt illas, ùt dicetur infra; quod non possunt facere Relationes rationis. 3. quia aliàs Mysterium Trinitatis vel totum, vel majori ex parte esset ens rationis: constituitur enim formaliter per Personas, ùt distinctas; si ergo non distingvuntur nisi per Relationes rationis, Trinitas constituetur per entia rationis.

Esse autem in DEO quatuor Relationes, quas diximus, etiam *probatur*. Quia Relatio in divinis, fundatur in producente, & producto, productione, & processione; atqui duæ solùm dantur processiones ex dictis, una Verbi per Intellectum, quæ dicitur generatio, una Amoris per Voluntatem, quæ dicitur spiratio; ergo quatuor dantur Relationes, una principij generantis ad genitum, seu Paternitas; altera geniti ad generantem, seu Filiatio; una principij Spirantis ad spiratum, sive Spiratio acti-

va,

va, altera Spirati ad Spirantem, seu spiratio passiva.

Non dari autem plures Relationes, quàm quatuor, sic ostenditur. Quia in DEO, non dantur aliæ Relationes, quàm originis; atqui origines & processiones tantùm sunt duæ: ex unaquaque autem processione non consurgunt nisi duæ Relationes, principij producentis, & termini producti; ergo quævis processio habet unicum principium, & unicum terminum; ergo Relationes non possunt esse plures quàm quatuor. *Major patebit* in solutione ad 4. argumentum; reliqua patent.

Deniq; tres, & tres tantùm, ex his Relationibus distingui inter se realiter, *probatur*. Quia 1. in DEO dantur tres Personæ realiter distinctæ, ùt dictum est; quæ quidem non aliter distinguuntur, quàm per Relationes, ùt infrà constabit; ergo ut minimùm tres dantur Relationes realiter distinctæ, nimirum Paternitas, Filiatio, Spiratio passiva, seu Spiritus Sanctus. Nam cùm Filius realiter procedat à Patre, necessariò inter illos dantur duæ Relationes reales, realiter inter se distinctæ, utpote directè & formaliter sibi oppositæ. Similiter cùm Spiritus Sanctus realiter procedat à Patre & Filio, necessariò ad illos ha-

bet Relationem realem, adeóq; distinctam à Patre & Filio, & consequenter à Paternitate, & Filiatione. Spiratio autem activa non distinguitur realiter à Paternitate & Filiatione, quia non datur distinctio realis in divinis, nisi ubi datur oppositio relativa producentis & producti, quæ non datur inter Paternitatem, Filiationem, & Spirationem activam, cùm Spiratio nec producat Paternitatem & Filiationem, nec producatur ab illis. Distinguitur verò à Spiratione passiva, quia est principium, aut saltèm conditio, tenens se ex parte principij. Atq; ita patet tres tantùm esse distinctas realiter Relationes, Paternitatem, Filiationem, Spirationem passivam; activam vero identificari realiter Paternitati & Filiationi.

Sed contrà I. DEUS non refertur realiter ad creaturas, licèt sit illarum principium; ergo nec Pater ad Filium, licèt sit illius principium. *Confirm.* Relatio quæ sequitur operationem intellectûs, non est realis, sed rationis; atqui Paternitas & Filiatio in divinis seqvuntur generationem Verbi, quæ est operatio Intellectûs; ergo sunt Relationes rationis. 2. Omne correlativum pendet à suo correlativo: totum enim esse unius, est ad aliud, nec unum potest existere sinè alio; sed in DEO non

datur

datur dependentia; ergo neque Relatio.

Resp. Neg. Conseq. Disparitas patet ex Quæstione ultima de DEO Vno, Art. ult. Quia ad correlativa requiritur, ut sint ordinis ejusdem: quod non convenit DEO respectu creaturarum; convenit verò Patri, respectu Filij, cùm sint Naturæ ejusdem. *Ad 1. Confirm. Resp.* Relatio, quæ sequitur operationem Intellectûs, id est, quæ resultat in objecto cognito, ex eo præcisè, quòd sit cognitum, non est realis, sed rationis; conc. quæ sequitur operationem intellectûs; id est, quæ resultat in Principio producente realiter Verbum, per Intellectionem; non est realis: nego. Cùm enim per Intellectionem, non minùs verè ac propriè producatur Verbum, quàm alij termini ab alijs principijs productivis, non minùs operatio intellectualis annexam habebit Relationem realem, quàm alia productio. *Ad 2. Confirm. Resp.* Si per dependentiam non aliud accipiatur, quàm connexio unius correlativi cum alio, vi cujus unum non potest existere sinè alio; conc. *Maj.* & *Neg. Min.* Expressè enim termino dependentiæ hoc sensu utuntur Patres circa Personas divinas, dicentes: *Patrem pendere à Filio, Patrem esse Patrem per Filium; Patrem facere Filium, & Filium facere Pa-*

trem &c. ùt videre licet apud Ruiz. Disp. 10. sect. 1. Nec in hoc quidquam intervenit absurdi Si verò dependentia accipiatur in rigore Scholastico, sic *Neg Major*. Dependentia enim propriè dicta, ùt constat ex modis loquendi Patrum & Philosophorum, importat defectum propriæ essentiæ, non habentis omnia à se ipsa, quæ requiruntur ad existendum, & subsistendum. Unde etiam propriè dicitur de effectibus causatis, qui pendent à causa, vel aliquo ejus complemento; & consequenter non datur, nisi inter duas res, quarum essentia & existentia est absolutè diversa Quæ omnia non sunt de ratione relativi: ad hoc enim sufficit exigentia, vi cujus non possit unum existere sinè alio. Non est autem idem exigentia, quod dependentia, ùt patet in Scientia Visionis, vel Voluntate DEI efficaci, quæ essentialiter exigunt creaturarum existentiam, nec tamen pendent à creaturis.

II. Patres nullam faciunt mentionem Spirationis activæ, tanquam distinctæ Relationis; imò dicunt Relationem Spiritûs Sancti ad Patrem & Filium, non esse mutuam; ergo. *Confir*. Licèt creaturæ oriantur à DEO, non datur Relatio realis Creatoris ad creaturas; ergo licèt oriatur Spi-

ritus

ritus Sanctus à Patre & Filio, non ideo dabitur Relatio realis Spirationis activæ. 2. Patres agnoſcunt tantùm tres proprietates perſonales poſitivas : & Lateran. c. *Damnamus*, excludit à DEO omnem numerum realem, ternario majorem; ergo non agnoſcunt quatuor Relationes reales. 3. Perſona conſtituta per Relationem, non eſt ulteriùs referibilis per aliam Relationem; ergo cùm Perſona Patris & Filij conſtituantur, per Relationes Paternitatis, & Filiationis, non poſſunt referri ulteriùs ad Spiritum Sanctum per Relationem Spirationis activæ.

Reſp. Neg. aſſum. Contrarium conſtat ex Patribus adductis à Ruiz Diſp. 16. ſect. 2. Et ratio patet; quia ſpirare & ſpirari non ſunt minùs ſimul naturâ, exiſtentiâ, cognitione, quàm Pater & Filius; ergo non minùs correlativa. 2. ſicut Pater à Filio, ita ambo diſtinguuntur à Spiritu Sancto realiter; diſtinctionem autem realem in divinis ſola facit diſtinctio Relationum. Deniq; inter principium, & terminum procedentem realiter à principio, eſt Relatio realis: Pater autem & Filius ſunt unum principium Spiritûs Sancti, ùt definiunt Lugdun. & Florent. Dum verò Patres negant Relationem mutuam Spiritûs

San-

Sancti ad Filium & Patrem, sensus est, non esse ita reciprocam, sicut Relatio Patris & Filij. Nam *Pater, Filij Pater dicitur. Et Filius, Patris Filius dicitur. Spiritus verò Sanctus uniformiter dicitur ad Patrem & Filium, quia Patris & Filij Spiritus est. Dicimus enim Spiritum Sanctum, Spiritum Patris; sed non vicissim dicimus, Patrem Spiritûs Sancti, ne Filius ejus intelligatur Spiritus Sanctus. Item dicimus Spiritum Sanctum Spiritum Filij; sed non dicimus Filium Spiritûs Sancti; nè Pater ejus intelligatur Spiritus Sanctus*, ùt ait Augustinus serm. 38. de tempore. Non negant autem simpliciter mutuam Relationem. *Ad* 1. *Confirm. disparitas est*: quia correlativa debent esse ordinis & naturæ ejusdem, quod invenitur inter Patrem Filium, & Spiritum Sanctum, non inter Creatorem, & creaturam. *Ad* 2. *Resp.* Patres, tres tantùm ponere proprietates personales, realiter inter se distinctas, ideóque non numerant inter eas Spirationem activam, quia realiter non distinguitur à Paternitate, & Filiatione; reipsâ tamen illam affirmant, quatenus docent Spiritum Sanctum procedere à Patre & Filio, tanquam ab uno principio. *Ad* 3. *Resp.* Persona constituta per Relationem, non est ulteriùs referibilis, per Relationem ejus-

ejuſdem rationis; conc. v. g. Paternitas non poteſt referri ad Filium per aliam Paternitatem: ſic enim daretur proceſſus in infinitum. Non eſt ulteriùs referibilis per Relationem diverſæ rationis; neq Spiratio autem activa eſt alterius rationis, quàm Paternitas & Filiatio. Sic in creatis Petrus per Paternitatem refertur ad Filium, & tamen Paternitas referri poteſt ad aliam Paternitatem per Relationem ſimilitudinis.

III. Si quatuor dantur Relationes reales in divinis, ergo dantur quatuor res; quando enim multiplicatur includens v. g. homo, multiplicatur etiam incluſum v. g. animal; Relatio autem realis includit rem & realitatem. *Confirm.* Paternitas & ſpiratio activa ſicut ſunt unica Eſſentia, ſic unica res relativa; ergo non ſunt duæ Relationes; & ſicut Eſſentia & Paternitas non ſunt duo, quia ſunt realiter idem, ita nec Paternitas & Spiratio. *Reſp. Neg. Conſeq.* Non enim dicimus plures, res, vel plures entitates, niſi in ſe ipſis ſint plures, adeóq; diſtinctæ realiter. Dicimus autem plures Relationes, dummodo ſint plures ratione. Hinc nemo dicit actionem & paſſionem ejuſdem effectûs eſſe duas res, dicimus autem eſſe duas Relationes, unam ad agens, alte-

alteram ad passum. Ratio ulterior est, quia esse Relationis, totū est ad aliud: hinc quoties plures in re terminos invenimus, plures Relationes numeramus. *Ad Confirm. Resp.* Paternitas & Spiratio sunt res unica relativa, realiter; conc. ratione; neg. & *Neg. Conseq.* Cùm enim eadem res, quæ est Paternitas & Spiratio, respiciant duplicem terminum, nimirum Filium & Spiritum Sanctum, duæ etiam numerantur Relationes.

IV. In divinis etiam datur Relatio Intelligentis ad objectum intellectum; Volentis ad volitum; Verbi & Imaginis, æqualitatis, similitudinis, identitatis in Essentia. Item Relatio oppositionis, & distinctionis, mutuæ inexistentiæ, & circuminsessionis; ergo plures dantur Relationes reales in divinis, quàm quatuor. *Resp. Neg. Conseq.* Relatio enim Verbi, non est alia à Relatione Filij. Nam Filius in divinis, cùm procedat per Intellectionem, hoc ipso formalissimè est Verbum; Relatio verò Intelligentis & volentis ad objectum, est in DEO tantùm Relatio rationis, quia non distinguitur intelligens & volens ab objecto; intelligendo enim & volendo se, intelligit & vult DEUS omnia. Relatio æqualitatis & similitudinis, est eadem cum Relatione iden-

identitatis in Essentia: non alio enim sensu dici potest Filius similis vel æqualis Patri, nisi, quia est ejusdem Essentiæ cum ipso; Relatio autem identitatis aliquorum inter se, cùm non sit inter extrema realiter distinctâ, realem non esse, constat per se. Idem est de Relatione imaginis. Vel etiam dici potest: Relationem similitudinis & imaginis esse eandem cum Relatione Filij, qui formalissimè in divinis est Imago & similitudo Intellectualis, Patris. Relatio verò distinctionis & oppositionis, vel est eadem cum Relatione producentis & producti; & sic est una ex quatuor supradictis: vel cum Relatione carentiæ identitatis; & sic est Relatio rationis, sicut ipsa identitas. Deniq; Relatio mutuæ inexistentiæ partim reducitur ad Relationem rationis, quæ consistit in identitate Essentiæ, partim ad Relationes originis.

V. Spiratio activa non est unica simplex Relatio, sed duplex; ergo plures, quàm quatuor Relationes. *Antec probatur.* quia Spiratio activa identificatur Paternitati & Filiationi inter se distinctis: atqui non potest eadem numero Relatio identificari pluribus realiter distinctis: hoc enim est proprium Essentiæ absolutæ & simpliciter infinitæ; ergo. *Confirm.* Nullibi

fides

Fides docet, duas Relationes realiter distinctas, nimirum Paternitatem & Filiationem, esse realiter unicam entitatem relativam, nimirũ Spirationem; licet doceat esse unicam rem absolutam; ergo non est multiplicandum adeò excellens Mysterium.

Resp. Neg. Antec. Ratio est, quia Pater & Filius sunt unicum principium Spiritûs Sancti, ùt definit Florent. & Lugdun. ergo unus Spirator; ergo unica Spiratio. 2. quia in divinis omnia sunt unum, ubi non obviat oppositio Relationis, ùt docent Concilia, Patres, & Theologi: sed Spiratio, quæ est in Patre, non opponitur Spirationi quæ est in Filio. Accedit unanimis consensus Theologorum, à quo recedere in re ita gravi, temerarium est. Nec dicas Patrem, & Filium esse unum principium, & Spiratorem adæquatũ, seu unum per aggregationem, conflatum ex duobus inadæquatis, & eodem sensu dari unicam Spirationem activam. Nam *contrà est*; quia quando Scriptura, Concilia & Patres, dicunt aliquid Unum esse in divinis, non loquuntur de Unitate aggregationis, sed identitatis. Nam aliàs possemus dicere, etiam per illa verba: *Ego & Pater unum sumus*. Joan. 14. Et: *Hi tres unum sunt*. 1. Joan. 3. non significari Unam simplicem Essentiam utriusque,

sed

ſed Unam per aggregationem plurium partialium Eſſentiarum. *Ad probat. Neg. Min. & aſſumt.* Non enim præcisè ideo Eſſentia identificatur perſonalitatibus realiter diſtinctis, quia eſt infinita, ſed quia univerſaliter in divinis omnia ſunt unum, in quibus non obviat oppoſitio Relationis: quod æquè urget in præſenti materia, ùt dictum eſt. Adde etiam Relationes divinas, eſſe in ratione Relationis infinitas, adeóq; etiam hoc titulo Relationem eandem identificari poſſe pluribus. *Ad Confirm. Neg. Conſeq.* Sufficit enim, quòd unitas Spirationis efficaciter probetur, tum ratione Theologicâ, tum communi Doctorum conſenſu, in Concilijs utcunque probabiliter fundato, licet id expreſſè definitum non ſit.

VI. Spiratio activa diſtinguitur realiter à Paternitate, & Filiatione; ergo plures dantur Relationes diſtinctæ inter ſe realiter, quàm tres. *Anteced. probatur*: quia aliàs Spiratio activa poſſet prædicari de Paternitate: nam, ut abſtracta prædicentur de abſtractis, ſufficit identitas realis; ſequela eſt falſa ex communi Theologorum ſenſu. 2. Spiratio activa ſupponit generationem; ergo etiam ſupponit Patrem, cui identificatur realiter generatio activa, & Filium, cui generatio paſſiva; ergo ab illis diſtin-

distinguitur. 3. Essentia divina non potest identificari pluribus absolutis inter se distinctis; ergo nec Relatio Spirationis activæ pluribus Relationibus, Paternitati, & Filiationi. 4. Licèt Pater & Filius non spirarent, adhuc Pater generaret; ergo aliud est generare, aliud spirare, aliud Paternitas, aliud Spiratio activa: nam si essent omnino idem, Pater generaret spirando, & vicissim. 5. Implicat, ut eadem Relatio sit producentis & producti; sed Spiratio, activa, & generatio passiva sunt Relationes producentis & producti; ergo non possunt esse idem inter se, & cum Filiatione. 6. Generatio passiva est immediatè à Generatione activa, Spiratio passiva, à Spiratione activa; sed ab eadem actione non possunt esse duæ passiones, seu emanationes passivæ; ergo generatio & spiratio activa, non sunt realiter eadem ratio; ergo nec Paternitas & Spiratio activa eadem Relatio. 7. Generari & spirari, sunt duæ Relationes disparatæ, & realiter diversæ; ergo etiam generare & spirare, quæ illis correspondent. 8 Paternitas & Spiratio activa habent terminos completos realiter distinctos, nimirum Filiationem, & Spirationem passivam; ergo etiam ipsæ sunt Relationes realiter distinctæ. *Confir.*

Re-

Relationes reales, oppositæ Relationibus realiter oppositis, distinguuntur realiter; sed generatio activa, & Spiratio activa opponũtur generationi, & spirationi passivæ, quæ sunt Relationes realiter oppositæ; ergo &c.

Resp. Neg. Antecedens. Quia aliàs daretur quaternitas in DEO, quod absolutè & sinè restrictione, damnatum est in Lateran. c. *Damnamus.* Imò daretur quarta Persona, quia Spiratio activa esset substantialis & incommunicabilis; quippe distincta à tribus. 2. quia inter Spirationem activam, & Paternitatem vel Filiationem, nulla obviat oppositio relativa, producentis, & producti; ergo nulla distinctio. 3. Quia juxta doctrinam Joannis Theologi, in Florent. sess. 18. Omnia divina, exceptis Personarum proprietatibus (*quæ ratione tantùm & secundùm nostram intelligentiam a Substantia & Persona differunt*) inter se sunt communicabilia. Vel ergo Spiratio activa, est proprietas Personarum, vel non est; si est, ergo differt solùm ratione à Personis, & non realiter; si non est; ergo communicatur Spiritui Sancto, quod falsum est. *Ad 1. Probat. Neg. Conseq.* Nam etiam Paternitas, idem est realiter cúm entitate absoluta, nimirum Essentia; quis tamen dicat; *Paternitas est entitas absolu-*

ſoluta? Ratio autem eſt: quia ſimiles loquendi modi facilè confunderent ea, quæ Fides docet de Myſterio Trinitatis (id, quod maximè verum eſt de terminis ſignificantibus Relationem; nam Relatio expreſsè ſignificat ordinem ad terminum, & quoddammodo involuit terminum: unde ſi Relationes, quæ habent terminos realiter diſtinctos, ſicut Paternitas, & Spiratio activa, prædicarentur de ſe, facilè contingeret confundi ipſos terminos, ut putaretur Filius eſſe Spiritus Sanctus) tum quia PP. & Concil. utuntur plerumque terminis ad hoc Myſterium ſpectantibus, in ſenſu formali: falſum eſt autem Paternitatem eſſe formaliter Spirationem. Tunc ergo ſolùm adhiberi poſſunt ejuſmodi locutiones, quando nullum aliunde eſt erroris periculum, ùt rectè monet Suarez. *Ad 1. Neg. aſſumt.* Nam ſicut Volitio in divinis, præſupponit Intellectionẽ, nõ niſi ratione, & æquivalenter; quia nimirũ concipitur ad Volitionem creatam relatè, quæ realiter intellectionem ſupponit; ita ſpirare non ſupponit generare, niſi ratione. *Ad 3. diſparitas eſt*; quia, cùm in divinis, non dentur plura abſoluta, ùt patet ex ſupra indicatis, non poteſt Eſſentia divina identificari pluribus abſolutis inter ſe diſtinctis. At verò aliun-

aliunde constat, dari in DEO Relationes oppositas, adeóq; distinctas; cùm autem Spiratio activa sit infinita in ratione Relationis spirativæ, sicut Essentia in ratione entis absoluti; nec opponatur relativè Paternitati & Filiationi inter se distinctis; non minùs illis identificabitur, quàm Essentia Relationibus, juxta illud Theologorum: *In divinis non datur distinctio, nisi ubi obviat Relationis oppositio.* *Ad 4. Resp.* nihil illo aliud probari, quàm quòd generare & spirare, differant ratione cum fundamento in re, quod admittimus. *Ad 5. Neg. Maj.* Nam Angelus, per eandem suam essentiam refertur ad DEVM, tanquam productus, & ad potentias suas, vel actus, tanquam producens. Et licèt id verum esset in creatis, non sequitur verum esse in DEO; cujus, si Essentia identificari realiter potest, cum Relatione producentis & producti, cur non ejusdem Relatio esse simul poterit producentis & producti? *Ex quo patet ad 6.* Nam licèt in creatis ab actione unica, non sint duæ passiones, ubi actio est idem cum passione, & finitæ perfectionis; in divinis tamen, ubi actio est infinita, & distincta à passiva emanatione (hæc enim veriùs identificatur termino producto) nihil prohibet, ab unica realiter actione procedere duos

terminos diversos. Quod etiam fieri posset, ab aliqua causa creata, essentialiter causante. *Ad 7. disparitas est* : quia cùm generatio passiva, sit idem realiter Filio, spiratio verò Spiritui Sancto; sicut Filius ad Spiritum Sanctum; ita generari refertur ad spirari; ac proinde distinguuntur ab invicem. Generari autem, & spirare cùm non sint Relationes oppositæ, neque erunt realiter distinctæ. *Ad 8. Neg Conseq.* Nam Relatio, quâ Angeli essentia respicit DEVM, ùt Creatorem, actus suos ùt effectus, est unica (quippe eadem cum ejus essentia) & tamen respicit terminos adæquatè diversos. Et licèt id iterum daretur in creatis, non ideo verum est in Relationibus divinis infinitis. Ex quo *patet ad Confirm. Neg Major.* Quævis enim creatura eâdem Relatione refertur ad omnes Personas Trinitatis, licèt hæ opponantur sibi relativè.

VII. Si in DEO tres dantur Relationes distinctæ realiter, dabuntur etiam tres res, seu realitates, & entitates. *Conc. totum.* Ita loqvuntur PP. apud Montoyam Disp. 26. sect. 1. Et ratio est: quia Relatio divina, est quid per se subsistens, distinguitur realiter ab alijs Relationibus, producitur realiter; ergo est res. *Instabis.*

Ergo

Ergo etiam tres Vnitates, Veritates, Bonitates. *Resp.* Tres Bonitates, Vnitates, Veritates, relativæ & personales; conc. absolutæ & essentiales; nego. Cuilibet enim entitati respondere debet proportionata unitas, veritas, bonitas, adeóq; Relationibus divinis, quæ sunt tres entitates relativæ, respondere debent totidem Vnitates, Veritates relativæ. *Urges.* Ergo etiam dabuntur tres Omnipotentes, Sapientes &c. quod est contra Symbolum Athanasij. *Resp.* si hæc nomina sumantur substantivè, ut sit sensus: dari Tres Omnipotentias, Sapientias &c. non posse hoc dici: si adjectivè, posse: sicut ibidem ab Athanasio dicuntur in plurali Personæ divinæ, *Coæternæ.* Et in Lateran. cap. *Firmiter: Consubstantiales, Coomnipotentes.* Vt enim D. Thomas docet, ut adjectiva prædicentur pluraliter, sufficit supposita esse plura: ut verò substantiva, debet multiplicari forma directè per ea significata; atqui in DEO non sunt plures Sapientiæ, sunt autem plura supposita, habentia Sapientiam &c. ergo. Sed cur non dantur plures Sapientiæ, sicut dantur plures Existentiæ, Vnitates, Veritates &c. ùt diximus? *Resp.* quia in DEO non datur pluralitas, nisi inter opposita, vel quæ necessariò conse-

qvuntur ex oppositis; neutrum horum habet Sapientia &c. Termini autem transcendentes unius Relationis, ùt est Vnitas, Veritas &c. cùm sint similiter relativi, sicut Relatio, ex qua emanant, opponuntur prædicatis transcendentibus Relationis alterius &c.

Artic. II. *An Relationes in divinis importent formaliter perfectionem?*

R*Esp. Importare; non tamen perfectionem simpliciter simplicem. Probatur* 1. *pars* Authoritate Conciliorum, quæ Personas appellant *perfectas*, & *Trinitatem perfectam.* Personæ autem formaliter constituuntur Relationibus, ùt patebit Artic. 3. Ita loquitur Nicænum, cùm definit Verbum esse: *Personam perfectam, de perfecta.* Et Constantinopolitanum: *Credimus æqualem honorem in Tribus perfectissimis subsistentijs, seu tribus perfectis Personis.* Et Sardicense: *Una est divinitas S. Trinitatis, quæ in tribus subsistentijs perfectis, & æqualibus consideratur.* 2 Authoritate PP. eodem modo loquentium. *Tria perfecta, una DEItas.* Epiphanius Hæ-

Hæref. 69. *Perfectus est, non solùm quia DEUS est, sed etiam quia Pater est.* Cyrillus L. 1. Thes. c. 6. 3. Ratione: quia sinè Relationibus, nulla in DEO daretur distinctio, adeóq; nulla fœcunditas, nulla generatio, spiratio, DEVS esset mutus, expers rationis & Sapientiæ, productæ scilicet, quia esset sinè Verbo; careret sanctitate & amore reciproco, qui est suavissimus, quia non daretur Spiritus Sanctus: careret Infinitate in ratione Entis, quia Natura divina, non identificaret sibi Relationes realiter distinctas, quod est indicium Infinitæ Perfectionis; ergo sinè Relationibus DEVS non esset ita perfectus, & per consequens Relatio, quâ talis, est perfectio. 2. Persona dicit Naturam Intellectualem per se subsistentem, per se autem subsistere nec sustentari ab alio, est manifesta perfectio; ergo Persona, quâ talis, & consequenter Relatio, per quam formaliter constituitur Persona, dicit perfectionem. 3. Aliàs sequitur Mysterium Trinitatis nihil ponere perfectionis in DEO; DEVM, Ens summè perfectũ, identificari alicui nullã habenti perfectionẽ; Humanitatẽ Christi non perfici à Relatione Verbi; Patrem, quâ Patrẽ, non esse amabilẽ à Filio, nec vicissim, cùm ùt talis non dicat bonitatem;

& consequenter Spiritum Sanctum non esse Amorem mutuum inter duas Personas, sed Amorem simplicem DEI erga se ipsum, in quantum unus est; Trinitatem quâ talem non adorandam, cùm non dicat perfectionem honore dignam, &c. 4. Quia Relatio, quâ talis, est ens reale; ergo vera bonitas & perfectio: hæc enim consequitur ad ens, & realitatem. 5. Vel Relatio, quâ talis, facit in DEO ad ornamentum, & complementum illius, vel non? si facit, est perfectio; si non facit, est superflua.

Probatur 2. pars. Perfectio simpliciter simplex dicitur, quæ in quolibet est melior ipsa, quàm, non ipsa: id est, quàm quævis illi opposita, & incompossibilis; sed Paternitas v. g. in divinis, non est melior Filiatione sibi oppositâ; aliàs Pater esset melior Filio; ergo Paternitas non est perfectio simpliciter. 2. Essentia divina, quâ talis, involuit formaliter omnem perfectionem simpliciter: est enim Ens simpliciter, adeóq; perfectissimum simpliciter; sed non involuit formaliter Relationes, ùt dicetur inferiùs; ergo &c. 3. Perfectio simpliciter, involvit Ens simpliciter: Ens autem simpliciter involvit omnem perfectionem, vel formaliter vel eminenter; atqui

atqui Paternitas, nec formaliter, ùt per se patet, nec eminenter, involuit Filiationem, cùm non sit illâ perfectior; ergo. 4. Una perfectio simpliciter simplex, non opponitur alteri, nec est major alterâ; sed Paternitas opponitur Filiationi & utrâq; perfectior est Essentia divina, quâ talis; hæc enim eminenter continet Relationes; ergo &c.

Sed contrà I. Si Relatio, quâ talis, est perfectio, sequitur 1. in una Persona esse perfectionem, quæ non est in altera, & consequenter nullam esse infinitam in genere entis, cùm non habeat omnem perfectionem possibilem. 2. unam Personam sigillatim, non esse æquè perfectam, ac totam Trinitatem. 3. Patrem esse perfectiorem Filio, quia perfectius est producere, quàm produci. 4. Relationem quamvis esse perfectiorem DEItate, quia includit formaliter DEItatem, & aliam prætereà perfectionem, quam non includit DEItas. 5. convenire Personis divinis aliquam perfectionem, non provenientem ab Essentia.

Resp. ad 1. seq. Sequitur in una Persona esse perfectionem, quæ non est in alia ullo modo; neg. quæ non est in alia formaliter; conc. Licet enim in Patre non sit formaliter Perfectio Filiationis, est tamen

in illo eminenter, ratione DEItatis, quæ formaliter continet omnem perfectionem simpliciter simplicem; eminenter verò omnem aliam. Vnde etiam patet Patrem sigillatim sumptum, esse infinitum in genere Entis; & non minùs perfectum, quàm totam Trinitatem, quia ratione Naturæ, continet formaliter omnem perfectionem simpliciter, omnem verò aliam, eminenter. Et licèt producere sit perfectius, quàm produci si non accedat aliud; non est tamen perfectius, quando & producens, & productum identificat sibi Naturam eandem, quæ est omnis perfectio, vel formaliter, vel eminenter, ùt est in divinis. *Ad* 4. *Neg. seq.* Quia sicut creatura sumpta cum DEO, non est quid perfectius quàm DEVS solus, quia hic eminenter continet perfectionem creaturæ; ita propter eandem causam, Relatio non erit perfectior DEItate. *Similiter Negatur ultima sequela:* Omnes enim Relationes divinæ, tanquam à radice, eminenter illas continente, proveniunt ab Essentia divina.

II. Vel perfectio, quam diceret Relatio, quâ talis, esset finita, vel infinita. Non primum: hoc enim repugnat perfectioni divinæ. Non secundum, quia sic quævis Relatio includeret omnem perfectionem,

adeóq;

adeóque omnes alias Relationes oppoſitas. *Reſp.* Relationes divinas eſſe quidem Infinitas, ſed non ſimplicitur, & in omni ratione Entis, ſed tantùm in certa ratione: v. g. Paternitas, eſt infinita in ratione Paternitatis, Filiatio, in ratione Filiationis &c. adeóq; non requiritur, ut una Relatio includat cæteras Relationes.

III. DEVM eſſe Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, melius eſt, quam DEVM hæc non eſſe; ſed perfectio ſimpliciter eſt illa, quæ eſt melior ipſa, quàm non ipſa; ergo eſſe Patrem, Filium, eſt perfectio ſimpliciter. *Confirm.* 1. Perfectio ſimpliciter eſt, quæ caret omni imperfectione; ſed talis eſt Paternitas, Filiatio; ergo. 2. Si non darentur Relationes, non daretur in DEO fæcunditas, Sapientia, Sanctitas, vis identificandi ſibi Relationes inter ſe diſtinctas, quæ eſt ſignum Infinitæ perfectionis ſimpliciter, ùt ipſi diximus; ſed hæc omnia ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices; ergo &c. *Reſp.* Perfectio ſimpliciter eſt illa, quæ eſt melior ipſa, quàm non ipſa, in quocunq; ſubjecto & ente; conc. quæ ſolùm eſt melior in ſubjecto aliquo; neg. *& Neg. Conſeq* Quia licèt reſpectu Naturæ divinæ, melius ſit eſſe Patrem, quàm non eſſe; non eſt tamen melius,

lius, respectu Patris, esse Patrem, quàm sit respectu Filij, esse Filium, vel non esse Patrem. 2. Perfectio simpliciter est, quæ est melior ipsa, quàm non ipsa; id est, quàm quæcunque perfectio opposita, & cum illa incompossibilis; conc. quàm non ipsa; id est: quàm præcisè ejus negatio; nego. Sic enim omnis perfectio creata, esset perfectio simpliciter, quia est melior, quàm ejus negatio. Requiritur ergo, ut sit melior quovis illi opposito, quod non convenit Paternitati aut Filiationi, ùt dictum est.

Resp. 3' *Neg. Major.* Nam sicut complexum ex DEO & creatura, non est melius DEO solo, quia hic eminenter continet perfectionem creaturæ; ita complexum ex DEItate & Relationibus, non est melius DEItate, quia hæc eminenter continet Relationes. *Ad* 1. *Confirm. Neg. Major.* Ex communi enim acceptione, perfectio simpliciter est, quæ est melior, quâcunq; illi oppositâ: unde triplex est perfectio, una quæ caret omni imperfectione, & non opponitur majori, vel æquali perfectioni; & hæc est perfectio simpliciter. 2. quæ caret omni imperfectione, opponitur tamen alteri æquali perfectioni: & tales sunt Relationes divinæ. 3. quæ admixtam habent imperfectionem, ùt sunt perfectiones crea-

creatæ. *Ad 2. Confirm. Resp.* Si non darentur Relationes in DEO, non dandam quidem Sapientiam & Sanctitatem productam; quia hæ formalissimè sunt Relationes Verbi, & Spirationis passivæ, dandam tamen essentialem, & improductam, quam involvit Essentia, quâ talis. Sapientia autem & Sanctitas producta, non sunt perfectio simpliciter. Fæcunditas verò, & vis identificandi sibi Relationes inter se distinctas, licèt sint perfectiones simpliciter, non tollerentur tamen formaliter, sublatis Relationibus, sed tantùm arguitivè; quia sunt perfectiones absolutæ, connexæ tamen cum Relationibus; unde rursum non probatur, Relationes esse perfectiones simpliciter.

ARTIC. III. *An Personæ divinæ constituantur formaliter Relationibus.*

RESP. *Constitui. Probatur 1.* Authoritate Florent. sess. 19. ubi Joannes Theologus ait: *Personam diVinam ex Substantia proprietatéq; constare.* Quod etiam habet sess. 18. Hanc autem proprietatem, esse Relationem principij, & proce-

dentis à principio, docet ibidem § *dixi equidem*. Et oratione pro Vnione cap. 6. ait, Bessarion Patriarcha: *Ideo utroque quidem modo distinguuntur divinæ Personæ* (originibus nimirum & Relationibus) *priùs tamen & principaliter secundùm modum intelligendi per Relationes, per quas etiam constituuntur divinæ Personæ*. *Probatur* 2. quia Personæ divinæ per id constituuntur, per quod à cæteris formaliter, vel radicaliter distinguuntur. sed distinguuntur Relationibus, ùt patet ex modo dictis: imò solis Relationibus; *ita ut non aliâ ratione, quàm vi Relationis Pater à Filio, & una Persona ab alia differant*; ùt ait iterum Joannes Theologus Florent. sess. 18. Quibus similia habet Cyrillus Alexandrinus L. 7. Thesauri c. 1. *Solâ*, inquit, *diversitate Relationis, quæ diversis Nominibus significatur, nec aliâ re ullâ distinguuntur*. Et Nyssenus ad Ablavium: *Eam, quæ circa causam & causatum consideratur, differentiam, non negamus, per quod solùm discerni alterum ab altero deprehendimus*. Deniq; Damascenus l. 1. Fidei. c 11. *Nos*, inquit, *unum agnoscimus DEUM, in solis quidem proprietatibus, Paternitatis, Filiationis, Processionis differentiam intelligimus*. *Probatur* 3. Personæ divinæ sunt plures in ratione Personæ; atqui

atqui non ſunt plures, niſi in ratione Relationis; ergo ratio Perſonæ eſt ratio Relationis. *Minor patet* iterum ex PP. & Concilijs: *Sola Relatio apud omnes Græcos & Latinos Doctores, divinâ processione Personas multiplicat* ait Florent. ſeſſ. 18. *In Relatione Personarum numerus cernitur* inquit Tolet. 11. in Confeſſ. Fidei c. 1. Et poſt pauca: *Hoc solo numerum insinuant, quòd ad invicem sunt* &c. *Probatur* 4. Perſona divina, involvit formalitèr aliquid proprium & incommunicabile cæteris, alioquin una non diſtingueretur à cæteris; ſed illud proprium, & incommunicabile, non eſt niſi per Relationem: *Proprietates enim nequaquam communicabiles sunt*, ait Joannes Theologus ſeſſ. 18 *Quod ex Relationis vi evenire creditur*; ergo. *Probatur* 5. Omne prædicatum, abſolutum eſt commune omnibus divinis Perſonis, & unum idémq; in omnibus; ſed divinæ Perſonæ non conſtituuntur tantùm per aliquid commune, ratione cujus ſunt unum, ſed etiam per aliquid proprium, per quod ſunt plures; ergo etiam conſtituuntur per Relationem. *Major patet* ex PP. apud Suarez, præſertim ex Auguſtino 5. de Trinit. c. 1 & ſeq. ubi dicitur: *In DEO quidquid ad se, & non ad aliud dicitur, ad Essentiam pertinere*; Eſſentia autem

autem est communis, & eadem omnibus. *Patet 2.* ex recepto axiomate Theologorum: *In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat Relationis oppositio. Patet 3.* ratione. Quidquid distinguitur, aut distinguitur ratione limitationis, aut ratione oppositionis, ùt alibi dictum est; sed prædicata absoluta in DEO, nec habent limitationem, ùt per se constat; nec oppositionem: non quidem contradictoriam, cùm utrumque sit positivum; non relativam, cùm sint absoluta; non contrariam, quia contraria sunt circa subjectum commune, quod in DEO non datur, ergo absoluta non distinguuntur in DEO, sed sunt omnibus Personis communia.

Sed contrà 1. Personæ divinæ non distinguuntur Relationibus; ergo nec constituuntur. *Antecedens Probatur* 1. Personæ divinæ sunt simplices; ergo se ipsis distinguuntur; ergo non Relationibus. 2. Personæ divinæ sunt substantiæ; ergo distinguuntur per aliquid substantiale; ergo non per Relationes, quæ sunt accidentia. 3. Absolutum est prius relativo; ergo nihil distinguitur primò per Relationem. 4. Relatio supponit distinctionem: nam relativum est id, quod se habet ad alterum; ergo non est primum principium distinctionis

nis. *Reſp. Neg. Conſeq. Ad* 1. *Probationem negatur ultima ſequela.* Perſonæ enim divinæ, ſunt realiter ipſæ Relationes ſubſiſtentes; unde diſtingui eas Relationibus, eſt diſtingui ſe ipſis. *Ad* 2. *Negatur* iterum ultima *Conſeq.* Relationes enim divinæ, non ſunt accidentia, ſed ſubſiſtentes & ſubſtantiales. *Ad* 3. *Neg. Conſeq.* Cùm enim omnia prædicata abſoluta in divinis, ſint communia omnibus Perſonis, non poſſunt Perſonæ diſtingui abſolutis, ſed ſolùm relativis. *Ad* 4. *Reſp.* Relatio, quæ eſt accidens, ſupponit diſtinctionem relatorum; tranſeat; ſupponit enim ſubjectum in quo recipiatur, & terminum; Relatio per ſe ſubſiſtens, ùt eſt divina; nego. Hæc enim formaliter facit, & adfert diſtinctionem, ſicut & oppoſitionem.

II. Perſona Patris eſt prior Filio; ſed relativa ſunt ſimul naturâ, & cognitione; ergo Perſona non conſtituitur Relatione. *Reſp.* Perſona Patris eſt prior origine; conc. Naturâ & cognitione; nego. Eadem enim Natura eſt Patris & Filij, nec datur prioritas inter ipſas, nec poteſt concipi Pater, ùt producens, niſi concipiatur Filius produci.

III. Perſona, etiam divina, conſtituitur perſonalitate; ſed perſonalitas non conſtituitur formaliter Relatione; poteſt enim

enim concipi Petrus esse Persona, quin concipiatur referri, v. g. Paternitate ad alium; ergo &c. *Resp.* Personalitas ut sic non constituitur Relatione; conc. Personalitas divina; neg. Rationes patent ex dictis. Ubi tamen notandum, etiam Personas divinas concipi posse sinè Relatione Paternitatis & Filiationis, impropriè nimirum & confusè: possum enim illas concipere sub conceptu primæ, secundæ, tertiæ Personæ, vel sub conceptu Substantiæ intellectualis, incommunicabiliter subsistentis; qui conceptus non dicunt formaliter, saltèm expresè, Paternitatem, Filiationem. Non possunt tamen concipi absq; Relatione conceptu proprio, & claro, ob rationes suprà dictas.

IV. Personæ divinæ non constituuntur formaliter Originibus; ergo nec Relationibus. *Confirm.* Origines sunt priores Relationibus: nam fundamentum Paternitatis, est origo, seu generatio activa (nam ideo quis est Pater, quia generat) origo verò passiva, nimirum nativitas, & processio, sunt via ad Filiationem, & Spirationem passivam; fundamentum autem & via, sunt priora termino, & eo, quod nititur fundamento; ergo si Personæ non

con-

constituuntur originibus, multò minus Relationibus.

Resp. Negando Conseq. Disparitas est: quia quælibet res constituitur per aliquid sibi intrinsecum. Origo autem, quâ talis, non est intrinseca Personæ: origo enim activa, est aliquid progrediens à Persona producente; passiva, est aliquid progrediens ad Personam productam. 2. Nihil potest constitui per aliquid prius, vel posterius; origo autem activa, & consequenter passiva, est posterior Patre, quia est via, & influxus in Filium; & simul prior termino ad quem, seu Filio, quia prius ratione est generare, & generari, quàm esse genitum; ergo Pater & Filius constitui non possunt originibus. 3. Persona importat rem permanentem, stabilem, fixam, útq; sic dicam, in Facto esse. Origo, aliquid fluens, per modum viæ, & in Fieri; adeóq; illa non potest constitui per hanc. Quorum nihil obstat in Relationibus. *Ad Confirmationem Resp.* Origines sunt priores Relationibus Filij & Spiritûs Sancti; conc. sunt enim via ad illas; sunt priores Relatione Patris; nego. Quia licèt in creatis, origines sint priores Relationibus (v.g generatio activa, Relatione Paternitatis) non tamen in divinis. *Disparitas est*, quia creatæ Relationes,

nes, non sunt per se subsistentes, sed accidentales, atq; adeò supponunt fundamentum, in quo recipiantur, & rationem fundandi, cur in eo recipiantur. Relationes verò divinæ, sunt subsistentes, & necessariò divinæ Essentiæ convenientes; unde nec fundamento, nec ratione fundandi egent, quam præsupponant. Nec tamen hinc inferas, saltèm ergo Personam Filij, & Spiritûs Sancti constitui posse per origines passivas, utpote Relationibus ipsorum priores. Licet enim sint priores Relationibus, sunt tamen aliquid fluens, extrinsecum, prius Personis ipsorum, ac proinde constituendis illis inidoneæ.

Quæstio Quarta DE PERSONIS, RELATIONIBUS, PROCESSIONIBUS DIVINIS in particulari.

ARTIC. I. *An prima Persona sit Pater, & Ingenitus?*

RESP. *Affirmativè. Probatur 1. pars ex* Scriptura. *Baptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti.* Matth.

Matth. 28. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* 1. Ioan. 5. 2. Quia datur in divinis aliqua Persona improducta, sive prima, quæ se ipsam intelligit; cùm autem intelligere sit virtualiter agere, omnis autem actio vitalis, habeat terminum vitalem; intelligendo seipsam, producit aliquem terminum vitalem. Quia autem in divinis Intellectus est substantialis, & Natura; terminus intelligendo productus, similiter est substantialis, & productus per Naturam. Et quia omne agens assimilat sibi passum, vel terminum productum, secundùm formam, quâ agit, sequitur terminum illum productum per Naturam, esse in similitudinem Naturæ, & consequenter Filium; adeóq; primam Personam divinam producere Filium, & esse Patrem.

Circa quod quatuor notanda sunt. Primò: Relationem *Patris* convenire Personæ divinæ verè ac propriè, & sinè metaphora, juxta illud 1. Ioan. 5. *Ut simus in vero Filio ejus IESV Christo.* Verus autem Filius non est, nisi de vero Patre. Et ratio est: quia in DEO sunt verè & propriè Relationes, ùt suprà probatum est; hæ autem non sunt aliæ, quàm Paternitas, Filiatio, Spiratio activa & passiva; ergo &c.

No-

Notandum 2. Paternitatem esse ita primæ Personæ propriam, ut nulli alteri conveniat. *Patet* iterum ex Scriptura, quæ nulli, nisi primæ Personæ hoc nomen tribuit; unde & Symbolum Athanasij; *Unus*, inquit, *Pater, non tres Patres.* Et ratio est: quia illud est cuiq; Personæ proprium, per quod constituitur, & distinguitur ab omnibus cæteris; sed per Relationem Paternitatis constituitur, & distinguitur prima, sive improducta Persona ab omnibus alijs: non enim distinguitur per Essentiam, ùt patet, sed per Relationem; non autem per Relationem Spirationis activæ; nam hæc est etiam communis secundæ Personæ; ergo per Relationem Paternitatis, non enim datur Relatio alia Personæ primæ, ùt etiam constat ex dictis Quæst. 3. Art. 1. *Notandum 3.* Paternitatem non resultare realiter ex Essentia, ùt quidam voluit; quia sequeretur inter Essentiam, & Relationem Paternitatis dari oppositionem relativam producentis & producti, adeóq, distinctionem realem, sicut inter Patrem & Filium; & consequenter dari in DEO quaternitatem, quod damnatum est in Lateranensi. Item sequeretur primam Personam non esse principium omnis realis emanationis, non esse penitus improductam, dari processiones

plu-

plures, quàm duas; & primam nec esse per Intellectum, nec per Voluntatem; nec Spirationem nec Generationem, &c. quæ sunt contra dicta & dicenda. *Notandum* 4. Paternitatem, ratione nostrâ resultare ex Natura divina, seu Intellectione substantiali. Ratio est, quia omnis natura est sufficiens fundamentum proximum suæ personalitatis; ergo multò magis divina. *Confirm.* Hoc ipso, quòd natura creata habeat esse per creationem, resultat ex illa naturaliter aliqua suppositalitas, vel personalitas creata; ergo similiter, hoc ipso, quòd Natura divina existat independenter ab omni productione, resultabit ex illa aliqua personalitas; cum hoc tamen discrimine, quòd resultantia personalitatis creatæ, sit per veram emanationem, & productionem physicam, ideóq; personalitas creata distinguatur realiter à natura; resultantia verò personalitatis divinæ, sit tantùm rationis. Cur autem personalitas prima sit relativa, & quidem talis, id est, Paternitas; ratio est: quia, cùm Natura divina, seu Intellectio, sit essentialiter fœcunda, fœcunditas autem non exerceatur absque distinctione aliqua inter producens & productum, distinctio autem in divinis dari nequeat in Natura ipsa, oportuit ergo dari distin-

distinctionem inter Personas; Cùm autem in divinis non distinguantur absoluta, sequitur primam personalitatem debuisse esse relativam. Et quia Natura divina exigit communicari per modum Naturæ priùs ratione, quàm per modum Amoris: communicatio autem per modum Naturæ fiat mediante actione generativâ, ideo prima personalitas, debuit esse hujusmodi, quæ cum Natura suo modo constituere posset unum principiũ Quod generationis, adeòque debuit esse Paternitas.

Probatur 2. pars Authoritate Toletan. 6. cap. 1. & 11. in Conf. Fidei. Et Sirmien. cap. 16. ubi Pater vocatur *Ingenitus, & innascibilis.* Item PP. apud Montojam Disp. 52. sect. 3. *Proprium Patris Ingenitum esse, Filij unigenitum, Spiritûs Sancti procedere,* ait Athanas. in quæst. de Nat. DEI. q. 5. *Patris proprietas est, quòd ingenitus sit.* Nazianz. Orat 23. in laudem Heron. *Pater solus non est de alio, ideo solus appellatur ingenitus, non quidem in Scripturis, sed in consuetudine disputantium.* Aug. l. 15. de Trinit. c. 26: Ubi tamen notandum prædicatum *Ingenitus* sumi tripliciter. 1. pro omni eo, quod factum seu creatum non est; & hoc sensu omnes Personæ divinæ sunt ingenitæ. Et ita intelligendi sunt Patres,

qui

qui Filium nonnunquam vocant *ingenitum*, id eſt, non factum, non creatum, contra Arrianos. 2. pro eo, quod non eſt genitum, generatione propriè dictâ, & hoc ſenſu convenit etiam Spiritui Sancto, tribuitúrq; illi interdum à Patribus. 3. pro eo, quod nullo modo eſt productum, & in hoc ſenſu, eſt ſoli Patri proprium. Et ratio eſt: quia non dantur plures Perſonæ divinæ improductæ, ùt ſupra Q. 1. Art. 3. probatum eſt; ergo eſſe *ingenitum* hoc ſenſu, eſt uni tantùm Perſonæ, nimirum Patri proprium: nam aliæ omnes productæ ſunt.

Quæri hîc ſolet, quid importet vox *ingenitus* in conceptu formali, an rationem poſitivam, an privativam, ſive negativam? *Reſp.* breviter: privationem ſive negationem proceſſionis ab alio. Ita Tolet. 11. ubi de Patre dicitur. *Cùm eum à nullo alio ortum videas, ingenitum appellabis.* Sic etiam Baſilius 5. contra Evnom: *Ingenitum, quòd natum non ſit, demonſtrat.* Et Nazianz. Orat. 35. *Vox ingeniti ſignificat generationis,* (id eſt, productionis) *expertem eſſe.* Et ratio eſt: quia nomina, quæ in Patre aliquid poſitivum ſignificant, vel ſignificant Naturam, vel Relationem; ſed per vocem *ingeniti*, prout appropriatur Pàtri, nec ſignifica-

ficatur Natura, quia hæc est communis Filio & Spiritui Sancto; neq; Relatio Paternitatis, vel Spirationis activæ, quia *ingenitum* ab omnibus Theologis constituitur, ùt notio distincta à Paternitate &c. ergo.

Porrò cùm omnis privatio & negatio fundetur in aliquo positivo, fundamentum proximum privationis, quam importat vox *ingenitus*, non est aliud, quàm Paternitas. Ratio est, quia in Patre nihil datur positivum, & simul soli illi proprium, quàm Paternitas; atqui fundamentum proximum illius privationis soli Patri propriæ, debet esse prædicatum similiter soli Patri proprium; ergo &c.

Ubi tamen notandum Paternitatem posse accipi 1. secundùm conceptum explicitum Paternitatis, in quantum dicit principium productivum alterius Personæ, & sub hac ratione non est fundamentum illius privationis, sive ingignentiæ, & innascibilitatis; quia, ùt bene Aug. licèt aliqua Persona divina non esset Genitor, vel principium productivum alterius, adhuc potest intelligi *ingenita*, quia nomen *ingenitum* non declarat, quid res sit, sed quid non sit. Unde si daretur unica Persona divina, ùt Judæi volunt, illa esset *ingenita*, seu improducta, & tamen non esset Genitor alterius

ad

ad intrà. 2. Poteſt accipi Paternitas, ſecundùm conceptum quendam implicitum, in quantum dicit Perſonalitatem primam, id eſt talem, quæ habet plenitudinem, & ſufficientiam eſſendi ex ſe, excludítq; poſitivè omne principium reale reſpectu ſui, & ſub hac ratione, fundat Paternitas illam privationem ingignentiæ, & inn ſcibilitatis, ad eum modum, quo ſubſtantia, in quantum dicit perſeitatem, id eſt ſufficientiam per ſe ipſam exiſtendi; fundat privationem, *non eſſendi in alio*, & quo Eſſentia divina, quâ talis, in quantum dicit aſeitatem, id eſt, ſufficientiā ad eſſendum ex ſe, fundat privationem, *non eſſendi ab alio &c.*

Sed contrà I. Natura divina fæcunda etiam exiſtit in Filio, & tamen non emanat ex ſe Paternitatem; ergo ex Natura divina non reſultat Paternitas. *Reſp.* Exiſtit in Filio eodem modo; nego. alio; conc. prout enim Natura exiſtit in Filio, jam ſupponit Paternitatem origine priùs, & immediatè reſultâſſe ex Natura, adeóq; jam non ampliùs habet locum in Filio talis reſultantia, quia Relationes divinæ non multiplicantur numero. Sicut licèt in Filio exiſtat Natura divina, quæ eſt productiva Filij, prout tamen in illo exiſtit, jam non eſt amplius productiva Filij &c. 2. In

E Filio

Filio existit Natura divina, ùt communicata ab alio, per productionem Filiationis, in Patre verò ante omnem communicationem & productionem; non intelligitur autem Paternitas resultare ex Natura, nisi ùt habente esse, ante omnem communicationem, & productionem.

II. *Ingenitum* etiam convenit DEItati, quà tali: DEItas enim non est producta ab alio; ergo *Ingenitum* non est soli Patri proprium. *Resp.* *Ingenitum* etiam convenit DEItati, per modum privationis, sicut convenit Patri; nego. per modum negationis; conc. DEItas enim, quà talis, est omnino incapax, ut gignatur & producatur, adeóque *Ingenitum* prædicatur de illa negativè. Pater verò, licèt sit incapax gigni & produci, in quantum Pater, sive secundùm rationem propriam Patris, est tamen capax produci secundùm rationem communem, & quasi genericam Personæ divinæ: Persona enim divina ùt sic, sicut non postulat produci, ita neq; excludit sui productionem, sed est indifferens ad utrumque; & ideo *Ingenitum* habet se respectu Patris secundùm aliquam rationem per modum privationis, & in hoc sensu *Ingenitum*, est soli Patri proprium. 2. *Ingenitum* præcisivè acceptum convenit DEItati; conc.

posi-

poſitivè, ſive, ùt includens repugnantiam omnis generationis ſeu productionis; neg. Cùm enim DEItas prædicetur eſſentialiter de Filio, qui eſt genitus, & de Patre, qui non eſt genitus, nec excludit poſitivè, nec includit, eſſe *Ingenitum*, ſed præſcindit, & eſt indifferens ad utrumque. *Reſp.* 3. *Ingenitum* convenit etiam DEItati, quâ tali, eodem modo quo Patri; nego. aliter; conc. Patri enim, non ſolùm quâ Patri, ſed neq; qui eſt Pater, convenit eſſe genitum, Eſſentia autem licet ſit ingenita, in quantum eſt præciſè Eſſentia, eſt tamen genita, in quantùm eſt hæc Perſona, nimirum Filius. 2. Cùm Eſſentia, quâ talis, non detur, niſi per præciſionem intellectûs, ſeu rationem, etiam *Ingenitum* non convenit Eſſentiæ, niſi per intellectum & rationem. At verò Patri convenit prædicatum *Ingeniti*, reipſâ & independenter ab intellectu.

III. Quidquid DEO convenit, vel ſignificat Eſſentiam vel Relationem, juxta Aug. ſed *Ingenitus* non ſignificat Eſſentiam juxta eundem L. 5. de Trinit. c. 6. & 7. ergo aliquid poſitivum. *Confirm.* Omnis notio ſeu proprietas pertinet ad dignitatem Perſonæ; ſed negatio non pertinet; ergo innaſcibilitas, cùm ſit proprietas Patris, non erit negatio. 2. Proprietas ponit

aliquid in eo, cujus est proprietas; sed negatio nihil ponit; ergo idem quod priùs. 3. Si *Ingenitum* est mera negatio; ergo & Chimæra erit ingenita, sive à nullo producta; adeóq; *Ingenitum* non erit Patri proprium.

Resp. Neg. Majorem. Nam esse incorporeum, incompositum, convenit DEO, & tamen hæc non significant substantiam, nec Relationem. Aug. tantùm dicit, omnia quæ DEO conveniunt, reduci, vel ad Essentiam, vel Relationem, quod verum est: nam omnia prædicata DEI, vel sunt positiva, & tum significant, aut Essentiam, aut Relationem; vel negativa, & tunc reducuntur ad alterutrum, juxta communem doctrinam Dialecticorum docentium, negationem & affirmationem reduci ad idem genus & prædicamentum. Et ita in præsenti *Ingenitum* reducitur ad prædicamentum Relationis, in quo ponitur *Genitus*. *Ad 1. Confirm. Resp.* Omnis notio pertinet ad dignitatem Personæ, formaliter & ratione sui; nego; hoc enim solis notionibus positivis convenit; pertinet ad dignitatem Personæ, vel formaliter & ratione sui, vel ratione fundamenti sui proximi; concedo. Ad notionem enim sufficit, ut emanet, ab aliquo prædicato positivo, significante di-

gni-

gnitatem Personæ, nósq; in cognitionem illius dignitatis deducat; quod etiam negatio præstare potest. Hinc similiter *distinguo Minorem, & Neg. Conseq.* Nam licèt innascibilitas sit negatio, fundatur tamen in positivo, ad dignitatem primæ Personæ pertinente, nimirum in Paternitate, sensu superiùs explicato accepta. *Idem dic ad 2.* Proprietas ponit aliquid, vel formaliter, & ratione sui, vel præsuppositivè ratione fundamenti, in eo, ex quo resultat; conc. semper ratione sui; neg. *Similiter dist. Min. & Neg. Conseq.* Innascibilitas enim resultat ex Paternitate, ùt fundamento proximo, quæ Paternitas, utpote realis & positiva, reverà ponit aliquid in prima Persona. Hinc *patet ad 3.* Nam licèt *Ingenitũ*, prout dicitur de Patre, sit mera negatio, fundatur tamen in aliquo positivo; non sic *Ingenitum*, prout dicitur de Chimæra. Adde, *Ingenitum*, non dici merè negativè de Patre, sed secundùm quid privativè, nimirum secundùm rationem communem Personæ, ùt suprà in Responsione 1. ad 2. dictum est. De Chimæra verò non prædicatur nisi negativè.

Artic. II. *An secunda Persona sit Verbum, Filius, Imago Patris?*

Resp. *Affirmativè. Probatur* 1. *pars* ex Scriptura. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus.* 1. Joan. 1. *Eructavit Cor meum Verbum bonum.* Psal. 44. Quem locū de generatione æterna, secundæ Personæ divinæ, exponunt PP. *Et Nomen ejus Verbum DEI.* Apocal. 19. Loquitur autem de Christo, qui est secunda Persona. *In principio erat Verbum, & Verbum Caro factum est.* Ioan. 1. Constat autem non esse Incarnatam, nisi secundam Personam &c. Ex quibus Scripturæ locis etiam habetur illud, secundam Personam verè & propriè, non autem metaphoricè, & similitudinariè esse Verbum; cùm enim certum sit Ioannem præcipuè Evangelium suum, & maximè ejus exordium scripsisse, ut Christi divinitatem, & æternam ejus Processionem manifestaret, incredibile est, illum Personæ divinæ, quàm maximè prædicare vult, ab initio statim narrationis, nomen improprium, & metaphoricum im-

po-

ponere voluisse. Unde Cyrillus Alex. L. 7. Thes. c. 1. ait: *Ioannem hoc Nomen quasi proprium Filij elegisse & illud ipsum, esse Filij secundùm Naturam significare.* Et ibidem, inquit: *frustrà miramur Evangelistam, & & quasi magnum quid proprium tonásset, Tonitrui Filium appellamus, nisi Verbum, quasi proprium, mirabile, & inauditum pronunciásset.* Adde Scripturæ verba, maximè quæ sæpius repetuntur, & per modum Nominis proprij rebus adaptantur, non esse in sensu metaphorico accipienda, sinè urgente causa, ùt alibi dictum est; aliàs pari ratione, cùm *Verbum* dicitur: *Caro factum*, liceret *carnem* intelligere impropriè, & metaphoricè; & universim in Fidei dogmatibus, nihil fixum, & certum haberetur. Idem *patet ratione* à priori: quia Verbum, (mentale videlicet & internum) non est aliud, *quam Imago expressa, quæ oritur in ratione cogitantis*, ùt ait Anselmus in Monolog. c. 29. sive: terminus productus per intellectionem, repræsentans objectum; atqui aliqua Persona divina, est talis terminus, per Intellectionem productus, ùt habitum est suprà Quæst. 2. Art. 3. ergo aliqua Persona, est propriè Verbum; non autem prima; hæc enim est improducta; non tertia, hæc enim, quippe ultima, non est

producta per Intellectionem, quæ eſt prima emanatio, ſed per Volitionem; ergo ſecunda.

Non eſt autem Verbum divinum, *prolativum, enunciativum, pronunciativum, probola, ſeu prolatio*: quia his omnibus nominibus intelligunt Patres diſputantes contra hæreticos, Verbum vocale, corporeum, ſenſibile, articulatum &c. Verbum autem divinum, eſt intellectuale, ſubſiſtens, ejuſdem Naturæ cum loquente, cùm in DEO non detur accidens, vel aliquid corporeum &c. Et juxta illud: *In principio erat Verbum, & Verbum, erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum &c.*

Porrò ratio Verbi, ita eſt ſecundæ Perſonæ propria, ut nulli alteri (ſaltèm in ſignificatione propria) conveniat; unde etiam non datur in DEO Verbum Eſſentiale, ſed tantùm Perſonale. *Patet ex* Scriptura, quæ ſoli ſecundæ Perſonæ hoc nomen tribuit: *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in Cælo, Pater, Verbum &c.* 1. Ioan: 5. *Verbum Caro factum eſt.* Ioan. 1. Vbi ſermonem eſſe, de ſecunda Perſona, patet ex ſequentibus: *Et habitavit in nobis; & vidimus gloriam ejus, quaſi Unigeniti à Patre* &c Quæ ſoli ſecundæ congruunt. Idem ſumitur ex Patribus citatis à Ruiz

Diſp.

Disp. 57. Sect. 3. *Ratione Probat.* Quia de ratione Verbi propriè dicti eſt, eſſe realiter productum, ad repræſentandum aliquid, ùt patet ex communi acceptione; unde etiam Verbum ſenſibile dicitur illud, quod à loquente producitur, ut aliquid ſignificet; atqui hoc ſoli Perſonæ ſecundæ eſt proprium; ergo. Vnde ulteriùs ſequitur, etiam *dicere* propriè acceptum, non eſſe in DEO eſſentiale, ſed perſonale, non commune pluribus, ſed ſoli Patri proprium: *dicere* enim propriè, eſt loqui ſeu producere Verbum, hoc autem eſt ſolius Patris; ergo. Dixi · *ſaltèm in ſignificatione propria*; ſi enim *Verbum* accipitur impropriè, v. g. pro qualicunque intellectione, vel pro ſermone externo, quo hominibus loquitur DEVS, vel pro rebus, quæ præcipiuntur (quo ſenſu dicuntur Lucæ 11. *cuſtodire Verbum DEI*, qui faciunt, quæ præcipiuntur) vel pro imperio efficaci, & libero, quo DEVS res operatur &c. ſi, inquam, *Verbum*, aliquo horum modorum ſumatur, non nego illud convenire Perſonis omnibus. Et ita intelligendi ſunt, pauculi Patres, qui Spiritum Sanctum vocant *Verbum Filij*; impropriè ſcilicet, & figuratè, eò quòd, ſicut Verbum procedit, & emittitur ab aliquo, ad manifeſtandos ſuos ſenſus, & con-

ceptus, ita Spiritus Sanctus procedat à Filio, & mittitur ad manifestandam Fidelibus Patris & Filij Voluntatem &c.

Probatur. 2. pars. Similiter ex Scriptura, quæ passim secundam Personam vocat *Filium: Baptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritûs Sancti.* Matth. 28. 2. Quia secunda Persona est Verbum, ùt dictum est; atqui eadem Persona, quæ est Verbum, est etiam Filius, ùt patet ex Ioan. 1. ubi Persona, quæ priùs dicitur *Verbum*, postea dicitur *Caro factum*, & mox vocatur *Unigenitus*. Et 1. Ioan. 5. idem vocatur *Verbum*, & *Verus Filius*; *ut simus in Vero Filio ejus*; ergo. Et ratio est; quia aliàs vel essent quatuor Personæ divinæ, vel Verbum, aut Filius, excludi deberet ex numero Personarum divinarum. 3. Quia processio Verbi divini (quod ostendimus esse Personam secundam) est processio per Intellectum; processio autem per Intellectum in divinis, est propria ac vera generatio, ùt Quæst. 2. Art. 3. dictum est; ergo processio Verbi, est vera generatio; sed terminus productus, per veram generationem, est Filius; ergo Verbum est Filius.

Probatur 3. pars rursum ex Scripturis, quæ passim nomen *Imaginis*, aut aliud æquivalens, secundæ Personæ tribuunt;

Qui

Qui est Imago DEI inVisibilis Coloss. 1. *Figura. seu Character substantiæ, sive hypostasis ejus* Hebr. 1. Idem habent PP. in hæc loca, & in illud Gen. 1. *Faciamus hominem ad Imaginem*; Et Cyrillus l. 1. Thesaur. c. 1. ubi vocat *incommunicabilem, & increatam Patris Imaginem, in qua Pater Videtur*; Et Ambrosius L. 1. de Fid. c. 4. aliíque. Sunt autem hæc intelligenda, in sensu proprio & genuino, non metaphorico, juxta aliàs dicta, quandoquidem nihil obstat, & ratio id ipsum probat: ad imaginem enim propriè dictam, & naturalem, duo requiruntur & sufficiunt, 1. ut sit similitudo, & quidem specifica alterius, habendo eandē speciē naturam. 2. ut ab eo, cujus est similitudo, procedat, & producatur; atqui secunda Persona, sive Verbum, & Filius, procedit à Patre, & est illi similis in Natura; ergo &c. *Major patet* ex communi acceptione: nam, ideo Filius dicitur imago Parentis, quia à Patre procedit, habétq; similem naturam; vestigium verò hominis, non dicitur imago hominis, licèt ab eo producatur; nec homo dicitur imago DEI, sed ad imaginem DEI, quia neutrum horum, est ejusdem speciei Naturæ, cum eo, à quo producitur. E contrà unus homo licèt sit ejusdem naturæ cum altero, non

dicitur imago alterius, nisi sit productus ab altero. Hinc etiam PP. unanimiter, non alio argumento probant, Filium in divinis esse Imaginem DEI, quàm his duobus: quia est ejusdem Naturæ cum Patre, & procedit à Patre. *Solus Christus est plena Imago DEI, propter expressam in se Paternæ Claritudinis unitatem*, ait Ambros. in Lucæ 22: *Propter eandem, quam cum illo habet Essentiam, & Imago & Character.* Cyrill. Alexandr. Ep. 10. Et idem L. 3. Thes. c. 1. *Propter hoc Filius Verbum, & Imago DEI est, quia ex ipso Patre verè ac propriè genitus est.* Et Athanas. Epist. de Decret Synod. *Si eum Imaginem nomines, Filium hoc ipso eum esse indicaveris.* Plura vide apud Ruiz. Disp 64. Sect. 1. 2. 4.

Ex quibus tria *Colliguntur.* Verbum non esse Imaginem Patris, in quantum illum intentionaliter, & objectivè, sed in quantum illum physicè, & naturaliter repræsentat, sive, in quantum physicè est ejusdem Naturæ: quia similitudo, quæ habetur per solam intentionalem repræsentationem, reverà non est propria similitudo & perfecta similitudo, ac proinde non sufficit ad perfectam & proprijssimam Imaginem: nam propria similitudo fundatur in unitate & convenientia essentiali, seu specifica Naturæ. *Colli-*

Colligitur 2. Verbum, reſpectu ſolius Patris, habere rationem Imaginis. Ratio eſt, quia reſpectu ſolius Patris, habet illas duas conditiones, ad Imaginem neceſſarias; nimirum ſimilitudinem, & proceſſionem. *Confirmat.* Quia 1. non eſt Imago ſui, cùm neq; procedat à ſe, neq; ſit ſibi ſimile: ſiquidem nullo modo diſtinguitur à ſe. 2. Non eſt Imago Spiritûs Sancti, quia licèt ſit illi conſubſtantialis, & intentionaliter illum repræſentet, tamen non procedit ab illo realiter. 3. Non eſt Imago creaturarum: tum, quia ab illis non procedit, ſed potius hæ ab illo; tum, quia non eſt ſimilis illis in Natura; deniq; non eſt Imago DEItatis ſecundùm ſe, & abſolutè ſumptæ, quia cùm non diſtinguatur ab illa, non eſt illi ſimile, nec procedit ab illa realiter, cùm DEItas, ùt talis, non ſit generans, ùt habet Lateran.

Colligitur 3. Soli Verbo eſſe proprium, quod ſit Imago; nam 1. Pater nec ſui, nec aliarum Perſonarum eſt Imago, cùm nec ſibi ſit ſimilis, nec à ſe, vel alijs Perſonis producatur. Similiter nec Spiritus Sanctus ſui (ob eaſdem rationes) nec aliarum Perſonarum eſt Imago; quia licet reipsâ ſit ſimilis illis, & procedat ab ijſdem, non eſt tamen illis ſimilis in Natura, ex vi

ſuæ

suæ processionis, & productionis, ùt Art.7. dicetur. Hoc autem ad Imaginem propriè dictam requiri, licèt evidenter probari non possit, suadetur tamen probabiliter Authoritate Aug. & D. Thom. hîc q. 35. art. 2. qui conditionem hanc ad Imaginem requirunt: idémque colligitur ex PP. & Scriptura, quæ sæpe Filium, nunquam verò Spiritum Sanctum (certè non ob aliam rationem & discrimen) Imaginem appellant; tum ratione, quia Imago per se petit procedere à prototypo, sive principio exemplari, quâ tali; est enim Imago effectus proprius causæ, vel principij exemplaris, ùt talis. Principium autem exemplare, est formaliter principium assimilativum; ideòq; agit per actionem naturâ suâ assimilativam; ergo imago per se petit produci actione assimilativâ, adeóq; ex vi suæ processionis, est similis exemplari, à quo procedit.

Sed contrà I. De ratione Verbi est, sic produci, ut illum, à quo procedit, constituat intelligentem, ùt patet in verbo hominis; atqui secunda Persona non reddit primam intelligentem (tum, quia prima nullam accipit perfectionem à secunda, tum, quia intelligere, provenit ab intellectione; hanc autem prima Persona habet à se

à se ipsa; tum denique, quia prima Persona, non in alio, sed in se ipsa cognoscit omnia) ergo secunda Persona non est propriè Verbum. *Confirm.* Quod procedit ab Intelligente, constituto jam in actu secundo intelligendi, non potest esse Verbum mentale, sed vel scriptum, vel vocale, ùt iterum patet in homine; atqui secunda Persona procedit à prima, jã constituta in actu secundo intelligendi, quia Pater priùs origine habet omnia essentialia, inter quæ etiam est intelligere; ergo secunda Persona non potest procedere, ùt Verbum. 2. *Dicere*, & *Verbum* sunt correlativa; sed primam Personam producere, non est dicere; nam aliud est producere, aliud dicere, ùt patet in nobis, qui multa dicimus, quæ non producimus; ergo &c.

Resp. De ratione Verbi creati, est sic produci, ut illum, à quo procedit constituát intelligentem; conc. de ratione Verbi ùt sic; neg. Ad hoc enim sufficit, ut sit terminus productus per se, intelligendo, repræsentans objectum illius intellectionis; quæ omnia Personæ secundæ conveniunt. Unde, sicut licèt scientia creata sit habitus, qualitas, accidens, non sequitur talem esse Scientiam divinam, eò quòd hæc imperfectionem includant; ita licèt

Ver-

Verbum mentis creatum, reddat intelligentem formaliter eum, à quo procedit, non sequitur tale esse Verbum divinum, quia etiam hoc ad imperfectionem tum Verbi, tum producentis Verbum pertinet; hoc ipso enim, quòd Verbum creatum constituat formaliter intelligentem, sequitur illud non esse subsistens, cùm res subsistens non sit forma rei distinctæ. Item sequitur, in creatis produci Verbum ex indigentia intelligentis, quia sinè illo intelligens non est per se ipsum constitutus in actu secundo intelligendi, sed tantùm in actu primo, & potentia ad illum. Hinc *ad 2. Confirm. Resp. Neg* universaliter *Majorem.* Nam quando actus secundus intelligendi, ita supponitur in producente, ut ex vi talis productionis, communicetur producto, ùt est in DEO, nihil impedit productionem Verbi. Imò talis productio Verbi est perfectissima, quia est maximè immanens producenti. *Ad 2. Confirm. Neg. Min.* Productio enim secundæ Personæ, est per intellectum, & non est aliud, quàm Intellectio, prout in Patre, Intellectio autem, ùt sic, est dictio. Et licèt non omnia producamus, quæ per modum objecti repræsentati dicimus, per actum intelligendi, semper tamen dum dicimus, aliquid pròducimus, nimirum

rum Verbum repræsentativum hujus, vel illius objecti. Persona autem secunda, respectu primæ producentis per Intellectionem, non se habet merè ùt objectum repræsentatum, sed ùt Verbum repræsentans; & ideo dicere primæ Personæ, est producere secundam.

II. Omne Verbum, est actus intelligendi seu notitia; sed actus intelligendi, non est proprius secundæ Personæ, sed est communis Personis omnibus; ergo similiter ratio Verbi. *Confirm.* 1. Omnis Persona intelligens, constituitur formaliter intelligens Verbo; sed Pater & Spiritus Sanctus, sunt essentialiter & formaliter intelligentes; ergo includunt essentialiter Verbum, quo formaliter intelligunt. 2. Omnis Persona intelligens, intelligendo concipit Verbum: & omnis intellectionis perfectæ terminus, est Verbum; sed omnes Personæ divinæ sunt intelligentes, & Intellectio essentialis DEI, est infinitè perfecta; ergo omnes Personæ concipiunt Verbum, & Verbum est terminus Intellectionis essentialis, ac proinde ratio Verbi, est essentialis, non personalis, communis omnibus, non soli secundæ Personæ propria. 3. Verbum est, quo formaliter exprimitur id, quod virtualiter continebatur in specie, sed omnes

omnes Personæ divinæ, habent id formaliter, quod virtualiter continebatur in Essentia divina, tanquam in specie intelligibili; ergo &c. 4. Verbum creatum, est quid absolutum; ergo etiam increatum: sed absoluta, sunt communia omnibus Personis; ergo. 5. Licèt daretur ùnica Persona divina, illa haberet Verbum (intelligeret enim, loqueretur, imperaret) atqui non haberet Verbum realiter productum; ergo identificatum sibi realiter; ergo ratio Verbi, includitur in conceptu uniuscujusq; Personæ divinæ. 6 Pater loquitur se ipsum & creaturas; sed non generat seipsum, vel creaturas; ergo loqui in divinis, non est generare, adeóq; Verbum, quod respondet locutioni, non est quid genitum, vel productum; ergo improductum & essentiale.

Resp. Verbum est actus intelligendi præcisè; nego. est actus intelligendi productus, vel terminus intelligendo productus; conc. Verbum enim ùt sic, est terminus locutionis; Verbum verò mentis, est terminus locutionis mentalis, seu intellectionis. Locutio autem & intellectio, est quædam actio & productio: adeóq; Verbum ùt sic, dicit terminum aliquem productum, adeóq; Verbum mentale, terminum productum per locutionem mentalem, seu Intelle-

tellectionem; & hoc non eſt commune Perſonis omnibus, ſed unicæ, nimirum ſecundæ. *Ad 1. Confirm. Neg. Major* univerſaliter intellecta; nam etſi hoc verum ſit in creatis; non tamen in divinis: hîc enim Perſona ſupponitur intelligens ante Verbum, non minùs, quàm in creatis, ſupponatur natura ante perſonalitatem. *Ad 2. Reſp* Omnis Perſona intelligendo concipit Verbum. *Diſt* ſi non ſupponatur Verbum jam eſſe productum, per eandem ſuam Intellectionem; conc. ſi ita; nego. Spiritus Sanctus autem ſupponit jam productum Verbum, per ſuam Intellectionem, non quidem prout illa eſt in ſe, ſed prout eſt in Patre. Ad alteram partem *ſimiliter Reſp.* cum diſtinctione: ergo Verbum eſt terminus Intellectionis divinæ eſſentialis, in quantum præciſe eſt Intellectio; nego, in quantum Intellectio divina eſt affecta certâ Relatione, nimirum Paternitatis; conc. Cùm enim Verbum, ſit terminus locutionis, adeóque productus, ùt dictum eſt, terminus autem productus debeat diſtingui à producente: Intellectio autem divina non diſtinguatur à Filio, ùt talis præcisè, ſed ùt affecta Relatione, non poteſt Verbum eſſe terminus Intellectionis divinæ eſſentialis, ſecundùm ſe ſumptæ, ſed ùt affectæ aliquâ

Rela-

Relatione. Cùm autem Verbum divinum sit simul Filius, debebit esse terminus Intellectionis, affectæ Relatione Paternitatis. *Ad 3. Resp.* Verbum est id, quo formaliter exprimitur id, quod virtualiter continebatur in specie. *Dist.* Verbum est id præcisè, & nihil amplius; nego. hoc, & aliud præterea; conc. Ad Verbum enim requiritur prætereà, ut sit similitudo formalis producta, & quidem, ut habeat rationem similitudinis per se, & ex vi suæ productionis, ùt suprà dictum est. Hoc autem rursum non convenit, nisi Personæ secundæ. *Ad 4. Resp. disparit. esse*: quia in creatis, non repugnat produci aliquid absolutum, sic verò in divinis; cùm ergo Verbum debeat esse quid productum, ùt sæpius diximus, repugnat in divinis Verbum esse aliquid absolutum, non verò in creatis. *Ad 5. Resp.* In illa hypothesi, DEVM habiturum Verbum, & non habiturum: habiturum, quia aliàs non intelligeret, quod DEO repugnaret; non habiturum, quia Verbum propriè dictum, non datur sinè producente ad intrà, quæ productio ex supposito in DEO non inveniretur. *Ad 6. Resp.* retorquendo argumentum. Petrus dum intelligit se ipsum, loquitur se ipsum; sed non producit se ipsum; ergo loqui non est producere? *In for-*

In form. Resp. Pater loquitur seipsum, id est, repræsentat seipsum in Verbo à se producto; conc. loquitur se ipsum, id est, est terminus productus per suam locutionem; nego. Locutio enim accipitur 1. pro manifestatione objecti, quod repræsentatur à Verbo loquentis, & hoc sensu seipsum loquitur Pater, quia Verbum divinum repræsentat Patrem. 2. Pro ipsa expressione, formatione, & productione Verbi, quæ in divinis simul est generatio; & hoc sensu non loquitur se Pater, cùm ipse non sit Verbum, quod producitur & generatur, sed loquitur, & generat solam Personam secundam.

III. 1 Cor. 2. dicitur; Vir esse *Imago & gloria DEI*; nec tamen hinc sequitur, convenire illi propriè rationem Imaginis DEI; ergo licet Scriptura appellet secundam Personam, *Imaginem*, non sequitur, illam esse propriam Imaginem. *Confirm.* De ratione Imaginis, est similitudo; sed una Persona, non est similis alteri; non quidem in Relatione, ùt per se patet; non in Essentia, quia hæc non est similis, sed eadem in omnibus; ergo &c. 2. Intellectio divina, non est propriè Imago sui objecti primarij, nimirum Essentiæ divinæ; ergo nec secunda Persona, cùm non ob aliud repræsentet

Essen-

Essentiam divinam, quàm quia includit in se Intellectionem divinam. 3. Imago propria, debet esse similis specificè imaginato; sed Filius distinguitur specie, vel quasi specie à Patre in ratione personalitatis; ergo &c. *Resp. Neg. Conseq.* Verba enim Scripturæ tunc intelligenda sunt propriè, cùm aliunde nihil obstat; puta, ratio vel Authoritas Theologica, vel alia Scripturæ loca. Quæ omnia contingunt in primo casu, non in altero. Eadem enim Scriptura quæ *Virum* vocat *Imaginem*, alibi eum dicit *esse ad Imaginem*, vocat illum *factum*, non genitum, adeóq; naturæ alterius, quàm divinæ &c. Aliter res habet circa secundam Personam. *Ad* 1. *Confir. Resp.* de ratione Imaginis est similitudo, in quantum hæc dicit unitatem, & convenientiam in natura; conc. in quantum dicit relationem realem inter ea, quæ dicuntur similia; nego. Idem dicendum ad reliqua. 2. De ratione Imaginis, est similitudo æquiparantiæ; nego. disquiparantiæ; conc. Similitudo æquiparantiæ, est similitudo reciproca, quæ utrumq; extremum denominat simile; disquiparantiæ, est similitudo non reciproca, & quæ unum tantùm extremum denominat simile. Et talis similitudo datur inter Imaginem & exemplar; exem-

exemplar enim non dicitur ſimile ſuæ Imagini, ſed bene Imago exemplari, ùt docet Aug. 6. de Trinit. c. 10. Et talis ſimilitudo non obſtat identitati Perſonarum in Natura, quia aliud non eſt, quàm, quòd una Perſona in ſe ad vivum exhibeat Naturam, ſibi communicatam ab altera. *Ad 2. Neg. Conſeq.* Ad Imaginem enim requiritur, ut producta ſit, quod non convenit Intellectioni divinæ: convenit autē ſecundæ Perſonæ, includenti Intellectionem. *Ad 3. Reſp.* ad Imaginem requiri ſimilitudinem ſpecificam, in quantum hæc importat unitatem, & convenientiam in Eſſentia, ſeu Natura; dari autem hoc ſenſu ſpecificam ſimilitudinem, conſtat inter Perſonas divinas.

IV. Secunda Perſona dicitur in Scriptura *Figura ſubſtantiæ* Hebr 1. *Imago DEItatis* Sap. 7. *Imago DEI.* 2. Cor. 4. quibus ſimilia habent PP. ergo ratio Imaginis non convenit ſecundæ Perſonæ reſpectu ſolius Patris, ſed etiam reſpectu DEItatis, ùt talis. *Reſp.* in his & ſimilibus locis, *DEUM* ſupponere pro Patre, ùt patet, tum ex contextu, tum alijs Scripturæ locis, quæ Nomen *DEI* ſolet appropriare Patri; tum ex materia ſubjecta, ex vi enim ipſius vocis relativæ *Imago*, reſtringitur Nomen

DEUS

DEUS, ad suppositionem pro Patre, sicut cùm Persona secunda dicitur, *DEUS de DEO*, particula *de*, facit, ut ly *DEO*, quod sequitur, supponat pro Patre. Adde illud: *Figura substantiæ* vel idem esse, quod: Figura substantialis; vel per *substantiam* non intelligi Essentiam, sed hypostasin, ùt habetur in Græco. Deniq; Verbum esse figuram substantiæ ejus, idem est, ac Verbum esse figuram Patris in substantia, & ratione substantiæ; hæc enim est fundamentum, & ratio, cur Verbum sit Imago Patris.

ARTIC. III. *Quodnam sit principium productivum secundæ Personæ Divinæ?*

R*Esp. Principium Quod, esse primam Personam, seu Patrem; principium Quo, esse Essentiam, seu Naturam divinam; conditionem ad principiandum requisitam, esse Relationem primæ Personæ, sive Paternitatem. Prima pars patet* 1. Persona enim secunda, est Filius; sed principium Quod Filij, est suppositum generans, seu Persona Patris. 2. Persona secunda est Verbum ex dictis; sed principium Quod Verbi, est Persona aliqua intelligens, prior Verbo; nulla autem datur Persona prior

Ver-

Verbo, quàm prima, seu Pater; ergo. *Probat. 2 pars 1.* ex Florentino sess. 18 ubi Joannes Theologus: *Dixi*, inquit, *Filium ex Patre, & ex Patris substantia generari, ita tamen, ut Pater sit generans, principium autem, quo ipsa Persona generat, esse id, quod communicabile est Pater ergo generativum principium est, & suppositum quoddam significat: Divina autem Substantia, quæ cum Patre realiter idem est, non quidem generat, sed est principium, quo generat.* Et paulò post: *Patris Persona suppositum est, atque generans: Divina verò Natura generativum principium, quo Pater Filium generat.* Eadem repetuntur sess. 19 ubi concluditur: *hanc doctrinam DD. omnes tradiderunt &c. Probat. 2.* ex PP. qui fæcunditatem, virtutem, potentiam generandi, Essentiæ divinæ attribuunt. *Generatio sinè principio & æterna, Naturæ opus est, ex substantia ejus profecta.* Damas. L. 1 Fid. c. 8 *Substantiam Nativitatis, Filius non habet, nisi de Paternæ authoritate* (id est potentia) *Naturæ.* Hilarius lib de Synod. *Ex virtute Naturæ, in Naturam eandem Nativitate subsistit*, nimirum Filius. Idem l 5. de Trinitate. *Probatur 3. ratione.* Quia in omni productione, illud est principium Quo producendi, in quo producens assimilat sibi productum:

nam omne agens, producit sibi simile secundùm formam & virtutem, quâ agit; quod vel maximè est verum in viventibus: hinc homo producit filium in humana natura sibi similem, quia producit illum virtute naturæ humanæ. atqui prima Persona assimilat sibi secundam in Essentia, Substantia, Natura: producit enim DEVS Pater, Filium DEUM; ergo Essentia & Natura divina est principium Quo. 2. Principium Quo secundæ Personæ, sive potentia generandi, non est Relatio, vel aliquid notionale, ac Patri proprium; ergo est aliquid essentiale. *Conseq. patet*: nam aliud nihil datur in divinis. *Antec. prob.* 1. Si potentia est Relatio Patris, vel aliquid Patri proprium; ergo non datur in secunda Persona, & consequenter hæc non habet potentiam simpliciter, & in omni ratione infinitam: sicut si daretur aliqua Sapientia in Patre, quæ non daretur in secunda Persona, utiq; hæc non haberet Sapientiam simpliciter, & in omni ratione infinitam. Sequela est per se falsa; ergo. 2. Potentia generandi est perfectio simpliciter simplex in DEO; sed nihil notionale est talis perfectio, aliàs una Persona esset perfectior alterâ; ergo &c. 3. Potentia generandi, quâ talis, importat præcisè principium ope-

operandi; ſed quæ in divinis important præcisè principium operationis, non ſunt Relatio, vel aliquid notiale, & uni Perſonæ proprium, ùt patet in Intellectu, Voluntate, Scientia ſimplicis Intelligentiæ; ergo &c. 4. Relatio in divinis, dicitur in ordine ad aliquem terminum ſubſiſtentem, v. g. Paternitas ad Filium; ſed potentia generandi dicitur in ordine ad actum generationis, qui, ùt talis, non eſt aliquid ſubſiſtens, ſed fluens, nec habet rationem termini, ſed viæ: eſt enim origo activa Filij. 5. Si Relatio Patris, eſt principium Quo ſecundæ Perſonæ, non diſtinguetur principium Quod, & Quo. 6. Nullum agens agit per ſuam ſuppoſitalitatem, tanquam per principium Quo: nam aliàs terminus productus aſſimilaretur agenti in ſuppoſitalitate, ſiquidem productum aſſimilatur producenti, ſecundùm formam, quâ producit, & ita Petrus non produceret, niſi Petrum; atqui Relatio Patris eſt ſuppoſitalitas conſtituens ipſum incommunicabilem; ergo non producit ſecundam Perſonam, per ſuã Relationem, tanquã per principium Quo. 7. Per id prima Perſona eſt principium Quo, per quod eſt fæcunda; ſed eſt fœcunda per ſolam Naturam: nam hæc ſola eſt principiũ communicabilitatis; ergo &c.

Quæ omnia probant Relationem, non solùm non esse totale, sed neq; partiale principium Quo respectu Personæ productæ in divinis, sed tantùm Essentiam. Addo hic breviter propter dicenda, Relationem nec dici posse actionem, seu productionē secundæ Personæ, tum, quia Relatio divina est aliquid formaliter subsistens, in facto esse, terminans Naturam, reddénsque incommunicabilem; actio verò est quid fluens, in fieri, ultrà tendens, Naturam producentis formaliter communicans producto: tum, quia actio, saltèm ratione, supponit principium proximum agendi; Relatio autem Paternitatis non supponit nisì Naturam, quæ non est principium proximum agendi, aliàs omnes Personæ divinæ essent proximè activæ, & agerent: tum, quia Relatio Paternitatis dicit duo: 1. quòd sit quædam personalitas. 2. quòd sit Relatio; sub nullo autem horum conceptuum importatur actio: tum denique, quia juxta plerosq; Adversarios, quoties inter producens & productum nulla penitus datur indifferentia, toties actio identificatur, partim producenti, partim termino producto, Paternitas autem non identificatur ullo modo Filiationi productæ; ergo.

Notandum est autem circa principium

Quo secundæ Personæ: Essentiam divinam, esse principium Quo radicale, & mediatum; Intellectionem verò, vel propriùs loquendo, actum intelligendi, formale & immediatum. Ratio duplex est: 1. Quia secunda Persona est Verbum mentale, principium autem Quo formale Verbi mentalis utique est vis intelligendi, quæ cùm in DEO non detur, nisi in quantum dicit actum purum intelligendi, necessariò hic erit principium formale. 2. Quia secunda Persona est Filius; sed principium formale Filij est Natura: est enim id, in quo formaliter & per se, & ex vi producentis, assimilatur Filius generanti; Natura autem divina est vis & facultas intelligendi; ergo. *Min. probatur.* Sicut Essentia rei est, quod formaliter facit primò rem esse: ita Natura est prædicatum, quod facit rem primò operari (est enim Natura primum principium motûs & quietis) sed inter prædicata divina, quæ spectant ad operationẽ, primum est vis intelligendi; nam reliqua, ùt velle, posse producere ad extrà, supponunt Intellectum; ergo &c.

Prob. jam 3 *pars* 1. Authoritate: *Generatio, non ad sublimitatem Potentiæ, sed ad proprietatem refertur Naturæ.* Ambros. 4. de Fide. c. 4. *Naturâ, per quam, suam*

constituit hypostasim, Pater genuit. Ephrem Tom. 3. opusc. de Confess. Et Athanas. dial. de Trinit. ait; *Patrem hypostasi suâ gignere.* Quibus indicatur, Paternitatem aliquo modo concurrere ad generationem; non concurrit autem per modum actionis, vel principij Quo totalis, aut partialis, ex dictis; ergo per modum conditionis, ad modum scilicet, quo cognitio concurrit ad causalitatem finis. 2. Essentia divina secundùm se est indifferens ad principiandam generationem, vel non principiandam: nam in Patre principiat, in Filio non principiat; ergo determinatur per aliquid ad generationem principiandam; per quid autem, nisi per Paternitatem? atqui non determinatur, tanquam per actionem, vel comprincipium; ergo tanquam per conditionem. 3. Si Essentia divina præcisè sumpta est principium proximum generandi; ergo cùm omnes Personæ communicent in Essentia, communicabunt etiam in Potentia generandi proxima, & consequenter omnes generabunt. 4. Principium generandi proximum est Patri proprium, & incommunicabile, juxta illud Damasc. L. de duabus Christi Volunt. *Omnia, quæ habet Pater, sunt Filij, exceptâ gignendi vi,* nimirum proximâ; sed nihil est Patri proprium, nisi

nisi ùt connotans, vel involvens Paternitatem; ergo &c. 5. Si Paternitas, nec per modum conditionis concurrit ad generationem, non est ratio, cur solus Pater generet.

Sed contrà I. Conclusio nostra supponit dari in DEO Potentiam ad actum notionalem generandi, suppositum videtur falsum; ergo &c. *Probatur Minor 1.* Omnis potentia, est ad aliquid possibile; sed Personæ divinæ, non sunt possibiles: possibile enim opponitur necessario, éstq; idem, quod contingens, quod Personis divinis non convenit; ergo. 2 Potentia in DEO tantùm datur in ordine ad effectus creatos, non autem ad intelligere & velle; atqui secunda Persona procedit intelligendo; ergo non datur Potentia ad illam. *Resp. Neg. Minorem. Ad 1. Probat.* dico, possibile semel sumi, pro eo, quod opponitur necessario, seu pro contingenti, & hoc sensu *Neg. Majorem.* 2. pro eo, cui non repugnat esse, hoc sensu, *Conc. Majorem. Dist.* similiter *Minor.* Personæ divinæ non sunt possibiles, prout possibile significat aliquid contingens; conc. prout significat aliquid non repugnans; nego. *Ad 2. probat. Neg Majorem:* Triplex enim datur in DEO Potentia, una, ad effectus creatos, altera ad

Perſonas divinas, ſecundam & tertiam; tertia in ordine ad actiones intelligendi, volendi, cum hoc diſcrimine, quòd potentiæ priores ſint reales (terminantur enim ad terminum realiter, vel quoad eſſentiam, ùt effectus creati, vel quoad Perſonalitatem, ùt ſunt divinæ Perſonæ, diſtinctam à producente) tertia verò ſit tantùm rationis, quia intelligere non diſtinguitur, niſi ratione, ab Intellectu divino.

II. Principium, quo generans realiter generat, debet diſtingui realiter à termino generato; ſed ſola Relatio Patris, ſic diſtinguitur à Filio; ergo hæc ſola eſt principium Quo. *Major patet:* nam implicat, ut idem pruducat ſe ipſum; producens autem adæquatè habet rationem producentis, per principium Quo; ergo &c. *Confirm.* 1. Si principium Quo eſt idem realiter cum termino producto; ergo ſicut principium Quo eſt in Patre, ita terminus productus, adeóq; aliquid productum erit in Patre. 2. Potentia importat Relationem ad terminū productum; ſed Relatio requirit extrema diſtincta; ergo. 3. Principium, Quo generandi eſt magìs & veriùs principium, quàm ſuppoſitum generans: tum, quia principium Quo eſt ſe toto principium, cùm ſuppoſitum ſit tantùm principium ratio-

atione principij Quo, non ratione ſup-
oſitalitatis: tum, quia ſuppoſitum eſt
rincipium propter principium Quo,
uod includit; propter quod autem unum-
uodq; tale, & illud magis. Atqui ſuppo-
itum generans debet diſtingui à generato;
rgo magis principium Quo. 4 Nihil
oteſt eſſe principium rei ſibi identificatæ;
ed Natura divina identificatur Filio; er-
go &c.

Reſp. Neg. Major: Sufficit enim, ut Principium, quod generat, diſtinguatur à ermino genito, ùt patet aliquomodo etiam n creatis. Nam principium, quo Petrus generat Paulum, eſt natura humana, quâ talis, non autem natura humana, ùt hæc: nam aliàs, cùm productum aſſimiletur producenti, ſecundùm principium, quo producit, Petrus deberet generare Petrum, Sortes Sortem) atqui humana natura, quâ talis, eſt eadem in Paulo genito: non enim diſtinguuntur penes naturam, ùt talem, ſed penes hæcceitatem. Dixi: *aliquomodo*: nam in divinis eſt præterea hoc ſpeciale, quòd principium, quo Pater generat, non ſit tantùm Natura divina, ſed hæc Natura: & hinc fit, quòd Filius non aſſimiletur Patri ſolùm in Natura, ſed in eadem numero, ſive in hac Natura: Productum

 enim,

enim, ùt diximus, assimilatur producenti, secundùm formam, & principium, quo agit. Cùm ergo Pater generet hâc Naturâ, in quantum hæc est, Filius non tantùm accipit Naturam, sed hanc eandem numero, quam habet Pater: In humanis verò principium Quo generandi est natura humana præcisè, ùt humana est, non ùt hæc natura humana est; & ideo genitus accipit quidem humanam naturam, non hæcceitatem naturæ, quam habet generans. Cujus ratio est: quia natura humana est multiplicabilis, & indifferens, ut sit *hæc*, vel *hæc*, vel *hæc*. Divina est essentialiter, *hæc* & immultiplicabilis. Vnde hoc ipso, quòd Natura divina sit principium, in quantum est Natura, est etiam principium, in quantum *hæc*, cùm hæcceitatem & immultiplicabilitatem involvat essentialiter. Natura autem humana, cùm non involvat hæcceitatem, non principiat, in quantum *hæc*, dum principiat, in quantum natura. Quòd autem ad productionem sufficiat, distingui suppositum generans, tametsi non distinguatur principium Quo generandi à genito, ratio est: quia ad Relationem sufficit distinctio suppositorum, licèt ratio fundandi sit eadem, in fundamento & termino: hinc, si eadem albedo poneretur

in

duobus parietibus, vel eadem quantitas duabus materijs, adhuc hæ referentur i se, Relatione æqualitatis, illi Relatione militudinis; atqui principium Quo generandi habet se, ùt ratio fundandi Relaonem generantis, & geniti; ergo sufficit stinctio inter generantem & genitum, lit non distinguantur penes Naturam, vel ssentiam, quæ est principium Quo generandi.

Ad 1. Confirm. Resp. admittendo: Fiim, seu terminū productum, esse aliquoodo in Patre, juxta illud: *Ego in Patre, & Pater in me est*, per mutuam scilicet iprum circuminsessionem, non per mutun sui invicem constitutionem. *Resp. 2.* go terminus productus, est in Patre, id est, s, quæ est terminus productus est in Pae; conc. in quantum productus; nego. es enim, quæ est terminus productus, est ilius, Filius autem est Natura, Natura autm est in Patre: terminus autem, ùt proluctus, est Filius, ùt Filius, seu Filiatio, & æc non est in Patre. Sic in creatis, Pauis, qui est terminus productus, est in Petro atre, in quantum dicit naturam specifiam hominis; nam hæc eadem est in utroue; non tamen est in Petro, ùt productus, ve in quantum dicit hæcceitatem naturæ

humanæ. *Ad 2. Resp.* Potentia importat Relationem, ratione sui; neg. ratione suppositi, cui inest; concedo. Potentia enim, propriè loquendo, non est id, quod refertur (nisi fortè per rationem) sed est ratio fundans Relationem, quâ suppositum refertur; rationem autem fundandi non repugnat eandem inesse fundamento & termino. *Ad 3. Neg. Major.* Quia licèt suppositum non agat sinè principio Quo, ipsum tamen principium Quo non agit, nisi in quantum est virtus suppositi, & habet ab illo esse subsistens: & sicut principium Quo, est se toto principium Quo, ità suppositum se toto, est principium Quod. *Ad 4. Resp.* Nihil potest esse principium Quod rei sibi identificatæ; conc. principium Quo; neg. Ratio patet ex dictis. *Resp. 2.* ad principale argumentum: Principium Quo generandi, debet distingui à termino genito, secundùm quid, nimirum, secundùm ultimum sui complementum, & conditionem ad generandum requisitam, seu Paternitatem; conc. simpliciter, & secundùm se totum; neg. Nam licèt in creatis, non tantùm Personalitas generantis, sed etiam natura ipsa, quæ est (non dico, *ùt est*) principium Quo generandi, distinguatur à genito, non tamen in divinis. Cujus *disp.* peten-

tenda eſt, ex infinita perfectione Naturæ divinæ, ob quam, eadem numero communicabilis eſt pluribus ſuppoſitis. *Conformiter dicendum ad Confirmationes.*

III. Quod alicui Perſonæ divinæ eſt proprium, eſt relativum & notionale; ſed Potentia generandi eſt ſoli Patri propria; ergo non eſt eſſentialis, ſed relativa & notionalis. *Confirm.* Propria actio oritur à proprio principio; hinc, quia homo habet operationem ſibi propriam, reſpectu aliorum animalium, nimirum intelligere, habet etiam proprium principium, nimirum rationalitatem; ſed generatio eſt actio propria Paternitatis; ergo oritur à principio Patri proprio, nimirum à Paternitate, non autem ab Eſſentia, quæ eſt communis omnibus Perſonis; ergo à Relatione. 2. Operatio, quæ convenit uni ſuppoſito, & non alteri; convenit illi per formam tali ſuppoſito propriam; ſed generare, eſt operatio propria Patris; ergo convenit illi, per formam propriam Paternitatis. 3. Quod eſt alicui ratio eſſendi, eſt etiam illi ratio operandi operationem propriam; ſed Paternitas eſt ratio Patri, ut ſit; ergo etiam, ut operetur operationem propriam, quæ eſt generare. 4. Paternitas tribuit Patri rationem prin-

principij Quod in actu primo; ergo etiam potest illi tribuere actualem generationem, aliàs esset forma imperfecta. 5. Generatio est soli Patri propria; ergo etiam Potentia generativa: nulla enim potentia competit alicui, nisi cui competit ejus operatio; atqui Essentia non est Patri propria; ergo Essentia non est Potentia generativa. 6. Principium in divinis dicitur respectu Personæ notionaliter; sed principium Quo generandi importat principium; ergo &c. 7. In perpetuis non differunt posse esse, & esse, juxta Philosophum; ergo cùm actu generare sit notionale, & Patri proprium, etiam posse generare erit proprium, ac proinde principium generandi nequit esse Essentia, sed Relatio.

Resp. Potentia generandi secundùm se, est Patri propria; neg. ùt involvens vel connotans Relationem Patris; conc. *Ad 1. Confirm. Resp. Neg. Minorem.* Sed est propria Essentiæ vel Naturæ, prout involventis, vel connotantis Paternitatem. Aliàs Pater per generationem, non solùm DEItatem, sed etiam Paternitatem communicaret, quia per generationem assimilatur genitum generanti, secundùm formam, quâ agit. *Ad 2. Neg. Conseq.* Non enim sola Paternitas, sed etiam Essentia, ùt conno-

tans

tans vel involvens Paternitatem, eſt Patri propria; & per hanc ſic ſumtam convenit Patri, quòd generet. *Ad 3. Reſp.* Paternitas eſt ratio totalis Patri, ùt ſit; neg. partialis; conc. Ratio enim totalis, ut Pater ſit, eſt, tum Paternitas, tum Eſſentia. *Similiter diſt. Conſ.* Totalis enim ratio operandi, eſt ſimiliter Eſſentia, & Paternitas, illa tribuit Patri rationem principij Quo, iſta principij Quod. Hinc *patet ad* 4 Paternitas tribuit Patri rationem principij Quod, totaliter; nego. ſimul cum Natura; conc. *Idem dic ad Conſeq.* *Ad 5. Reſp.* Potentia generativa proxima, & ultimatè completa, eſt ſoli Patri propria; conc. ùt ſic enim involvit ſeu cònnotat Paternitatem Patri propriam; Potentia generativa ſumpta præcisè ſecundùm ſe, & quantum dicit rationem primariam generandi; neg. Eodem modo *diſtinguuntur cætera.* *Ad 6.* Principium Quod, vel Principium proximum, & ultimatè completum dicitur in divinis, notionaliter: conc. principium Quo ſecundùm ſe ſumptum; nego. Adde, principium Quo generandi non importare rationem principij, reſpectu Perſonæ divinæ, ſed reſpectu operationis, ſeu actionis generandi: quod autem in divinis importat tantùm principium reſpectu operationis, non

dici-

dicitur notionaliter, ùt patet in Intellectu, Voluntate, ùt dictum est, &c. *Ad* 7. Posse generare potentiâ proximâ, & ultimatè completâ, est Patri proprium; conc. potentiâ remotâ & incompletâ; neg. Adde Philosophum nil aliud voluisse, quàm, quòd in rebus perpetuis, nihil sit possibile, quod non sit actu. Quod non est contra nos. Ratio omnium horum sumenda est ex dictis pro conclusione.

IV. Potentia intelligendi & volendi in divinis, non involvunt vel connotant Relationem, ne quidem per modum conditionis; ergo neque Potentia generandi. *Resp. disparit. esse*, quia Potentia intelligendi, volendi, est communis omnibus Personis: Potentia autem generandi ultimatè completa est Patri propria, quod esse non potest, nisi saltèm connotet aliquid Patri proprium, nimirum Paternitatem.

ARTIC. IV: *Ex quorum cognitione procedat secunda Persona, sive Verbum?*

R*Esp. Procedere* 1. *per cognitionem Essentiæ.* 2. *attributorum.* 3. *omnium Personarum divinarum.* 4. *per cognitionem creaturarum possibilium, non verò existentium.*

Pro-

Probatur 1. *pars.* Quia Verbum procedit per cognitionem divinam; ergo vel maximè procedit per illam, in quantum terminatur ad objectum suum primarium: objectum autem primarium divinæ cognitionis, est divina Essentia; ergo &c 2. Verbum divinum est in ratione Verbi perfectissimum; ergo procedit in similitudinem objecti perfectissimi, quod est Essentia divina, & consequenter procedit per cognitionem objecti perfectissimi, seu divinæ Essentiæ. 3. Natura in divinis est actus intelligendi, quatenus terminatur ad Essentiam divinam, ceu objectum; sed Verbum divinum, quippe Filius, procedit per Naturam; ergo &c. 4. Verbum, quâ Verbum, in divinis est Filius: quia Intellectio, per quam procedit Verbum, quâ Verbum, est in divinis formaliter Natura, adeóque procedere per Intellectionem, est formaliter procedere per Naturam, quod est esse Filium; ergo Verbum, quâ Verbum, assimilatur Patri in Essentia: sed non potest assimilari, nisi in quantum procedit per cognitionem Essentiæ; sicut, quâ Filius, non potest assimilari in Natura, nisi quatenus procedit per Naturam; ergo.

Probatur 2. *pars.* Quia attributa sunt de conceptu formali, licèt implicito, divinæ Essen-

Essentiæ, ùt Quæst. 2. de DEO Uno, Art. 1. dictum est; ergo si procedit per cognitionem Essentiæ, procedet etiam per conceptum attributorum: sicut, quia animal est de conceptu hominis implicitè, id quod procedit per speciem, vel cognitionem hominis, etiam procedet per speciem, vel cognitionem animalis. 2. Pater gignendo dedit Filio omnia, præter esse Patrem; ergo etiam attributa; sed Pater non aliter dat Filio, quæ dat, nisì per cognitionem illorum, producendo illorum expressam imaginem, quæ dicitur Verbum; ergo &c. 3. Cognitio divinæ Essentiæ est comprehensiva; sed comprehensio divinæ Essentiæ, est cognitio omnium attributorum: quia ad comprehènsionem requiritur, ut sit cognitio intuitivà omnium, quæ insunt objecto formaliter, virtualiter, eminenter, ùt colligitur ex dictis Quæst. 5. de DEO Uno, Art. 2. ad 3. ergo cùm Verbum procedat ex cognitione Essentiæ, etiam procedet ex cognitione attributorum. 4. Verbum divinum procedit per cognitionem Essentiæ divinæ, ùt talis; ergo ùt infinitæ simpliciter, in ratione Entis; ergo ùt involventis omnes perfectiones simpliciter, seu attributa.

Probatur 3. pars similiter. Quia Verbum pro-

procedit per cognitionem perfectiſſimam, intuitivam, comprehenſivam divinæ Eſſentiæ, comprehenſio autem divinæ Eſſentiæ, eſt cognitio omnium, quæ inſunt DEO realiter, adeóq; & omnium divinarum Perſonarum; ergo procedit per eorum cognitionem omnium Perſonarum. 2. Verbum divinum eſt in ratione Verbi perfectiſſimum, infinitum, comprehenſivum divinæ Eſſentiæ; ergo repræſentat, & exprimit omnes omnino Veritates divinas; ſed inter divinas veritates ſunt hæ: *Pater, Filius, Spiritus Sanctus exiſtit*; ergo & has repræſentat; atqui Verbum, ùt tale, procedit per cognitionem eorum, quæ repreſentat: nam, ſicut Verbum ùt ſic, petit produci per cognitionem ùt ſic, ita Verbum expreſſivum Veritatis A, petit produci per cognitionem Veritatis A &c. 3. Verbum divinum, eſt comprehenſivum divinæ Eſſentiæ; ergo eſt infinitum, & adæquatum divinæ cognitioni (hinc non poteſt dari Verbum divinum, niſi unicum) ergo poſtulat produci per cognitionem comprehenſivam divinæ Eſſentiæ, adeóq; per cognitionem omnium Perſonarum. 4. Correlativa ſunt ſimul cognitione; ſed prima Perſona, in quantum Pater, eſt correlativum Filij; in quantum Spirator, Spiritûs Sancti; ergo

ergo cognoscendo se, cognoscit etiam Filium, & Spiritum Sanctum; ergo cùm Verbum procedat ex cognitione, quâ prima Persona cognoscit seipsam, procedet etiam ex cognitione sui & Spiritûs Sancti. 5. Pater non minùs necessariò cognoscit Verbũ & Spiritum S. quàm se ipsum, nec minùs illa cognitio, quatenus terminatur ad Verbum, & Spiritum Sanctum, est fœcunda, quàm quatenus terminatur ad ipsumet Patrem; ergo non minùs productiva Verbi, sub hac, quam illa ratione. *Antec. patet.* quia cognitio divina, in quantum terminatur ad Verbum & Spiritum Sanctum, est æquè infinita, & æquè necessaria, ùt constat, & æquè prior origine respectu Verbi, & Spiritûs Sancti, quia æquè illam habet Pater à se, communicátq; illam Verbo; atqui non aliunde, quàm ex his conditionibus, oritur fœcunditas cognitionis divinæ; ergo. 6. Pater producit Verbũ comprehendendo se ipsum, comprehendendo autem se, videt fæcunditatem, & communicabilitatẽ suæ Essentiæ, quod fieri non potest, nisi simul videndo Personas, quibus se communicare potest; ergo producit Verbum per cognitionem tum sui, tum aliarum Personarum.

Probatur 4. pars De creaturis possibilibus, ijsdem ferè modis. Quia cognitio com-

comprehensiva divinæ Essentiæ est cognitio omnium eorum, quæ formaliter, & virtualiter continentur in Essentia, adeóq; & creaturarum possibilium; ergo procedendo per comprehensionem Essentiæ, procedit per cognitionem possibilium, ùt talium. 2. Verbum procedit ex cognitione omnium attributorum, adeóq; & Omnipotentiæ, Idearum, Causæ exemplaris, Speciei intelligibilis repræsentativæ creaturarum possibilium; atqui cognitio comprehensiva Omnipotentiæ, Idearũ, est necessariò cognitio creaturarũ possibiliũ; ergo &c. 3. Cognitio possibiliũ, ùt talis, est infinita, necessaria, prior origine Verbo, quia est in Patre sinè omni origine; ergo est fœcunda, & Verbi productiva. 4. Verbum divinum est adæquatum Scientiæ & Intellectioni divinæ necessariæ; sed Intellectio divina necessaria repræsentat possibilia; ergo eadem repræsentantur à Verbo, & consequenter Verbum etiam procedit per cognitionem eorundem. Quod est argumentum Augustini 15. de Trinit. c. 13. & 14.

Probatur eadem pars de creaturis futuris. Quia processio Verbi divini, est simpliciter necessaria; sed creaturæ futuræ, & consequenter cognitio illarum, ùt talium, non est simpliciter necessaria; ergo

Ver-

Verbum non procedit ex cognitione creaturarum futurarum, ùt talium. 2. Principium Quod adæquatum Verbi divini, est cognitio comprehensiva divinæ Essentiæ; atqui ad hanc non requiritur scientia futurorum, ùt talium: nam comprehensio est necessaria, unica, eadem, invariabilis; scientia futurorum est contingens, multiplex, varia, sicut ipsa futura; ergo non est principium Verbi. 3. Scientia futurorum, ùt talium, non est prior Verbo, sed posterior; ergo non est productiva Verbi. *Anteced. probatur*: quia Verbum est prius decretis liberis (necessaria enim & essentialia, quale est Verbum, & processio Verbi, sunt priora, tum ratione, tum subsistendi consequentiâ, quàm libera, quia Essentia, & pertinentia ad Essentiam, sunt principium, & radix omnium cæterorum) sed ipsa decreta sunt priora Scientiâ futurorum; ergo magìs Verbum est prius Scientiâ. 4. Decreta libera sunt æquè primò & per se in secunda quàm prima Persona; ergo & scientia, quæ est posterior ipsis decretis, adeóq; per illam non potest procedere. *Anteced. patet*: quia Pater non priùs decernit Mundum, quàm Filius, quia aliàs Filius nihil decerneret liberè, sed quidquid vellet, vellet determinatus à Patre, quod est absurdum; ergo

ergo &c. 5. Quia realis productio ponit aliquid entitatis in D E O; Scientia libera, seu futurorum, ùt talis, nihil ponit entitatis, sed tantùm aliquid denominationis resultantis in Scientia simplicis intelligentiæ, ex positione creaturarum; ergo ipsa non potest esse principium productionis realis Verbi.

Neque dicas: hæc, quæ attulimus, procedere quidem de Verbo necessario, non autem de Verbo libero; illius quidem productionem esse simpliciter necessariam, non autem hujus: illius principium, esse cognitionem comprehensivam Essentiæ, non istius; illud esse prius scientiâ futurorum, non istud &c. *Non, inquam, hoc dicas:* nam contra est 1. quia nullibi Scriptura, Concilia, Patres, vel minimum verbulum faciunt de duplici Verbo divino, uno necessario, alio libero, sed ubiq; loqvuntur tanquam de unico, quod dicunt esse Filium. 2. Verbum liberum, ùt tale, esset Filius, & non esset, adeóq; implicat. Non esset; quia, ùt tale, non procederet per Naturam: Natura enim divina non est Intellectio libera, sed sola necessaria. Ex quo ulteriùs sequeretur: dari plures Relationes in divinis, quàm quatuor: quia Verbum divinum liberum, referretur ad producentem ali-

aliquâ Relatione, non autem Relatione Filij ùt dictum eſt, nec Spirationis activæ, paſſivæ, Paternitatis, ùt per ſe patet. Viciſſim Producens referretur ad Verbum liberum productum, non autem Relatione Patris, nec Spirationis &c. ergo novâ & diversà. Eſſet etiam ſimul Filius, quia procederet à Patre, quâ Patre. Procederet enim ab illo, ſub aliqua Relatione; non autem ſub Relatione Spirationis: nam quod ſic procedit, non procedit per Intellectionem, ſed Volitionem; ergo ſub Relatione Patris; cum nulla alia in Patre detur Relatio. 3. Si daretur Verbum liberum, illud procederet à Spiritu Sancto, & non procederet. Procederet: quia cùm neceſſaria ſint priora liberis, Spiritus Sanctus, ùt productus per Volitionem neceſſariam, eſt ſufficienter prior, tum decretis, tum Scientiâ liberâ, & conſequenter Verbo libero. Non procederet: tum, quia Verbum liberum, eſſet Filius, ùt dictum eſt, & realiter & formaliter, Spiritus Sanctus autem non eſt principium Filij; tum, quia nullibi Scriptura, Concilia, PP. inſinuârunt, tertiam Perſonam eſſe aliquâ ratione principium ſecundæ: tum, quia ſequeretur, ſecundam Perſonam & tertiam procedere ab invicem, & conſequenter quamlibet me-

mediatè à ſeipſa. Imò ſequeretur, Verbum liberum procedere à ſeipſo immediatè, ùt neceſſario; quia Verbum neceſſarium non minùs eſſet prius Verbo libero, quàm Spiritus Sanctus, ob eandem rationem. Unde ulteriùs ſequeretur, Verbum neceſſarium diſtingui realiter à libero, & ita dari quaternitatem in divinis. 4. Si daretur Verbum liberum, illud diſtingueretur à Spiritu Sancto, & non diſtingueretur. diſtingueretur, quia ab illo procederet, ùt probatum eſt; non diſtingueretur, quia non procederet, ùt etiam probatum eſt. 5. Verbum liberum eſſet aliquid entitatis in DEO, & non eſſet. Sequela patet ex ſupradictis in 5 probatione.

Sed contrà 1. Si Verbum procederet ex cognitione ſuiipſius, eſſet principium ſuiipſius, quod falſum eſt; ergo non procedit; & conſequenter nec ex cognitione omnium Perſonarum. *Confirm.* Verbum procedit ex cognitione intuitiva, intuitiva autem cognitio ſupponit objectum; ergo ſi procederet ex cognitione ſui, procederet ex cognitione ſupponente exiſtentiam Verbi, & ita Verbum ſupponeretur ad ſeipſum. 2. Cognitio objecti ſecundarij non ſupponitur per ſe ad productionem Verbi mentalis; ſed Perſonæ divinæ ſunt

objectum secundarium Intellectionis divinæ; ergo &c.

Resp Neg. Conseq. Quia sicut Verbum non est principium cognitionis divinæ, quâ cognoscitur: sic nec sui, ex cognitione divina procedentis. Ratio ulterior est: quia tunc solùm objectum est principium cognitionis, (& per consequens, ejus, quod procedit ex cognitione) quando vel cognoscèns accipit virtutem cognoscendi, speciem videlicet, ab objecto; vel ipsum objectum unitur cognoscenti per modum speciei intelligibilis, quorum neutrum in divinis præstat Filius. *Ad 1. Confir. Neg. Min.* universaliter: nam ut cognitione intuitivâ cognoscatur res, sufficit cognoscere illam, ùt existentem in se, licèt non ùt existentem pro priori, præsertim quando intuitio est practica: sic autem Pater cognoscit Verbum, nimirum ùt existens, cum origine tamen, & processione à se. 2. Cognitio intuitiva supponit objectum, quando cognoscens accipit vim cognoscendi intuitivam ab objecto, ùt antè dictum est; concedo. quando non accipit, sicut in divinis non accipit Pater à Verbo; nego. *Ad 2. Resp. Neg. Major.* Verbum enim mentale comprehensivum omnis Veritatis necessariæ, & cognoscentis (quale est Divinum) petit per

per se procedere per cognitionem comprehensivam omnis Veritatis necessariæ, & cognoscentis; talis autem non est cognitio divina, nisì in quantum est etiam cognitio objectorum secundariorum, ùt ex dictis pro Conclusione constare potest.

II. Verbū est imago objecti, ex cujus cognitione producitur; ergo, si Verbū procederet ex cognitione Spiritûs S., esset imago Spiritûs S. quod est contra dicta, hâc Quæst. Art. 2. *Antec. probatur.* Ad imaginem sufficit, procedere ab aliquo, tanquam ab objecto repræsentato, nec est opus procedere ab illo physicè, ùt patet in imagine picta Cæsaris. *Confirmat. 1.* Cognitio Spiritûs Sancti, non est prior Spiratione activâ; sed Spiratio activa, non est prior Verbo: nam Pater & Verbum simul spirant; ergo cognitio Spiritûs Sancti non est prior Verbo; ergo non procedit per illam. 2. Verbum procedit ex cognitione intuitiva objecti, ùt existentis; sed in illo priori, quo procedit Verbum, non est Spiritus Sanctus existens: tum, quia Verbum est prius Spiritu Sancto, tum, quia Pater & Filius præintelliguntur se mutuò amantes, adeóq; & cognoscentes, priusquam existat Spiritus Sanctus; ergo non procedit ex cognitione Spiritûs Sancti. 3. Licèt Pater intellige-

ret solummodò se, & Verbum, adhuc produceret Verbum; ergo hoc non procedit ex cognitione Spiritûs Sancti.

Resp. Neg. Antecedens. Ad rationem enim imaginis propriè dictæ requiruntur duo: primò, ùt procedat realiter ab eo, cujus dicitur imago; secundò, ùt sit ei similis, á quo procedit; quorum prius non convenit Verbo, respectu Spiritûs Sancti. *Ad probat.* dico: imaginem pictam, esse imaginem Cæsaris tantùm imperfectam, ad quam sufficit, procedere ab aliquo, tanquam objecto repræsentato; ad perfectam imaginem, quale est Verbum divinum, requiritur, ut sit imago naturalis & physica, adeóque, ut procedat physicè à suo exemplari. Adde, Verbum à Spiritu Sancto ne quidem procedere, tanquam ab objecto repræsentato: cùm Spiritus Sanctus, nè quidem per modum principij objectivi influat in cognitionem, quâ producitur Filius, quandoquidem neque Patri unitur per modum speciei intelligibilis, neque speciem illi tribuit intelligibilem, sed omnia hæc abundantissimè præstet Patris Essentia. *Ad 1. Confirm. Neg. Min.* Spiratio enim activa non minùs communicatur à Patre Filio, quàm Natura; ac proinde est priùs in Patre. Cur autem Pater non spi-

ret priùs, quàm Verbum ſit, ratio eſt: quia ſicut Principium Quo Filij completum eſt Natura, ùt involvens, vel connotans Relationem primæ Perſonæ: ita Principium Quo ſpirandi completum eſt Voluntas divina, ùt connotans Relationes primæ & ſecundæ Perſonæ. *Ad 2. Confirm.* dico: ſicut DEVS ab æterno habet cognitionem intuitivam creaturarum exiſtentium, non ab æterno, ſed in tempore; ita in priori, quo procedit Verbum, Pater habet cognitionem intuitivam Spiritûs Sancti, ùt exiſtentis, ſed non ùt exiſtentis in illo priori originis (quia hoc eſſet habere cognitionem Spiritûs Sancti, ùt exiſtentis ſinè origine à Filio) ſed ùt exiſtentis in poſteriore originis, id eſt, cum origine à Filio. *In forma* proinde *Reſp.* Verbum procedit ex cognitione intuitiva objecti exiſtentis, vel pro eodem ſigno originis, quo exiſtit cognitio productiva Verbi, vel pro ſigno priori, vel poſteriori; conc. tantùm exiſtentis pro ſigno, quo exiſtit cognitio; nego. *Ad 3. Reſp. 1.* Eſſe repugnantiam in adjecto, ut Pater intelligat ſe & Verbum, & non intelligat Spiritum Sanctum, ùt facilè deduci poteſt ex dictis pro Concluſione. *Reſp. 2.* Eo caſu, producendum eſſe Verbum, & non producendum. Producendum: quia adhuc Pater cognoſcit

se, & Verbum, quæ cognitio esset fœcunda. Non producendum: quia Verbũ, quod produceretur, esset diminutũ, imperfectũ, non expressivum omniũ Veritatum divinarum dicibilium, quod Verbo divino repugnat.

III. Anselmus in Monologio c. 30. ait: ejus, quod nec fuit, nec est, nec futurum est, nullum Verbum esse posse; ergo Verbum non procedit per cognitionem possibilium, vel purè possibilium. *Confirm.* Licèt nulla creatura esset possibilis, adhuc procederet Verbum; ergo non procedit essentialiter per cognitionem possibilium. *Resp.* Sensum Anselmi esse, divino Verbo non dici, nisi quod verum est: hoc enim solùm dicitur esse, quod verum est. Vel certè vult dicere, Verbum divinum, non esse dispositivum, & operativum respectu non entium, licèt sit illorum expressivum. *Ad Confirm. Respond. Neg. Antecedens.* Nam si nulla creatura esset possibilis, nec DEVS esset possibilis (adeóque nec Verbum divinum) ut patet Quæst. ultimâ de DEO Uno. Quod si nihilominus per hypothesim Chimæricam supponamus eo casu DEUM existere, dico, processurum quidem Verbum, sed essentialiter diversum ab eo, quod nunc procedit; nimirum tale, quod repræsentaret impossibilia, quæ modo repræsentat possi-

possibilia: nam & ipse DEUS, qui tunc existeret, esset essentialiter diversus ab eo, qui nunc existit, careret enim Sapientiâ, Misericordiâ, Justitiâ, aliisque attributis quæ creaturas respiciunt.

IV. Pater dedit omnia Filio, præter esse Patrem, ùt ait Florent. ergo & Scientiam liberam; ergo hæc est priùs in Patre; ergo per illam procedit Verbum *Confirm.* PP. & D. Thomas passim docent, Patrem dicere Verbo omnes creaturas; agunt autem præcipuè de existentibus. Nominatim Aug. 15. de Trinit. c. 13. ait: Verbum divinum esse de omnibus, quæ sunt in Scientia DEI: in hac autem, quis nescit esse creaturas existentes? 2. Scientia libera, non est minùs perfecta & fœcunda, quàm necessaria; ergo non minùs Verbi productiva. *Resp.* Pater omnia dedit Filio, quæ Pater habuit priùs origine, quàm Filius; conc. quæ Filius habuit æquè primò, ùt de Scientia libera ostensum est; nego. 2 Pater omnia dedit Filio, formaliter, & in se; nego. vel formaliter, vel in radice; conc. ergo dedit etiam Scientiam liberam formaliter; nego. radicaliter; conc. dedit enim illi Naturam, ex qua æquè primò resultare possunt decreta, & Scientia libera in Filio, ac Patre. PP. & D. Thomas loqvuntur

de possibilibus. Unde hic quæst. 34. art. 3. ait: Verbum procedere per Scientiam, ùt *expressivum & factivum.* Nec Augustinus stat contra nos: ex illo enim summum sequitur, Verbum divinum procedere per Scientiam futurorum quæ sunt futura, non ùt futurorum. Aut certè loquitur de Scientia divina, quæ priùs est in Patre, quàm in Verbo; hæc autem non est de futuris, ùt talibus. *Ad 2. Confirm. Resp.* Scientiam liberam esse quidem æquè perfectam, in suo genere, ac necessariam, non tamen esse fœcundam: quia hæc fæcunditàs esset & Chymærica, ob multiplicia contradictoria, quæ importat; & frustranea, cùm Verbum æquè primò sciat futura, ac Pater, ac proinde opus non sit, per illam procedere à Patre: Scientia autem necessaria, cùm sit Essentialis, est priùs in Patre, quàm Verbo, adeóq; communicabilis per productionem Filij, & consequenter fæcunda, nec ex ullo capite implicatoria.

ARTI-

ARTIC. V. *An Spiritus Sanctus procedat à Patre & Filio? an immediatè ab utroque? an tanquam ab unico Principio, & Spiratore?*

RESP. *Affirmativè. Prima pars* clarè *patet* ex Scriptura: *Spiritus, qui à Patre procedit.* Joan 14. Estque indubitata veritas Ecclesiæ Græcæ & Latinæ.

II. Pars: quòd procedat à Filio, Probatur contra Græcos 1. Author. Scripturæ, dicitur enim Spiritus Sanctus esse *Spiritus Filij.* Galat. 4. *Spiritus Christi* Rom. 8. *Spiritus IESU* Act. 16. Non potest autem intelligi, quomodo una Persona divina sit alterius absolutè, vel Spiritus alterius, nisi quia ab altera procedit. Præterea dicitur in Scriptura: *Filius mittere, & dare Spiritum Sanctum,* ùt patet Ioan. 15. & 16. 1. Ioan. 4. Actor. 5. semper autem, qui mittit, vel datur, videtur aliquam habere Authoritatem supra missum, vel datum: non potest autem intelligi, quomodo una Persona divina, habeat Auctoritatem respe-

ctu alterius, nisi quatenus est prior origine, alterâ; in divinis enim non est aliquid subjectum, vel serviens alteri. Nec obstat, quòd Isai 48. & alibi dicatur, Christus *mitti* à Spiritu Sancto: nam ibi sermo est de Christo Homine. Item in Script. dicitur: *Filius operari per Spiritum Sanctùm*, ùt Rom. 15. v. 18. 19.. Hebr. 9. v. 14. Non potest autem intelligi, quomodo quis operetur per alterum, nisi vel det, vel accipiat virtutem operandi ab altero. Cùm igitur Filius non accipiat virtutem operativam à Spiritu Sancto, utì nec Essentiam, sed tantùm à Patre (quia Filius non est, nisi Patris Filius) necessariò Spiritus Sanctus accipiet virtutem operativam, & consequenter Essentiam (hæc enim in divinis idem sunt) à Filio. Deniq; Ioan. 16. Christus de Spiritu Sancto: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet*; non dicitur autem in in Evangelio, una Persona accipere ab altera, nisi quæ procedit ab altera; nec potest intelligi, quid Spiritus Sanctus accipiat à Filio, vel de eo, quod est Filij, nisi Essentiam. Ratio autem, cur eam accipiat à Filio, ibidem subjungitur: *Omnia quæcunq; habet Pater, mea sunt, propterea dixi, de meo accipiet. Quasi diceret* (ait D. Thom. quæst. 10. de potent. art. 4.) *quia eadem est Es-*

sentia Patris & mea; non potest Spiritus esse de Essentia Patris, quin sit de mea Essentia. Vbi etiam notanda illa: *Omnia, quaecunque habet Pater, mea sunt*: exceptâ nimirum Pâternitate, ùt docet Florent. & PP. Si omnia; ergo & Spiratio activa. *Probatur* 2. Author. Concil. Niceni 2. Lugdun. Lateran. Florent. ubi hæc veritas expressè definita est. Item Alexandrini, Epist. contra Nestor. ubi dicitur, *Ab eo mittitur Spiritus.* Quam Epistolam approbavit deinde Ephesin. Chalced. Constantinop. 3. à quibus eadem Veritas, si non definita, attamen sat clarè indicata est. *Probat.* 3. Author. PP. Græcorum & Latinorum apud Suarez hîc L. 10. c. 1. Et Ruiz D. 67. Sect. 6. 7. 8. Probatur 4. ratione 1. Quia Filius omnia habet, quæ Pater, præter esse Patrem; sed esse principium Spiritûs Sancti, non est formaliter, esse Patrem; ergo Filius habet hoc, quod est esse principium Spiritûs Sancti. 2. Quidquid non repugnat Filio, potest illi convenire; sed esse principium Spiritûs Sancti, ex nullo capite repugnat Filio: nam neq; illi repugnat ratione DEItatis; quia etiam Pater est DEUS, & tamen principium Spiritûs Sancti: neque ratione Filiationis, seu processionis à Patre; quia non repugnat, ut id, quod est ab

alio ſecundùm unam proceſſionem, ſit principium alterius proceſſionis; ergo eſſe principium Spiritûs Sancti, poteſt convenire Filio. Quod ſi poteſt, defacto convenit: nam in divinis non differt eſſe, & poſſe, quoad ea, quæ ſe habent merè ad intrà; ergo &c. 3. Pater & Filius ſunt unum principium creaturarum, quia in utroq; eſt eadem Voluntas libera, & Potentia, quæ ſunt principium Quo creaturarum; atqui etiam in Patre & Filio eſt eadem Voluntas neceſſaria, exiſtens ante omnem productionem per Voluntatem, quæ Voluntas eſt principium Quo Spiritûs Sancti, ùt dicetur Art. 6; ergo etiam ſunt unum principium Spiritûs Sancti. *Probatur* denique: quia Spiritus Sanctus diſtinguitur à Filio, ùt patet ex dictis Quæſt. 1. ſed non diſtingueretur, ſi à Filio non procederet, ùt conſtabit Art. 5. ergo procedit.

Probatur 3. *pars*: *quòd Spiritus Sanctus ab utroque immediatè procedat*. quòd quidem de Filio facilè conſtat: quia inter Filium & Spiritum Sanctum nulla datur Perſona alia, quâ mediante Filius producat; Pater enim non poteſt mediare, cùm ſit prior origine Filio, & nihil accipiat à Filio, ratione cujus Filius dicatur per illum producere; ergo Filius producit Spiritum

San-

Sanctum immediatè, immediatione & suppositi, & virtutis. De Patre verò *Probatur 1.* Quia Spiritus Sanctus procedit à Patre *propriè & principaliter*, ùt docet Florent. sess. 24. & 25: August. 15. de Trinit. c. 17. sed processio mediata, qualis est nepotis ab avo, non est processio principalis & propria; ergo &c. 2. Pater & Filius sunt unicum numero Principium, Spirator unicus respectu Spiritûs Sancti, & in utroque virtus spirandi & spiratio est omnino eadem, ùt mox dicetur; ergo si ab uno procedit immediatè, etiam ab altero. 3. Creaturæ procedunt immediatè ab omnibus Personis, quia omnium trium virtus productiva est eadem, & omnes agunt simul & communiter; sed etiam in Patre & Filio respectu Spiritûs Sancti, actio est communis, & virtus spirativa eadem; ergo &c. 4. Non minùs Paternitas est conditio, ad spirandum requisita, quàm Filiatio, nec minùs in Patre datur virtus spirandi, nimirum Essentia & Voluntas, quàm in Filio; ergo non minùs Pater est immediatū principium, quàm Filius. 5. Pater tribuendo virtutem spirativam Filio, non se illâ privavit, sed eandem (quam priùs origine habuit, & Filio dedit) retinuit; ergo quidquid immediatè producit Filius, producit & Pater

Pater. 6. Quidquid habet Filius, habet Pater, præter esse Filium: omnia enim habet, præter ea, per quæ opponitur Patri Filius, quod est sola Filiatio; atqui esse principium immediatum Spiritûs Sancti, non est formaliter esse Filium: nam Filius formaliter non refertur ad Patrem, per rationem Principij spirativi; ergo Pater habet rationem principij immediati.

Probatur 4. pars: quòd Spiritus S. procedat à Patre & Filio, tanquam uno principio & Spiratore. 1. ex Script. ubi Spiritus Sanctus dici solet: *Spiritus DEI, Spiritus Domini*; quo indicatur, illum procedere à Patre & Filio, in quantum unus DEUS, unus Dominus sunt. 2. Ex Concil. Lugdun. ubi damnatur: *qui præsumpserit temerario ausu asserere, quòd Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principijs, & non tanquam ex uno procedat.* Et ex Florent. in Decret. Unionis, ubi similiter dicitur Spiritus Sanctus *ex utroque æternaliter, tanquam ex uno Principio, & unicâ Spiratione procedere.* 3. Ex PP. citatis à Montoya D.70. Sect. 1 nominatim Aug. L. 5. de Trinit. c. 13. *Fatendum est*, ait, *Patrem & Filium, Principium esse Spiritûs Sancti, non duo principia.* Quod ijdem significant, dum dicunt, Spiritum Sanctum procedere à Patre

per

per Filium. 4. ratione. Quia Pater & Filius sunt in omnibus unum, in quibus non opponuntur sibi relativè, ùt patet in Intellectu, Voluntate, Potentia &c. Sed in ratione Principij Spirantis & Spiratoris non opponuntur. 2. Omnes Personæ divinæ sunt unicum principium, unus Creator, Dominus respectu creaturarum; ergo etiam Pater & Filius unicum principium, respectu Spiritûs Sancti: quamcunq; enim causalem attuleris pro antecedenti, aptari poterit consequenti. 3. Substantiva non multiplicantur, nisi multiplicetur forma, quam directè significant; sed virtus spirandi (quam significat directè Principium spirandi, & Spirator) in Patre & Filio, non multiplicatur, sed est unica: tum, quia virtus spirandi Patris, non opponitur relativè virtuti Filij; tum, quia hæc virtus non est aliud, quàm Voluntas divina, ùt dictum est, & adhuc dicetur; Voluntas autem est unica: tum, quia virtus spirativa est simpliciter infinita, adeóque immultiplicabilis; sicut ob eandem rationem, Natura divina est immultiplicabilis: tum, quia nec possunt esse virtutes plures partiales (singulæ enim forent imperfectæ) nec plures totales, cùm terminus, videlicet Spiritus Sanctus, & actio spirativa sint unica, & alterutra esset superflua; ergo &c.

Sed

Sed contrà 1. Ioan. 13. dicitur *Paraclitus procedere à Patre*, nullâ factâ mentione deFilio; quod certè omiſſū non fuiſſet à Chriſto, ſi etiam ab illo procederet. Idem videre licet in Græcis PP. *Confir.* 1. Concil. Epheſ. 1. & Chalced. anathema dicunt eis, qui aliquid Symbolo Niceno addiderint; in eo autem nulla merito fit, de proceſſione Spiritûs Sancti à Filio. Imò Epheſ. videtur approbâſſe doctrinam Neſtorianorum, in quantum docebant, Spiritum Sanctum non procedere à Filio, quod expreſſè in eorum Symbolo continebatur, nec tamen ei à PP. contradictum eſt. Denique Leo III, prohibuit ſcribi in Symbolo Conſtantinop. *Filióque.* 2. Nihil de DEO dicendū eſt, niſi quod in Scriptura expreſſum eſt, ùt tradit Dionyſ. Et nominatim de Spiritu Sancto, ea tantùm dicenda ſunt, quæ ſcripta ſunt, ùt habet Cyrill. Hieroſ. Catech. 13, atqui in Scriptura non exprimitur, Spiritum Sanctum procedere à Filio. 3. PP. paſſim dicunt, Spiritum Sanctū procedere per Filium, non à Filio, vel ex Filio, ùt teſtatur Damaſc. Lib. 1. Fid. c. 11. Et Dionyſ. c. 1. de Div. Nomin. dicit, ſolum Patrem eſſe fontem DEItatis. Et Athanaſ. ſolum Patrem eſſe cauſam duobus. Et Baſil. Ep. 43. ait: Filium ſecundùm propriam

no-

notionem nullam habere cum Patre communionem; notio autem Patris est, quòd Spirator sit; ergo Spiritus Sanctus non procedit à Filio.

Resp. ad argumentum: Christum asserendo unum, non negâsse alterum, sicut, cùm dicitur Matth. 16. *Caro & sanguis non revelavit Tibi, sed Pater meus*; non excluditur Filius & Spiritus Sanctus. Imò licet dixisset, Spiritum Sanctum à solo Patre procedere, adhuc Filius non excluderetur: sicut cùm alibi dicitur Matth. 11. *Nemo novit Patrem, nisi Filius*, non excluditur à notitia Patris, Spiritus Sanctus. Juxta communem enim regulam, quidquid dicitur de una Persona, intelligi debet de omnibus, quibus id, quod dicitur, non opponitur relativè. Cæterùm per eam loquendi formam, quam etiam aliàs usurpat, significare voluit Christus, Patrem peculiariter esse principium Spiritûs Sancti, nimirum immediatum simul & mediatum, sive primum, à quo ipse Filius omnia habet. Rectè tamen notat D. Thomas, non omnino tacuisse ibidem Christum, se esse principium Spiritûs Sancti, tum illis verbis: *de meo accipiet*; tum, quia Spiritum Sanctum vocat: *Spiritum Veritatis*, id est suum; nam paulò ante, *Veritatem* se appellaverat. *Ad 1. Confirmat.*

Resp.

Reſp. Cùm omnia, quæ de Patre dicuntur, ſint communia Filio, præter eſſe Patrem; hoc ipſo, quòd in Symbolo Niceno dictum fuerit, Spiritum Sanctum procedere à Patre, etiam implicitè dictum fuiſſe, procedere eundem à Filio. Ac proinde poſteriora Concilia & Pontifex Romanus nihil quoad rem addiderunt Symbolo, ſed quod implicitè continebatur in illo, explicuerunt, propter inſurgentes novas hæreſes, contra Spiritûs Sancti à Filio proceſſionem, quæ nondum exortæ fuerant, dum primum Symbolum confectum eſſet. Epheſinum ſententiam Neſtorij non approbavit, ſed de illa ex profeſſo diſputare noluit: quia ad aliam Neſtorij Quæſtionem, videlicet, de unitate Perſonæ in Chriſto, examinandam convenerat. Quamquam ſatìs clarè hoc ipſo, quid de cæteris Neſtorij erroribus ſentiret, ſignificârit, quòd totam Cyrilli doctrinam, Neſtorio, & Theodoreto contrariã, recepit & approbavit. Leo III. ideo voluit Symbolum Conſtantinop. ſinè illo additamento: *Filióque* ſcribi, ut non obliteraretur memoria Symboli illius; & ut conſtaret, nihil contrarium antiquitati doceri, ſed integram veritatem antiquam retineri, ſolis adjectis de novo explicationibus, pro uſu temporum diverſorum neceſ-ſarijs.

ſarijs. Ob quam etiam cauſam, plura de facto Symbola conſervantur in Eccleſia: Apoſtolicum, Nicenum, Athanaſij, Conſtantinopolitanum. *Ad 2. Confirm. Reſp.* De DEO nihil eſſe dicendum, niſi quod invenitur in Scriptura vel quoad verba, vel quoad ſenſum, licèt non omnia inveniantur quoad ipſa verba. Patet autem ex textibus ſupra allatis, Proceſſionem Spiritûs Sancti à Filio exprimi in Scriptura, licèt non per eaſdem voces, per quas eadem exprimitur reſpectu Patris; & aliunde inſuper conſtat, quidquid in Scriptura dicitur de Patre (etiam adjectâ excluſivâ particulâ) intelligendum nihilominùs quoq; eſſe de Filio, exceptis ijs, quæ relativè opponuntur Filio. *Ad 3. Reſp.* quoſdam PP. ſecutos eſſe in hoc ſententiam Neſtorij & Theodoreti, unde Authoritati illorum minimè ſtandum. Alij verò ſolùm volunt, Patrem eſſe principium primum Spiritûs Sancti, à nullo alio profluens, ſecùs ac Filius. Baſilius per notionem intelligit proprietatem, quæ uni ſoli Perſonæ convenit, cujusmodi eſt Paternitas in Patre, & in hac Filium, ait, non habere cum Patre communionem.

II. Si Spiritus S. procederet etiam à Filio, ſequeretur 1. Spiritum Sanctum eſſe Filium, quia procederet à Filio, tanquam

quam principio generativo: procederet enim à Patre & Filio, tanquam ab uno principio; Pater autem est principium per Generationem. 2. Sequeretur Spiritum S. esse nepotem respectu Patris æterni: qui enim procedit à Filio alicujus, dicitur ejus nepos. 3. Sequeretur in Filio dari prædicata, & proprietates oppositas: nam Filij proprium est, accipere naturam ab alio; esse autem principium, est non accipere, sed dare naturam alteri. 4. Sequeretur Spiritum Sanctum esse compositum: quia res simplex, non potest procedere à duobus, aliàs effectus esset simplicior, adeóq; prior causâ. 5. Filius esset principium, ùt supponitur; & non esset, quia esset ab alio, quod est contra rationem principij, juxta Philosophum 1. Physicorum. 6. Sequeretur in DEO esse aliquid superfluum: superfluum enim est, ut id quod perfectè procedit ab uno, procedat à duobus; cùm ergo Spiritus Sanctus perfectè procedat à Patre, superfluè procederet à Patre & Filio. 7. Daretur mutua processio & prioritas inter Filium & Spiritum Sanctum. Nam 1. Spiritus Sanctus procederet à Filio, ùt dicitur; è contrà Filius procederet à Spiritu Sancto: tum, quia non minùs Pater, & Spiritus Sanctus sunt unum in Substantia, quàm Pa-

ter

ter & Filius, adeóq; non minùs Filius poterit procedere à Patre & Spiritu Sancto, quàm Spiritus Sanctus à Patre & Filio; tum, quia operationes intellectûs procedunt à voluntate, voluntas enim movet intellectum ad operandum: homo namq; intelligit, quando vult; atqui Spiritus S. procedit per modum Voluntatis, ùt Amor, Filius per modum intellectûs, ùt Verbum, adeóque Filius procedit à Spiritu Sancto. Denique sequeretur Filium non esse Verbum, quia Spiritus non procedit à Verbo, ùt patet in humanis.

Resp. Negando omnes sequelas. Ad 1. *Neg. assumptum. Ad hujus prob. Respond.* Pater est principium per Generationem tantùm; neg. per Generationem & Spirationem; conc. in quantum ergo Pater est principium spirativum, in tantum est unum principium Spiritûs Sancti cum Filio, non in quantum est principium generativum: nam, quâ tale, opponitur relativè Filio. 2. Pater est principium per Generationem, respectu Personæ secundæ; conc. tertiæ; neg. *Ad Probat.* 2. *sequelæ Resp.* qui procedit à Filio alicujus, per actionem generativam, & eodem modó, quo Filius processit, ille dicitur nepos; conc. qui procedit à Filio, per aliam actionem, quàm generativam,

vam, & non eodem modo, quo Filius processit à Patre; neg. Spiritus Sanctus autem, licèt procedat à Filio, non tamen eo modo, quo Filius processit à Patre, ùt dicetur Art. ultimo. *Ad probationem* 3. *Resp.* non esse opposita, accipere esse ab alio, & dare esse alij, respectu diversorum; sic autem se res habet in divinis: nam Filius accipit esse à Patre, & dat esse Spiritui Sancto, qui sunt diversi. *Ad probat.* 4. *Resp.* Res simplex non potest procedere à duobus, in quantum duo sunt; conc. in quantum unum sunt; nego. Spiritus Sanctus autem procedit à Patre & Filio, in quantum propter unitatem Substantiæ, sunt unum Principium Spirativum. *Ad* 5. *probationem Resp.* esse ab alio, est contra rationem primi principij; conc. cujusvis principij; nego. Filius autem, non est principium primum simpliciter, sed solus Pater, quia solus est principium sinè principio. *Ad* 6. *probat. Resp.* Non esse superfluum, ut id, quod perfectè procedit ab uno, procedat à duobus, si duorum illorum sit virtus, & Essentia eadem, ùt est in divinis. Sic licèt creaturæ perfectè procedant à Patre, procedunt tamen etiam à Filio, quia utriusq; est eadem Voluntas, & Omnipotentia, quæ est principium creaturarum. Aliud esset, si duorum

illo-

illorum, à quo procedit aliquod tertium, virtus esset diversa & multiplex. *Ad 7. probationem Resp.* Licèt Spiritus Sanctus sit etiam unum cum Patre, non tamen Filium procedere à Patre & Spiritu Sancto, sicut hic procedit à Patre & Filio. *Disparitas* est 1. quia non ex sola unitate Essentiæ, sed etiam aliunde (potissimùm ex Scriptura & Concilijs) certum est, Spiritum S. procedere à Filio; quibus similia non habentur de Spiritu S. respectu Filij. Hoc ipso autem, quòd Spiritus S. sit à Filio, repugnat Filium esse à Spiritu S. 2. Quia aliàs sequeretur, Spiritum S. esse Patrem, cùm nihil aliud sit esse Patrem, quàm habere Filium de se procedentem. Sequela est inconveniens. *Ad alteram probationem ejusdem sequelæ Resp.* Aliquæ operationes intellectûs, sunt à voluntate; concedo. omnes; nego. Cùm enim voluntas non possit velle, nisi præcognitum, & non detur processio voluntatis, & intellectûs in infinitum, necessariò deveniri debet ad aliquam cognitionem primam, quæ procedit ab intellectu naturaliter, & necessariò, non autem ab imperio voluntatis. Filius autem in divinis procedit à Patre naturaliter & necessariò, unde licèt procedat per Intellectum, non procedit à Spiritu Sancto,

sed

ſed potiùs è converſo: quia Intellectio neceſſaria non procedit ab amore neceſſario, ſed contrà. *Ad prob. ultimæ ſequelæ Reſp. Negando Antec.* Spiritus S. enim in divinis eſt Amor; atqui etiam in humanis amor procedit à Verbo, non quidem vocali, ſed mentàli: quia omnis amor ſupponit cognitionem.

III. Spiritus S. procedit à Patre per Filium, ùt PP. loqvuntur; ergo non procedit à Patre immediatè. *Confirm.* PP. expreſsè docent Spiritum S. procedere à Patre mediatè: *rurſus aliam differentiam conſideramus*, inquit Nyſſen. ad Ablav. *nam aliud quidem continenter, & ſinè medio ex primo eſt* (nimirum Verbum) *aliud verò* (nimirum Spiritus S.) *per id, quod immediatè, & ex continenti eſt.* Eadem habent alij. *Reſp.* Spiritum S. à Patre procedere, & immediatè, quatenus procedit à Patre per eandem virtutem, & actionem per quam procedit à Filio; & ſimul mediatè, quatenus procedit à Filio, qui habet eſſe, & virtutem ſpirandi communicatam, priùs origine à Patre: *ſicut Abel proceſſit ab Adam immediatè, quatenus Adam fuit Pater ejus, & mediatè, in quantum Eva fuit Mater ejus, quæ proceſſit ab Adam*, ait D. Thomas quæſt. 36. art. 3. ad 1. Utuntur autem illo loquendi

quendi modo PP. Græci, ut oſtendant Patrem eſſe primum Principium, & quaſi fontem Spirationis illius.

IV. Spiritus S. nec procedit à Patre, & Filio, tanquam ab uno ſuppoſito, ùt per ſe patet, cùm Pater & Filius non ſint unicum ſuppoſitum; neque tanquam ab una Eſſentia, quia ſic Spiritus S. procederet à ſe ipſo, quia & ille eſt unum cum eis in Eſſentia; neq; tanquam ab uno Principio totali, coaleſcente ex pluribus partialibus, quia ſic Pater ſolus, vel Filius ſolus non poſſet dici Principium Spiritûs S. cùm terminus collectivus non poſſit prædicari de rebus ſigillatim ſumptis; nec denique in quantum Pater, & Filius ſunt unum in aliqua proprietate, quia una proprietas non poteſt convenire pluribus ſuppoſitis; ergo nullo modo procedit Spiritus S. à Patre & Filio, tanquam unico Principio. *Confirm.* 1. Pater & Filius nec ſunt unum Principium, quod eſt Pater, quia ſic Filius eſſet Pater; nec ſunt unũ Principiũ, quod non eſt Pater, quia ſic Pater non eſſet Pater; ergo non ſunt unum Principiũ Spiritûs S. 2. Si verum eſt, quòd Pater & Filius ſint unum Principium Spiritûs Sancti, etiam verũ eſt: quòd unum Principium Spiritûs S. ſit Pater & Filius, hoc autem poſterius eſt falſum: quia *ly*

Principium vel significat Patrem, vel Filium; utrumque autem falsum est: nam sensus esset, Patrem vel Filium esse Patrem & Filium. 3. Si Pater & Filius sunt unum Principium, etiam sunt idem Principium Spiritûs Sancti; sed hoc negatur à multis Theologis; ergo & illud. 4. Hilarius l. 7. de Trinit. ait *Spiritum S. de Patre & Filio Authoribus, confitendum esse*; ergo Pater & Filius non sunt unum Principium, vel Spirator, sed plures. 5. Si Pater & Filius sunt unum Principium, propter unam virtutem spirandi; ergo Pater, vel DEVS erit duo principia, scilicet Filij & Spiritûs, propter duplicem virtutem & processionem.

Resp. Spiritum S. procedere à Patre, & Filio, in quantum sunt unum in virtute spirativa, aliquomodo subsistente, præscindendo, an illa subsistentia sit Paternitas an Filiatio. Unde etiam patet: *Principium Spiritûs Sancti*, prædicari tam de Patre & Filio, divisim sumptis, dicendo: *Pater est Principium Spiritûs S. Filius est Principium Spiritûs Sancti*; quàm de utroq; simul sumpto, dicendo: *Pater & Filius est Principium Spiritûs Sancti*; quia & verum est, quòd Pater vel Filius divisim sumptus sit virtus spirativa, aliquomodo subsistens, & quòd Pater ac Filius simul, sit virtus spirativa aliquâ

aliquâ ratione ſubſiſtens. Ex quo etiam patet, pro quo ſupponat: *unum Principium*, *vel unus Spirator*; nimirum pro una virtute ſpirativa aliquomodo ſubſiſtente, hâc vel illâ, unâ vel pluribus ſubſiſtentijs. *Ad probat.* in oppoſitum *Reſp.* Vna proprietas non poteſt convenire pluribus ſuppoſitis, in Eſſentia diverſis; conc. quæ ſunt ejuſdem Eſſentiæ, ſicut Pater & Filius; nego. *Ad* 1. *Confirm. Reſp.* Patrem & Filium eſſe unum Principium, quod eſt Pater; non tamen quod præcisè eſt Pater, ſed quod eſt Pater & Filius. Sicut Pater & Filius & Spiritus S. ſunt una Trinitas, quæ eſt Pater, ſed non præcisè, quæ eſt Pater. Item, Patrem & Filium eſſe unum Principium, quod non eſt Pater; intelligendo, quod non eſt præcisè Pater. 2. *Reſp.* Patrem & Filium, nec eſſe unum Principium, quod eſt Pater, nec, quod non eſt Pater (non ſunt enim hæ propoſitiones contradictoriæ, cùm utraque ſit affirmativa, quoad principalem copulam) ſed eſſe unum Principium ſubſiſtens, præſcindendo, quali ſubſiſtentiâ, Paternitatis, an Filiationis? unâ, an pluribus? ſicut Pater & Filius, nec ſunt unus DEUS, qui eſt Pater; neć unus DEUS, qui non eſt Pater; ſed ſunt una Natura divina ſubſiſtens, hâc vel illâ, unâ vel

pluribus subsistentijs. *Ex quibus patet ad 2.* Cùm enim dicitur, quòd unum Principium Spiritûs S. sit Pater & Filius, ly *Principium* significat Patrem & Filium indeterminatè; sive, significat principium subsistens hâc vel illâ, unâ vel pluribus subsistentijs. *Ad 3. Respondetur admittendo sequelam* videlicet, Patrem & Filium esse idem Principium Spiritûs S. quia sunt eadem virtus spirativa, aliquomodo subsistens. Sicut in Sententia negante subsistentiam absolutam in DEO, Pater & Filius sunt unus DEUS, quia sunt una Natura, aliquomodo relativè subsistens. *Ad 4. Resp.* Patrem & Filium esse *Authores* Spiritûs S. adjectivè, id est, *Spirantes*; esse tamen unicum *Authorem* substantivè, id est, unicum *Spiratorem*. Ratio est, quia substantiva non multiplicantur, nisi forma multiplicetur, quæ directè significatur. Cùm ergo Pater & Filius, qui spirant, sint plura supposita, virtus autem spirativa, quæ directè significatur per nomen substantivum Spiratoris, sit in utroq; unica, sequitur illos esse unicum Spiratorem, seu Authorem substantivè, plures tamen Spirantes, sive Authores adjectivè. Et ita intelligendus Hilarius: utitur enim ibi nomine *Authoris* adjectivè, pro Supposito spirante, non pro Spiratore. *Ad 5. Resp. Neg. Conseq.* Ad

plu-

plurificationem enim concretorum substantivorum requiritur, non solùm, ut sint plures formæ quæ directè significantur, sed etiam, ut sint plura supposita. Cujus ratio est: quia substantiva non multiplicantur, nisi multiplicatâ formâ, quam directè significant; substantivum autem concretum, in quantum est substantivum, significat directè aliquam formam; in quantum verò est substantivum concretum, significat directè suppositum, seu formam, ut suppositatam, adeóq; non solùm exigit, ad sui multiplicationem, multiplicari formam directè significatam, sed etiam suppositum. Atqui Pater, qui est Generans, & Spirans, est unicum suppositum; *Principium* autem est substantivum concretum; ergo est principium unicum, non plura.

ARTIC. VI. *An Spiritus Sanctus distingueretur à Filio, si ab eo non procederet?*

R*Esp. Non distingueretur. Prob.* 1. Authorit. Florent. sess. 18. Toletani 11. in Conf. fidei. Wormatiensis, ubi docetur: Personas divinas, non aliâ ratione multiplicari & distingui, quàm Relatione

processionis. Quod etiam docent PP. Græci & Latini apud Ruiz Disp. 68. Sect. 4. Et probabitur paulò pòst ratione. Ergo si Spiritus S. non procederet à Filio, non distingueretur à Filio. *Probatur* 2. Author. Anselmi Lib. de process. Spiritus S. ubi ait: Patrem & Filium in omnibus esse unum, nisi, in quibus inter eos obviat Relationis oppositio; ergo idem dicendum de Spiritu S. & Filio; atqui si Spiritus S. non procederet à Filio, nulla inter eos daretur Relationis oppositio; ergo neq; distinctio. Item Author. Richardi Victor. L. 5. de Trinit. c. 1. & 14. ubi docet; unicam in DEO posse dari Personam, quæ ab una sola procedat, & unicam, quæ nullam à se habeat procedentem; atqui si Spiritus S. non procederet à Filio, tunc, sicut Filius est ab una Persona sola, ita etiam Spiritus Sanctus esset ab unica, scilicet, à Patre; & sicut Spiritus S. non habet ullam Personam à se procedentem, ita nec Filius haberet; ergo eo casu Filius & Spiritus S. essent Persona unica. *Probatur* 3. Spiritus S. non potest distingui à Filio per aliquid absolutum; nam omnia absoluta in divinis sunt Essentialia, Essentia autem in utroq; est eadem; neq; etiam per aliquid relativum disparatum: quia defacto Pater

est

eſt Perſona unica, & tamen in eo dantur duæ Relationes diſparatæ, Paternitas & Spiratio activa; ergo diſtingui debent per Relationes oppoſitas; atqui in divinis non dantur aliæ Relationes, niſi originis, ùt dictum eſt, Quæſt. 3. Art. 1. Relationes autem originis non ſunt oppoſitæ, niſi in quantum una eſt producentis, altera procedentis, ſeu producti; ergo Filius & Spiritus S. diſtingui debent per Relationes producentis, & procedentis; ergo ut Spiritus S. diſtinguatur à Filio, vel debet Filius procedere à Spiritu S. quod nemo dicet, vel Spiritus S. à Filio, quod intenditur. 4. Spiratio activa & Paternitas non conſtituunt diſtinctas Perſonas, quia non ſunt Relationes oppoſitæ; atqui ſi Spiritus S. non procederet à Filio, Spiratio paſſiva & Filiatio ſimiliter non eſſent Relationes oppoſitæ; ergo non conſtituerent diſtinctas Perſonas. 5. Spiritus S. diſtinguitur à Filio, quia eſt Amor mutuus Patris & Filij; atqui non eſſet Amor mutuus, niſi ab utroq; procederet; ergo niſi procederet, non diſtingueretur. 6. Omnis diſtinctio rerum, aut oritur ex limitatione, aut oppoſitione illarum, ùt Quæſt. 3. de DEO Uno, Artic. 3 diximus. Atqui diſtinctio Spiritûs S. à Filio, oriri nequit ex limita-

tione eorundem, ùt per se patet; sunt enim ambo Ens infinitũ & illimitatũ; ergo oriri debet ex oppositione. Atqui oriri nõ potest ex oppositione contradictoria (qualis est inter videns & nõ videns) quia hæc oppositio non datur, nisi inter entia, & non entia; uterq; autẽ, & Filius & Spiritus S. sunt Ens. Neque ex oppositione privativa (qualis est inter videns & cæcum) quæ enim sic opponuntur, eorum unum est perfectum, alterum imperfectum, uterq; autem & Filius, & Spiritus S. est perfectissimus. Neq; ex oppositione contrarietatis (qualis est inter calidum & frigidum) quia hæc oppositio est tantùm eorum, quorum subjectum est commune, formæ verò maximè diversæ sub eodem genere: Filius autem & Spiritus S. nullum habent subjectum commune, forma verò Personarum divinarum est eadem, nimirum una Essentia, juxta illud Apostoli Philipp 2. de Filio dicentis: *Qui, cùm in forma DEI esset*, nimirum Patris &c. ergo distinctio ipsorum oritur ex oppositione relativa; hæc autem alia non est, quàm procedentis, & producentis, ùt dictum est; ergo Spiritus S. & Filius distinguuntur per hoc, quòd unus referatur ad alterum, tanquam producens alterum, vel procedens ab altero; ergo cùm Spiritus

San-

Sanctus non referatur ad Filium, tanquam producens illum, referetur ad illum, tanquam procedens ab illo, & consequenter si non procederet, non distingueretur. 7. Omnis distinctio, non accidentalis, in rebus, oritur ex eo, quod est prima radix distinctionis in rebus; atqui distinctio, quæ datur in divinis, non est accidentalis, DEO enim nihil inest per accidens, ùt Quæst. 3. Artic. 1. de DEO Uno probatum est; ergo omnis distinctio Personarum divinarum oritur ex eo, quod est radix prima distinctionis in divinis; sed prima radix est oppositio relativa producentis & producti: prima enim distinctio in divinis invenitur inter Patrem & Filium, hæc autem oritur ex eo, quòd *esse Patrem* & *esse Filium*, opponantur sibi relativè, in ratione producentis & producti; ergo omnis distinctio Personarum divinarum oritur ex oppositione relativa producentis, & producti; si autem Spiritus Sanctus non procedat à Filio, nulla hujusmodi inter ipsos dabitur relativa oppositio; ergo nulla distinctio. 8. Quæcunque conveniunt in aliquo prædicato communi, & tamen distinguuntur ab invicem, necessariò distinguuntur per aliquas differentias pertinentes per se, ad illud prædicatum commune; atqui Filius & Spiri-

tus Sanctus conveniunt in hoc, quod est, *esse ab alio*: nam uterque est à Patre; ergo ut Spiritus S. distinguatur à Filio, debent distingui per differentiam, quæ per se pertinet ad hoc, quod est, *esse ab alio*; atqui *esse ab alio* dicit rationem processionis & originis; ergo debent distingui per differentiam pertinentem ad rationem originis, id est, per tale prædicatum, quod importat diversum modum procedendi in Spiritu Sancto, quàm, qui est in Filio. Atqui diversus ille modus procedendi nequit esse alius in uno, & in altero, quàm, quòd unus eorum, nimirum Filius, procedat ab unica Persona, nimirum, à Patre; Spiritus Sanctus à duabus, à Patre & Filio; ergo per hoc distinguitur Spiritus S. à Filio, quòd procedat à Filio; ergo si non procederet à Filio &c. *Major patet* in homine & bove, qui conveniunt in animali, & differunt ab invicem; non differunt autem per album & nigrum, quæ per accidens se habent ad prædicatum animalis, sed per rationale, & irrationale, quæ sunt differentiæ per se dividentes, & pertinentes ad genus animalis: animal enim significat id, quod habet animam, id est formam sensitivam, rationale verò, & irrationale, quod habet talem vel talem animam, præditam ratione, expertem

tem rationis. *Nec dicas*: Filium & Spiritum S. satìs differre per hoc, quòd unus sit ab alio per generationem, alius per processionem. Nam contra est (& hæc sit *nona probatio*) quia origo per processionem, non potest distingui ab origine per generationem, nisi processio sit à Filio; ergo adhuc Spiritus S. non distingueretur à Filio, si non procederet à Filio. *Probatur Antec.* quia, vel differret per terminum diversum, vel per subjectum, vel per principium. non per subjectum diversum, quia in divinis non datur subjectum; non per terminum, quia eadem Natura divina est terminus, qui accipitur à Spiritu S. per processionem, & à Filio per generationem; non denique per diversum principium, quia, si Spiritus S. non procedit à Filio, idem erit principium processionis, & generationis, Filij & Spiritûs S. *Quod si dicas*: Patrem esse Principium Filij per Intellectum, Spiritûs S. per Voluntatem, & hoc satìs esse, ut differant ex Principio; *Contrà est*: quia Pater per Intellectum, & Pater per Voluntatem est idem, & unicum realiter principium *Quo* & *Quod*; ergo ex eo non potest desumi distinctio realis processionis, & generationis Spiritûs S. & Filij. Imò hoc ipso, quòd Filius procedat à Patre per In-

tellectum, ùt Verbum, Spiritus S. per Voluntatem, ùt Amor, sequitur, Spiritum S. procedere à Filio: nam omnis amor productus naturæ intellectualis, procedit à Verbo: quia non potest intelligi amor alicujus rei à voluntate procedere, nisi præintelligatur, processisse ab intellectu illius rei verbum conceptum: *bonum enim intellectum, est objectum voluntatis*, ait D. Thomas de Potentia Quæst. 10. artic. 2. in ☉ 10. Quia inter Filium & Spiritum S. datur aliquis ordo: nam omnes dicimus Filium, esse secundam Personam, Spiritum S. tertiam; sed si non procederet à Filio, nullus daretur ordo inter illos: quia in divinis nullus intelligi potest ordo, nisi originis, seu processionis unius Personæ ab alia, adeóq; ut intelligatur ordo inter Filium & Spiritum S. aut Filius debet procedere à Spiritu S. quod nemo dicit, aut Spiritus S. à Filio; ergo &c. 11. Si Spiritus S. non procederet à Filio, vel adhuc Filius procederet priùs origine à Patre, quàm Spiritus S. vel tantùm priùs ratione. Non primum: hoc ipso enim Spiritus S. procederet à Filio, contra suppositum: tum, quia prioritas originis in Filio, respectu Spiritûs S. non est aliud, quàm Spiritum S. procedere à Filio; tum, quia opera Trinitatis sunt indi-

visa.

visa, ubi ordo originis non repugnat: si autem supponatur Filius priùs procedere origine à Patre, quàm Spiritus Sanctus, jam ordo originis non repugnabit, quò minùs Spiritùs S. possit procedere simul à Patre & Filio. Si secundum; ergo etiam ratione tantùm distinguetur Filius & Spiritus S. cùm non sit major ratio pro ordine & prioritate rationis, quàm pro distinctione rationis. 12. Si Spiritus S. non procederet à Filio, ideo non procederet, quia Filio repugnaret Spiratio activa: si enim non repugnaret, hoc ipso illam haberet, & consequenter produceret Spiritum S. Atqui, si repugnaret Filio Spiratio activa, hoc ipso esset idem cum Spiritu Sancto; ergo, si Spiritus S. non procederet à Filio, hoc ipso Filius esset idem cum Spiritu Sancto. *Minor probatur*: Spiratio activa non potest repugnare Filio, nisi, quia cum Filiatione haberet processionem passivam, Spirationi activæ oppositam; ergo si repugnaret, esset Filius idem cum Spiritu Sancto: nam Spiritus S. est processio passiva, opposita processioni activæ. Denique in divinis sunt omnia unum, ubi non obviat Relationis oppositio, ùt patet in Intellectu, Voluntate, Potentia, Paternitate, Spiratione activa; sed si Spiritus S. non procederet à Filio, non

non obviaret in illis oppositio relativa, ùt probatum est; ergo essent unum.

Sed contrà I. PP. docent Spiritum S. & Filium distingui per diversum modum procedendi; putà, quòd Filius procedat ùt genitus Spiritus S., ùt spiratus; Filius nascendo, Spiritus S. simpliciter procedendo; Filius ùt natus, Spiritus S. ùt datus; Filius ex utero, Spiritus S. ex ore; Filius per Intellectionem, ùt Verbum, Spiritus S. per Voluntatem, ùt Amor. Atqui hi modi diversi procedendi adhuc manerent, licèt Spiritus S. non procederet à Filio; ergo adhuc distinguerentur. *Confirm.* ex Anselm. in Epist de Spiritu S. cap. 2. & 4. ubi expressè docet: rationem distinctionis inter Filium & Spiritum S. esse, quia ille est *de DEO Patre suo, iste tantùm de DEO, qui est Pater*, sive ùt infrà ait: *ille existit de DEO nascendo, iste tantùm procedendo.*

Resp. 1. Neg. Minor. Procedere enim, per Voluntatem, ùt Amorem, est procedere à Verbo, ut dictum est; si ergo, Spiritus S. non procederet à Filio seu Verbo, hoc ipso non daretur in Divinis processio alicujus Personæ per Voluntatem, & per modum Amoris. *Resp. 2. Dist. eand. Min.* adhuc manerent hi diversi modi procedendi, distincti solâ ratione; concedo. distincti

rea

realiter, ùt nunc ſunt; neg. Ratio eſt: tum, quia nec diſtinguerentur per ſubjectum diverſum, nec per terminum, nec per principium, ùt in probatione 9. dictum eſt: tum, quia in divinis omnia ſunt unum, quæ non opponuntur relativè; illo autem caſu generatio & ſpiratio paſſiva, non opponerentur relativè, ſicut defactò opponuntur: generatio enim defacto eſt ſimul Spiratio activa, quæ opponitur relativè Spirationi paſſivæ. Anſelmus non loquitur ibi ex ſententia propria, ſed explicat modum, quo Græci negantes proceſſionem Spiritûs S. à Filio, conantur nihilominus ſalvare diſtinctionem earundem Perſonarum. Quod vel inde patet, quia in eadem epiſtola Anſelmus utitur illo axiomate: *In DEO omnia eſſe unum, ubi non obviat Relationis oppoſitio*, adeòq; ſentit, Spiritum S. non diſtinguendum à Filio, niſi procedendo ab illo, opponeretur relativè Filio.

II. Implicat eandem Perſonam ſecundùm eandem Naturam procedere duabus proceſſionibus; ſed in divinis dantur duæ proceſſiones, altera per modum generationis, altera per modum Spirationis; ergo implicat eandem Perſonam his duabus proceſſionibus procedere; ergo licèt Spiritus S. non procederet à Filio, adhuc eſſet

Per-

Persona distincta. *Confirm.* Non potest idem terminus substantialiter bis produci, maximè per productiones diversarum rationum; sed hoc fieret, si eadem Persona produceretur per generationem & spirationem; ergo &c. 2. Non repugnat ab eodem simplici principio produci terminos & processiones realiter distinctas, licèt unus non sit ab altero, ùt patet in creatis: ab uno enim Patre possunt produci duo Filij, & duæ generationes realiter distinctæ, quorum unus non sit ab altero; ergo licèt solus Pater esset principium productivum in divinis, possent ab eo procedere duæ Personæ realiter distinctæ, & licèt una non esset ab altera. 3. Diversæ specie actiones sufficiunt ad diversas Relationes: nam ex actione gubernativa, sequitur Relatio dominij, ex actione generativa, Relatio Paternitatis; ergo cùm in divinis sint duæ actiones, seu processiones, necessariò & Relationes, quæ ad eas consequuntur, erunt plures & distinctæ, quamvis una earum non sit ab altera.

Resp. ad argum. Neg. ultimam Consequentiam. Si enim Spiritus S. non procederet à Filio, hoc ipso non darentur in divinis duæ processiones realiter distinctæ, sed unica; quæ simul esset & generatio & spira-

ſpiratio, ac proinde & Perſona procedens eſſet unica realiter, ſimul & genita, & ſpirata. *Ex quo patet ad 1. Confirmationem*: Generatio enim & Spiratio eſſent illo caſu actio & productio realiter unica, adeóque Perſona, quæ per illam produceretur, non produceretur bis, ſed ſemel, alio tamen modo, quàm defacto. *Ad 2 Reſp.* Non repugnat ab uno ſimplici principio produci terminos diſtinctos, licèt unus non ſit ab altero, in creatis; conc. in divinis, ad intrà; nego. Ratio patet ex dictis pro Concluſione: diſtinctio enim in creatis non ſumitur unicè ab oppoſitione relativa producentis & producti, ſicut in divinis, ſed etiam ex limitatione. *Ad 3. Reſp. admittendo totum.* Negatur tamen ſuppoſitum conſequentis, futuras eo caſu in divinis duas realiter actiones.

III. Implicat eandem Perſonam procedere per Naturam, ùt Verbum, & per Voluntatem, ùt Amorem; atqui Filius procederet adhuc, ùt Verbum, & Spiritus Sanctus, ùt Amor, licèt Spiritus Sanctus non procederet à Filio; ergo adhuc Filius & Spiritus S. non eſſet Perſona eadem. *Confir.* Amor creatus non procedit à Verbo creato, & tamen diſtinguuntur invicem; ergo ſimiliter Spiritus S. diſtingueretur.

retur realiter à Verbo, licèt non procederet ab illo.

Reſp. Implicat reipſâ, & abſolutè eandem Perſonam procedere, ùt Verbum, & ùt Amorem; conc. implicat hoc in quacunque hypotheſi, etiam impoſſibili; nego. Nam cur eadem Perſona non poſſit procedere, ùt Verbum, & ùt Amor, ratio eſt: quia Amor procedit à Verbo, nihil autem poteſt procedere à ſe ipſo. Si autem ponamus, Spiritum Sanctum non procedere à Filio, hoc ipſo ponimus, Amorem non procedere à Verbo, & in hac ſuppoſitione quærimus: an, ſi Spiritus Sanctus, ſive Amor, non procederet à Filio, ſeu Verbo, nihilominus diſtingueretur à Verbo? dicimúſq; non diſtinguendum: quia ceſſaret ratio diſtinctionis, nimirum oppoſitio relativa proceſſionis unius ab alio. Ex quo ulteriùs patet, Filium tunc proceſſurum quidem, ùt Verbum, & Spiritum Sanctum, ùt Amorem, ſed ùt Amorem alterius rationis, quàm ſit Amor exiſtens de facto, id eſt, talem, qui ſupponitur non procedere neceſſariò à Verbo. *Ad Confirmat. Reſp.* Amor creatus non procedit à Verbo creato, tanquam à principio productivo; conc. tanquam à conditione, tenente ſe ex parte principij; nego; & *Neg. Conſeq.* Ratio

eſt:

est: quia principium Quod amoris, est aliquid subsistens, principium Quo verò est voluntas; quorum neutrum, cùm conveniat cognitioni creatæ, quid mirum illam non esse amoris principium, sed tantùm conditionem? Verbum autem divinum, cùm sit subsistens, & infinitæ perfectionis, & identificetur Voluntati, quæ est principium Quo Amoris, supposito, quòd Verbum prærequiratur aliquomodo ad productionem Amoris, non solùm prærequiretur per modum conditionis, sed per modum principij. Et licèt daremus, Amorem creatum nullomodo procedere à Verbo, adhuc disparitas esset de Divino: quia creata distingui possunt ex intrinseca limitatione, absque omni oppositione & relatione originis, divina non nisi ex oppositione hujusmodi & Relatione.

IV. Spiritus Sanctus, & Filius distingvuntur defacto per Filiationem, & Processionem, Generationem, & Spirationem; sed adhuc esset Generatio & Spiratio, Filiatio, & Processio, licèt Spiritus S. non procederet à Filio; ergo. *Confir.* Quamdiu manent constitutiva rerũ, tamdiu manet earũ distinctio: per eandem enim proprietatem & differentiam res distinguitur, per quam

quam constituitur; atqui manente Filiatione & Processione, manent constitutiva Filij, & Spiritûs Sancti; hæc autem manerent, licèt Spiritus S. non procederet à Filio: quia Filiatio & Processio non opponuntur sibi relativè; ergo licèt non procederet à Filio, maneret eorum distinctio. 2. Filiatio & Processio sunt proprietates constitutivæ, & distinctivæ Filij, & Spiritûs Sancti; Spiratio verò activa & passiva, sunt earum Relationes, quibus in ratione producentis & producti referuntur ad invicem; atqui ablatis præcise Relationibus, adhuc manerent proprietates; ergo adhuc maneret distinctio. 3. Pater est perfectum & sufficiens Principium Spiritûs Sancti; ergo non indiget Filio ad producendam tertiam Personam; ergo etiamsi non procederet à Filio, adhuc darentur tres Personæ distinctæ. *Confirm. hoc ipsum.* Spiritus Sanctus ita perfectè est à Patre, sicut à Patre & Filio, ùt docet Anselmus L. de process. atqui à Patre & Filio procedit, ùt distinctus ab utroque; ergo etiam à solo Patre sic procederet. 4. Processio Filij est essentialiter Generatio, & per consequens, Filius est essentialiter generatus; processio Spiritûs Sancti, essentialiter est non generatio, & consequenter Spiritus San-

Sanctus non est generatus; ergo licèt non procederet à Filio, adhuc distingueretur: implicat enim essentialiter opposita (quale est genitum, non genitum) coalescere in unam simplicem entitatem. 5. Generare & Spirare, distinguit Personas in divinis; atqui daretur adhuc generare & spirare, licèt, sicut Filius, ita Spiritus Sanctus à solo Patre procederet; ergo.

Resp. ad argumentum: adhuc esset Generatio & Spiratio, Filiatio & Processio, talis, qualis defacto est, licèt Spiritus Sanctus non procederet à Filio; nego. adhuc esset generatio & spiratio &c alterius rationis; conc. & *Neg. Conseq.* defacto enim Generatio & Filiatio est realiter idem cum Spiratione activa, adeóque opposita relativè Spirationi passivæ seu Spiritui Sancto, & per consequens distincta ab illa; tunc autem (quando videlicet Spiritus Sanctus non procederet à Filio) non esset Filiatio & Generatio idem cum Spiratione activa, adeóque nec opposita Spiritui Sancto, nec distincta, juxta dicta. *Ad 1. Confirm. Resp.* quamdiu manent constitutiva rerum, in quantum sunt hæ res, & distinctæ ab omnibus alijs, tamdiu manet earum distinctio; concedo. quamdiu manent constitutiva rerum, sub alia quacunque ratione; nego.

Sic

Sic, licèt maneant omnia prædicata, quæ constituunt Petrum in ratione hominis, si tamen non maneat carentia identitatis inter ipsum & Paulum, quæ illum (in mea sententia) constituit in ratione hominis distincti ab omnibus alijs, non manebit inter Petrum & Paulum distinctio. *Similiter dist. Minor.* Manente Filiatione manent constitutiva Filij, præcisè in ratione Filij; concedo. manent constitutiva Filij, in ratione hujus Filij, sive in ratione Filij distincti à Spiritu Sancto; neg. Nam sicut in creatis Petrus, in ratione hominis præcisè, constituitur per animal rationale, in ratione autem hominis distincti à cæteris, per carentiam identitatis: ita in divinis Filius, in ratione Filij præcisè, constituitur per Filiationem, quà talem; in ratione autem Filij distincti à Spiritu Sancto, per Filiationem fœcundam, & productivam Spiritûs Sancti, adeóque relativè illi oppositam, ùt pro Conclusione dictum est. Quia sicut manente animali rationali, sublatâ verò carentiâ identitatis, maneret constitutivum Petri in ratione hominis, non autem in ratione hominis distincti; ita manente Filiatione, ablatâ verò oppositione relativâ producentis, maneret constitutivum Filij, in ratione Filij, non autem constitutivum

Filij,

Filij, in quantum is distinguitur à Spiritu Sancto. *Ad 2. Resp.* Filiatio fœcunda &c. est proprietas constitutiva & distinctiva Filij; conc. Filiatio præcisè; nego. *Similiter Neg. Minor. & Conseq.* 2. Filiatio est proprietas constitutiva Filij, in ratione præcisè Filij; conc. in ratione Filij realiter distincti à Spiritu Sancto; nego. Filius enim, ùt distinctus realiter à Spiritu Sancto, constituitur per Filiationem fœcundam, & productivam Spiritûs Sancti, ùt dictum est. *Ad 3. Resp. Neg. Conseq.* Ratio est: quia Filius est unum idémque Principium tertiæ Personæ cum Patre. Vnde sicut Pater indiget (indigentiâ impropriè dictâ) seipso ad producendam tertiam Personam, ita indiget Filio. *Ad ulteriorem Confirm.* similiter dicitur, ideo Spiritum Sanctum æquè procedere perfectè à Patre, ac à Patre & Filio, quia Filius non est distinctum principium, nec quidem partiale à Patre. Cæterùm, si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, non procederet, ùt distinctus à Filio: quia non distinguitur à Filio ideo, quia procedit à Patre, sed quia procedit à Filio, ùt probatum est. *Ad 4. Confirm. Resp. ad alter: part: Anteced:* Processio Spiritûs S. essentialiter non est generatio, defacto & absolutè; concedo; ex sup-

suppositione, quòd Spiritus S non procederet à Filio; nego. Illo enim casu, realiter loquendo, Processio Spiritûs S esset & Generatio, & Processio, seu Spiratio; & Spiritus Sanctus esset simul spiratus & genitus, quia ex nullo capite distingui posset generatio & spiratio, ùt in corpore articuli dictum est. *Ad 5 Resp. generare & spirare* distinguit inter Personas divinas, inter spiratam, & spirantem, generantem & generatam; conc. distinguit inter Personas genitam & spiratam; nego. Ratio est suprà dicta: quia nihil distinguit in divinis, nisi oppositio relativa; *generare* autem & *spirare*, sicut non fundant oppositionem relativam, inter generantem & spirantem, ita nec inter genitum & spiratum, ùt præcisè tales; ideòque, sicut defacto generans non distinguitur à spirante, ùt tali, sed bene à generato, ùt tali; ita nec genitus, quà præcisè talis, distinguitur à spirato, sed bene, ùt spirans à spirato.

V. Licèt separetur à Filio Spiratio activa, adhuc Persona Filij manet incommunicabilis; ergo adhuc distinguetur à Spiritu Sancto. *Confirm.* Licèt Spiritus Sanctus non procederet à Filio, adhuc Filius maneret Persona potens producere Spiritum S. atqui hoc sufficit ad oppositionem originis, & di-

& distinctionem realem; ergo. *Confi m* 2. Multi negârunt Spiritum Sanctum procedere à Filio, ùt patet in Græcis, & tamen posuerunt tres Personas in divinis; ergo licèt non procederet, adhuc remaneret distinctus.

Resp. Adhuc Persona Filij maneret incommunicabilis Patri; conc. Spiritui Sancto; nego. Ablatâ enim Spiratione activâ, hoc ipso, respectu Spiritûs S. non opponeretur Filius relativè, opponeretur verò adhuc Patri, per Filiationem. *Resp.* 2. Licèt separetur à Filio Spiratio activa, præcisè per rationem, & quidem explicitè tantùm, adhuc Persona Filij manet incommunicabilis; conc licèt separetur realiter, vel per rationem etiam implicitè, ita ut detur Filius, qui reipsâ non habeat vim spirandi; nego. Ratio est: quia si præcisè per rationem, & explicitè tantùm separe Spirationem activam à Filio, adhuc manet Filiatio implicitè involvens omnia prædicata Patris, præter esse Patrem, adeóque involvens implicitè (saltèm radicaliter) spirationem activam, & consequenter manet adhuc, saltèm implicitè, incommunicabilis Spiritui Sancto. At verò, si spiratio activa realiter esset separata à Filio, jam Filius non esset incommunicabilis respectu

Spiritûs Sancti, sed unum cum illo, ùt probant argumenta Conclusionis. Similiter, si per rationem præscindas, etiã implicitè, à Filio Spirationem activam, hoc ipso non manebit incommunicabilis Spiritui S. Sicut, si omnimodè præscindas à Petro carentiam identitatis cum Paulo; jam Petrus non manet distinctus à Paulo; nam quod in creatis facit in ordine ad distinctionem carentia identitatis, hoc in divinis oppositio relativa, Paternitatis & Filiationis, Spirationis activæ & passivæ. *Ad 1. Confirm. Neg. Major.* In æternis enim non differunt esse, & posse esse; unde, si ponamus Filium non producere Spiritum Sanctum actu, sequitur neque posse producere. Quòd si fingamus per aliam hypothesim, manere Filium potentem producere Spiritum Sanctum, licèt non producat, fateor distinguendũ à Spiritu S. (quia aliàs sequeretur, quòd Filius posset producere se ipsum) adhuc tamen tunc Spiritus S. & Filius distinguerentur inter se, per oppositionem relativam, producentis & producti, non quidem per actualem, sed radicalem, & potentialem. *Ad 2. Confirm. Negat. Conseq.* Nam sicut aliquis per ignorantiam, *quid sit homo*, potest negare, Petrum esse animal rationale; & tamen affirmare illum esse hominem, cùm

cùm reipsâ non aliud sit homo, quàm animal rationale; ita potest quis per ignorantiam, quid sit Spiritum S. distingui à Filio, negare Spiritum S. procedere à Filio, & concedere, illum distingui à Filio, cùm tamen reipsâ non sit aliud in illis distingui, quã unũ procedere ab alio; id quod Græcis evenisse dicendum est. Nam bene fieri potest, ut quis concedat, reipsâ aliquid implicatoriũ, si non advertat esse implicatorium.

VI. Si Spiritus S. procederet à solo Filio, adhuc distingueretur à Patre; ergo etiamsi procederet à solo Patre, adhuc distingueretur à Filio. *Confirm.* Paternitas, ùt talis, non opponitur relativè Spirationi passivæ, seu Spiritui Sancto: Pater enim non respicit Spiritum per Paternitatem (nam aliàs Spiritus S. esset Filius) & tamen Paternitas, ùt talis, distinguitur à Spiritu S.; ergo etiam, licèt Filius non opponeretur relativè Spiritui Sancto, adhuc distingueretur. Idẽ applicari potest Filiationi, quæ ùt talis, distinguitur; & tamen, ùt talis, non refertur ad Spiritũ S. *Resp. dispar. esse*: quia hoc ipso quòd Spiritùs S. procederet à Filio, procederet mediatè à Patre, à quo procedit Filius, adeóq; opponeretur mediatè Patri, & per consequens distingueretur. At verò per hoc, quòd proce-

ritûs S. sed sola Spiratio activa, quia tamen sunt termini illius à quo, ideo non solùm ad Spirationem activam, sed etiam ad Paternitatem & Filiationem refertur. Cùm autem omne id, ad quod refertur aliquid, opponatur ei, quod refertur; sequitur, Spiritum S. non solùm opponi Spirationi activæ, sed etiam Paternitati & Filiationi, diverso tamen modo, illi ùt correlativo, his verò, ùt purè terminis. *Resp.* 3. *Dist. eandem Major.* Paternitas, ùt talis (idem est de Filiatione) non opponitur relativè Spirationi passivæ, explicitè & formaliter; conc. implicitè, radicaliter; nego. Paternitas enim implicitè involvit Essentiam divinam, ùt inferiùs suo loco dicetur; Essentia autem divina, ùt involuta vel affecta à Paternitate, exigit identificari spirationi activæ, & consequenter idem implicitè exigit Paternitas. Quod autem exigit identificari Spirationi activæ, hoc ipso, saltèm radicaliter, opponitur Spirationi passivæ. *Similiter Dist. Minor.* Paternitas, ùt talis, distinguitur à Spiritu S. secundùm conceptum implicitum; conc. explicitum; nego. Nam sicut Paternitas, ùt talis, explicitè nullum dicit respectum ad Spiritum Sanctum, sed tantùm ad Filium, dicit autem implicitè; ita (cùm distinctionis

adæquata radix in divinis sit Relatio opposita, ùt probatum est) non distinguitur secundùm id à Spiritu S. quod importat explicitè, sed quod implicitè.

VII. Spiritus S. essentialiter procedit, & distinguitur à Filio; ergo facta hypothesis, quà ponitur, non procedere à Filio, dicitúrq; non distingui à Filio, implicat in terminis, ex qua proinde inferri potest utrumlibet. *Confirm.* 1. Si Spiritus S. non procederet à Filio, non existeret Spiritus S. & tamen existeret Filius, ùt supponitur; atqui quod existit, distinguitur à non existente; ergo Filius distingueretur à Spiritu S. 2. Ex impossibili sequitur quòdlibet; ergo, cùm impossibile sit, Spiritum S. non procedere à Filio, dato hoc impossibili, sequitur, Spiritum S. distingui à Filio, & sequitur, etiam non distingui. *Resp.* Hypothesim factam non esse intelligendam de hac numero Persona Spiritûs Sancti, quæ reipsâ defacto datur, sic enim manifesta involveretur repugnantia: esset enim talis Persona necessariò distincta, cùm supponatur esse eadem numero, quæ defacto; & non esset distincta, quia supponitur non procedere, ùt nunc procedit. Similiter procederet à Filio, cùm supponatur esse eadem, quæ modò est; & non procederet,

ùt

dt etiam supponitur. Est ergo hypothesis intelligenda de Persona Spiritûs S. prout hæc per Intellectum abstrahi potest à Persona, quæ reipsâ datur, & ab alia quacunque, quæ concipi à nobis, & fingi potest; ita ut sensus sit: si daretur aliquis Amor in divinis, qui procederet à Patre, non autem à Verbo, seu Filio, nihilominus distingueretur à Filio. Aut certè ita formanda est hypothesis: Ponamus produci à prima Persona secundam, cui non communicetur Spiratio activa; Spirationem verò passivam procedere à sola Persona prima. Quæritur jam: an Persona spirata distingueretur à secunda? Sive: an tunc essent duæ tantùm an tres Personæ in divinis? Vel: ponamus, quòd quis putet dari unicam Personam ad intrà productivam. Quæritur: an talis adhuc posset cum fundamento asserere, illam Personam producere duas Personas realiter distinctas? *In forma Resp.* Spiritus S. essentialiter procedit & distinguitur à Filio, prout hoc nomine significatur Persona Spiritûs S. quæ de facto reipsâ datur; concedo. prout significatur Persona quædam abstracta ab ea, quæ reipsâ datur, & quæ concipi vel fingi potest; nego. *Similiter dist. Conseq. & Neg. Conseq. Ad 1. Confirmationem Resp.* Quæstionen nostram

 stram

stram procedere in hypothesi, quâ & Filius existeret, & Spiritus Sanctus, & tamen Spiritus S. non procederet à Filio, & in hac suppositione dicimus non distinguendum à Filio. *Ad 2. Confirm.* Ex impossibili sequitur quodlibet immediatè, & per locum intrinsecum; neg. mediatè, & per argumenta generica, & longè petita, pérque locum extrinsecum; transeat. Sic datâ hypothesi: quòd homo sit taurus, non sequitur immediatè, lapidem esse incorporeum, nisi fortè, in quantum ex illa hypothesi sequitur, duas contradictorias esse veras, quo dato, inferri potest à pari, omnes contradictorias esse simul veras, adeóque & hunc lapidem esse incorporeum. Sed hæc illatio remota est, neque curanda, sed aspiciendæ sunt solùm consecutiones immediatæ, proximæ, & propriæ. Vbi etiam notandum, licèt ex quavis hypothesi impossibili sequatur utrumlibet, non tamen utrumlibet contradictorium sequi, ex eadem parte hypothesis, sed unam contradictoriam ex una parte, alteram ex altera. Vt, si ponamus, Angelum esse Animal; ex eo, quòd sit Angelus, sequitur non esse sensitivum, ex eo verò, quòd sit animal, sequitur esse sensitivum. Jam quando Philosophi & Theologi ad examinandas quasdam ratio-

nes

nes formales utuntur hypothesi impossibili, attendunt præcisè, quid sequatur ex ea parte prædicati, quæ est insignior, non autem, quid sequatur ex subjecto, vel parte minùs principali antecedentis. Et juxta illud absolutè pronunciant, certas esse hujusmodi propositiones hypotheticas. Sic ex hypothesi, quòd essent plures Dij, sequeretur neutrum esse perfectum infinitè, licèt etiam aliunde ex eo, quòd quilibet esset DEUS, sequeretur, illorum quemlibet esse infinitū & perfectū. Cùm ergo in præsenti suppositione, quòd Spiritus S. non procedat à Filio, primaria pars prædicati sit: *non procedere*, hæc sola cōsideranda est, non alia. ex ea verò non sequitur utrumlibet, sed una tantum contradictoriarū, nimirum, quòd Spiritus S. non distingueretur à Filio.

Cæterùm hypotheses hujusmodi impossibiles, non esse inutiles & Sophisticas, ùt moderni pauculi existimant, *patet 1.* Authoritate plerorumque Philosophorum & Theologorum, qui illis passim utuntur, ad diversa dogmata probanda. Sic dicunt; DEVM cognoscere possibilia, quia si non cognosceret, non posset ea producere, & creaturam gubernare. DEUM non esse corporeum, compositum, quia si esset, sequeretu, illum esse imperfectum. Sic S.

Thomas 1. part. quæst. 40. art 3. ait *remotâ proprietate Personali per Intellectum, tolli Intellectum hypostasis.* Et quæst. 10. de Potentia. art. 5. ex professo discutit hanc ipsam controversiam: *Utrum Spiritus Sanctus à Filio remaneret distinctus, si ab eo non procederet?* *Patet* 2. Quia aliàs sequeretur, syllogismum, qui deducit ad impossibile, esse inutilem, ad disputandum, & veritatem comprobandam, quod est contra omnes Philosophos. *Sequela probatur.* Quia in ejusmodi syllogismo, Major vel Minor semper est hypothetica, sumitque aliquid impossibile: non enim asseritur absolutè ab argumentante, sed præmittitur, ùt suppositio, ex qua deinde ostenditur, sequi aliud impossibile, quod negans non audet concedere. *Patet* 3. Quia aliàs nullus suppeteret modus probandi aliquid esse impossibile, nam modus unicus probandi v. g. hirco-cervum esse impossibilem, est iste: quia si daretur, involveret contradictoria; hic autem modus involvit hypothesim impossibilem, nimirum: *si daretur hirco cervus*; ergo si hic modus est inutilis, nullus dabitur, qui sit utilis. *Patet* 4. Quia omnis propositio vera, non identica, valet ad probandã aliquam veritatẽ; atqui propositiones hujusmodi hypotheticæ sunt ve-

ræ,

læ, *quod prob.* quia omnis propositio, quæ æquivalet veræ, & reduci potest ad veram, est & ipsa vera; sed tales sunt propositiones, de quibus agitur; nam hæc propositio v. g. *Si Spiritus S. non procederet à Filio, non distingueretur*, æquivalet, & reducitur ad hanc: *impossibile est Spiritum S. distingui à Filio, & non procedere à Filio.* Vel: *Spiritus S ut distinguatur à Filio, necessariò procedit à Filio.* Vel: *Unica ratio formalis, cur Spiritus S. distinguatur, est, quia procedit à Filio &c.* Similiter hæc: *Si homo esset Leo, rugiret*, reducitur ad hanc: *Omnis leo rugit &c.* atqui istæ propositiones sunt veræ; ergo. *Confir.* Contradictoriarũ altera est vera; sed hæ propositiones: *Si Spiritus S non procederet à Filio, distingueretur; Non, si Spiritus S. non procederet à Filio, distingueretur*, sunt contradictoriæ; ergo altera est vera; & tamen utraq; sumit aliquid impossibile; ergo hujusmodi propositiones possunt esse veræ, & consequenter utiles ad probandam Veritatem.

ARTIC. VII. *An Spiritus S. sit Amor Patris & Filij? quod ejus Principiũ? ex quorum dilectione procedit?*

R*Esp.* 1. *Spiritum Sanctum esse Amorem.* 2. *Principium ejus Quod, esse Patrem & Filium* 3 *Principium Quo esse;*

Voluntatem. 4. Conditiones ad producendum requisitas, Paternitatem & Filiationem 5. Procedere per dilectionem DEItatis, & omnium Personarum 6 Non procedere ullo modo per dilectionem creaturarum.

Probatur I. pars Authoritate, & communi usu loquendi Concil. & PP., quos recenset Ruiz Disp. 73. sect. 1. Nominatim Gregorij homil. 3. in Evangelia: *Ipse Spiritus S.* ait, *est Amor.* 2. ratione. Quia ex Quæst. 2. Art. 1. duæ dantur in DEO processiones, una per Intellectum, altera per Voluntatem; atqui Spiritus S. non procedit per Intelligentiam: aliàs esset Verbum & Imago, darentúrque plura Verba in divinis, quod falsum esse, patet ex supradictis; ergo procedit per Voluntatē. Sed terminus productus per Voluntatem, dicitur *Amor*, sicut terminus productus per Intelligentiam, dicitur *Verbum;* ergo sicut secunda divina Persona est Verbum subsistens, ita tertia seu Spiritus Sanctus, est Amor subsistens. 3. Spiritus S. procedit vitaliter à secunda Persona, quæ est Verbum; sed nihil aliud procedit in Natura intellectuali vitaliter à Verbo, nisì Amor; ergo Spiritus Sanctus est Amor. Notandum autem Amorem sumi. 1. pro actu volendi, sicut intelligentia sumitur pro actu intelligendi.

di. 1. pro termino, qui productus est volendo, sicut Verbum est terminus productus intelligendo. 3 pro ipsa productione termini, qui producitur volendo, sicut dictio sumitur pro productione Verbi, sive termini producti intelligendo. Primo modo, Amor in divinis est prædicatum essentiale, & commune Personis omnibus: nam omnibus Personis commune est velle, sicut intelligere. Tertio modo est notionale, conveniens tantùm Patri & Filio, qui volendo producunt Spiritum S. sicut dictio est notionalis, & convenit soli Patri, qui producit Verbum intelligendo. Secundo verò modo, proprium est soli Spiritui S. quia hic solus producitur volendo, sicut solum Verbum producitur intelligendo.

Prob 2. pars: Quia id, quod producit Spiritum S est principium Quod illius; sed Pater & Filius sunt id, quod producit, ùt constat ex Art. 4.; ergo. 2 Quia Spiritus S. est Amor; sed principium Amoris producti est Persona amans, Pater autem naturaliter amat Filium, Filius Patrem; ergo &c.

Probatur 3. pars: Quia nullum aliud in divinis datur principium Quo operationum ad intrà, quàm Intellectus & Voluntas; atqui Principium Quo Spiritûs S. nequit esse Intellectus, quia aliàs etiam

Spi-

Spiritus S. esset Verbum, Imago, Filius, ùt sumi potest ex dictis, hác Quæst. Artic. 2. ergo erit Voluntas. 2. Quia Spiritus S. est Amor, ùt patet ex Concilijs, & PP; unde vocatur *nexus*, *vinculum*, *unio* Patris & Filij; sed Principium Quo Amoris est Voluntas: hæc enim est forma, per quam agit agens, dum Amorem producit; ergo &c.

Probat. 4. pars: Quia Voluntas divina est indifferens ad spirandum, & non spirandum: in Patre enim & Filio spirat, in Spiritu S. non spirat; ergo sicut ob similem rationem Intellectus determinatur ad generationem Filij per Relationem Paternitatis, tanquam per conditionem, ùt suprà Art. 3. in probatione partis 3. ostensum est: ita Voluntas determinari debet per aliquid, tanquam per conditionem, ut per eam spiretur Spiritus S. Per quid autem, nisi per Paternitatem, & Filiationem? cùm aliud non restet, ùt apparebit ex dicendis, maximè ex 5. probatione; ergo. Applica huc alia argumenta, quibus suprà in simili, loco citato, usi fuimus. *Probatur eadem pars* 2. Quia Spiritus S. essentialiter est Amor mutuus, seu *Charitas Patris & Filij*, ùt docet Augustinus L. 6 de Trinit. c. 5. *Charitas, sive Sanctitas amborum*, ùt Toletan. 11. in Confess. Fidei. *Dilectio utriusq;*

ùt

ùt Ambros. in Symb. c. 1. *Est communis complexus, & unio Patris & Filij* ùt iterum Aug. Serm 58. de Temp & L. 6. de Trinit. c. 10 *Vinculum Trinitatis*, ùt Epiphan. hæresi 62. *In medio Patris & Filij*, ùt idem in Ancorato. *Medius Ingeniti & Geniti*, ùt Damasc. L 1. Fidei. cap. 18. &c. Atqui Medium, Vinculum, Unio respicit essentialiter extrema sua, & amor mutuus redamantes &c; ergo Spiritus S. respicit essentialiter duas Personas, Patris & Filij, adeòque Paternitatem & Filiationem; non respicit autem illos per modum principij Quo spirativi, vel actualis Spirationis, ùt in simili de Paternitate respectu Filij suprà diximus Art. 3. in probatione 2. & 3. partis; ergo per modum conditionis requisitæ ad spirandum. 3. Spiritus S. est amor, non qualiscunque, sed suavissimus, & perfectissimus, id est, Amor Paternus erga Filium, & Filialis erga Patrem; sed Amor paternus & Filialis petit procedere a Patre & Filio; ergo etiam Spiritus S. adeóque Paternitas & Filiatio habent se aliquomodo ad processionem Spiritûs Sancti. Non habent se autem ùt principium Quo totale, vel partiale, nec ùt actio, ùt dictū est; ergo ùt conditio. 4. Amor, ùt sic, supponit Personam intelligentem, & aliquam Intellectio-

ctionem ùt sic: nam nihil volitum, quin præcognitum; ergo Amor productus supponit Intellectionem productam, seu Verbum, & consequenter Personam, quæ producat Verbũ; ergo Amor divinus productus (qualis est Spiritus S.) supponit Verbum divinũ, adeóq; & Personam producentem Verbũ divinum. Atqui Verbũ divinum est formalissimè Filius, Persona verò producens Verbum, est formalissimè Pater, ùt patet ex dictis Artic. 2. hàc Quæst. ergo Amor divinus, seu Spiritus S. supponit essentialiter Patrem & Filium, ùt talem, petítque procedere ab illis. 5. Voluntas divina secundùm se, non est principium proximum spirativum, nec sumpta cum aliqua subsistentia relativa, communi Patri & Filio, nec sumpta cum sola Paternitate, vel sola Filiatione; ergo sumpta cum utraque, & Paternitate, & Filiatione. *Conseq patet*: nihil enim præterea est assignabile. *Prima pars Antec. probatur*: Quia si Voluntas secundùm se præcisè est principium proximum Spirationis; ergo cùm Spiritus S accipiat Voluntatem, accipiet etiam principium proximum spirandi, & consequenter spirabit, vel se ipsum, vel alium Spiritum S quod falsum est. *Probatur 2. pars.* Quia inaudita est apud PP.

anti-

antiquos, & cæteros Theologos, quarta subsistentia relativa, cùm tamen frequens fiat mentio trium subsistentiarum relativarum; hinc Lugdun. & Florent. explicans, quomodo Pater & Filius sint unicum principium Spirativum, nunquam recurrunt ad unam subsistentiam relativam, utriq; communem, sed tantùm ad unitatem potentiæ spirativæ, & actualis Spirationis. 2. Quia nulla illius est necessitas: sufficienter enim potentia spirativa, & actualis Spiratio, & Relatio Spirationis activæ subsistunt per Paternitatem, & Filiationem; & idem principiũ est sufficiens ad productionẽ Amoris, quod est sufficiens ad constituendam Personam intelligentem (cùm amor procedat ex cognitione, & idem sit amans, qui est intelligens) atqui Paternitas & Filiatio sufficiunt ad cõstituendas Personas duas intelligentes; ergo eadẽ sufficient ad constituendum easdem, in ratione amantis & in ordine ad productionẽ amoris. 3. Illa subsistentia esset Persona, & suppositum, quia esset subsistentia incommunicabilis; non enim communicaretur Spiritui S. Et non esset: quia aliàs darentur quatuor Personæ & supposita, eo saltèm modo, quo dantur quatuor Relationes in divinis, quod periculosum est, & non facilè concedendum.

Pro-

Probatur 3. pars. Quia, si vel sola Paternitas, vel sola Filiatio constituit Voluntatem Principium proximum Spirandi, sequitur, alterutram magìs principaliter & propriè requiri, ad processionem Spiritûs S. adeóque Patrem & Filium, non esse omnimodè æquales & idem, in ratione principij spirativi; quod est contra probata, hâc Quæstione, Art. 4. Deinde PP. docent Spiritum S procedere à Patre per Filium. Imò Basilius Epist. 43. ait: *Spiritum S. pendere* (dependentiâ non includente imperfectionem) *à Filio*; ergo non sola Paternitas concurrit ad principium proximum. Deniq; Amor petit per se procedere à Persona, quæ producit Verbũ; adeóq; à Patre. Et similiter Verbũ comprehensivum omnis boni (quale est Filius) per se requirit, ut excitet Amorem ejusdem boni, adeóq; ùt procedat, ad producendum Spiritum S.; ergo.

Probatur 5. pars Conclusionis. Verbum procedit ex cognitione DEItatis, & omnium Personarum, ùt Art. 4. probatum est: quia procedit ex cognitione perfectissima, infinita, comprehensiva &c. ergo ob similes rationes, procedit etiam Spiritus S. ex amore DEItatis, & omnium Personarum. Vide quæ ibi diximus. Consequentia tenet à pari, ùt consideranti facilè patebit.

Pro-

Probat. 6. pars. Quia primò Spiritus S. non procedit ex Amore creaturarum futurarum, quâ talium: quia eadem est ratio de amore futurorum, respectu Spiritûs S. quæ de cognitione futurorum, respectu productionis Verbi; sed Verbum non procedit ex cognitione futurorum, ùt talium, ùt dixi Art. 4. ergo nec Spiritus S. ex Amore. Vide allata ibi, & cum proportione huc applica. Secundò nec procedit ex Amore creaturarũ possibilium, ùt talium: quia talis amor, vel non datur in DEO, vel si datur, etiam liber est, ùt Quæst 9. de DEO Vno Artic. 3. probavimus; ex libero autem non procedit, ex dictis immediatè; ergo &c. Unde obiter patet disparitas, cur Verbum procedat ex cognitione possibilium, ùt talium, Spiritus S. non item ex amore eorundem: *Disparitas* enim *est*: quia cognitio possibilium, quâ talium, reverâ datur in DEO, éstque necessaria, ùt Quæst. 7. de DEO, Uno Art. 2. constat; Amor autem illorum non datur, vel si datur, non est necessarius &c.

Sed contrà 1. Amor Patris est gratuitus: nam Pater amat, nihil accipiendo à Filio. Amor vero Filij est debitus: nam Filius amat Patrem, tanquam aliquid accipiens ab illo; atqui implicat eundem

Amo-

Amorem esse gratuitum, & debitum; ergo implicat Spiritum S. procedere ùt Amorem Patris & Filij. *Confirm* 1. Si Spiritus S. procedit à Filio, ùt Amor; ergo cùm Amor Filij tendat in Patrem, debebit Spiritus S. procedere à Filio in Patrem; ergo Pater recipiet aliquid à Filio, quod repugnat. 2. Spiritus S. est Amor gratuitus; hinc ab ipso dicuntur profluere divisiones gratiarum; atqui Amor Filij erga Patrem, non est gratuitus; ergo Spiritus Sanctus, saltèm non est Amor Filij. 3. Sicut Pater & Filius diligunt se, ita Pater, & Spiritus Sanctus, vel Filius & Spiritus Sanctus; ergo si Spiritus Sanctus procedit à Patre & Filio, ùt Amor, quia hi diligunt se, etiam procedet à seipso & Patre, quia & Pater & Spiritus S. diligunt se. 4. Quod convenit Personis omnibus, non est uni proprium; atqui omnibus Personis, tam seorsim, quàm simul sumptis convenit, quòd sint Amor, seu Charitas: sicut omnibus convenit, quòd sint Sapientia, ùt docet Aug. 15. de Trinit. c. 17. ergo esse Amorem, non est Spiritui S. proprium. 5. Spiritus S. est Persona subsistens; ergo non est Amor: quia Amor significat actionem quandam ab amante transeuntem in amatum. 6. Amor est nexus amantium, adeó-

adeóque medium inter amantes, quos connectit; ſed Spiritus S. non eſt medius inter Patrem & Filium; eſt enim Perſona tertia, adeóq; poſterior origine utroque; ergo non eſt Amor. 7. Quilibet amans amando producit terminum aliquem, ſeu amorem; ſed Spiritus S. eſt Amans; ergo producit aliquem Amorem; ergo ipſe non eſt Amor; aliàs daretur amor amoris, & Spiritus Sanctus ſpiraret alium Spiritum Sanctum, procederetúrq; in infinitum.

Reſp. Amor Filij in creatis eſt debitus; conc. in divinis; nego. Debitum enim importat quandam ſubjectionem, & obligationem, quod non habet locum inter Perſonas divinas, cùm ſint æquales invicem. Quod ſi per amorem debitum intelligatur præcisè amor, qui eſt acceptus ab alio, per gratuitum verò, qui non eſt acceptus ab alio, admitto Amorem Patris æterni eſſe gratuitum, Filij debitum; ſed nego implicare hoc ſenſu, eundem Amorem eſſe gratuitum, ùt eſt Patris, debitum, ùt eſt Filij: quia hoc non ſignificat aliud, quàm quòd eundem Amorem habeat Pater à ſe, Filius à Patre. *Ad 1. Confirmat. Reſp. Neg. ultimam ſequelam*: nam ut Amor Filij dicatur tendere in Patrem, ſufficit quòd Pater ſit objectum amoris procedenden-

dentis à Filio, licèt Pater amorem non recipiat. Sicut, cùm homo amat DEVM, amor tendit in DEUM, & tamen DEVS non recipit aliquid ab homine. *Ad 2. patet* ex proximè dictis: Spiritus S. est Amor gratuitus, quatenus est Amor Patris; concedo: quatenus est Amor Filij; nego. 2. Amor Filij non est gratuitus, hoc est, est mercenarius; nego. Filius enim Patrem amat propter se, non propter commodum aliquod extrinsecum. Non est amor gratuitus, id est, est ab alio habens originem, & communicatus Filio; conc. Si enim nos DEUM amare possumus, licèt ille amor procedat ex habitu charitatis, quam à DEO accepimus, cur non Filius possit amare Patrem per Amorem, seu Spiritum Sanctum, licet hic Amor procedat ex virtute spirativa, quam à Patre accipit Filius? *Ad 3. Resp. amare* sive *diligere* accipi in divinis dupliciter; 1. notionaliter, & significat idem, quod spirare, seu producere amorem. Et hoc sensu Spiritus S. non diligit, sed est ipsa dilectio producta & spirata à Filio, & Patre: nam neq; potest producere se ipsum, ùt per se patet, neque alium amorem, quia ipse est amor infinitus, perfectissimus, adæquatus, adeóque ultra ipsum, non est alius amor producibilis; sicut ob similem ratio-

rationem, Verbum divinum non poteſt producere aliud Verbum. 2. Sumitur *amare* eſſentialiter, éſtq; idem, quod inclinari in bonum cognitum. Et hoc ſenſu amat etiam Spiritus S., quia identificatur eidem Voluntati, quæ eſt actus puriſſimus volendi, & amandi. *Ex quo patet ad* 4. Auguſtinus enim loquitur de Charitate eſſentiali, & improducta, quæ eſt communis omnibus, non de notionali, perſonali, & producta, quæ eſt Spiritui S. propria. *Similiter dicendum ad* 5. Amor enim aliquando accipitur pro actione, ſeu productione per voluntatem, aliquando pro termino producto, qui quidem in creatis eſt aliquid accidentale, in DEO verò, ubi non dantur accidentia, aliquid ſubſiſtens. Et talis Amor dicitur Spiritus S., id eſt, terminus ſubſiſtens, per voluntatem productus. Semper tamen, tam in creatis, quàm in DEO, amor eſt phyſicè immanens, quia eſt vitalis, licèt intentionaliter ſit quodammodo tranſiens, quatenus nonnunquam tendit in objectum extraneum amanti, & diſtinctum ab illo. *Ad* 6. *Reſp.* Spiritus Sanctus non eſt medius ordine productionis & originis; conc. hoc enim modo medius eſt Filius, qui eſt poſterior Patre, & prior Spiritu S. Non eſt medius, quoad modum ha-

habitudinis, quam importat; neg. Spiritus S. enim est Amor mutuus Patris & Filij, adeóque est quidam nexus medius Patris amantis cum Filio amato, & Filij amantis cum Patre amato. *Ad 7 Neg Major.* Triplex enim modus datur amandi: vel per Amorem productum (qualiter amant Pater & Filius) vel per improductum, & ab alio supposito ejusdem Naturæ communicatum (qualiter amat Spiritus S. & Filius) vel per amorem improductum, & non communicatum, qualiter amat Pater.

II. Principium Quod Spiritûs S. est unicum numero; atqui Pater & Filius, ùt tales, non sunt unum, sed plures; ergo non sunt unum Principium Quod Spiritûs S. *Confirm. 1.* Principium Quod importat suppositum; sed Pater & Filius non sunt ullo modo unum suppositum; ergo. 2 Pater & Filius dicuntur relativè ad Spiritum Sanctum unum principium, ùt docet Augustinus; ergo Relatione constituuntur in ratione unius principij; sed non Relationibus Paternitatis & Filiationis, quia ùt tales, nec sunt unum, nec respiciunt Spiritum Sanctum; ergo &c. 3. Principium Quod, ùt tale, distinguitur à principiato; atqui Pater & Filius, ùt tales, non distinguuntur à Spiritu Sancto; ergo, ùt tales, non

non ſunt Principium Quod. *Minor probatur.* Pater & Filius non diſtinguuntur à Spiritu Sancto, niſi in quantum ad illum referuntur; atqui non referuntur ad illum, in quantum ſunt Pater & Filius, ùt docet Epiſcopus Mytilenenſis in Florent. Seſſ 25. *Confirm.* hoc ipſum. Si ſola Paternitas & Filiatio cum Eſſentia & Amore abſoluto ſatìs eſt, ut Pater & Filius ſint Principium Spiritûs S. & referantur ad illum, & diſtinguantur ab illo; ergo non eſt opus Relatione quartâ in divinis, nimirum Spiratione activâ quod eſt contra dicta Quæſt. 3. Art. 1. Ex quibus omnibus ſequi videtur, Principium Quod Spirativum conſtitui debere in Volitione, ùt connotante, aut involvente Relationem Spirationis activæ, ſicut Principium Quod Generativum ſuprà diximus conſtitui per Intellectum, ùt connotantem Relationem Paternitatis: tum, quia ſic evaduntur incommoda hactenus enarrata (ùt conſideranti facilè patebit) tum, quia videtur eſſe paritas rationis inter Principium Quod Spirationis, & Generationis.

Reſp. Neg. Conſeq. Nam ut Pater & Filius ſint unum numero Principum Quod Spirationis, ſufficit in illis unicam eſſe virtutem Spirativam, quæ importatur pro formali

mali in Principio Quod spirativo. Sicut, ut dicantur Unus numero DEUS, vel *hic DEUS*, sufficit in illis esse Unicam numero formam DEItatis: & sicut, si tres Personæ assumerent unicā humanitatē, verè essent, & dicerentur unicus homo. *Resp.* 2. ergo Pater & Filius non sunt Principium Quod Spiritûs S. ùt tales, & loquendo formaliter; transeat. loquendo realiter, & in sensu specificativo; nego. Formaliter enim loquendo, Principium Quod Spiritûs Sancti est Pater & Filius, in quantum sunt una Virtus spirativa, sive una Voluntas aliquomodo subsistens, præscindendo, quali vel quotduplici subsistentiâ. Sicut in Sententia negantium unam subsistentiam absolutam, tres Personæ sunt Unus DEUS, vel *hic DEUS*, non, ùt sunt Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, sed, ùt sunt una Natura, aliquomodo subsistens relativè, præscindendo quæ vel quotduplex sit illa relativa subsistentia. *Hinc ad* 1. *Confirm. Resp.* Principium Quod importat suppositum in communi, & indeterminatè, hoc vel illud, unum, vel multiplex; conc. importat suppositum aliquod in particulari, & determinatè; nego. Principium enim Quod non importat aliud, quàm formam aliquam operativam aliquomodo subsistentem: sicut

DE-

DEUS, vel *hic DEUS*, importat DEItatem aliquomodo, vel absolutè, vel relativè, vel uno, vel pluribus modis subsistentem &c. *Ad 2. Resp. 1. Neg Conseq.* dupliciter enim dicitur aliquid relativè, primò, tanquam id, quod refertur; secundò, tanquam terminus alicujus, quod refertur. Licèt ergo Pater & Filius dicantur ad Spiritum Sanctum relativè, non sequitur illos debere referri ad Spiritum Sanctum, sed sufficit, si sint terminus, ad quem refertur Spiritus Sanctus. *Resp. 2. Neg. subsumpt. & dist. probat.* Paternitas & Filiatio, ùt tales, non sunt unum, secundùm id, quod dicunt explicitè; conc. secundùm id, quod dicunt implicitè; nego. Implicitè enim dicunt Divinitatem, adeóque & Voluntatem, seu vim spirativam, aliquomodo subsistentem, secundùm quam unum sunt. Item: Paternitas & Filiatio non respiciunt Spiritum Sanctum explicitè & formaliter; conc. implicitè & radicaliter; nego. Paternitas enim & Filiatio implicitè dicunt Voluntatem; Voluntas autem, ùt involuta & affecta à Paternitate & Filiatione, exigit implicitè identificari Spirationi activæ, & consequenter idem implicitè exigunt Paternitas & Filiatio, ac proinde eædem respiciunt Spiritum S. implicitè & radicaliter. Hinc

patet ad reliqua. *Ad 3. Resp. 1. Neg. Min. & prob.* Ad distinctionem enim in divinis sufficit alterutrum, vel referri, vel esse terminum Relationis, quod ultimum congruit Patri & Filio. *Resp. 2 Dist. prob.* Pater & Filius, ut tales, non referuntur ad Spiritum Sanctum formaliter; conc. radicaliter; nego. *Ad ulteriorem Confirmat. negatur sequela.* Omnis enim productio annectit sibi aliquam Relationem producentis, & producti, adeóq; productio Spiritûs S. annectit sibi Relationem Spirationis activæ in Patre, & Filio, qui spirant Spiritum S. 2. Si Pater & Filius se solis referuntur ad Spiritum Sanctum formaliter, sequitur; non esse opus Relatione quartâ Spirationis activæ; conc. si solùm radicaliter, ut diximus; nego.

Cæterùm Principium Quod Spirationis, non constitui per ipsam Relationē Spirationis activæ *patet 1.* ex Authoritate S. Thomæ Q. 40. Art. 4. docentis: Relationē Spirationis activæ esse penitus posteriorem productione Spiritûs Sancti; Relationem autem Paternitatis esse aliquomodo priorem productione Verbi. Cujus ratio est 1 Quia productio Verbi supponit Personam producentem, constitutam in suo esse: nihil autem ante Paternitatem potest intelligi, per quod Natura divina sit constituta

tuta in ratione Personæ producentis; cùm prima omnium Personalitas sit Paternitas ex dictis, hâc Quæst. Art. 5. adeóq; supponit Paternitatem Productio autem Spiritûs Sancti potest supponere principium productivum subsistens, licèt non supponat Relationem Spirationis activæ, quia supponit jam Volitionem subsistentem Paternitate & Filiatione, saltèm confusè & indeterminatè acceptis. Ratio est 2. Quia ad spirandũ non requiritur aliud, quàm virtus spirativa, seu voluntas subsistens: sicut ad generandum non aliud requiritur, quàm virtus generativa, sive intellectio subsistens; hoc autẽ habetur, præcisâ Spiratione activâ, quia habetur Paternitas & Filiatio, quibus redditur Voluntas subsistens; ergo &c. 3. Idem Principium, quod est sufficiens ad intelligendum, est etiam ex parte sua, sufficiens ad spirandum Amorem, ùt suprà dictum est; atqui per Spirationem activam non constituitur principium sufficiens ad intelligendum; ergo neq; ad spirandum.

III. Paternitas non est tantùm conditio, sed principium Quo proximum & formale generationis; ergo idem dicendum, de Paternitate & Filiatione, respectu Spirationis. *Antecedens probatur* 1. ex Florent. Sess. 18. ubi dicitur: Substantia Patris, *esse*

Principium, quo generatio fit. Seff. 19. verò negatur *Substantia secundùm suum esse commune & absolutum esse Principium per Quod*. Ex quibus infertur hæc consequentia: Si Pater ita generat per suam substantiam, ùt tamen hæc substantia non secundùm esse commune, & absolutum sit principium per quod; ergo erit principium per quod, secundùm esse notionale & relativum, sive secundùm Paternitatem. *Probatur* 2. ex Athanasio contra Anomœos asserente: *Patrem gignere hypostasi suâ. Prob* 3. ex S. Thoma 1. Dist. 7. Q. 1. Art. 2. in ⊙ *Cùm proprietas realiter sit Essentia, aliquis actus egreditur ab Essentia, secundùm quod est ipsa Paternitas, & ipse actus est generare. Unde principium generationis est essentiale sub ratione Relationis.* Et sic quidem habet in 1. Scripto: in 2. verò Scripto in eodem Art. ad 2. sic loquitur. *Quamvis Potentia secundùm se sit communis, tamen Potentia generandi activa, propria est Patris, non ratione Potentiæ secundùm se, sed ordinis ad actum notionalem, quia Potentia generandi, prout dicit ordinem ad actum, non tantùm dicit Potentiam, sed Potentiam ratione proprietatis, quæ est Paternitas.* Et 4. contra Gentes. c. 13. ait: *Nullam ergo Potentiam habet Pater, quam non habet Filius; sed Pater*

habet

habet ad generare generatiuam Potentiam; Filius autem ad generari, qua solâ Relatione differunt. Probatur 4. ratione. Si Intellectio esset adæquatum principium generationis, Paternitas verò tantùm conditio, sequeretur, etiam Filium posse generare se ipsum, *quod probatur*, Illud suppositum dicitur producere terminum, in quo existit Principium defacto producens terminum; atqui in Filio existeret Principium defacto producens Filium, nimirum Intellectio essentialis; ergo &c. Quòd verò in Filio non adsit Paternitas, quæ est conditio ad generandum requisita, non obstat: quia ut aliquod suppositum denominetur agere per aliquod principium in se existens, & defactò operans, non requiritur, ut conditio existat in illo supposito, dummodo existat à parte rei: nam iste effectus formalis: *operari per tale principium*, plus non dicit, quàm, tale principium existere in tali supposito, & tale principium defactò operari; ergo licèt conditio requisita ad operationem talis principij non existat in tali supposito, nihilominus tale suppositum denominabitur operari, si defacto à parte rei est posita conditio sufficiens, ùt à parte rei tale principium operetur.

Resp. Neg. Antecedens. Ad prob. dico:

allatas Authoritates Florent. & D. Thomæ, nihil aliud evincere, quàm, quòd Relatio Paternitatis aliquomodo concurrat ad generationem, quod est verissimum, sive jam concurrat, ùt conditio, sive ùt principium. Quo, quod istæ Authoritates non determinant. Athanasius per hypostasim non intelligit suppositũ, sed Substantiam Patris, quod frequens est apud Græcos, vel si intelligit suppositum, vult dicere, Naturam non gignere, nisi quatenus affectam hypostasi Patris, ita, ut *quatenus* reduplicet conditionem necessariam. Sic solemus dicere: voluntatem moveri ad amandum cognitione bonitatis; nec tamen sensus est, cognitionem esse rationem motivam (hæc enim est objecti bonitas) sed significatur, bonitatem non posse movere, nisì applicetur voluntati per cognitionem, ceu conditionem. *Ad 4. prob. Resp. Neg. sequelam, & Dist. probat.* Illud suppositum dicitur producere terminum, in quo existit principium de facto producens terminum, si aliunde illud suppositum sit capax productionis, illius termini; transeat. si est incapax, uti est Filius ad producendum se ipsum; nego. Sic, si idem habitus productivus amoris ponatur in Petro & lapide, Petrus per illum habitum producet amorem, lapis non

non producet, quia lapis aliunde incapax est ad producendum amorem: ita licèt eadem Intellectio, quæ est principium productivum Filij, sit in Patre, & Filio, Pater per illam producet Filium, Filius non producet, quia aliunde est incapax ad se ipsum, vel ad alium Filium producendum.

IV. Licèt voluntas divina in unico supposito subsisteret, adhuc retineret perfectam rationem Voluntatis divinæ; ergo retineret perfectam Potentiam spirativam; ergo adhuc spiraretur Spiritus S.; ergo ad spirandum non requiruntur per se duo supposita. *Confirm* 1. quia aliàs Pater sigillatim sumptus non erit principium totale & perfectum Spiritûs S. quod est inconveniens. 2. Pater communicat Filio vim spirativam; ergo habet illam Pater integram & perfectam, priùs origine; ergo spiraret etiam sinè Filio. 3. Ratio Amoris mutui, nihil superaddit Amori, quàm respectum rationis; atqui respectus rationis nihil plus exigit realiter, quàm illo secluso res exigeret; ergo Spiritus Sanctus non plus exigit, ex eo, quòd sit Amor mutuus, quàm exigeret, si esset Amor simplex; atqui, si esset simplex Amor, non exigeret procedere à duabus Personis, sed sufficeret unica;

ca; ergo neq; sic exigit. 4. Ad creationem non requiruntur per se plures divinæ Personæ; ergo neq; ad spirandum. *Consequentia patet*: quia sicut Pater & Filius respectu creaturæ sunt unus Creator, ita respectu Spiritûs S. unus Spirator; & sicut Potentia creativa necessariò postulat inesse tribus Personis, ita spirativa duabus; ergo sicut ibi nihilominus creatura non respicit tres Personas, prout sunt plures, sed prout habent eandem Potentiam creativam, ita Spiritus S. non respiciet Patrem & Filium, in quantum sunt duo, sed in quantum habent eandem Potentiam spirativam. 5. Voluntas divina est præcisè principium Spiritûs Sancti, quatenus est principium Amoris, adeóque quatenus est Voluntas, non autem quatenus est pluribus Personis communicabilis; ergo licèt divina Voluntas subsisteret in Persona unica, adhuc esset principium Spiritûs Sancti.

Resp. Neg. Antec. Voluntas enim divina, inter cæteras, hanc etiam habet perfectionem, quòd sit Principium Quo spirativum Amoris mutui, quâ perfectione careret, si in unico supposito subsisteret. 2. De ratione Voluntatis divinæ est, ut terminus illius productus procedat à Persona divina intelligente, & à Verbo divino, ac sub-

ac ſubſiſtente; utrumque autem horum necessariò identificat ſibi eandem Voluntatem, adeóque de ratione Voluntatis divinæ eſt, ùt terminus productus procedat à Voluntate, in duobus ſuppoſitis ſubſiſtente. *Ad* 1. *Confirm. Neg. ſequela.* Nam ſicut Pater, & ſigillatim & cum Filio ſumptus, eſt perfectus DEUS, quia in utroque eſt eadem indiviſibilis DEItas, ita, quia utriq; ineſt eadem Voluntas, quæ eſt formale Principium ſpirandi, ſimul, & ſigillatim ſumptus Pater, erit perfectum Principium Spiritûs Sancti. Verum quidem eſt, realiter loquendo, conditionem ad Spirationem requiſitam, non ineſſe ſingulis, ſed utrique ſimul (nisi fortè per mutuam circuminſeſſionem) quia, ùt dictum eſt, utraque Perſona eſt neceſſaria conditio ad Spirandum. Hoc tamen non obſtat, quia illa conditio non eſt perfectio ſimpliciter, continetúrque eminenter in Eſſentia communi utrique; ac proinde uterq; etiam ſigillatim, habet in ſe principium Quo ſpirandi formaliter, conditionem verò ad ſpirandum requiſitam, partim formaliter (quatenus quiſque formaliter continet ſuam Perſonalitatem) partim eminenter, quatenus quiſque ratione Eſſentiæ, continet eminenter alterius Perſonalitatem. Atque adeò uterque, tam

Pater, quàm Filius, etiam sigillatim sumptus, est perfectum Principium Spiritûs S. Ex quo tamen nè inferas, etiam Spiritum S. hâc ratione esse perfectum Principium Spiritûs S. quandoquidem & in se continet Principium Quo spirandi formaliter, nimirum Voluntatem, & conditionem ad spirandum requisitam, nimirum Paternitatem & Filiationem eminenter: *Disparitas* enim *est*, quia Principium Quo spirandi inest Spiritui S. tantùm materialiter, non formaliter: Principium enim Quo spirandi formaliter sumptum, connotat suppositum capax, id est, tale, respectu cujus aliunde non repugnat actualis Spiratio; tale autem suppositum non est Spiritus S. ùt suprà dictum est. *Ad 2. Confirm. Resp.* ergo Pater priùs origine habet vim spirativam integram & perfectam, quoad rationem absolutam & essentialem Voluntatis, quæ est Principium Quo formale spirandi; conc. quoad omnes conditiones ad spirandum requisitas; nego. Inter has enim est Filiatio, quæ in illo priore originis non habetur formaliter. Sic Essentia divina priùs ratione, quàm ex ea resultet Paternitas, habet perfectam vim generativam, quoad rationem absolutam & essentialem Intellectionis, quæ est Principium Quo formale genera-

nerationis; non tamen quoad omnes conditiones requisitas ad generandum, unde etiam pro illo priore non intelligitur generans. *Ad 3. Confirm. Neg. Major.* Nam vel est sermo de Amore divino mutuo producto (qui est Spiritus S.) vel de improducto & essentiali. Si primum, ille Amor verè realiter refertur ad Patrem & Filium, tanquam se mutuò per eandem Voluntatem redamantes. Si secundum, etiam ille realiter (non quidem physicè, sed intentionaliter) tanquam objectum mutui Amoris, respicit duas Personas Patrem & Filium; adeóque in mutuo Amore, ratio illa mutuæ reciprocationis non est respectus rationis. *Ad 4. Resp disparitatem esse.* Quia Spiritus S. est Amor productus, qui essentialiter petit procedere à duobus, Persona intelligente, & Verbo. 2. Est Amor mutuus, nec quiscunque, sed Paternus ergà Filium, Filialis ergà Patrem, qui essentialiter respicit plures Personas, & quidem Patrem & Filium &c. Tale nihil intervenit in conceptu creaturæ. Plura peti possunt ex rationibus pro 4. parte Conclusionis allatis. *Ad 5. Resp. Neg. Major.* Nam sicut Spiritus S. non est præcisè Amor, sed Amor mutuus, Amor simul Paternus & Filialis, Amor divinus, id est, procedens à Persona

ſona intelligente, & Verbo ſubſiſtente: ita ejus Principium completum non eſt præcisè Voluntas, ſed Voluntas ſubſiſtens in Patre & Filio, communicata huic ab illo, inexiſtens primæ Perſonæ intelligenti, & ſecundæ, id eſt, Verbo ſubſiſtenti.

V. Si Spiritus S. procedit ex Amore, quo Pater diligit Filium, & Filius Patrem; ergo Pater & Filius diligunt ſe Spiritu S. Atqui hoc non. 1. Quia Pater non eſt ſapiens Sapientiâ genitâ, ſeu Filio; ergo nec poteſt dici amans Spiritu S. ſive Amore ſpirato. *Conſequentia probatur*, ex Aug. L. 7. de Trinit. c. 1. Ideo enim Pater non eſt ſapiens Sapientiâ genitâ, quia cùm Patri ſit idem ſapere, quod eſſe, ſequeretur, Sapientiam genitam cauſam fore Patri, ut eſſet, ſicut foret cauſa, ut Pater eſſet ſapiens; & ita Pater eſſet ab alio, nimirum à Filio, ſive Sapientia genita; ſed idem argumentum valet in Amore. 2. Pater nec conſtituitur per Spiritum S. in ratione amantis eſſentialiter, ut omnes ſupponunt ex Auguſt. L. 15. de Trinit. c. 7. neque in ratione amantis notionaliter, quia amare notionaliter idem eſt, quod ſpirare Spiritum S. non poteſt autem dici, Pater ſpirare Spiritu S. ſicut non poteſt dici generare Verbo; ergo nec dici poteſt amare Spiritu S. ergo nullo ſenſu

eſt

eſt verum, quòd amet Spiritu Sancto. 3. Nullus actus notionalis reflectitur ſupra ſuum principium: aliàs poſſet dici, Pater generare vel ſpirare ſe; ergo nec poteſt dici, quòd ſe notionaliter diligat Spiritu Sancto. 4. Spiritus S. non diligit ſe ipſo; ergo nec Pater Spiritu S. 5. Si Pater diligit Spiritu Sancto; ergo Spiritus S. eſt Patri cauſa, ſive Principium diligendi, quod implicat. 6. Quia nulla eſt ratio hujus locutionis, quòd Pater & Filius diligant ſe Spiritu Sancto. 7. Pater non diligit creaturas Spiritu Sancto; ergo nec Filium: eodem enim Amore diligit ambos.

Reſp. 1. *Neg. ſequel* Nam etiam Filius procedit ex cognitione, quâ Pater cognoſcit Filium, nec tamen ſequitur, Patrem cognoſcere Filio. *Reſp.* 2. Illam propoſitionem: *Pater & Filius diligunt ſe Spiritu Sancto*, poſſe eſſe veram, & falſam, diverſo ſenſu. Falſa eſt, ſi verbum *diligere* ſumatur eſſentialiter, ita, ut ſenſus ſit, Patrem & Filium conſtitui formaliter amantes per Spiritum Sanctum: quia Pater & Filius nihil accipiunt à Spiritu Sancto, & quia ſi acciperent ab eo amorem eſſentialem, acciperent ab eo omnia reliqua, quia ſunt idem realiter cum amore eſſentiali. Vera eſt 1. ſi verbum *diligere* accipiatur notionali-

naliter, ita, ut sit sensus: Patrem & Filium producere Spiritum Sanctum, qui est Dilector, & Dilectio Patris & Filij; sicut dicimus, ignem calefacere calore, id est, producere terminum qui est calor, & forma calefaciens. Et sicut dicitur, Pater Verbo dicere se, & Verbum, non quòd per Verbum formaliter dicat, sed quia producit Verbum, quod est repræsentatio Patris & sui. 2. vera est, si sit sensus: Patrem & Filium producere Spiritum Sanctum, qui est terminus simpliciter necessarius ad operationem diligendi sese invicem; sicut iterum dicimus, ignem calefacere calore, id est, producere calorem, qui est terminus necessariò requisitus ad operationem calefaciendi, seu ad calefactionem; & sicut dicitur Pater Verbo dicere se, & omnia, quæ dicit, non, quòd Verbum sit causa, vel ratio formalis constituens Patrem in esse dicentis, sed quia est terminus per se requisitus ad operationem dicentis. 3. vera est, si sit sensus: Spirationem esse communem terminum, in quo affectivè, tanquam in tertio, per amorem Pater & Filius uniuntur. Sicut dicimus, duo aliqua uniri puncto, non quòd punctum sit formalis unio, quâ uniuntur, sed quia est terminus communis, in quo tanquam tertio, per unionem forma-

lem

lem aliqua uniuntur. *Ad 1. Prob. oppositam Nego Conſ. Diſpar. eſt* : quia ſapere, ſeu eſſe ſapientem, ex uſu loquendi, accipitur tantùm eſſentialiter pro tendentia formali in verum, non autem notionaliter, pro productione Sapientiæ. Unde Patrem eſſe ſapientem Sapientiâ genitâ, ſignificaret, Patrem conſtitui formaliter, & eſſentialiter ſapientem per Filium, quod falſum eſt. Amare autem accipitur, non tantùm eſſentialiter, & pro tendentia formali in bonum, ſed etiam pro reali productione termini procedentis per Voluntatem, adeóque Patrem & Filium ſe diligere Spiritu S. poteſt ſignificare, Patrem producere Spiritum Sanctum, qui eſt Dilector & Dilectio tendens in Patrem & Filium; eſſe terminum productum, neceſſariò, & per ſe requiſitum ad operationem Amoris; eſſe terminum productum, in quo per Amorem affectivè Pater & Filius tanquam in tertio uniuntur. *Ad 2. Reſp.* amare notionaliter, eſt idem quod ſpirare, quoad rem ipſam; conc. quoad modum ſignificandi; nego: & *Conc. Minor.* & *Neg. Conſequentiam. Diſparitas eſt* : quia Patrem amare notionaliter, eſt illum producere Spiritum Sanctum. Qui, cùm ſit amans, & non tantùm amatus, eſt producere Spiritum Sanctum amantem.

tem. Sicut ergo ignis, quia producit calorem, qui calefacit, verè dicitur calefacere calore: ita, cùm Pater producat Spiritum S. amantem, potest dici amare Spiritu S. Spirare autem, licèt etiam idem sit, quod producere Spiritum Sanctum; quia tamen hic non est spirans, sed tantùm spiratus, non potest dici Pater spirare Spiritu Sancto, quia hoc significaret, Patrem spirare Spiritum Sanctum spirantem, quod falsum est. 2. quia *amare* notionaliter, acceptum ex communi usu, potest significare, rem illam, quæ ponitur in accusativo, esse objectum amoris, non significando, illam esse terminum productum per dilectionem, & ideo hoc accusativo supposito, potest insuper constitui cum ablativo denotante terminum productum necessarium ad operationem amandi tale objectum, aut tanquam id, in quo, velut in tertio, alicui alteri amans affectivè uniatur. Unde potest dici, Pater amare Filium Spiritu Sancto; ubi per Filium, qui ponitur in accusativo, significatur objectum Amoris Paterni; per ablativum autem *Spiritu S.* denotatur, Spiritum Sanctum esse terminum productum, necessarium ad hoc, ut Pater amet Filium; vel esse terminum, in quo Pater uniatur affectivè per Amorem Filio. Verbum autem

spiran-

ſpirandi, ſicut & *generandi*, ſignificat tantùm, rem illam, quæ ponitur in accuſativo, eſſe terminum productum per eam operationem, & ideo non poteſt cum termino producto, in ablativo conſtrui. *Ad 3. Reſp.* Nullus actus notionalis reflectitur ſupra ſuum principium, tanquam ſupra terminum productum; conc. tanquam ſupra objectum; nego. Cùm ergo *generare* & *ſpirare* ad illud, quod ponitur in accuſativo, tantùm importent reſpectum, tanquam ad terminum productum, ideo non poteſt dici Pater generare vel ſpirare ſe, quia hoc ſignificat, Patrem eſſe terminum productum per Generationem & Spirationem. *Amare* autem notionaliter ſumptum, ſicut & *dicere*, ad illud, quod ponitur in accuſativo, dicunt etiam quandoque reſpectum, tanquam ad objectum; & ideo poteſt dici Pater amare ſe, Filium, & ipſum Spiritum S. Spiritu S. quia hoc ſignificat, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum eſſe objectum Spiritûs Sancti amantis à Patre producti; vel ſignificat, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, eſſe objectum Patris amantis, Spiritum S. verò eſſe per ſe requiſitum ad hanc operationem amandi, vel eſſe terminum, in quo Pater Filio, vel cui Pater per Amorem affectivè unitur. *Ad 4.* Spiritus S. non diligit ſeipſo,

ipso, notionaliter, producendo amorem; conc. non amat seipsu essentialiter, tendendo & inclinando in bonnm; nego. *Ad* 5. *Neg. Conseq.* Nam ut Pater dicatur diligere Spiritu Sancto, satìs est, quòd Spiritus Sanctus, qui à Patre producitur, sit dilectio & diligens, quòd sit necessariò requisitus ad operationem amandi, quòd sit terminus productus, in quo affectivè unitur Pater Filio amato; sicut, ut Pater dicat Verbo, sufficit ex istis aliquid. *Ad* 6. *Nego. Assumptum* & dico, rationem hujus locutionis potissimùm duci à paritate: nam juxta omnes Theologos vera & propria est hæc propositio: *Pater Æternus Verbo dicit se, & quæcunque dicit*; ídque ideo, quia Verbum est terminus essentialiter requisitus ad operationem dicentis, & repræsentans ea quæ dicuntur; vel, quia est terminus productus, intelligens & repræsentans omnia intelligibilia; ergo ob similem rationem vera erit: *Pater Æternus Spiritu Sancto diligit se, & omnia quæ diligit.* Adde, hanc locutionem utcunq; fundari in Augustino 6. de Trinit. c. 5. Hieron. in Pl 17. alijsq; PP. apud Suarez L. 11. de Trinit. c. 3. n. 2. *Ad* 7. *Neg. Antec.* Nam sicut Pater dicit creaturas Filio, quia producit Filium, qui est Verbum repræsentans creaturas,

ras, possibiles quidem absolutè, existentes verò ex suppositione, quòd existant: ita creaturas diligit Spiritu S. quia producit Spiritum S. qui est Amor tendens in creaturas, non quidem ùt possibiles, ob rationes alibi dictas, sed ùt existentes. Ratio à priori est: quia Verbum est essentialiter repræsentatio Essentiæ divinæ, tanquam Veritatis primæ, Spiritus S. autem est Amor ejusdem Essentiæ, tanquam Bonitatis primæ; Bonitas autem & Veritas prima, est ratio & principium intelligendi & amandi omnem veritatem & bonitatem creatam, si quæ datur; sicut Esse primum, est principium & ratio essendi omni enti creato, vel sicut coloratum, est ratio videndi omne visibile; ergo Verbum est repræsentatio omnis Veritatis creatæ, & Spiritus S. est Amor omnis bonitatis creatæ, si quæ datur. Aliter tamen Pater diligit se & Filium Spiritu S. quàm creaturas: nam se & Filium ita diligit Spiritu S. ut per ipsorum dilectionem procedat Spiritus S. qui est Amor tendens in Patrem & Filium; creaturas verò ita diligit Spiritu S. non ut per earum dilectionem procedat, sed tantùm ut in eas tanquam objectum tendat, si aliquæ existant.

Dices. Verbum procedit ex earum cognitio-

gnitione quæ repræsentat, ùt Art. 4. in probatione 3. & 4. partis dictum est. Atqui jam etiam diximus, Verbum repræsentare futura, ùt talia; ergo procedit ex cognitione futurorum, quà talium; quod est contra dicta eodem Art. 4. *Resp.* Verbum procedit ex eorum cognitione, quæ repræsentat necessariò & absolutè; conc. quæ contingenter, & tantùm ex suppositione; nego. Productio enim Verbi est necessaria, & quidem absolutè, adeóq; illius Principium est Intellectio absolutè necessaria, id est, illorum objectorum, quæ Verbum necessariò & absolutè repræsentat. *Similiter dist. Min. & Neg. Consquentiam.*

ARTIC. VIII. *Cur Secunda Persona sit Filius, non verò Tertia?*

R*Esp. Ideo, quia Secunda Persona procedit per se, & formalissimè in similitudinem Naturæ divinæ, non Tertia. Probatur* hæc causalis, vel quasi causalis. Quia esse Filium, est esse Personam productam ab altera, per se, & directè in similitudinem specificam naturæ; ergo ideo secunda Persona est Filius, non tertia,

tia, quia illa procedit ab altera per se, in similitudinem Naturæ, non tertia. Sicut, quia esse hominem, est esse animal rationale, tota ratio, cur Petrus sit homo, bos non sit homo, est, quia Petrus est animal rationale, bos non est animal rationale. Quod verò Persona secunda procedat per se, in similitudinem Naturæ divinæ, non autem tertia, *probatur* 1. quia sola secunda Persona procedit per se per Intellectionem, ùt patet ex supradictis; atqui in divinis Intellectio, ùt talis, est Natura; ergo sola secunda Persona procedit per se, per Naturam; atqui terminus, qui procedit ab aliquo agente, assimilatur agenti secundùm formam, secundùm quam ab agente procedit, eo modo quo procedit; ergo cùm sola secunda Persona procedat à prima, per se, secundùm Naturam, tertia verò tantùm per accidens, sola secunda assimilabitur per se agenti secundùm Naturam; tertia verò tantùm per accidens, & consequenter sola secunda procedit per se in similitudinem Naturæ, quod erat probandum. *Probatur* 2. Sola Persona secunda procedit, ùt Verbum, tertia, ùt Amor ex supradictis; atqui Verbum, ùt Verbum, dicit formaliter & per se similitudinem, & repræsentationẽ sui objecti; Amor

verò

verò, ùt talis, non dicit similitudinem, sed impulsum quendam vitalem, & inclinationem erga aliquod bonum; ergo secunda Persona procedit per se, ùt similitudo sui objecti, non verò tertia; atqui objectum præcipuum & primarium secundæ Personæ, sive Verbi, est Natura divina, ùt etiam dictum est; ergo procedit ùt similitudo Naturæ, sive in similitudinem Naturæ. *Probatur 3.* Secunda Persona procedit per se per Intellectum, quà talem, tertia per Voluntatem, ùt talem; sed Intellectus per se, & quâ talis, est principium assimilativum, sive repræsentativum sui objecti, Voluntas verò est principium impulsivum, & inclinativum ad suum objectum; ergo secunda Persona procedit per se, per principium assimilativum, tertia per impulsivum; ergo illa sola procedit per se, in similitudinem objecti Intellectûs divini: objectum autem Intellectûs divini est Essentia, & Natura divina, procedit ergo per se, & quidem sola, in similitudinem Naturæ divinæ. Quæ duo argumenta, licèt immediatè tantùm probent, secundam Personam procedere in similitudinem Naturæ divinæ Intentionalem; mediatè tamen probant, etiam procedere in similitudinem physicam: quia licèt ad rationem Verbi ùt sic, sufficiat esse

simi-

similitudinem intentionalem sui objecti, ad rationem tamen Verbi divini requiritur, ut sit præterea similitudo physica. Ratio est: quia Verbum divinum est in ratione similitudinis perfectissimum, & infinitum simpliciter, est autem perfectior similitudo, quæ non tantùm est intentionalis, sed etiam physica. Deinde Verbum divinum est subsistens & substantiale, & quidem ejusdem substantiæ cum Patre loquente; adeóque est similitudo intentionalis, in quantum est Verbum, physica verò, in quantum in eadem Substantia cum Patre subsistit. Similiter licèt Intellectus, ùt sic, sit præcisè principium assimilativum intentionaliter; Intellectus tamen divinus, cùm sit Principium assimilativum infinitè perfectum, & productivum termini subsistentis in eadem Natura cum loquente, Verbum productum non tantùm procedit in similitudinem Naturæ divinæ intentionalem, sed & physicam.

Sed contrà I. Ad Generationem sufficit origo viventis à vivente, per principium conjunctum, in similitudinem Naturæ, licèt non sit origo viventis à vivente per se & formaliter in similitudinem Naturæ; atqui talis origo, est Processio Spiritûs Sancti; ergo Processio illius est Generatio,

 & con-

& consequenter ipse est Filius. *Antec. prob.* Quia nulla datur talis origo, qualis jam dicta est, quæ non sit generatio. 2. Hæc vox *generatio*, est præcisè imposita ad significandam originem, viventis à vivente per principium conjunctum &c. nec unquam Institutores nominum cogitârunt aliquid de similitudine naturæ, proveniente per se & formalissimè ex vi productionis, vel rei productæ. *Resp. Neg. Antec.* & *Dist.* 1. *probat.* Nulla datur talis origo, quæ non sit generatio, in creatis; conc. simpliciter nulla; nego. Ratio est: quia in omni productione creata viventium, terminus per se & formaliter intentus, est *Natura*, vel *hac Natura*; unde hoc ipso, quòd in creatis aliquod vivens, tanquam principium conjunctum producat terminum similem sibi in natura, producit illum in similitudinem naturæ formaliter & per se, & consequenter omnis ejusmodi origo, vel productio est generatio. In DEO verò terminus productionis non est Natura, aut hæc Natura, sed tantùm Personalitas, Natura autem communicatur. Vnde licèt Persona producta evadat similis in Natura, non sequitur, illam produci per se & formaliter in similitudinem Naturæ, & ejus productionem esse Generationem. *Ad 2. Prob, Resp.*

Institutores hujus vocis, *Generatio*, nihil cogitâsse de similitudine Naturæ per se, & formaliter proveniente ex vi productionis, vel rei productæ, expresfsè & signatè; cogitâsse tamen de illa, implicitè, & exercitè. Ratio est: quia Institutores hujus vocis, intendebant hoc nomine significare certam aliquam speciem productionis viventium, distinctam ab omnibus alijs processionibus, talem nimirum, ratione cujus Persona producta dici possit Filius, adeóq; virtualiter intendebant significare formalissimam, & ultimam ejus differentiam. Hæc autem non est alia, quàm, quòd per generationem Persona producta per se & formalissimè debeat procedere in similitudinem Naturæ; non sic autem Persona quæcunq; procedens. Id, quod deducitur ex Fidei principijs, quæ cùm dicat unam Personam procedere in similitudinem Naturæ, & generari; alterã etiam procedere in similitudinẽ Naturæ, & non generari: hoc ipso ostendit, ultimam & formalissimam differentiam Generationis, non esse præcisè hanc: *procedere in similitudinem Naturæ*, sed aliam; quam verò illam? nisi assignatam. Vnde ulterius dico: licèt Institutores vocis dictæ, nullo modo per illam cogitâssent significare specialem modum procedendi in simi-

similitudinem Naturæ, & consequenter licèt ex vi hujus Institutionis, vox *generatio* hanc significationem non accepisset; accepisse tamen illam ex Institutione divina: hoc ipso enim, quòd DEUS revelaverit Spiritum S. procedere in similitudinem Naturæ divinæ, & tamen non generari, nec esse Filium, noluit per vocem *generatio* significari præcisè processionem alicujus Personæ in similitudinem Naturæ, sed processionem quandam specialem, nimirum, quæ sit per se, & formaliter processio in similitudinem Naturæ.

II. Non ideo Verbum procedit per se, & formaliter in similitudinem Naturæ divinæ, quia procedit per Intellectionem, sed quia per Intellectionem divinam; sed etiam Spiritus S. procedit per se, & formaliter per Volitionem divinam; ergo licèt non procedat per se, & formaliter in similitudinem Naturæ divinæ, quia procedit per Volitionem, procedit tamen sic, quia procedit per Volitionem divinam, & consequenter erit Filius. *Confirm.* Omnis Productio particularis, formaliter, & per se exigit terminari ad particularem terminum producendum; ergo omnis Productio Divina, per se & formaliter exigit terminari ad producendam Personam divinam, adeóque simi-

ſimilem in Natura Perſonæ producentis; atqui Productio per Voluntatem, quâ producitur Spiritus Sanctus, eſt divina; ergo per ſe & formaliter terminatur ad Spiritum Sanctum, tanquam ad Perſonam divinam, & ſimilem in Natura &c.

Reſp. Neg Conſeq. Diſparitas eſt: quia Intellectio divina eſt formaliſſimè Natura divina, ùt dictum eſt; adeóque procedendo per Intellectionem divinam, procedit Verbum formaliter in ſimilitudinem Naturæ divinæ. Volitio verò divina, non eſt formaliter Natura divina. *Ad Confirm. Reſp. Neg. Conſeq.* Nam etiam actio creativa eſt productio divina (maximè in Sententia docente, actionem creativam identificari DEO) & tamen non exigit terminari ad producendam Perſonam divinam. *Reſp.* 2. Ergo omnis Productio divina, per ſe & formaliter exigit terminari ad producendam Perſonam divinam, quæ ſit divina, realiter; conc. ad Perſonam divinam, quæ ſit divina formaliter; nego. *Similiter diſt. ultimum Conſequens.* Ratio eſt; quia Productio per Voluntatem divinam, per ſe & formaliter terminatur tantùm ad Amorem DEI producendum; Amor autem DEI non importat in conceptu ſuo formali explicitè DEItatem, ſeu Naturam divinam,

sed tantùm inclinationem DEI ad bonum cognitum. Aliud est de productione per Intellectum; haec enim per se, & formaliter terminatur ad producendum Verbum divinum; Verbum autem divinum importat formalissimè Naturam divinam, importat enim similitudinem, tum intentionalem, tum physicam illius, ùt dictum est. *Resp.* 3. Omnis Productio divina formaliter exigit terminari ad Personam divinam, quae sit divina, ex conceptu formalissimo, & explicito; nego. Omnis Productio divina exigit formaliter terminari ad Personam divinam, quae sit divina; vel ex conceptu suo implicito, vel explicito; conc. Ratio est: quia omnis Productio divina exigit vel terminari ad Verbum divinum, vel Amorem divinum; Verbum autem divinum involvit explicitè Naturam divinam, quia est formalissimè similitudo & Imago illius: Amor autem divinus non involvit in conceptu suo explicito, & formalissimè Naturam divinam, sed inclinationem Patris & Filij in bonum cognitum; involvit tamen Naturam divinam implicitè, quatenus singula attributa & Personalitates, involvunt implicitè Naturam divinam, & omnia alia attributa, ùt aliàs dictum est. Adeóque omnis Productio divina

vina exigit terminari ad Personam vel explicitè vel implicitè divinam, sola verò Productio divina per Intellectionem, exigit terminari ad producendam Personam explicitè, & formalissimè divinam, de qua iterum ad 4.

III. Quidquid habet Spiritus Sanctus, hoc accipit à suo Principio Spirativo per Spirationem; sed habet Naturam divinam; ergo accipit illam per Spirationem, & consequenter ex vi suæ Productionis, & formaliter; ergo æquè est Filius. *Resp.* ergo accipit illam per Spirationem realiter & identicè; conc. formaliter; nego. Cùm enim Spiratio formaliter non sit aliud, quàm productio Amoris Patris, & Filij, nihil per eam accipit formaliter, nisi esse Amorem utriusque. Quod autem simul accipiat Naturam divinam, oritur à summa simplicitate eorundem: quippe in quibus nihil datur, quod non sit idem cum Natura ipsorum.

IV. Omne agens intendit producere sibi simile; ergo etiam Spiritus S. procedit per se à Patre & Filio in similitudinem. *Confirm.* Agens, ùt sic, producit per se sibi simile, sive jam perfectè & univocè, sivè imperfectè & analogicè; ergo agens perfectissimum (qualis est Pater & Filius, in

 quan-

quantum agit per Voluntatem) producet terminum similem perfectissimum; ergo similem in Natura; ergo Spiritus S. procedit per se in similitudinem Naturæ.

Resp. Omne agens intendit producere sibi simile, secundùm formam, quâ agit; conc. semper quantùm ad Naturam; nego. Forma autem, per quam producitur Spiritûs S. est Voluntas, sive Amor; non Natura, seu Intelligentia, & ideo non procedit in similitudinem Naturæ. *Hinc ad Confirm. Resp.* ùt ante, Pater & Filius, in quantum agunt per Voluntatem, producunt per se terminum sibi perfectissimè similem, secundùm formam Voluntatis, secundùm quam agunt, dum Spiritum S. producunt; conc. perfectissimè similē secundùm Naturam; nego. a. Pater & Filius, in quantum agunt per Voluntatem, producunt per se terminum sibi perfectissimè similem, realiter; conc. perfectissimè similem formaliter; neg. Hoc ipso enim, quòd producant per Voluntatem, producunt Amorem: Amor autem non importat formaliter similitudinem, vel Imaginem secundùm Naturam, sed tantùm secundùm Voluntatem seu Amorem; Verbum verò importat rationem similitudinis & Imaginis secundùm Intellectionem, adeóque secundùm Na-

Naturam, tum intentionalem, tum physicam, ùt suprà dictum est. Cujus ratio ulterior est: quia cùm omne agens perfectum assimilet sibi terminum secundùm formam, quâ agit, necessariò omnis terminus importat formaliter similitudinem, secundùm formam, quà ab agente productus est. Cùm ergo secunda Persona, seu Verbum producatur per formam Intellectionis, quæ est in divinis Natura; tertia verò, sive Spiritus S. per formam Volitionis, seu Amoris, necessariò secunda importabit formaliter similitudinem in Natura, tertia non in Natura, sed Volitione & Amore.

3. Pater & Filius, in quantum agunt per Voluntatem, producunt per se terminum sibi perfectissimè similem, secundùm suum conceptum formalissimum, & explicitum; nego. Perfectissimè similem, secundùm suum conceptum formalem implicitum; conc. Ratio est eadem: quia Pater & Filius, in quantum agunt per Voluntatem, producunt Amorem divinum: Amor autem divinus non importat perfectissimam similitudinem in suo conceptu formalissimo, & explicitè, sed tantùm implicitè, in quantum Amor divinus implicitè involvit Essentiam, Naturam, & omnia attributa divina, ùt Quæst. 2. de DEO Uno, Art. 3. di-

ctum est: explicitè verò importat solummodo inclinationem vitalem Patris & Filij in bonum cognitum.

V. Spiritus Sanctus formalissimè & explicitè procedit ut Amor amicitiæ inter Patrem & Filium; sed Amor amicitiæ importat reciprocum Amorem, consensum Voluntatum, communicationem bonorum, quæ omnia important similitudinem, & æqualitatem; ergo Spiritus S. formalissimè importat similitudinem. Et quia est Amor amicitiæ perfectissimus, importat similitudinem perfectissimam, non minùs, quàm Verbum. *Confirm.* Productio per Voluntatem, est productio Amoris, Amor autem est Unio amantis cum amato; ergo productio per Voluntatem est productio Unionis; ergo perfectissima productio per Voluntatem (qualis est productio Spiritûs S.) est productio perfectissimæ Unionis; ergo Unionis substantialis in Natura; ergo Spiritus S. qui producitur perfectissimè per Voluntatem, est Unio, & consequenter similitudo perfectissima, adeóque substantialis in Natura.

Resp. Amorem amicitiæ non importare formaliter, sed supponere vel causare consensum Voluntatum, communicationem bonorum, & consequenter similitudinem

dinem in illis sitam; multò verò minùs importare formaliter similitudinem in Natura; hanc enim inter amantes supponit. Vnde fateor, Spiritum Sanctum supponere in Patre & Filio priùs origine similitudinem Naturæ, consensum Voluntatum, communicationem bonorum; nego tamen hæc importari formaliter in conceptu explicito Spiritûs S. *Resp. 2.* Amor amicitiæ importat formalissimè similitudinem affectivam Voluntatum, in quantum per Amorem amicitiæ amans vult esse similis & unum cum amato, idémque vult, quod vult amatus; conc. importat similitudinem effectivam & physicam quoad Naturam, ita, ut Amor amicitiæ faciat formaliter se ipso amantes esse ejusdem secum Naturæ; nego. Et licèt faceret, non sequeretur adhuc, ipsum Amorem esse ejusdem Naturæ formaliter cum amantibus: sicut licèt unio physica faciat materiam & formam unam naturam per se, ipsa tamen non est similis physicè in natura, materiæ & formæ. *Hinc ad Confirm. Resp.* Amorem esse unionem affectivam, moralem, & quoad Voluntatem, non autem unionem effectivam, physicam, quoad Naturam. Vnde fateor, Spiritum S. procedere tanquam perfectissimam Vnionem affectivam & moralem

Patris & Filij; non autem tanquam Vnionem eorum physicam & naturalem: quia ante productionem Spiritûs Sancti supponitur inter Patrem & Filium Unio physica, & identitas quoad Naturam.

VI. Spiritus Sanctus procedit naturaliter, ùt docet Athanasius; ergo per Naturam, sive per Intellectionem; ergo est Filius æquè ac Verbum. *Confirm.* Voluntas est libera; ergo si Spiritus S. procederet per Voluntatem, procederet liberè; ergo posset procedere, & non procedere; ergo esset creatura, quod est Hæresis. 2. Hilar. L. de Synod. assignat differentiam inter Filium DEI, & creaturas, quòd creaturæ procedunt à DEO per Voluntatem, Filius verò naturaliter; ergo si Spiritus Sanctus procedit per Voluntatem, procedit sicut creatura.

Resp. Neg. Conseq. Aliud enim est procedere naturaliter, aliud per naturam. Procedere naturaliter, est procedere necessariò, propter connexionem naturalem & intrinsecam cum suo principio. Et hoc etiam convenit Spiritui Sancto, qui est Amor necessarius & naturalis Patris & Filij. Procedere per naturam, est procedere non à Voluntate, sed à forma, quæ est primum principium operationis rei (Natura

enim

enim definitur: primum principium motûs & quietis &c.) & hoc non convenit Spiritui Sancto, quippe qui procedit à Voluntate, non ab Intelligentia, quæ Intelligentia est primum principium operandi, & Natura in divinis. *Ad 1. Confirm.* Voluntas est libera respectu amandi boni finiti; conc. respectu boni amandi infiniti, clarè cogniti; nego. Exemplum habes in voluntate Beatorum, quæ non est libera ad DEVM amandum. Cùm ergo Spiritus Sanctus sit Amor Bonitatis increatæ & infinitæ, clarè cognitæ, est Amor necessarius, procedítque per Voluntatem necessariam, non liberam. 2. Voluntas est libera à violentia & coactione; conc. est semper libera, libertate indifferentiæ; nego. Exemplum iterum est in voluntate Beati, quæ non est libera libertate indifferentiæ ad DEI amorem, quamvis liberè DEUM amet libertate à violentia & coactione. 2. In quacunque voluntate, quæ non est indifferens ad amorem beatitudinis, quà talis, licèt non cogatur, aut violentetur ad illam amandam. *Similiter Dist. Conseq.* ergo Spiritus Sanctus procedit liberè libertate indifferentiæ; nego. liberè, id est, sinè coactione, violentia, necessitatione ab extrinseco; conc. & *Nego reliquas Consequen-*

quentias. *Ad 2. Resp.* Differentiam inter creaturas & Filium ex mente Hilarij esse hanc, quòd creaturæ procedant à DEO per Voluntatem, non quomodocunque, sed liberè & cum indifferentia; Filius verò procedat naturaliter, & necessariò, & absque indifferentia. Quia ergo etiam Spiritus S. procedit necessariò, & sinè indifferentia, licèt procedat per Voluntatem, non sequitur esse creaturam.

VII. Natura & Voluntas in DEO differunt tantùm ratione; ergo si Processio Spiritûs S. & Verbi tantùm distingvuntur per hoc, quòd una sit per Voluntatem, altera per Naturam, sequitur, illas tantùm distingui ratione; ergo realiter loquendo, Spiritus S. æquè erit Filius, ac Verbum. *Confir.* Natura & Voluntas sunt idem realiter; ergo Spiritus S. procedens per Voluntatem, procedit realiter per Naturã; ergo est realiter Filius. 2. Spiritus S. non minùs accipit Naturam, quàm secunda Persona, loquendo realiter; ergo non est ratio, cur hæc, & non ille sit Filius. Quod enim illam non accipiat formaliter, per se, & ex conceptu suo explicito, pertinet tantùm ad rationem, & diversum nostrum modum concipiendi, non ad diversitatem realem, quæ sit inter Personam secundã & tertiam.

Resp.

Resp. Etiam Potentiam productivam hominis, & Potentiam productivam leonis distingui in DEO tantùm ratione, & tamen processio hominis, & leonis, item homo, & leo distingvuntur realiter. Ita in præsenti. Ratio ulterior est: quia ab eodem principio pluribus æquivalente, bene possunt produci termini distincti; & licèt termini inter se sint oppositi, non requirunt tamen principia opposita, ùt patet in voluntate, quæ eadem est principium amoris & odij. Licèt ergo homo & leo opponantur propter differentias, quas involvunt, rationale & irrationale, & per consequens distinguantur; similiter licèt Verbum & Amor productus opponantur sibi relativè (Amor enim productus essentialiter supponit Verbum, sive ùt principium, ùt in DEO, sive, ùt conditionem prærequisitam, ùt in creatis) non sequitur, principia eorum opponi, vel distingui realiter, sed sufficit distingui ratione, sive æquivalere pluribus distinctis realiter. *Ad* 1. *Confirm. Resp. Neg. ultimam Conseq.* Nam sicut leo, licèt procedat realiter per Potentiam productivam hominis, à DEO, non est idcirco homo, ita, licèt tertia Persona procedat realiter per Naturam, non ideo erit Filius. Ratio est: quia licèt leo procedat per Potentiam

pro-

productivam hominis, non tamen procedit per Potentiam, quæ tantùm est productiva hominis, sed etiam leonis; & licèt tertia Persona procedat per Naturam, id est, per Potentiam productivam Filij; non procedit tamen per Potentiam, quæ tantùm est productiva Filij, sed etiam alicujus, qui non est Filius: & sicut leo intrinsecè opponitur homini, & ideo distinguitur ab homine, licèt procedat realiter à Potentia productiva hominis; sic quia Spiritus S. in divinis opponitur relativè ex suo conceptu Filio (Spiritus S. enim ex suo conceptu est Amor productus, Filius verò Verbum, quæ opponuntur relativè, ùt dictum est) ideo adhuc Spiritus S. non est Filius, licèt procedat realiter per Naturam, seu Potentiam productivam Filij. *Ad 2. Confirm. Resp. 1. Neg. Conseq.* & dico rationem hujus esse: quia Spiritus S. non accipit Naturam per se, & formalissimè, & ex conceptu explicito, prout ad Filium requiritur, sed tantùm identicè, per accidens, & ex suo conceptu implicito. Et licèt id immediatè pertineat ad modum concipiendi, quia tamen modus concipiendi fundatur in re, pertinet etiam ad rem. Quod si quæras, quodnam sit fundamentum in re, concipiendi secundam Personam tanquam for-

formalissimè & explicitè procedentem per Naturam, tertiam verò tantùm per accidens, & quasi materialiter? *Resp.* Fundamentum esse hoc: quia secunda Persona ita procedit à prima, ut fundet veritatem hujus propositionis hypotheticæ: *Si per impossibile prima Persona haberet tantùm Naturam, seu Intellectionem, non Volitionem, adhuc procederet secunda; & si haberet tantùm Volitionem, non procederet.* Econtra: *Si per impossibile prima & secunda Persona haberent tantùm Naturam, non Volitionem, non procederet tertia, procederet autem, si haberent Volitionem, licèt non Naturam.* Quòd autem secunda & tertia Persona sic procedant, ut fundent veritatem harum propositionum, deducitur ultimatè ex Fide, quæ docet, inter has Personas intercedere differentiam specificam, vel quasi specificam; hanc autem differentiam explicat per hoc, quòd secundam Personam dicat esse Verbum divinum, tertiam Spiritum Sanctum, seu Amorem divinum: Verbum autem divinum ex suo conceptu formalissimè, & explicitè importat terminum productum per Intellectionem, seu Naturam, non per Amorem; adeóque fundat illam propositionem hypotheticam. Idem est de Spiritu S. cum proportione, respectu

pro-

propositionis alterius. *Resp.* 2. Spiritus S. æquè accipit Naturam divinam ac Verbum, & eodem modo, quo Verbum; nego. diverso; conc: & *Neg. Conseq.* Verbum enim accipit Naturam per productionem, non præsupponendo ullam aliam productionem priorem in DEO; Spiritus Sanctus autem illam accipit, supponendo aliam productionem priorem, nimirum Verbi. Ex quo ulteriùs deducitur, Verbum esse realiter Filium, non Spiritum Sanctum, hoc modo: Ille in divinis est Filius, qui procedit per modum Naturæ, qui aliter, non est Filius; ille autem in divinis procedit per modum Naturæ, qui ita procedit, sicut in creatis procedunt ea, quæ producuntur per naturam, non per voluntatem. Econtra, ille non procedit per modum Naturæ, qui ita procedit, sicut ea, quæ in creatis producuntur per voluntatem. Próprium autem illorum, quæ in creatis producuntur per voluntatem, est, præsupponere ante sui productionem aliam productionem ab eodem principio: nàm omnis productio per voluntatem in creatis, supponit productionem alicujus per intellectum (omnis enim volitio supponit cognitionem) ea verò, quæ in creatis producuntur per naturam, loquendo per se, non

præ-

præsupponunt aliam productionem; ergo, cùm Verbum ita producatur, ùt non præsupponat aliam productionem ante se, Spiritus S. verò, ut supponat: Verbum producitur per modum Naturæ, éstque Filius, Spiritus S. per modum Voluntatis, & non est Filius. Hæc solutio indicatur à D. Thoma Quæst. 10. de Potent. Art. 2. ad 7.

VIII. Spiritus S. procedit, ùt DEUS, ùt Subsistentia divina, ùt Persona, ùt amans; ergo ùt similis in Natura divina: hæc enim omnia important, vel connotant Naturam divinam. *Confirm.* Priùs in Spiritu S. existit Intellectio, seu Natura, quàm Voluntas: Volitio enim supponit Intellectionem; ergo communicatur illi Intellectio, seu Natura, & quidem priùs. 2. Communicare Naturam, est producere Relationem identificatam; sed hoc fit in Processione Spiritûs S. ergo communicatur illi Natura. *Resp. Neg. Antec.* Procedit enim præcisè ùt Amor subsistens, qui non importat Naturam. 2. Procedit ùt DEUS, ùt Subsistentia divina &c. implicitè; conc. secundùm conceptum suum explicitum; nego. Ratio suprà dicta est in *Resp.* ad 2. & 4. *Ad Confirm. Resp.* Communicatur illi Intellectio, & quidem priùs, in executione, & quasi materialiter, propter identi-

tatem

tatem Intellectûs, & Voluntatis divinæ, & implicitè; conc. formaliter, explicitè, & priùs intentione; nego. *Resp.* 2. *Neg. Antec. & Dist: prob.* Volitio producta supponit intellectionem productam; conc. improducta, qualis est divina, quæ communicatur Spiritui Sancto; nego. Volitio enim divina involvit formaliter implicitè, Intellectionem divinam, ùt alibi diximus, adeóque illam non supponit, nisì fortè secundùm quid, id est, secundùm conceptum explicitum. *Similiter ad* 2. *Confirm. Resp.* Communicare Naturam, vel per se, formaliter, & explicitè, vel per accidens, materialiter, & implicitè, est producere Relationem identificatam Naturæ; conc. communicare tantùm Naturam per se, est præcisè producere; nego. Ad hoc enim requiritur, ùt Persona producta, ex conceptu suo formali, & explicito importet Naturam, ut fundet veritatem illius propositionis hypotheticæ supradictæ, ut procedat non præsupponendo aliam Processiunem ante se &c. ùt dictum est.

IX. Verbum non accipit Naturam fœcundam ad generandum; ergo non similem Patri. *Confirm.* Verbum vi suæ Processionis accipit tantùm Intellectionem subsistentem, non autem esse intelligentem;

ergo

ergo non accipit Naturam. *Resp.* Verbum non accipit Naturam fœcundam remotè; nego. proximè; conc. Fœcunditas enim proxima involvit vel connotat Paternitatem, tanquam conditionem, ùt supra diximus. 2. Non accipit Naturam fœcundam, quæ est fæcunda; nego. ùt fœcundam; conc. Ratio est eadem. *Ad Confir. Neg. Antec.* Verbum enim est imago & similitudo perfecta Patris secundùm Naturam; Pater autem non tantùm est Intellectio subsistens, sed Intelligens.

X. Intellectio divina involvit formaliter Volitionem, & Volitio divina Intellectionem ex Quæst. 2. de DEO Uno, Art. 3. ergo Verbum procedens per Intellectionem, procedit per Volitionem, & Spiritus S. procedens per Volitionem, procedit per Intellectionem; & consequenter nulla datur diversitas in modo procedendi ipsorum, adeóque si unus procedit, ùt Filius, etiam alter procedet. Ad hoc argumentũ obiter responsũ est Quæst. 3. de DEO Uno, Art. 2. ad 2. ideo responsionẽ hîc repeto & declaro. Intellectio divina, ùt divina, involvit Volitionem, & Volitio divina, ùt divina Intellectionem; conc. Intellectio divina, quæ divina; nego. Verbum autem non procedit per Intellectionem divinam

nam, ùt divinam, sed per Intellectionem, quà Intellectio est, & quæ realiter divina est, & consequenter Verbum non procedit per Volitionem. Ratio est: quia cùm reduplicatio cadat super formam, Intellectio divina, quà divina, idem est, quod DEItas, sive Divinitas. Sicut album, quà album, est albedo, Certum est autem, Principium Verbi non esse DEItatem, sive Essentiam divinam, ùt suppono, & suprà indicavi contra Durandum, Quæst. 2. Art. 2. ad 7. & 8. ergo non procedit per Intellectionem divinam, ùt divinam. Idem applica Volitioni divinæ respectu Spiritûs Sancti.

Notandum tamen: DEItatem seu Divinitatem accipi posse, vel pro Natura divina, sive Intellectione, vel pro Essentia metaphysica divina, sive pro Ente simpliciter, & à se. Si primo modo sumeretur, fatendum est, Verbum procedere per Intellectionem divinam; quà divinam, quia verè procedit per Intellectionem, in quantum hæc est Natura; ùt sic tamen non involvit Volitionem. Si verò sumeretur secundo modo, negandum est, procedere per Intellectionem, ùt divinam, propter rationem proximè dictam. Cui addi potest & hæc: quia Verbum non procedit, ùt divinum, sed quod divinum, non ùt DEUS,

sed

ſed qui DEUS; ergo nec per Intellectionem, ùt divinam. *Antec. probat.* iterum: Cùm reduplicatio cadat ſupra formam, Verbum, ùt divinum, idem eſt, quod Divinitas; ſed Divinitas non procedit: hæc enim eſt expers originis, & productionis; ergo nec Verbum, ùt divinum. *Reſp. 2. ad* idem argumentum: Intellectio divina involvit formaliter Volitionem, & Volitio divina Intellectionem implicitè; conced: explicitè; nego. & *Neg. primam Conſeq.* Alius enim eſt modus procedendi, procedere per Intellectionem vel Volitionem implicitè, alius procedere explicitè. *Similiter Neg. ſecund: Conſ.* Principiũ enim Quo Filij eſt Natura, quà talis, & explicitè ſumpta; unde ſolum Verbum eſt Filius, quod procedit per Naturam ſeu Intellectionem explicitè acceptam. Cùm enim de ratione Filij ſit, eſſe explicitam, & formaliſſimam Imaginem, & ſimilitudinem gignentis quoad Naturam, oportet, quòd procedat per Naturam, non quomodocunque, ſed explicitè. *Reſp. 3. Neg. Conſeq.* Quia licèt utraque Perſona procedat per Intellectionem, & Volitionem; aliter tamen ſecunda, quàm tertia: ſecunda enim in ſuo conceptu quaſi ſpecifico (qui eſt, eſſe Verbum) importat formaliſſimè & explicitè ſimilitudinem

dinem in Natura, adeóque rationem Filij; tertia importat Amorem, ſeu inclinationem in bonum. Secunda ita procedit, ut fundet diverſam veritatem hypotheticam, quàm tertia, ùt ſuprà explicatum eſt. Denique ſecunda procedit per Intellectionem & Volitionem per modum Naturæ, id eſt, taliter, qualiter in creatis procedunt, quæ producuntur per naturam; non ſupponendo ante ſe aliam productionem; tertia verò procedit per modum Voluntatis, id eſt, ſupponendo aliam ante ſe productionem &c.

Quæſtio Quinta

DE UNITATE ET IDENTITATE TRIUM Perſonarum Divinarum.

ARTIC. I. *An tres Perſonæ divinæ ſint realiter idem cum Una & eadem Eſſentia, ſeu Natura.*

RESP. *Eſſe idem realiter.* Probatur Authoritate. 1. ex Scriptura. *Ego & Pater Unum ſumus.* Joannis 10. *Hi tres Unum ſunt.* 1. Joan. 5. nimirum in Eſſentia. 2. ex Concilijs. *Divina ſubſtantia*

tia & Persona divina, re quidem sunt idem. Florent. Seff. 18. Quod repetit Seff. 25. *Id quod est Pater, est Filius, est Spiritus Sanctus, idem omnino.* Later. Cap. damn. de summa Trinit. Et Rhemense: *Tres Personas*, inquit, *esse unam DEItatem, & unamquamque proprietatem esse DEUM.* 3. Ex Patribus: *Hoc est DEO esse quod subsistere, & ideo, si una Essentia Trinitas, una etiam Substantia.* Et: *Tres Personas, unam Essentiam dicimus.* Aug. 7. de Trinit. Cap. 6. *Personarum proprietates, non aliud, quàm Personas, & Personas ipsas, non aliud, quàm unam Essentiam, unámque Substantiam, & Naturam Divinam fides Catholica confitetur.* Bern. Lib. 5. de Consid. c. 8.

Probatur jam ratione 1. Quia aliàs daretur in DEO compositio realis, vel modalis, quod est contra Fidem & rationem, ut in QQ de DEO Uno dictum est. 2. Quia daretur in DEO realiter Quaternitas, nimirum tres Personalitates, & Natura ab illis distincta, realiter vel modaliter, quod etiam damnatum est in Lateran. 3. Paternitas & Filiatio, nec esset quid creatum, cùm nihil creatum insit DEO; nec increatum, quia non esset DEUS, quandoquidem distingueretur à DEItate. 4 Personalitates distinctæ à DEItate, nec essent perfe-

ctiores, quàm DEItas, quia sic solæ Personalitates essent DEItas; nec æquè perfectæ, quia sic essent altera DEItas; nec minùs perfectæ, quia sic essent Creaturæ. 5. In divinis non datur distinctio realis sine oppositione relativa, & reali processione; sed inter Essentiam ex una, & Personas ex altera parte, non datur oppositio relativa & processio realis: quia aliàs Paternitas procederet ab Essentia, & daretur processio prior processione Filij, quæ nec esset per Intellectionem, nec per Volitionem, quod est impossibile juxta dicta. 6. Quia Scripturæ, Concilia, & Patres prædicant abstracta Essentiæ divinæ de Personis in concreto: *Ego sum Veritas & Vita.* Joan. 14. *Quælibet trium Personarum est illa res, videlicet Substantia, Essentia, seu Natura divina.* Lateran. cap. damnam: de Summa Trinit. *Immortalitas est hypostasis. Patris, Immortalitas est hypostasis Filij &c.* Athanas. Dial. 1. de Trinit. Quæ vera non essent, si Essentia & Persona distinguerentur realiter: sicut verum non est: *Corpus est ubicatio, Petrus est albedo &c.*

Sed contrà I. Quæcunque sunt eadem Uni tertio, sunt eadem inter se; ergo si Pater, Filius, Spiritus S. sunt idem realiter uni DEItati, ijdem erunt realiter idem inter se.

Resp.

Resp. 1. Quæcunque sunt eadem Uni Tertio finito & limitato, sunt eadem inter se conc. quæ sunt eadem realiter Uni Tertio, simpliciter infinito, & illimitato, ùt est in DEO; nego. Ratio est: quia DEUS ob infinitam perfectionem complectitur necessariò & summam simplicitatem inter non opposita (qualia sunt Personæ & Essentia ad se comparatæ) atque ita omnes Personæ divinæ debent esse idem cum Essentia divina; & simul summam fœcunditatem in producendo & communicando substantiam, quæ fœcunditas haberi nequit sine oppositione producentis & producti, adeóq; sine distinctione; & ita Personæ divinæ inter se distingui debent realiter.

Respondetur 2. Quæcunque sunt eadem & re, & ratione Uni Tertio, sunt eadem inter se; conc. Quæ sunt eadem uni tertio re tantùm, & non ratione nego. Ratio est: quia quæ identificantur tertio, & tamen differunt ab eo ratione, possunt in conceptu suo proprio involvere rationes & perfectiones aliquas sibi oppositas, non tamen oppositas uni tertio, imò illi debitas, tanquam enti infinitè perfecto; & consequenter, non obstante identitate eorum cum uno tertio, possunt non esse idem inter se. Et ita est in divinis: nam Filius

& Pater sunt quidem idem cum Essentia divina realiter, non tamen ratione, importántque ex conceptu suo rationes realiter oppositas inter se, nec tamen oppositas divinæ Essentiæ, nimirū rationes producentis & producti. Quod verò in creatis nullū detur tale exemplū, ubi aliqua differant inter se realiter, cùm tamē solâ ratione differant ab uno tertio, oritur ex imperfectione naturæ creatæ, quæ cùm ne uni quidē personalitati identificetur realiter, quantò minùs pluribus relativè oppositis & distinctis?

Respondetur 3. quæcunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se, in ea ratione, in qua sunt eadem uni tertio conc. in alia ratione nego. Sic Petrus & Paulus sunt idem inter se specie, quia secundum prædicata specifica sunt eadem uni tertio, nimirum naturæ humanæ; non sunt autem idem numero, quia secundùm prædicata numerica non identificantur uni tertio. Similiter igitur Pater & Filius sunt idem inter se, quoad prædicata absoluta, quia sunt idem eidem Essentiæ absolutæ; & non sunt idem secundùm Relationē, quia non sunt idem uni alicui tertio relativo.

Resp 4. Quæcunque sunt eadem uni tertio adæquatè & totaliter, sunt eadem inter se; conc. quæ tantùm inadæquatè &

ali-

aliqualiter; nego. Pater autem & Filius, licèt sint idem cum Natura divina, non tamen totaliter: non quòd non includat quisque totum id, quod formaliter dicit Natura, sed quia nullus involvit totaliter id, quod Natura importat, nimirum, Paternitatem, Filiationem, Spirationem, ùt aliunde probatum est. Sicut in creatis, licèt verè dicatur: *Petrus est homo*, *Paulus est homo*, non sequitur Petrum esse Paulum, quia identificantur inadæquatè tantùm communi termino *homo*; idque ideo, quia licèt uterque includat formaliter totum, quod est ratio hominis, neuter includit totaliter id, quod est Natura humana, hæc enim est & Petrus, & Paulus & Ioannes &c. Unde, sicut cùm dico: *Petrus est homo*, sensus est Petrum esse aliquid, quod est homo, nimirum unum, non autem omne suppositum humanum; sic cùm dico: *Pater est DEUS*, sensus est, Patrem esse aliquid, quod est DEVS, nimirum unum, non autem omne suppositum divinum Quare sicut ibi non sequitur Petrum esse Paulum, sic neque hîc Patrem esse Filium.

Resp. 5 Quæcunq; sunt eadem uni tertio in creatis; conc. In increatis nego. Nullâ enim ratione probari potest hoc principium esse certum, prout abstrahit à creatis,

& increatis. In creatis enim id oriri poteſt ex limitatione, à quibus proinde non valet illatio ad rem illimitatam, qualis eſt DEVS.

II. Omnes ſyllogiſmi fundantur in hoc principio: *Quacunque ſunt eadem uni tertio &c.* ergo vel duo non poſſunt eſſe idem uni tertio, & tamen differre inter ſe, vel ſi poſſunt, ruit fundamentum totius formæ ſyllogiſticæ.

Reſp. 1. Non omnes ſyllogiſmos fundari in hoc principio. Patet 1. In ſyllogiſmis primæ figuræ, conſtantibus ex terminis communibus, & medio diſtributo, ut: *Omne animal eſt corpus; ſed omnis homo eſt animal; ergo omnis homo eſt corpus.* Ubi medium *animal*, non eſt realiter unum: complectitur enim omnia animalia realiter; nec eſt idem ratione cum extremis, *homine* & *corpore*. 2. In ſyllogismis, in quibus extrema diſtingvuntur realiter à medio & inter ſe, ut: *Omne calidum calefacit; Hoc ferrum eſt calidum; ergo hoc ferrum calefacit:* Nam calefacere diſtinguitur à calido, & eſſe calidum, à ferro. Hinc etiam Philoſophus in 1. Priorum, ubi ex profeſſo tradit artem ſyllogiſandi, non utitur illo principio: *Quacunq; ſunt eadem &c.* Sed iſto: *dici de omni, dici de nullo.*

Reſp. 2. Omnes ſyllogiſmi fundantur

tur in hoc principio, quocunque modo intellecto & applicato; nego; intellecto in sensibus priori argumento indicatis, & rectè applicato; conc. Vnde etiam ad rectè syllogizandum in hoc mysterio valet dictum principium, si debitè usurpetur. Vt autem hoc fiat, notandum est: Essentiam divinam habere hoc speciale, quòd simul sit res quædam singularis, simul tamen pluribus communicabilis. Unde sumi potest vel per modum termini particularis, vel universalis. Et quidem, si sumatur per modum medij singularis, in ijs syllogismis, in quibus medium debet esse singulare (quales sunt expositorij) è contrà per modum medij universalis, & perfectè distributi, in ijs, qui requirunt medium plenè distributum, etiam in materia Trinitatis valebit forma syllogistica, nixa illi principio: *Quæcunque sunt eadem uni tertio &c.* sicut in creatis, neque fallet consequentia, suppositâ veritate præmissarum. Ex quo patet, cur sequentes syllogismi non concludant: *Omnis Essentia divina est Pater; Filius est Essentia divina; ergo Filius est Pater. Omnis Pater distinguitur realiter à Filio; omnis Essentia divina est Pater; ergo omnis Essentia divina distinguitur à Filio. Pater generat; Essentia divina est Pater; ergo*

Essentia generat. Essentia divina est communicabilis; Pater est Essentia divina; ergo Pater est communicabilis. Denique: *Hac Essentia divina est Pater; Filius est hac Essentia divina; ergo Filius est Pater.* Ratio enim, cur non valeant, est: quia in quatuor prioribus non distribuitur plenè medium, quod est Essentia divina: Essentia enim divina est realiter una res, communis tribus personis, adeóque ita debet distribui, ut supponat pro Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Quod ut fiat, dicendum est: *omnis res, qua est Essentia divina, est Pater; sed Filius est res, qua est Essentia divina, ergo Filius est Pater.* Et: *Omnis Pater distinguitur à Filio; sed omnis res, qua est divina Essentia, est Pater; ergo omnis res, qua est Essentia divina, distinguitur à Filio.* Et: *Omnis res, qua est Pater, generat* Et: *Omnis res, qua est Essentia divina, est communicabilis; sed Pater est omnis res, qua est Essentia; ergo est communicabilis.* Ubi vides consequentias esse legitimas, falsam tamen semper Majorem, vel Minorem, vel utramque. Adde, quod in tertio & quarto syllogismo mutetur appellatio: nam dum dicitur: *Pater generat, Essentia est communicabilis; Pater, & Essentia* accipiuntur in sensu formali; dum verò dicitur, *Essentia est Pater,*

Pater

Pater est Essentia, utrumque accipitur sensu reali. Nec obstat incompletæ distributioni ly *omnis*, quod additur: quia, licèt dicendo *Omnis homo*, distribuatur perfectè ly *homo*, & supponat pro omnibus individuis realiter distinctis, eò quòd Natura humana non sit simul res una singularis, & simul pluribus communicabilis, sed tantùm multiplex; dicendo tamen: *Omnis Essentia diuina*: non distribuitur perfectè *Essentia diuina*: quia adhuc non accipitur pro omnibus suppositis divinis realiter distinctis, sed pro illa re unica singulari, pluribus communi. Quare ut Essentia divina ponatur per modum medij perfectè distributi, dicendum est: *Omnis res, quæ est Essentia diuina*, aut simili modo. In postremo verò syllogismo consequentia ideo non tenet, quia medium singulare: *Hæc Essentia diuina*, non est completè singulare, prout requiritur ad syllogismum expositorium: nam licèt medium videatur singulare propter particulam *hæc*, adhuc reipsâ significat rem pluribus communem, habétque vim termini universalis: adeóque ut perfectè singularizetur, dici debet: *Essentia diuina, affecta hâc Personalitate, est Pater; sed Filius est Essentia diuina, affecta hâc Personalitate; ergo Filius est Pater.* Vbi iterum

falsa est Major, vel Minor, si utrobique eadem numero Personalitas designetur.

III. DEItas communicatur realiter Filio; Paternitas non communicatur realiter; ergo distingvuntur realiter. *Confirm.* Implicat illa subjecta esse idem, de quibus verificantur contradictoria, juxta regulam Philosophi L. 7. Topicorum. cap. 5. *Quacunque de altero prædicantur, & de altero prædicari oportet, & de quibus alterum prædicatur, & alterum prædicari oportet*; sed de DEItate verificatur *communicari Filio*; de Paternitate, *non communicari*; ergo implicat esse eadem. *Resp. Neg. Conseq.* Ratio patebit ex Articulo sequente. *Ad Confirm. similiter nego*, vel *dist. Maj.* implicat illa subjecta esse adæquatè idem, sicut sunt idem definitum & definitio, de quibus verificantur contradictoria; conc. esse idem inadæquatè, sicut sunt idem Paternitas, & Essentia divina; nego. Et ita intelligendus est Philosophus.

IV. Ratio identitatis non potest esse ratio distinctionis, & id quod est unum, non potest esse multa, nec quæ sunt multa, unum; sed Essentia divina est ratio identitatis in DEO, quippe identificans sibi omnia divina; Personalitas verò est ratio distinctionis in DEO; Essentia divina est

unum,

unum, Personalitates sunt plures, ergo nequeunt esse idem inter se realiter.

Resp. Ratio identitatis non potest esse formaliter ratio distinctionis; conc. realiter; nego. Eadem enim argumenta, quæ suadent Naturam divinam esse unicam, & incompositam, simul tamen fœcundam ad se communicandum, & producendum: eadem, inquam, probant, eandem posse esse realiter rationem identitatis, & distinctionis.

ARTIC. II. *An Relationes divinæ distinguantur ab Essentia virtualiter intrinsecè? an formaliter ex natura rei? an solâ ratione?*

RESP. *Non virtualiter intrinsecè; non formaliter ex natura rei; sed solâ ratione.* *Probatur* 1. & 2. *pars* Authoritate. Quia nulla distinctio intrinseca est distinctio solius rationis & intelligentiæ; atqui hanc asserunt PP. & Concilia inter Essentiam & Relationes divinas, ùt infrà constabit; ergo. 2. PP. asserunt dari in divinis, ubi non intervenit oppositio relativa, summam simplicitatem, unitatem

tem, identitatem, nominatim Dionys. c. 2. de divinis Nominibus, ubi ait: *DEUM esse summè simplicem & excellentissimè unum, & identitate præstantem omnibus.* Et cap. 5 de Natura divina, dicit: *Unâ simplicitate superlativè omnem duplicitatem excludente.* Et cap. 9. ait: *DEUM esse in pulcherrimis identitatis finibus constitutum, esséque copiam & supereminentem causam totius identitatis* &c. atqui suppositâ aliquâ distinctione intrinsecâ, non daretur maxima simplicitas, & identitas; ergo &c. 3. Si à parte rei aliquomodo distingvuntur Relationes & Essentia, dabitur à parte rei Quaternitas, quod est contra Lateran. & Rhemense.

Probat. 2. Distinctio actu existens à parte rei, independenter ab Intellectu, est distinctio realis; sicut homo actu existens à parte rei, independenter ab intellectu, est homo realis: sed distinctio virtualis intrinseca, vel formalis ex natura rei, est actu verè à parte rei independenter ab intellectu; ergo est distinctio realis. *Confirm:* 1 Ideo præcisè Pater & Filius distingvuntur realiter, quia distingvuntur actu independenter ab intellectu; ergo distingui realiter est distingui actu independenter &c. *Confir.* 2. Omne quod independenter ab intellectu & sinè omni respectu ad diversum modum intel-

telligendi, verè eſt negabile de altero, realiter diſtinguitur ab altero; ſicut è contrà, quod ſinè omni reſpectu ad eundem modum intelligendi verè eſt affirmabile de altero, eſt idem realiter cum altero; atqui poſitâ diſtinctione virtuali intrinſecâ, vel formali ex natura rei, independenter ab intellectu, & ſinè omni reſpectu ad diverſum modum concipiendi, verè de Paternitate eſt negabile: *quòd communicetur Filio*, de Filiatione: *quòd ſit improducta* &c. ergo *communicari* diſtinguitur realiter à Paternitate, & *eſſe improductum* à Filiatione; atqui *communicari*, & *eſſe improductum* eſt & realiter & virtualiter, vel formaliter ex natura rei, per ipſos Adverſarios, idem cum Eſſentia; ergo Eſſentia diſtinguitur realiter à Paternitate & Filiatione. Et certè ſi per impoſſibile tolleretur identitas realis inter prædicatum *communicari*, & *Paternitatem*, non alio modo id fieret, quàm, quòd verè independenter ab intellectu unum negari poſſet de altero; ſed per Virtualiſtas defacto poteſt; ergo defacto diſtingvuntur realiter, & per conſequens etiam Paternitas & Eſſentia. *Confirm. 3.* Relatio Patris ad Filium eſt Relatio realis, quia eſt actu exiſtens independenter ab intellectu; ergo etiam diſtinctio Relationis ab Eſſentia,

tia, si est independens ab intellectu, & actu existens, est distinctio realis. *Confirm.* 4. Relatio independens ab intellectu, est Relatio realis; atqui omnis distinctio unius ab alio importat aliquam Relationem eorum, quæ distingvuntur, ad invicem; adeóque distinctio independens ab intellectu (cujusmodi est distinctio virtualis) importat Relationem independentem ab intellectu; ergo & ipsa est distinctio realis. *Confirm.* 5. Non minùs opponuntur *produci, non produci, communicari, non communicari,* quàm *producere* & *produci*; sed Pater distingvitur realiter à Filio, quia Patri, independenter prorsus ab intellectu, convenit *producere*, Filio *produci*; ergo etiam Paternitas & Filiatio distingvuntur realiter ab Essentia, si huic independenter ab intellectu convenit, *communicari, non produci*; illis respectivè, *non communicari, produci*. *Confirm.* 6. Ex eo, quòd Filius independenter omnino ab intellectu *sit incarnatus*, Pater *non sit incarnatus*, intulerunt PP. contra Sabellium, Patrem & Filium distingui realiter; ergo etiam, si Essentia *communicetur*, Paternitas *non communicetur* &c. independenter omnino ab intellectu, inferri potest, Essentiam realiter distingui à Paternitate. *Confirm.* 7. Omnis

nis distinctio intrinseca est exclusio identitatis intrinsecæ; atqui identitas intrinseca est identitas realis; ergo omnis distinctio intrinseca est exclusio identitatis realis; atqui identitas realis non excluditur nisi per distinctioné realem; ergo omnis distinctio intrinseca est distinctio realis. *Confir. 8.* Si Essentia & Relationes distingvuntur aliquomodo intrinsecè, seu à parte rei; ergo vera est propositio: *datur in divinis realiter distinctio intrinseca.* Sed quod realiter datur, est reale; ergo distinctio intrinseca est distinctio realis. *Confirm. 9.* Aut distinctio virtualis intrinseca, vel formalis ex natura rei, est aliquid positivum, identificatum DEO; vel mera carentia identitatis virtualis, vel formalis ex natura rei. Si primum; ergo est aliquid reale: nihil enim non reale identificari potest realiter alicui reali. Si alterum; ergo cùm identitas virtualis, vel formalis ex natura rei, sit identitas realis, etiam distinctio virtualis, vel formalis ex natura rei, erit distinctio realis, cùm eadem sit ratio oppositorum.

Resp. Virtualistæ: *Distinctionem realem, esse distinctionem actu existentem à parte rei, in rebus divisis & divisibilibus: Virtualem, esse distinctionem, actu quidem existentem à parte rei, sed in re indivisibili. Sed contrà I.*

Esse aliqua realiter divisa, est posse aliquid independenter ab intellectu affirmari vel negari de uno, quod non potest de altero, ùt patet inductione, maximè in Patre & Filio in divinis; atqui de uno eorum, quæ distingvuntur virtualiter, potest affirmari vel negari aliquid independenter ab intellectu, quod non potest de altero: v. g. de Paternitate potest negari, *quòd communicetur Filio*, de Natura affirmari, *quòd communicetur*; ergo quæ distingvuntur virtualiter, sunt divisa realiter, adeóque distinctio virtualis est distinctio realis, cùm detur à parte rei in rebus divisis. *Contrà 2.* Esse aliqua distincta est formalissimè esse divisa: est enim distinctio ùt sic, divisio ùt sic; atqui, quæ distingvuntur virtualiter, verè intrinsecè distingvuntur; ergo etiam verè intrinsecè dividuntur. *Contrà 3.* Quæ distingvuntur realiter, dividuntur realiter; ergo quæ distingvuntur virtualiter, dividuntur virtualiter, Sed quæ dividuntur virtualiter, dividuntur realiter, quia dividuntur independenter ab intellectu, & à parte rei; ergo distinctio virtualis, est inter divisa realiter &c. *Contrà 4.* Quia omnis Relatio, quæ existit independenter ab intellectu, datur in rebus divisis & divisibilibus; ergo etiam omnis

nis distinctio, quæ datur independenter ab intellectu, datur in rebus divisis & divisibilibus. Atqui distinctio, quæ datur independenter ab intellectu inter res divisas, est realis, ùt dictum est; ergo omnis distinctio independens ab intellectu (qualis est etiam Virtualis) est realis.

Respondent Formalistæ: *Distinctionem formalem ex natura rei, esse quidem realem lato modo, id est, veram, non fictam, sed non esse realem presè, id est, inter plura, quorū unumquodq; habeat propriam existentiam, vel subsistentiā.* *Sed contrà* 1. Si Relationes divinæ distingvuntur aliquomodo verè intrinsecè ab Essentia, etiam verè intrinsecè habebunt propriam existentiam, adeóq; distinguentur realiter, presè & propriè. *Antec prob* 1. Quia Relationes, ùt contradistinctæ ab Essentia, verè & non fictè sunt aliquid actu, & non tantùm in potentia; quid est autem aliud existere existentiâ propriâ? 2. Ex eo colligunt Formalistæ aliqua existere existentiâ propriâ, vel subsistere subsistentiâ propriâ, quia independenter ab intellectu potest affirmari de uno, vel negari aliquid, quod non de altero: atqui de Relationibus & Essentia potest; ergo vel subsisistunt subsistentiâ propriâ, quod non admittunt, vel existentiâ propriâ. 3. Ideo albe-

albedo existit existentiâ propriâ, quia potest terminare productionẽ, quã non terminat dulcedo ; sed etiam Filiatio terminat productionẽ, quam non terminat Essentia; ergo. 4. Licèt Relationes subsistant unâ Subsistentiâ absolutâ communi, in quantum realiter habent unam Essentiam, ùt dicetur Artic. 4. subsistunt nihilominùs præthereà tribus Subsistentijs relativis proprijs, in quantum contradistingvuntur ab Essentia; ergo etiam licèt existant unâ Existentiâ absolutâ Essentiæ, existent prætereà tribus Existentijs relativis proprijs, prout contradistingvuntur ab Essentia: præsertim cum Subsistentia, quà talis, involvat formalissimè *Existentiam*, nimirum, *per se*. *Contrà 2.* Si materia existeret per existentiam formæ, vel Humanitas Christi per existentiam Verbi, ùt volunt Thomistæ, adhuc distinguerentur pressè inter se, neque tanta inveniretur inter illa identitas, quanta inter Essentiam & Relationes; ergo ad distinctionem realem pressam non requiritur existentia singulorum propria. *Contrà 3.* Si distinctio formalis ex natura rei est aliquomodo vera realis distinctio; ergo vera est propositio aliquo sensu Catholico: *Filiatio non est realiter DEITAS, DEITAS realiter non est Paternitas*, quod est contra Rhemense & PP.

Pro-

Probatur 3. (& eſt ulterior explicatio præcedentis probationis) Admiſſâ diſtinctione virtuali intrinſecâ, vel formali ex natura rei, tollitur in creatis & divinis, omnis, aut ferè omnis via probandi diſtinctionem realem. *Probat.* Quia primò in creatis ſic paſſim arguunt Adverſarij: PP. docent verè & à parte rei, Verbum aſſumſiſſe humanam naturam, & non Perſonam; ergo Perſona eſt realiter diſtincta à Natura, quia affirmatio & negatio non poſſunt eidem ſimul convenire; atqui admiſsâ diſtinctione virtuali, vel formali ex natura rei, non valeret illatio: nam dici poſſet, naturam humanam ratione ſuæ perfectionis æquivalere brutis, & rebus inanimatis, & quod hæc faciunt per diſtinctam ſuppoſitalitatem, naturam humanam facere per indiſtinctam realiter, diſtinctam verò virtualiter, vel formaliter ex natura rei Perſonalitatem, adeóque aſſumi poſſe à Verbo naturam, non aſſumptâ perſonâ humanâ, quin hæc inter ſe diſtinguantur realiter. Similiter in divinis ſic arguitur: Pater eſt producens, Filius productus; ergo diſtingvuntur realiter: producens enim & productum non poſſunt eſſe idem realiter, quia idem eſſet ſimul ab alio, & non eſſet. Iterum enim negari poſſet conſequentia, &

dici,

dici, in divinis sufficere, ut producens & productum distinguantur virtualiter aut formaliter ex natura rei: sicut per Adversarios sufficit, ut Paternitas, quæ non communicatur, & Natura, quæ communicatur, distinguantur virtualiter, aut ex natura rei. *Confirm.* 1. Major realis oppositio, est majus signum distinctionis realis; sed oppositio contradictoria est oppositio realis maxima; ergo est maximum signum distinctionis realis; ergo si hæc non probat distinctionem realem (uti non probat, admissâ distinctione virtuali, aut formali ex natura rei) multò minùs eam probabit oppositio relativa, aut quævis alia. *Confirm.* 2. Propter quod unumquodq; tale, & illud magìs; atqui oppositio relativa probat distinctionem realem, propter oppositionē contradictoriā: nam ideo distingvuntur inter se relativa, quia aliàs sequerentur duo contradictoria; ergo magìs oppositio contradictoria probabit distinctionē realē, aut si hæc non probat, nec oppositio relativa probat; atque ita perit omnis via probandi distinctionem realem in divinis.

Probatur 4. Omnis distinctio provenit vel à limitatione, vel oppositione, ùt Quæst 2. de DEO Uno, ostensum est. sed Essentia & Paternitas nec limitantur ullo

mo-

modo intrinsecè (aliàs aliquomodo intrinsecè existerēt imperfectè) nec opponuntur intrinsecè: non quidem contradictoriè, cùm utrumque sit positivum; non relativè, ùt constat; non contrariè, quia non habent respectum ad subjectum commune tertium; ergo &c. *Confirm.* 1. Æquivalere rebus imperfectis, in quantum imperfectæ sunt, est imperfectio: sed per distinctionem intrinsecam Essentiæ & Relationum, æquivaleret DEUS rebus creatis, in quantum sunt imperfectæ: æquivaleret enim illis, in quantum inter se distingvuntur realiter, independenter ab oppositione relativa; distinctio autem, quæ non fundatur, vel consistit in oppositione relativa, est imperfectio, quia oritur ex limitatione, ut dictum est; ergo per distinctionem intrinsecam DEVS esset imperfectus. *Confirm.* 2. Si Essentia & Relatio divina distingueretur realiter, sequeretur, ambas esse imperfectas realiter, quia distinctio illarum non fundaretur in oppositione relativa, adeóq; in limitatione reali; ergo etiam, si distinguantur intrinsecè (quocunq; demum modo vocetur illa distinctio) erunt imperfectæ intrinsecè, quia illarum distinctio, cùm non proveniat ab oppositione relativa intrinseca, deberet provenire ex limitatione

intrin-

intrinseca. *Confirm. 3.* Si Essentia distinguitur aliquomodo à Relatione intrinsecè, sequitur, Essentiam divinam intrinsecè esse aliquomodo Ens incompletū,&in potentia, ipsas verò Personas esse aliquomodo compositas; ergo sequitur, illas esse aliquomodo imperfectas. *Probat. sequel. antec.* Quia Essentia, ùt intrinsecè distincta à Relatione, non est Persona, completúrque in ratione Personæ per Relationem intrinsecè distinctam, eíq; superadditam; & consequenter Persona componitur intrinsecè ex utraque,nimirum Essentia & Relatione; ergo Personæ sunt aliquomodo intrinsecè compositæ, Essentia verò divina est aliquomodo intrinsecè incompleta, & Ens in potentia. *Confirm.4.* Si Essentia distinguitur aliquomodo intrinsecè à Paternitate, sequitur dari, aliquomodo intrinsecè duo Entia simpliciter prima,adeóq; duos DEos: nam primò Essentia, ùt intrinsecè distincta à Paternitate,nihil supponit prius se; similiter nec Paternitas: quia si aliquid supponeret, supponeret Essentiam, & ab illa profflueret. Cùm autē id,quòd se habet intrinsecè, habeat se independenter ab intellectu, sequeretur, Paternitatē profluere ab Essentia independenter ab intellectu. Cùm autem inter ea, quorum unum profluit ab

alio

alio independenter ab intellectu, detur vera & realis relatio, & consequenter realis distinctio, sequeretur, Essentiam realiter distingui à Paternitate, quod negant Adversarij. *Confirm.* hoc ipsum: Vel Paternitas, ut intrinsecè distincta ab Essentia, est ab alio, vel à se. Si primum; ergo est ens creatum & imperfectum; Si alterum; ergo dantur intrinsecè plura Entia à se.

Probatur 5. Ideo per Adversarios Essentia distinguitur à Paternitate & Filiatione, quia Essentiæ convenit independenter omnimodè ab intellectu, *communicari*, Paternitati, *non communicari*; Essentiæ, *non produci*, Filiationi *produci*; hoc dici nō potest; ergo &c. *Minor prob.* Aut ly *communicari* distinguitur ab Essentia virtualiter, vel formaliter ex natura rei, vel non distinguitur. Si distinguitur; ergo *communicari* æquè potest negari de Essētia, sicut de Paternitate, quod falsum est etiam juxta Virtualistas & Formalistas. Si non distinguitur; ergo de quocunque affirmari potest Essentia realiter, potest etiam affirmari ly *communicari*. Sed de Paternitate potest affirmari realiter *Essentia*; ergo etiam, *communicari*: & ita vel falsum erit, quod Essentia communicetur, vel quod Paternitas non communicetur. Similiter aut *produci* distin-

stinguitur virtualiter, vel formaliter ex natura rei à Filiatione, aut non distinguitur. Si distinguitur; ergo potest negari de Filiatione, quod negant adversarij. Si non distinguitur; ergo sicut Filiatio realiter potest affirmari de Essentia, ita *produci* poterit affirmari realiter de Essentia, & ita vel falsum erit Filiationem produci, loquendo realiter, vel Essentiam non produci. *Confirm.* Si verum esset dicere: *Paternitatem realiter non communicari*, etiam verum esset *Paternitatem non esse realiter Essentiam. Sequela probatur.* Essentia divina est idem realiter & virtualiter, vel formaliter, cum ly *communicari*; ergo de quo potest negari ly *communicari*, potest etiam negari Essentia divina. Sed de Paternitate verè negatur per te, quòd realiter communicetur, ergo etiam quòd realiter sit divina Essentia. Ex quo ulteriùs sequitur, Paternitatem esse realiter Essentiam, & non esse: esse, ut supponitur; non esse, quia de illa verè negatur, quod realiter sit Essentia. Idem cum proportione applica Essentiæ divinæ, respectu *producti*.

Prob. 6. Omne quod convenit Naturæ, sub eadem ratione convenit Paternitati; & è contrà. Nam sicut verum est: *Natura, in ratione Naturæ, communicatur*, sic verum

verum eſt: *Paternitas ſub ratione Naturæ communicatur.* Et ſicut verum eſt: *Paternitas ſub ratione Paternitatis non communicatur:* ita verum eſt; *Natura ſub ratione Paternitatis non communicatur.* Quòd verò uni conveniat, quod non convenit alteri, ſub diverſa ratione (v. g. quòd verum ſit: *Naturam ſub ratione Naturæ communicari, Paternitatem ſub ratione Paternitatis non communicari*) non probat diſtinctionem virtualem intrinſecam, vel ex natura rei eorundem; ergo ex nullo capite diſtingvuntur intrinſecè virtualiter. *Anteced. 1. pars probatur.* Si aliquid, quod convenit Naturæ, nullo modo, & ſub nulla ratione convenit Paternitati, ſequitur illa ipſa prædicata, quæ per Adverſarios non diſtingvuntur virtualiter à Natura, diſtingui virtualiter à Natura. Sic enim arguo: Prædicatum: *communicari,* & prædicatum: *eſſe diſtinctum virtualiter à Natura,* non diſtingvuntur per Adverſarios virtualiter à Natura: oſtendo autem hæc prædicata diſtingui virtualiter à Natura, ſi nullo modo conveniunt Paternitati. Quia Naturæ, & prædicato *communicari*, vel, *eſſe indiſtinctum virtualiter à Natura* conveniunt contradictoria; Natura enim poteſt prædicari de Paternitate: *Paternitas eſt realiter Na-*

tura; *communicari*, vel, *esse indistinctum virtualiter à Natura*, non potest prædicari de Paternitate: *Paternitas realiter communicatur*; *Paternitas est virtualiter indistincta à Natura*: hæc enim per te falsa sunt; ergo dicta prædicata distingvuntur virtualiter, & non distingvuntur à Natura. *Confirm.* Si non est verum: *Paternitas sub ratione Naturæ communicatur*; *Natura sub ratione Paternitatis non communicatur*; *Filiatio sub ratione Naturæ non producitur*; *Natura sub ratione Filiationis producitur*; ergo veræ erunt contradictoriæ: *Filiatio sub ratione Naturæ producitur*; *Natura sub ratione Filiationis non producitur*, *Paternitas sub ratione Naturæ non communicatur*, *Natura sub ratione Paternitatis communicatur*. Cùm autem inter producens & productum, in ea ratione, in qua aliquid producit & producitur, detur distinctio, Filiatio sub ratione Naturæ debebit distingui realiter à Patre producente, & consequenter habere aliam Naturam. E contrà, cùm id, quod communicatur in divinis sit idem cum eo cui communicatur, debebit Natura sub ratione Paternitatis, sive Paternitas, esse idem realiter cum Filio, quæ omnia falsa sunt. *Prob. 2. pars Antec.* Quia communicari Naturam in ratione Naturæ; *Pa-*

ter-

ternitatem non communicari sub ratione Paternitatis, non sunt secundùm se contradictoria, sed tantùm *communicari in ratione Naturæ, non communicari in ratione Naturæ*, ùt ostendam Resp. 4. ad 1. ergo hæc non arguunt distinctionẽ virtualem; hæc enim consistit in capacitate ejusdem rei, ad verificanda secundùm se contradictoria.

Prob. 7. Distinctio virtualis vel formalis ex natura rei, consistit in hoc, quòd eidem rei indivisibili independenter ab intellectu conveniant contradictoria: *communicari, non communicari &c.* Sed repugnat eidem indivisibili convenire contradictoria: est enim contra primum principium metaphysicum, & lumen naturæ; ergo repugnat illa distinctio. *Respondent* aliqui, repugnare in creatis, non in divinis, propter DEI infinitatem. *Contrà* 1. Lumen naturæ, quando dictat, non posse convenire eidem contradictoria, abstrahit ab Ente finito & infinito. Et: *non posse idem simul esse, & non esse* non est prædicatum Entis finiti, sed Entis in communi, & est ultimum, ad quod in omni disputatione Adversarium adigere conamur (sive disputemus circa creata, sive divina) ut admittat aliquid esse, & non esse, quo admisso cessat omnis nostra ratio. *Contrà* 2. Si DEO

ratione infinitæ perfectionis suæ convenire possunt duo contradictoria; ergo dici poterit, DEUM existere, & nõ existere, esse incorporeũ & corporeũ &c. Imò, ùt acutè Ricciolus, si DEVS est capax contradictoriorũ, ergo potest habere & non habere hanc ipsam capacitatem. *Contrà* 3. Si per impossibile alicui Enti possent convenire contradictoria, faciliùs possent convenire Enti finito & creato, quàm infinito & increato: Ens enim infinitum, est Ens simpliciter, id est, continens rationem omnem Entis; est Ens necessarium, sive tale, quod necessariò est id, quod est, adeóque excludens essentialiter negationem sui Esse, quæ non militant pro Ente finito, minúsq; esset inconveniens, hominem simul non esse hominem, quàm DEUM non esse DEVM &c. Et certè quìd difficilius lumini rationis potest videri, quàm rem & negationem rei identificari cum tertio, quod fit, si contradictoria conveniant eidem. Vnde ulteriùs sequitur, rem illam, & negationem rei, aut identificari inter se, aut non identificari, cùm tamẽ identificentur uni tertio; quod utrumque iterum est contra prima principia metaphysica. *Respondent* 2. repugnare, ut eidem rei indivisibili conveniant contradictoria formalia, sive, ut maneant contradi-

ctoria, posse tamen convenire contradictoria secundùm se. *Rationem dant:* quia DEVS ratione infinitæ perfectionis æquivalet rebus distinctis realiter, quarum uni conveniat *communicari*, alteri *non communicari*. *Contrà* 1. DEVS non potest æquivalere rebus creatis, in quantum sunt imperfectæ, in quantum autem distingvuntur realiter, sunt imperfectæ, ùt supra dictum est; ergo non potest æquivalere DEVS rebus realiter distinctis, in quantum talibus. 2. Tamdiu contradictoria manent formaliter contradictoria, quamdiu manet affirmatio & negatio ejusdem de eadem re indivisibili; sed *communicari*, *non communicari*, quando prædicantur de DEO, manent affirmatio & negatio &c. ergo etiam manent formaliter contradictoria. 3. *Producere* & *produci* manent formaliter in DEO relativa, non obstante infinitâ DEI perfectione, & ideo ne quidem in DEO convenire possunt eidem eodem respectu, *producere* & *produci*; ergo etiam *communicari, non communicari, produci, non produci*, manebunt in DEO formaliter contradictoria. 4. *Esse, non esse, esse corporeum*, & *non esse corporeum* &c. respectu DEI sunt formaliter contradictoria, quia sunt affirmatio & negatio ejusdem de eodem;

ergo à pari. 5. Infinita perfectio DEI infert summam simplicitatem & identitatem in DEO: quo autem major est identitas, eò magìs, ùt ita dicam, incipiunt suam vim exercere contradictoria; sicut major distinctio, magìs enervat vim & oppositionem contradictoriam; ergo infinita perfectio DEI facit potiùs contradictoria secundùm se, respectu illius obtinere vim contradictoriorum, quàm ut præstet oppositum.

Prob. 8. Vel ratio Naturæ, & ratio Paternitatis distingvuntur aliquomodo intrinsecè, vel non. Si distingvuntur, ergo *communicari Naturam, non communicari Paternitatem*, non sunt contradictoria secundùm se, cùm cadant super intrinsecè distincta, & consequenter ex eo, quòd *Natura communicetur, Paternitas non communicetur*, non sequitur dari distinctionem virtualem intrinsecam, vel formalem ex natura rei, quæ per te consistit in capacitate contradictoriorum secundùm se; si non distingvuntur ullo modo intrinsecè; ergo iterum non datur inter illa distinctio virtualis intrinseca vel ex natura rei.

Prob: 9, Distinctio virtualis intrinseca, non est necessaria ad explicandum Trinitatis Mysterium; aliundè verò, ùt Adversarij

ſarij fatentur, eſt imperceptibilis; ergo admitti non debet. *Antec.* conſtabit ex ſolutione objectionum. *Confirm.* 1. Sicut in divinis verificantur quædam ad ſpeciem contradictoria, ita in creatis; atqui in creatis non datur diſtinctio virtualis intrinſeca; ergo neque in divinis. *Major patebit* ex *Reſp.* 1. *ad* 1 *argumentum*. *Confirm.* 2. Quia, ùt teſtatur Antonius Bernald: de Quiros, uſque ad Petri Hurtadi tempora, nemo Theologorum de hac diſtinctione ſomnavit. Quis autem dicet, tot Concilia, PP. & Theologos per tot ſæcula non rectè explicuiſſe (quantum quidem explicari poſſunt) ea, quæ de Trinitate fides docet? Sæpe quidem apud D. Thomam & veteres Theologos invenitur, *diſtingui* quædam *re*, quædam *virtute*, ſeu *virtualiter*, alio tamen ſenſu: *diſtingui* enim *virtute*, ſignificat apud illos, æquivalere pluribus diſtinctis, & per hanc æquivalentiam præbere fundamentum intellectui, illa diverſimodè concipiendi; non autem æquivalere pluribus ad verificanda de ſe contradictoria, independenter ab intellectu, ùt ponunt Adverſarij. Addo, quòd licèt difficultates quædam in Myſterio Trinitatis occurrentes, per ſolam diſtinctionem rationis ſolvi non poſſent, adhuc ad diſtinctionem

nem virtualem intrinsecam minimè esset confugiendum, ùt alibi monui; sed satis esset, in re abstrusa ignorantiam fateri: explicare enim ignotum per æquè ignotum, paradoxum per æquè paradoxum non est rem explicare. Ignotum est, quomodo eadem entitas possit *communicari, non communicari; produci, non produci &c.* Tu dicis, ideo posse, quia illa entitas distinguitur à se virtualiter, sive, quia est capax duorum contradictoriorum secundùm se. Sed nónne æquè obscurum est, quomodo eadem entitas possit esse capax contradictoriorum secundùm se? ac, quomodo eadem entitas possit communicari & non communicari? imò nónne hæc penitus, & formaliter sunt idem inter se? Denique certum videtur hunc modum explicandi, Gentilibus ingerere] aversionem à fidei nostræ Mysterijs, tanquam sint rationi adversantia; apud quos primum principium est: *non posse idem simul esse, & non esse* Hinc ob eandem causam, ab omnibus ferè jam reijciuntur Theologi illi, qui simpliciter, & sinè limitatione in divinis docuerunt falli illud syllogisticum principium: *Quæcunque sunt eadem uni tertio &c.* & consequenter, cùm de divinis agitur, posse simpliciter concessis præmissis, negari consequentiam; quia nimi-

nimirum hic modus explicandi nostra mysteria, reddit aversos Gentiles, tanquam repugnantia doceamus principijs naturæ. Idem autem facere videtur distinctio virtualis intrinseca. Et verò ipsorum Virtualistarum conscientiam testor, nunquam eos, seclusis Fidei principijs distinctionem hujusmodi concessuros, sed uno ore clamaturos, eam lumini naturæ repugnare. Idem ergo dicet Gentilis, Fidei lumine non instructus.

Prob. jam 3. *pars*: *Quòd solâ ratione*. Et 1. quidem Authoritate: *Secundùm omnia unum sunt*, ait, Damas. lib. 1. fidei cap. 11. *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, præter (si ita dicamus) ingignentiam, gignentiam & processionem. Ratione autem & Intelligentiâ hoc distinctum.* Statim autem distinguit proprietates Personales à DEItate. Et Athanas. Dialog. 1. de Trinit. contra Anom. *Hypostasin*, ait, *& Essentiam esse aliud & aliud, non tamen ut rem aliam & aliam, sed quòd hypostasis aliud quoddam declaret, aliud verò Essentia; ut* (nota comparationem) *granum frumenti dicitur, & est tum semen, tum fructus, non ut res alia & alia: aliud enim declarat semen, aliud fructus, quoniam semen quidem futuræ culturæ semen est, fructus verò est præteritæ cul-*

turæ fructus. Quæso te distinguitúrne ratio seminis & ratio fructûs in grano frumenti virtualiter intrinsecè? an formaliter ex natura rei? an solâ ratione? nónne solâ ratione? atqui ita, ait, distingui Essentiam & Hypostasin in divinis Athanasius. Idem patet ex duobus Concilijs, Rhemensi, quod ait, *Naturam & Personam solùm dividi mathematicâ abstractione*; adeóque solâ ratione. Et Florent. Sess. 18. ubi Ioannes Theologus nomine Latinorum: *Substantia*, inquit, & *Persona re quidem idem sunt, secundùm autem Intellectionis nostræ modum differre videntur: nam Persona ex Substantia proprietatibúsque consistit, quæ tametsi ratione, ac secundùm intelligentiam nostram differant &c.* Cui annuit Marcus nomine Græcorum, inquiens: *Substantiam & Personam differre simpliciter, ùt commune differt à proprio, ùt Magnus Basilius ad suum Fratrem Gregorium scribit.* Et Sess. 23 dicitur: *Pater indistinctè à Substantia percipitur, propterea, quod non re, sed solâ ratione Paterna hypostasis à Substantia sua sejungitur.* Et Sess. 25. *Ne identitatem conjunctionémq; divinæ Substantiæ distribuere, ac ipsam eandem Substantiam &c. non autem solâ ratione ab hypostasibus & Personis differre, credere videamur &c.* Deniq; idem

cla-

clariſſimè D. Thomas: *Relatio ad Eſſentiam comparata, non differt re, ſed tantùm ratione.* 1. part. q. 39. art. 1. ⊙ *Eſſentia & Perſona in divinis differunt ſecundùm intelligendi rationem.* ibidem ad 2. *Manifeſtum eſt, quòd Relatio realiter exiſtens in DEO eſt idem Eſſentiæ ſecundùm rem, & non differt niſi ſecundùm intelligentiæ rationem, prout in Relatione importatur reſpectus ad ſuum oppoſitum, qui non importatur in nomine Eſſentiæ.* Quæſt. 28. artic. 2. ⊙. *Nec dicant Virtualiſtæ,* horum omnium ſenſum tantùm eſſe, non dari inter Relationes & Eſſentiam diſtinctionem realem. *Contrà enim eſt:* quia Concil. & PP. non tantùm negant diſtinctionem realem, ſed etiam affirmant diſtinctionem *rationis,* & *ſecundùm intelligendi modum,* & quidem *ſolam.* Vel ergo per diſtinctionem rationis intellexêre diſtinctionem virtualem intrinſecam, vel formalem ex natura rei, vel diſtinctionem merè per intellectum. Primum & ſecundum dici non poteſt, tum, quia diſtinctio virtualis intrinſeca, vel formalis ex natura rei, non niſi improprijſſimè, & æquivocè vocari poteſt diſtinctio *rationis,* & *ſecundùm intelligendi modum.* Præſumi autem non poteſt PP. & Concilia Fidei dogmata declarare volentes, locutionibus hujuſmo-

di uti voluisse; tum, quia si per distinctionem rationis, virtualem vel formalem ex natura rei intelligunt, falsum esset quod dicunt: *solâ ratione*, id est, virtualiter intrinsecè, vel formaliter ex natura rei distingui Relationes & Essentiam, cùm prætereà distinguantur distinctione rationis extrinsecâ, quæ merè est per intellectum. Si secundum; ergo cùm dicant *solâ ratione* Essentiam & Relationes distingui, hoc ipso omnem excludunt distinctionem virtualem intrinsecam, & formalem ex natura rei. *Prob*: idem 2. à sufficienti partium enumeratione. Quia Relationes neque distinguuntur ab Essentia realiter, ùt constat ex Artic. 1. neque virtualiter intrinsecè, vel formaliter ex natura rei, ex jam dictis; alia verò species distinctionis non superest, nisì distinctio rationis; ergo. *Prob*. 3. Quia hæc sola sufficit, & salvat summam identitatem, simplicitatem, unitatem in divinis, inter ea, ubi non datur oppositio relativa, quod non præstat ulla alia sententia.

Sed contrà I. Natura divina independenter ab intellectu communicatur Filio, Paternitas non communicatur Filio; Paternitas generat, Natura non generat; Filiatio producitur, Natura non producitur; Personalitas Patris distinguitur à Personalitate Filij; Na-

Natura non distinguitur; Natura subsistit in tribus Personis, Paternitas non subsistit in tribus Personis; Unio hypostatica respicit immediatè Verbum, non respicit immediatè Naturam divinam; ergo Naturæ & Relationibus conveniunt secundùm se contradictoria; ergo distingvuntur intrinsecè. Ad hoc argumentum respondet Ruiz de Trin. Disp. 15. Sect. 7. n, 4. Vading. de Incarn. Disp. 4. Dub. 7 §. 2. n. 92. alijq; has & similes propositiones, ante omne opus intellectûs, esse simpliciter falsas. Addit Ruiz, eas involvere contradictionem. *Rationem dant*: Quia præveniendo nostros conceptus, non est in DEO *Natura* aut *Persona*, eo modo, quo in his propositionibus significantur, quia significatur *Natura*, ut præcisa à Personalitate, & *Personalitas* à Natura, quæ à parte rei non ità se habent. *Si dicas*: ergo etiam negandas esse has: *Filiatio ante operationem intellectûs producitur, Natura divina Filij non producitur* & consequenter veras esse contradictorias: *Filiatio ante operationem intellectûs non producitur, Natura divina Filij producitur*; adeóque Naturam divinam Filij distingui realiter à Natura Patris, cùm inter producens & productum detur distinctio realis. *Si inquam hoc dicas, Respondebunt Neg. Illat*:

quo-

quoad alteram ejus partem, si illa propositio: *Natura Filij non producitur*, accipiatur merè neganter. Cùm enim verum sit *Naturam*, prout hâc propositione significatur, sive *Naturam*, ùt præcisam à Personalitate, non dari ante operationem intellectûs, verum etiam est, *Naturam*, ùt sic, non produci. Aliud est de propositione altera: *Natura ante operationem intellectûs communicatur.* *communicari* enim supponit, vel involvit *existere*; cùm ergo verum non sit *Naturam*, ùt talem, ante intellectûs operationem existere, nec verum erit, *Naturam* ante operationem intellectûs communicari. Si verò dicta propositio: *Natura Filij non producitur &c.* accipiatur infinitanter, ut sit sensus; *Naturam divinam Filij, esse aliquid ante operationem intellectûs, quod non producitur*, admittent eam similiter esse falsam, propter eandem rationem: quia scilicet non datur ante operationem intellectûs *Natura*, prout hic significatur, sive *Natura*, ùt præcisa à Personalitate. Negabunt tamen ideò veram esse alterã: *Natura Filij producitur*, cùm non sit contradictoria alteri infinitanter acceptæ, sed utraque sit affirmativa de subjecto non supponente.

Quidquid sit de hoc dicendi modo, quem

quem ad præſens nec probo, nec improbo, *Reſp.* aliter 1. & priùs ſuppono, in ſuppoſitis creatis tria poſſe conſiderari. 1. Naturam humanam ſpecificam ſecundùm ſe. 2. Hæcceitates & individuationes Naturæ humanæ, quas ſuppono ex metaphyſica non diſtingui, nisì ratione à natura humana ſpecifica. 3. Perſonalitatem, ſeu ſuppoſitum, quod realiter diſtinguitur à Natura humana ſpecifica, & ab hac Natura, ſeu ab hæcceitatibus & individuationibus. In ſuppoſitis verò divinis duo tantùm poſſe conſiderari. 1. hanc numero individuã Naturam. 2. Perſonalitatem à Natura divina individua indiſtinctam realiter. Cujus diſcriminis ratio eſt: quia Natura humana eſt ex ſe, per hæcceitates numero multiplicabilis, nec tamen exigit eſſentialiter eſſe actu multiplicata. Vnde conſiderari poteſt ſemel ſecundùm ſe, ùt præciſa ab hæcceitatibus, & iterum, ùt contracta ad hæcceitates. Natura verò divina eſt eſſentialiter immultiplicabilis numero, adeóque præſcindi non poteſt, ſaltèm præciſione perfectâ & propriâ à ſingularitate & hæcceitate numerica, ſive ab hac Natura. Ex quo ulteriùs patet, ità in divinis comparari unam Naturam numero ad tres Perſonalitates, ſicut in creatis una Natura ſpe-

specifica ad tres hæcceitates, v. g. Petreitatem, Pauleitatem, Joanneitatem: nam sicut una Natura specifica est in pluribus individuis, & identificatur realiter cum illorum hæcceitatibus; sic una numero Natura divina est in tribus suppositis, & identificatur Personalitatibus. Et hâc comparatione crebrò utuntur PP. nominatim Nyssen. l. de Fid. ad Simplic. & lib. de different. Essentiæ & hypostas. Justin. in exposit. Fid. Athanas. dial. 1. contra Macedon. & dialog. 1. & 2. de S. Trinit. Cyrill. Alexandr. l. 7. Thes. c. 1. & alij, docentes, quemadmodum in pluribus individuis humanis est una Natura humana, ità in tribus suppositis divinis esse unam Naturam divinam. Cùm autem hæc P P. testimonia non ità crudè intelligi possint, quasi non alio modo una Natura divina sit in tribus suppositis divinis, quàm una Natura humana in pluribus individuis humanis (constat enim ex ijsdem, & alijs PP. uti & Concilijs, Naturam divinam esse in omnibus Personis numero unicam & individuam, humanam verò in pluribus individuis humanis unam specie, & multam numero) necessariò sensus illorum est, quòd sicut in hominibus est aliquid commune, nimirum *una* & eadem *natura specifica*, & aliquid pro-

proprium, nimirum *hacceitates* & *indiviuationes*; ità in Personis divinis sit aliquid commune, nimirum *una* & eadem *numero Natura*, & aliquid proprium, nimirum *Personalitates*. Eandem comparationem adhibet Div. Thomas Q.9. de Pot. a.9. ad 2. Et Q. 10. de Potent. a. 2. ad 12. ex Damasc. docens, tres Personas divinas ità ferè distingui, sicut plura individua unius speciei: *nisì quòd natura speciei per generationem multiplicetur in rebus creatis; processio autem in divinis est ad multiplicationem hypostasum, in quibus Natura divina una numero invenitur*. Et Q. 2. de Pot. a. 1. ad 3. ait: *In Filio ipsam Relationem Filiationis tenere locum omnium principiorum individuantiũ in rebus creatis--- ipsam autem Naturam divinam tenere locum Naturæ speciei*. Similia habet ibidem de Paternitate a. 2. ad 5. Et de Relationibus divinis 4. contra Gent. c. 14.

Hoc ergo supposito *Resp. 1. retorquendo argument. Natura humana ante operationem intellectûs communicatur à Petro Patre, Paulo Filio* (Petrus enim homo verè generat Paulum hominem) *hæcceitas Petri non communicatur* (aliàs Petrus generaret Petrum) *Petreitas generat, Natura humana non generat; hæcceitas Pauli producitur à*

Petro,

Petro, Natura humana non producitur à Petro, hacceitas distinguit Petrum à Paulo. Natura humana non distinguit; Natura humana existit in pluribus individuis, Petreitas non existit in pluribus individuis; Actio generativa terminatur immediatè ad hacceitatem Pauli, non terminatur immediatè ad Naturam humanam; ergo Naturæ humanæ specificæ & hæcceitati Petri conveniunt contradictoria; ergo distinguuntur intrinsecè. *In forma dist. Antec.* Natura divina ante operationem intellectûs communicatur Filio, Paternitas non communicatur, quoad rem significatam; conc. quoad modum significandi; neg. Ratio est: Quia sicut in creatis res significata per has propositiones: *Natura humana communicatur à Petro Patre, Paulo Filio, hacceitas Petri non communicatur*, non est aliud, quàm quòd Petrus Pater verè & realiter producat Paulum Filium, & quòd Paulus productus sit homo, sicut Petrus Pater; ità in divinis res significata per propositiones: *Natura divina à Patre communicatur Filio, Paternitas non communicatur*, est: quòd Pater producat Filiū, & Filius sit DEUS, sicut Pater, non tamē generet, sicut Pater. Quod utrumque datur ante intellectū absq; contradictione. Similiter, sicut priores propositiones

positiones significant Naturam humanam, ùt præcisam à Petreitate, ità posteriores significant Naturam divinam, ut præcisam à Paternitate; & hoc modo neutræ sunt veræ ante operationem intellectûs: quia sicut in Petro Patre à parte rei non datur natura, ùt præcisa à Petreitate, sed datur res indivisibilis, nimirum, *hæc Humanitas*, quæ fundamentum præbet intellectui per conceptus inadæquatos distinguendi *Naturam humanam specificam* secundùm se, & *hacceitatem*, sive *Petreitatem*; ità in DEO Patre à parte rei non datur Natura divinâ, ùt præcisa à Paternitate, sed datur res indivisibilis, *DEUS Pater*, qui fundamentum præbet intellectui per conceptus præcisivos *hanc numero Naturam divinam* & *Paternitatem* distinguendi. Idem dicito ad propositiones reliquas, veras videlicet esse ante operationem intellectûs, quoad rem significatam, quoad modum verò significandi non nisì dependenter ab intellectu. Cùm enim omnes propositiones significent Naturam divinam, ùt præcisam à Relationibus & Personalitatibus, quæ præcisio non datur ante operationem intellectûs, nulla illarum hoc sensu vera esse potest ante operationem intellectûs. Res tamen per illas significata vera est; nam

sicut

ſicut res ſignificata per propoſitiones: *Petreitas generat Paulum, Natura humana non generat, Paulum*, eſt quòd *humanitas Petri generet, non autem omnis humanitas generet Paulū*; ſic cùm dicitur: *Paternitas generat, Natura diuina non generat*, res ſignificata eſt: *Suppoſitum Patris generat, non omne Suppoſitum diuinum generat*; Et ſimiliter ſicut res ſignificata per propoſitiones: *Hæcceitas Pauli generatur, Natura humana non generatur*, eſt: *humanitatem* Pauli *generari, non omnem humanitatem generari*: ſic cùm dicitur: *Filiatio generatur, Natura diuina non generatur*, loquendo realiter, ſenſus eſt: *ſuppoſitum Filij generatur, non omne ſuppoſitum diuinum generatur*. Et ſicut per propoſitiones: *Hæcceitas diſtinguit Petrum à Paulo, Natura humana non diſtinguit*, res, quæ ſignificatur eſt: *Humanitatem* Petri *diſtingui ab humanitate Pauli, non autem omnem humanitatem diſtingui à* Paulo; ità res ſignificata per propoſitiones: *Paternitas diſtinguit Patrem à Filio, Natura diuina non diſtinguit*, eſt: *ſuppoſitum Patris diſtinguitur à ſuppoſito Filij, non omne autem diuinum ſuppoſitum diſtinguitur à Filio*. Rurſus quemadmodum propoſitio: *Natura humana exiſtit in pluribus indiuiduis, Petreitas non exiſtit*

in

in pluribus individuis, realiter loquendo significat: *Humanitatem Petri esse individuum humanum Unicum, humanitatem verò Petri, Pauli & reliquorum hominum, non esse individuum unicam*; ità per propositionem: *Natura divina existit in pluribus Personis, Paternitas non existit*; significatur: *Patrem esse Personam divinam Unicam, non esse tamen solum illum Personam divinam, sed etiam Filium & Spiritum Sanctum.* Item, sicut, realiter loquendo, propositio: *Actio generativa Petri terminatur immediatè ad hæcceitatem Pauli, non terminatur ad Naturã humanã*, non aliud significat, quàm quòd *actione, per quam generatur humanitas Pauli, non generentur aliæ Humanitates*; ita propositio: *Unio hypostatica respicit immediatè Verbũ, non respicit immediatè Naturã divinã*, realiter significat: *Unionẽ quidem respicere Personã Verbi, illúdque unire, non autem unire Personas reliquas Patrem & Spiritum S.* Quæ omnia dantur à parte rei & ante operationem intellectûs.

Resp. 2. *ad argum. Neg. partem negativam* illarum propositionum. Ratio est: Quia hæc propositio (idem est de similibus negativis in præsenti materia) *Paternitas ante operationem intellectûs non communicatur Filio*, cùm sit negativa, est universalis, &

ne-

negat totum, adeóque sensus est: *Res, quæ est Paternitas, nullo modo communicatur Filio*, quod falsum est, cùm Natura, quæ realiter est Paternitas, communicetur Filio. Aliud est de propositione altera: *Essentia communicatur Filio*: ad hujus enim, utpotè affirmativæ, veritatem sufficit, quòd Essentia communicetur Filio sub aliqua ratione, licèt non sub omni: est autem verissimum, rem, quæ est Essentia, sub aliqua ratione communicari Filio, nimirum sub ratione Essentiæ. *Resp. 3. dist. illas proposit. Natura divina independenter ab intellectu communicatur Filio &c.* totaliter nego, aliqualiter; conc. Et: *Paternitas non communicatur*, totaliter; conc. aliqualiter; neg. & neg. conseq. Sic in creatis *animal Petri* est simile bovi, & *rationale* non simile bovi, nimirum aliqualiter, non totaliter; unde etiam nulla seqvuntur contradictoria secundùm se, vel distinctio virtualis in homine. Ratio ulterior est: Quia sicut homo, seu animal rationale, per hoc est aliqualiter similis, aliqualiter non similis bovi, quia bos potest referri ad connotatum sensationis, sicut homo, non autem ad discursum, ad quem potest referri homo; sic in præsenti Pater, sive Natura & Paternitas, aliqualiter communicatur, aliqualiter

non

non communicatur Filio, quia Pater producit Filium, & Filius poteſt referri ad quædam connotata, ad quæ Pater (v. g. ad Spiritum Sanctum, ad creaturas, ad carentiam dependentiæ ab alio, tanquam à cauſa) non tamen ad omnia, ad quæ poteſt referri Pater, v. g. ad Filium, ad carentiam omnis Principij &c. Unde: *Eſſentiam communicari, Paternitatem non communicari* reipſâ idem eſt, quòd: *Patrem aliqualiter communicari, aliqualiter non communicari.* Quod iterum realiter nihil eſt aliud, quàm quòd Pater producat Filium, qui nullo penitus eſt diverſus & diſtinctus à Patre, niſi quod hic ſit Pater & generet, non generetur; ille, non ſit Pater, & non generet, ſed generetur, & conſequenter, quòd Pater producat Filium, qui poteſt referri ad pleraque connotata, ad quæ Pater, non tamen ad omnia. *Reſp.* denique 4. *permiſſo toto Antec. Neg. conſeq.* Ratio eſt 1. Quia *Naturam communicari Filio, Paternitatem non communicari*, loquendo realiter & quoad rem per hos concipiendi & loquendi modos ſignificatam nihil eſt aliud, quàm Filium produci à Patre in nullo diverſum & diſtinctum à Patre, niſi quòd non ſit ſuppoſitum generans, ſicut Pater; ſed generatum: hæc autem nè quidem ſecundùm ſe

ſunt

sunt contradictoria; sicut in creatis nè quidem secundùm se sunt contradictoria, quòd à Petro natura humana communicetur Paulo, Petreitas non communicetur, quia hoc non est aliud, quàm quod Petrus producat Paulum Filium in nullo diversum à Petro, nisì quòd non sit hæc numero humanitas, quæ Petrus. Ratio est 2. Quia ad contradictoria secundùm se requiritur, ut sint de eodem, secundùm idem, ùt tradit Philosophus, sive de eodem, eodem modo sumpto & sumibili, id est, de eodem & re & ratione ac pluribus diversis non æquivalente. Vnde nec in creatis contradictoria sunt: *animal sentit, rationale non sentit,* ut docet Ruiz D.15. S.7. Cùm ergo hoc non contingat in his propositionibus: *Essentia communicatur, Paternitas non communicatur &c.* (Essentia enim & Paternitas, licèt sint idem re, non tamen idem ratione; & licèt affirmatio & negatio sit de eodem, non tamen de eodem, eodem modo sumpto) sequitur, hæc non esse secundùm se contradictoria. Vide D. Thom. 4. con. Gent. c. 14. ubi docet, ad verificationem affirmationis & negationis ejusdem de eodem, sufficere distinctionem rationis ratiocinatæ; imò hoc ipso, quòd aliqua sic distinguantur, debere illis conve-

nire,

nire affirmationem & negationem ejusdem. Neque obstat Philosophus 7. Topic. c. 7. docens: *Quando aliqua sunt eadem, quæcunque de altero prædicantur, oportere etiam de altero prædicari*; intelligi enim hoc debet de ijs, quæ sunt adæquatè idem, & re & ratione, vel quæ non differunt, nisì penès explicitum & implicitum, ùt definitum & definitio &c. Ratio est 3. Quia ad contradictoria non sufficit, ut affirmatio & negatio sit de subjecto eodem, sed requiritur, ut subjectum affirmationis & negationis sit idem adæquatè, & convertibiliter. Hinc non sunt contradictoria: *Homo est mortalis, anima non est mortalis. Animal est commune homini & bovi, rationale non est commune*; quia homo & anima, animal & rationale, non sunt idem adæquatè, & convertibiliter. Cùm ergo nec Essentia divina sit idem convertibiliter cum Paternitate vel Filiatione (nam licèt verùm sit: *est Pater; ergo DEUS*; non tamen vicissim: *est DEUS; ergo Pater*) non erunt contradictoria: *Essentia communicatur, Paternitas non communicatur; Filiatio producitur, Essentia non producitur &c.* Ratio est denique: Quia licèt quoad modum loquendi, harum propositionum altera: *Essentia communicatur, Paternitas non communicatur*, videatur

esse positiva, altera Negativa; reipsâ tamen sunt ambæ positivæ, est enim idem, ac si dicas: *Essentia communicatur*, *Paternitas producit*, hæc autem non sunt contradictoria; sicut non sunt: *Petreitas producit Paulum*, *Natura humana communicatur Paulo*.

II. Vel à parte rei Pater se toto est idem cum Filio, vel se toto diversus à Filio, vel secundùm aliquid idem, secundùm aliquid diversus. Non primum: quia sic Pater esset Filius, neq; distingueretur à Filio; non etiam secundum; quia sic Filius non esset DEVS, sicut Pater, neque verum esset illud Filij; *Ego & Pater unum sumus*: Si tertium; ergo datur aliqua intrinseca distinctio in Patre. *Confir.* Vel totum, quod est Pater, communicatur Filio; & tunc Pater nullo modo distinguitur à Filio, vel nihil communicatur; & tunc Filius nullo modo est unum cum Patre; vel aliquid communicatur, aliquid non communicatur, & ità habetur intentum. *Resp.* 1. *retorquendo argum.* Vel à parte rei humanitas Petri est se totâ eadem cum humanitate Pauli Filij, vel est se totâ diversa ab illa, vel est secundùm quid eadem, secundùm quid diversa: non primum: quia sic humanitas Petri nullo modo distingueretur ab humani-

nitate Pauli Filij, non etiam ſecundum: quia ſic humanitas Pauli Filij non eſſet humanitas, ſicut humanitas Petri Patris, neque eſſent unum ſpecie. Si tertium; ergo datur aliqua diſtinctio intrinſeca in humanitate Petri &c. *Reſp.* 1. *directè* cum Vadingo diſp. 4. de Incarnatione Dub. 7. §. 2. n. 95. Patrem à parte rei ſe toto eſſe non quidem diverſum (diverſitas enim diſtinctionem Naturarum ex communiore uſu loquendi ſignificare ſolet) ſed diſtinctum à Filio: cùm enim Pater à parte rei ſit entitas ſimplex & indiviſibilis, ſi diſtinguitur (diſtingui autem Fides docet) ſe toto diſtinguitur; Filium nihilominùs eſſe DEVM, ſicut eſt Pater, & viciſſim. Nam ſicut humanitas Pauli, licèt ſe totâ diſtinguatur ab humanitate Petri, eſt nihilominùs una ſpecie Natura cum humanitate Petri; ità licèt Filius ſe toto ſit diſtinctus à Patre, eſt tamen una numero Natura cum Patre, & viciſſim. Ratio eſt: quia ſicut unitas ſpecifica Naturæ humanæ à parte rei nihil eſt aliud, quàm plures humanitates, ità in nullo inter ſe diverſæ & diſcrepantes, ut fundent conceptum omnimodè eundem, niſi quòd de illis affirmari poſſit numerus Naturarum; ità unitas numerica Naturæ divinæ à parte rei, non eſt aliud, quàm tria

supposita relativa, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, sive Generans, Genitus, Procedens, ità in nullo penitus discrepantes, & distincti, ut intellectui supervenienti, nullum prorsus præstent fundamentum diversorum vel dissimilium conceptuum, nisi quòd de illis possit affirmari numerus suppositorum relativorum, Patris, Filij, & Spiritûs Sancti. Vnde quemadmodum in creatis multitudo numerica humanitatum, non obstat identitati & unitati earum specificæ; ità in divinis pluralitas suppositorum relativorum non obstat unitati numericæ Naturæ divinæ. Ratio adhuc ulterior est: quia nos Divina non concipimus prout in se, sed per similitudinem creaturarum. Cùm ergo in creatis esse Patrem, Filium, non constituat Naturam, vel hanc Naturam, neque aliunde ex conceptu suo arguat distinctionem & numerum Naturarum, sed vel suppositorum tantùm (si Natura idem sit realiter cum supposito) vel Naturarum simul & suppositorum (si Naturæ à suppositis realiter distinguantur) ideò licèt in Divinis detur Pater, Filius, adhuc non multiplicatur numerus Naturarum, sed tantùm suppositorum relativorum. Quod autem in creatis ubicunque invenitur, *esse Patrem*, &, *esse Filium*, inveniatur etiam nume-

numerus Naturarum, ideo eſt: quia in creatis *Natura* & *hæc Natura* diſtinguitur realiter à ſuppoſito, éſtque ùt talis, & ùt contradiſtincta à ſuppoſito, potens generare & generari. Unde, cùm nihil realiter ſumtum poſſit ſeipſum generare, neceſſariò non tantùm ſuppoſitum generans & genitum, ſed etiam Naturæ ſuppoſiti generantis & geniti erunt plures numero. In divinis autem Natura eſt realiter idem cum ſuppoſito, quæ, ùt talis & contradiſtincta à ſuppoſito, nec poteſt generare nec generari, ùt Concil. docent, ſed tantùm ſuppoſitum unum eſt generans, alterum genitum; & ideò licèt ibi inveniatur, *eſſe Patrem* & *eſſe Filium*, non tamen invenitur numerus, niſì Perſonarum & ſuppoſitorum. Neque tamen ex his, quæ dicta ſunt, putet me aliquis in ea eſſe Sententia, cujus fuiſſe Author videtur Clericus quidam in Francia, ùt refert Anſelmus l. de Incarn. c. 1. & 3. Trinitatem & Unitatem in Divinis non eſſe aliud, quam tres Res determinatas ad idem ſapiendum & volendum; multò minùs ſuſpicetur, nos in Divinis non ponere niſì Unitatem per aggregationem, ſicut tres Medici per aggregationem faciunt unum Collegium. Abſit: ſola enim conſonantia Voluntatum & Intellectuum,

non facit unicam Numero naturam, ùt patet in tribus hominibus, qui eſſent phyſicè prædeterminati ad idem intelligendum & volendum; illi enim non eſſent unica numero Natura: quiſque enim adhuc haberet Naturam realiter diſtinctam à ſuppoſito, & ab altera Natura generatam aut generabilem, adeóque non minùs diſtinctam à Natura altera, quàm ſuppoſitum à ſuppoſito. Noſtrâ autem ſententia ponit tria ſuppoſita, non ſolùm idem ſapientia, volentia, operantia, ſed in nullo penitus prædicato inter ſe diverſa & diſtincta, nisì quòd unum ſit generans, alterum genitum, tertium procedens. Sicut autem hoc ipſo, quòd à parte rei dentur plura individua humana in nullo penitus inter ſe diverſa, nisì quòd de illis poſſit affirmari numerus naturarũ, datur veriſſimè una ſpecie Natura humana, vel una ſpecies Naturæ humanæ; ità hoc ipſo, quòd dentur plura ſuppoſita Divina, in nullo prorſus diverſa & diſtincta, ùt diximus, datur veriſſimè à parte rei unus numero DEVS, ſive Natura Divina. Et ſicut, ſi Petrus poneretur in tribus locis, non eſſent tres Naturæ locatæ, ſed unica numero ter locata, ſive in tribus locis; quia nimirùm Petrus in loco A in nullo penitus eſt diverſus à Petro in loco B; nisì quoad exi-

existentiam in loco, quæ existentia in locò est extrinseca Naturæ Petri; ità DEUS in tribus suppositis, non sunt tres Naturæ suppositatæ, sed unica numero, indivisa, & indivisibilis, ter suppositatá, quia DEUS subsistens Paternitate, sive DEUS Pater in nullo penitus est diversus & discrepans à DEO subsistente per Filiationem, sive à DEO Filio, nisì quoad suppositum, quæ ratio suppositi in creatis (ad quæ relatè Divina concipimus) est extra Naturam. Atque adeò sententia nostra sálvat unitatém strictam & numericam Naturæ in Divinis. Ex quo etiam patét alterum, nos in Divinis nón ponere solam unitatem per aggregationem trium suppòsitorum, qualis est unitas trium Medicorum constituentium unum Collegium: tres enim Medici sunt unum Collegium per aggregationem, tum plurium suppositorum, tum Naturarum; Tria autem supposita divina, sunt quidem una Trinitas per unitatem aggregationis trium suppósitorum, sed simul unus DEVS per unitatem identitatis & numericam individuæ Naturæ. *Resp.* 3. Patrem & esse se toto distinctum à Filio, & se toto idem cum Filio, neutrum tamen totaliter; sicut homo se toto est similis & se toto dissimilis equo, sed neutrum to-

taliter. Ratio patet ex solut. 3. ad 1. argumentum. *Resp. denique*: Patrem & esse se toto distinctum à Filio, & idem cum Filio: cùm enim realiter sit simplex & indivisibilis, si distinguitur (ùt distingui docet Fides) necessariò totus distinguitur; similiter, si est idem (ùt esse idem docet eadem Fides) necessariò totus est idem. Nec in hoc est contradictio, ùt patet ex solut. 4. ad 1. *Atque ex his etiam patet ad Confirm. Argumenti.*

III. Si res, quæ est Pater, vel Paternitas, communicatur realiter Filio, ùt solut. 2. ad 1. dictum est; ergo Pater est realiter Filius; ergo non distinguitur à Filio. Nec dicas: Patrem non distingui à Filio, id est, Rem quæ est Pater, non distingui à Re, quæ est Filius; distingui tamen Patrem à Filio, id est, Rem illam, in quantum est Pater, ab illa Re, in quantum est Filius. Nam *contrà* est: ly *in quantum Pater, in quantum Filius*, est aliquid rationis, Pater autem distingvitur à Filio non solâ ratione, sed in re. *Confirm. argum.* Si verum est, quòd Paternitas communicetur Filio, ergo etiam, quòd Essentia generet vel generetur, quod est contra Lateran. c. Damnamus. *Illa res* (nimirùm Essentia) *non est generans, nec genita, nec procedens.* Iterum *retorqueo argumentum*: Si

Si res, quæ est humanitas Petri, communicatur realiter humanitati Pauli, quando Petrus generat Paulum; ergo humanitas Petri est realiter humanitas Pauli & non distinguitur realiter ab humanitate Pauli. *In forma*: ergo Pater est realiter Filius, id est, Res, quæ est Pater, est Res, quæ est Filius; conc. idem enim numero DEVS est & Pater & Filius. Pater est realiter Filius, id est, Res, quæ est Pater, in quantum est Pater, est Res, quæ est Filius, in quantum Filius; neg. Sic Natura humana specifica, in quantum est in hoc individuo humano, non est idem, sed distinguitur realiter à Natura humana, in quantum est in alio individuo; illa tamen Natura, quæ est in uno individuo, non distinguitur specie ab illa, quæ est in altero individuo, sed est una specie in ambobus. *Resp.* 2. *Neg. ult. Illation.* Ratio est: quia licèt in creatis (ùt suppono ex Metaph.) distinctio consistat in negatione, id est, in carentia identitatis, in divinis tamen consistit in positivo, nimirùm in oppositione relativa producentis & producti (nam hoc ipso, quòd Personæ divinæ intelligantur sibi relativè opponi, sufficienter intelliguntur distingui) ac proinde hæc propositio: *Pater non distinguitur à Filio*, est negativa, licèt ista: *Petrus*

non distinguitur à Paulo, sit positiva. Cùm ergo propositiones negativæ sint universales, & negent totum, sequitur falsam esse propositionem: *Pater non distinguitur à Filio*, significat enim, Patrem nullo modo distingui à Filio, adeóque (cùm distinctio in Divinis consistat in Relatione producentis & producti) nullo modo referri ad Filium, & producere Filium. Quæ omnia falsa sunt: quia licèt non distinguatur & referatur in ratione Naturæ, distinguitur tamen & refertur in ratione Paternitatis. *Resp.* 2. ergo Pater est realiter Filius aliqualiter; conc. juxta illud: *Ego & Pater unum sumus.* Est realiter Filius totaliter; neg. Ratio patet ex suprà dictis. *Similiter distinguitur alterum*: ergo Pater non distinguitur realiter à Filio totaliter; conc. aliqualiter; nego. *Resp.* 3. *Neg. utramque sequel.* Dico enim Patrem & realiter esse idem cum Filio, & distingui à Filio, in quo non est contradictio: tum, quia utraque propositio est affirmativa ex dictis; tum, quia licèt secunda esset negativa, prædicatum illarum non cadit supra idem subjectum eodem modò sumtum; nam: *esse idem cum Filio*, cadit super Patrem sumtum, vel saltèm sumibilem sub ratione Naturæ, *distingui à Filio*, cadit super Patrem sub ratio-

tio-

tione Paternitatis; tum denique: Quia Patrem esse idem realiter cum Filio, & eundem distingui à Filio reipsâ, & quoad rem significatam non est aliud, quàm Patrem producere Filium, in nullo penitus à se diversum, discrepantem, & distinctum, nisi quòd generetur, & non generet sicut Pater, quæ nullam continent contradictionem. Jam *ad Replicam contra primam solutionem Resp.* Patrem quidem distingui à Filio in re, sed hanc distinctionem, cùm sit conjuncta cum identitate ambórum, non posse explicari à nobis, nisi per aliquid rationis, distinguendo in illis proprium aliquid, quô distingvuntur, & aliquid commune, quô sunt unum. 2. Ly *in quantum Pater*, est aliquid rationis, sed cum fundamento in re, quod fundamentum est ipsamet realis distinctio Patris à Filio; fundatur enim illa reduplicatio in Unitate trium suppositorũ Relativorũ, adeóq; distinctorũ. Deniq; dico illud: *DEUS in quantum Pater, in quantũ Filius*, non est tantùm aliquid rationis, sed etiam rei: est enim idem quod suppositum generans, & suppositum genitúm, quorum unum æquè est per essentiam ac alterum, æquè infinitum, omnipotens, immensum, æternum, perfectum &c. atq; alterum, quod totum est à parte rei. Et

consequenter cùm dicimus: *Rem, quæ est Pater, esse rem, quæ est Filius, Rem autem illam, in quantum est Pater, non esse illam Rem, in quantum est Filius*, sensus est: Illud suppositum, quod est generans, in nullo penitus cogitabili prædicato esse diversum & distinctum à supposito genito, nisi in hoc ipso, quòd unum sit Generans & Ingenitum, alterum Genitum, non Generans. Tandē *ad Confir argum. Resp. conc. totum* in sensu supra dicto in 2. solut. ad 1. Quod non est contra Concilium: hoc enim loquitur de Essentia formaliter sumta, quam, ùt talem, ait, nec esse Generantem, nec Genitam, nec Procedentem, quod & nos dicimus; nam aliàs omnes Personæ deberent esse generantes, genitæ, procedentes: quia, cùm Personæ singulæ involvant formaliter Essentiam, ùt Art. sequente dicendum est, oporteret eas involvere, quidquid involvit formaliter Essentia.

IV. Si *Essentiam communicari, Paternitatem non communicari, Filiationem produci, Essentiam non produci*, non sunt contradictoria, ùt in 4. Solut. ad 1. dictum est; ergo neque erunt contradictoria: *animal Petri produci, rationale Petri non produci*, adeóque poterit animal Petri produci, rationale non produci. *Retorqueo*: si *Filiatio-*

tionem produci, Essentiam non produci non sunt contradictoria formalia, ùt dicunt Virtualistæ; ergo nec erunt: *Filiationem existere & non existere, produci animal, non produci rationale.* *In forma*: *Resp. Neg. Illation.* *Dispar: est*: quia tam *animal Petri*, quàm *rationale* formaliter involvit ens productum ab alio, unde quoad hanc rationem sunt unum, non distincta; ac proinde non potest de uno negari *produci*, de altero affirmari: sicut quia homo & bos involvunt formaliter animal, & sunt unum formaliter, quoad rationem animalis, non potest de uno negari, de altero affirmari *animal.* Essentia divina autem & Filiatio, licèt sint unum ratione quoad reliqua, in hoc distingvuntur, quòd Filiatio, ùt talis, importet originem ab alio, non item Essentia, quà talis, & ideò distingvuntur quoad *produci*, non quoad alia, potéstque de uno affirmari *produci*, negari de altero; licèt alia, quæ affirmantur de uno, etiam debeant affirmari de altero; ac ità non sunt contradictoria: *Essentiã communicari, Paternitatem non communicari*; quia non sunt de eodem, eodem modo sumto, seu de eodem, ratione; sunt autem contradictoria: *animal Petri produci, rationale non produci*, quia sunt de eodem, etiam ratione: *animal*

enim

enim *Petri*, & *rationale* in ratione Entis producti sunt idem, non diversa. *Disparitas est* 2. quia *animal Petri* & *rationale Petri* convertuntur invicem, & per consequens mutuò secum connectuntur; implicat proinde *animal Petri* produci & existere, non produci & non existere *rationale*, aut è contrà, non quidem propter immediatam & formalem contradictionem, sed propter mediatam & virtualem: sequeretur enim exinde: *animal Petri* connecti cum *rationali Petri*, & non connecti, quæ essent contradictoria immediata & formalia. Essentia autē divina & Paternitas non convertuntur nec connectuntur mutuò. Vnde nec mediatam nec immediatam includunt contradictionem. *Dispar.* 3. *est*: quia *animal Petri produci, rationale Petri non produci*, loquendo realiter aliud non est, quàm *Petrum produci, Petrum non produci*, quæ haud dubiè est contradictio; at *Essentiam divinam communicari Filio, Paternitatem non communicari*, idem est in re, quod Filium produci à Patre in nullo penitus diversum & distinctum à Patre, nisì quòd non sit generans & ingenitus sicut Pater: Similiter *Filiationem produci, Essentiam non produci* idem est, quod *Filium produci, non omne suppositum divinum produci*; quæ non sunt contradictoria.

V. *Na-*

V. *Natura divina est unica independenter ab intellectu, Persona non est unica; Persona est triplex, Natura non est triplex, Personæ divinæ sunt una Natura, Personæ non sunt una Persona*; ergo adhuc contradictoria secundùm se, & distinctio virtualis intrinseca; vel formalis ex natura rei. *Retorquetur argumentum. Natura humana specifica est unica, Individuatio seu hacceitas non est unica; Individuatio est multiplex, Natura specifica non est multiplex; Individua humana sunt una Natura specifica, Individua humana non sunt unum Individuum*; ergo &c. *In forma Respondetur* iisdem modis, quibus ad 1. argumentũ responsum est. Quod si argumentum aliter formes dicendo: DEVS à parte rei est unicus, non triplex, Persona non est unica sed triplex; tunc præter illos respondendi modos: *Resp*. DEVS est à parte rei unicus supposito; neg. Naturâ; conc. Et: Persona non est unica, sed triplex, supposito; conc. Naturâ; nego. Quod non est aliud dicere, realiter loquendo, quàm DEVM esse tres Personas, in nullo penitus discrepantes inter se, & distinctas, excepto, quòd de una possit affirmari, unam esse Ingenitam & Generantem; de altera esse Genitam, non Generantem; de Tertia, nec esse Genitam, nec Generantem, sed Pro-

Procedentem. Sicut tu dicere debes, Naturam humanam specificam esse unicam specie, non numero, & similiter individuationem non esse unicam numero, esse tamen unicam specie. Quod non est aliud dicere, quàm Naturam humanam esse plura Individua in nullo penitus inter se diversa & discrepantia, nisi quòd de uno possit affirmari esse hoc, v. g. A, de altero non esse hoc, sed illud, v g. B. *Quòd si instes:* Naturam divinam esse intrinsecè idem cum supposito; ergo si DEUS est unus Naturâ, eundem debere esse unum supposito, aut si est triplex supposito, debere esse etiam triplicem Naturâ. *Instabo* & ego: Natura humana specifica est intrinsecè idem cum hæcceitate; ergo si Natura specifica est unica, etiam hæcceitas erit unica, aut si hæc est multiplex, etiam illa erit multiplex. *In forma verò Resp* 1. aliquo ex 4. modis in solut. 1. argumenti allatis. *Resp.* 2. Natura divina intrinsecè est idem cum supposito unico; neg. est idem cum supposito triplici; conc. & neg. conseq. Natura enim divina est intrinsecè Trinitas Personarum, sive est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Ex quo tamen non inferas singulas Personas divinas, esse Naturas divinas, vel DEOS inadæquatos, & consequenter tres Personas esse tres Na-

Naturas, vel tres DEOS inadæquatos, aut certè nullam Perſonam divinam ſeorſim ſumtam eſſe perfectè & perfectum DEUM: nam ſicut Natura Petri, Natura Pauli, Natura Ioannis, non ſunt tres ſpecies humanæ inadæquatæ, ſed omnes una ſpecies humana, trina in individuis; ità tres Perſonæ divinæ, non ſunt tres Naturæ vel Dij inadæquati, ſed omnes unus numero DEVS, trinus in Perſonis, ſive, eſt unus DEVS ter ſubſiſtens, ſicut ibi eſt una ſpecies humana, ter hæcceitata, ſeu individuata. Et ſicut Natura Petri eſt perfecta & perfectè Natura humana, id eſt tota & adæquata, licèt non ſit humana Natura totaliter, id eſt, omne illud, quod à parte rei eſt Natura humana (Natura enim Petri, non eſt Natura Pauli, Ioannis, quæ tamen & ipſæ ſunt Naturæ humanæ) ità Pater eſt perfectè & perfectus DEVS, id eſt totus & adæquatus DEVS, licèt non ſit DEVS totaliter, id eſt, omne illud quòd realiter eſt DEVS: realiter enim etiã Filius eſt DEUS. Ratio ulterior eſt, quia ſicut Petrus dicitur perfectus & perfectè homo, quia habet totũ à parte rei, quod ſignificamus per vocẽ *homo*, nimirũ, quia eſt entitas potens ſentire & ratiocinari; ità ſingulæ Perſonæ ſunt perfectus & perfectè DEUS, quia ſingulæ habent

bent totum realiter, quod significamus per vocem *DEUS*, nimirùm, quia singulæ sunt Ens per Essentiam, Infinitũ, Optimum &c.

VI. DEVS revelavit *Naturam divinam communicari Filio, Paternitatem non communicari*; sed DEI revelationes non sunt de nostris conceptibus, sed de rebus; ergo *communicari, non communicari* conveniunt Naturæ divinæ, & Paternitati, independenter ab intellectu; ergo secundùm se contradictoria; ergo distingvuntur intrinsecè. *Confirm.* 1. Quia aliàs eludere possemus, omnes revelationes, & dicere *septem esse Sacramenta, Patrem producere, Verbum produci* &c. sed secundùm nostrum modum concipiendi, non autem secundùm rem. 2. Si DEVS revelat res, prout substant nostris conceptibus, ergo poterit de se revelare, quòd sit corporeus, quia nos illum concipimus ad instar rei corporeæ. *Resp.* loquendo realiter, DEVM non aliud revelâsse, quàm quòd Pater producat Filium, & quòd Filius sit idem numero DEUS cum Patre. Quod ut Concilia & PP. aliquantum ad captum & conformiter ad principia Philosophica explicarent, distinxerunt in Patre *aliquid commune*, quod vocant *Naturam*, & *aliquid proprium*, nimirùm *Paternitatem* &c. sicut ijdem PP. in crea-

creatis distinguere solent in Petro *aliquid commune*, nimirùm *Naturam humanam secundùm se*, & *aliquid proprium*, nimirùm *haecceitatem, individuationem, Petreitatem*, non quòd hæc, ùt in se sunt, distincta sint, sed prout substant nostris conceptibus: loquimur enim de rebus, prout eas concipimus, adeóque de ijs, quæ distinguimus per conceptus, loquimur tanquam de distinctis. Vnde *Resp.* 2. *ad Min.* Revelationes DEI esse quidem de rebus verè in se existentibus, modo tamen nobis accommodato & congruo. Quia ergo Divina, imò & creata pluribus æquivalentia, solemus concipere conceptibus præcisivis, & inadæquatis, ideò DEUS accommodans se nostro captui, revelavit Divina, prout substantia nostris conceptibus. Hinc etiam prædicata positiva, passim revelat per negationes, & attributa, quæ in se sunt res unica, per modum perfectionum plurium, quia scilicet nos ea aliter concipere non possumus. *Resp.* 3. ergo *communicari*, & *non communicari* conveniunt Naturæ divinæ & Paternitati, independenter ab intellectu, quoad rem significatam; conc. quoad modum significandi; neg. Item: *communicari aliqualiter*, & *aliqualiter non communicari*, conveniunt Naturæ divinæ & Paternitati

tati &c. conc. *communicari totaliter*, & *non communicari*, vel, *totaliter non communicari*, & *communicari*; neg. Ratio patet ex 1. & 3. solutione ad 1. *Resp*.4. permissis reliquis; *Nego ultimam Conseq*. ostensum est enim pluribus modis in 4. solutione ad 1. *communicari Naturam*, & *non communicari Paternitatem*, non esse de se contradictoria. *Ad* 1.*Confirm*. *Neg. sequel. Dispar. est*: quia in alijs objectis revelatis, res, quæ per modum plurium revelantur, possunt aliunde esse, & sunt realiter plures, ùt septem Sacramenta; hîc autem est revelatiò de re, quam & ex ratione, & revelatione alia DEI, scimus omnino simplicem; nimirùm Personam Patris, vel Filij, adeóq;, dum illa revelatur per modum rei compositæ, vel plurium (Paternitatis videlicet, & Essentiæ) illa pluralitas non est intelligenda tenere se in objecto secundùm se, sed ùt substante ordinario nostro modo concipiendi. *Ad* 2. *Confirm*. *Resp*. 1. non raró defacto DEUM revelâsse in Scriptura se, & perfectiones suas per modum rerum corporearum, putà oculorum, aurium, manuum, pedum &c. ut se captui nostro accommodaret. *Resp*: 2. *Neg. Conseq*. *Dispar. est*: quia in Divinis verè dantur tres Personæ, quæ sunt unus numero DEVS, adeó-

que

que datur fundamentum concipiendi in Patre *aliquid commune*, nimirùm *Naturam*, *aliquid proprium*, nimirùm *Paternitatem*, & diſtinguendi rem indiviſibilem formaliter, ſeu ratione; atque adeò poteſt DEVS quoad hoc ſe revelare, prout ſubſtat noſtris conceptibus; non datur autem in DEO fundamentum concipiendi illum corporeum: quia *corporeum* eſt prædicatum ſignificans rem, ùt in ſe; cùm ergo DEVS non ſit corporeus in ſe, non poteſt verè concipi, aut revelari tanquam corporeus; *Paternitas* autem & *Natura*, ùt talis, non ſignificant DEVM, ùt in ſe, ſed prout imperfectè à nobis concipitur;

VII. DEVS & BB. abſque omni præciſione vident Eſſentiam communicari, Paternitatem non communicari &c. ergo independenter ab intellectu noſtro, Eſſentia communicatur, Paternitas non communicatur. *Reſp.* 1. DEVM & BB. videre hæc quoad rem ſignificatam: vident enim reverà id, quod nos Fides docet, & quod his conceptibus concipimus; non vident tamen id, quoad modum ſignificandi, quo illud nos concipimus, quia reverà conceptus dicentes Eſſentiam communicari, Paternitatem non communicari, ſunt conceptus præciſivi, qui non dantur formaliter in

in DEO & Beatis, sed tantùm æquivalenter, in quantum illorum conceptus simplex, clarus, unicus, æquivalet nostris pluribus obscuris, componentibus, dividentibus, præscindentibus. *Resp.* 2. *Neg.* alteram partem *Antec.* Ratio patet ex solutione 2. ad primum. *Resp.* 3. *Transeat* totum in sensu dicto in tertia & quarta solutione ad primum. Ex quo tamen nulla sequuntur contradictoria secundùm se, & distinctio virtualis intrinseca, ùt patet ex allatis ibidem.

VIII. Quidquid sit de distinctione virtuali, aut formali ex natura rei, saltèm admitti debet major distinctio in Divinis, quàm rationis ratiocinatæ; ergo. *Antec. probat*: Paternitas identificatur Essentiæ, & tamen Essentia identificatur realiter Filiatio ii, non autem Paternitas; hoc autem plus est, distingui Essentiam & Relationes, quàm ratione, ùt patet in animali & rationali Petri, quæ distingvuntur ratione, & tamen animal non potest identificari rationali, & hoc, risibili, & nihilominùs animal & rationale distingui realiter inter se; ergo. *Confirm.* Si Paternitas & Filiatio distinguuntur tantùm ratione ab Essentia, ità distingvuntur, sicut admirativum ab animali rationali; atqui admirativum & risibile

bile non possunt distingui inter se realiter, quia distingvuntur tantùm ratione ab uno tertio, nimirum animali rationali; ergo & Paternitas,& Filiatio distingvuntur ob eandem rationem, non nisì ratione. *Retorqueri* iterum potest *argumentum* in natura humana specifica & individua: Natura enim individua Petri identificatur realiter Naturæ humanæ specificæ, & tamen Natura humana specifica identificatur realiter Naturæ individuæ Pauli, non autem Natura individua Petri. *In forma Neg. Antecedens. Ad probat. Minor. Resp.* 1. modis supràdictis in solutione ad 1. 2. *Nego Minorem.* Essentiam enim identificari Paternitati & Filiationi, non autem Paternitatem & Filiationem inter se, loquendo realiter, non est aliud, quàm Patrem & Filium non esse ullo modo inter se diversos aut distinctos, nisì quòd Pater generet, Filius non generet: ad hoc autem salvandum non requiritur major distinctio, quàm rationis, sicut ad hoc, ut humana Natura Petri & Pauli non sint in ullo diversæ & distinctæ, nisì quòd una sit Petri, altera Pauli, non requiritur major distinctio, quàm rationis inter Naturam humanam specificam & Petreitatem ac Pauleitatem. *Ad ulteriorem probationem*

Ne-

Neg. paritas. Quòd enim animal non possit distingui à risibili, quibus identificatur rationale, ratio est: quia nec animal, quâ tale, nec Natura, vel suppositum, quod est animal, opponitur relativè risibili, ùt tali, aut Naturæ, vel supposito, quod est risibilitas. Paternitas autem & suppositum Patris opponitur relativè Filiationi & supposito, quod est Filius, & ideo illa oportet distingui realiter, licèt non distinguantur nisi ratione ab Essentia: sicut hæcceitas Patris distinguitur realiter ab hæcceitate Pauli Filij, licèt non distinguantur nisi ratione à Natura humana specifica. *Hinc patet ad Confirm. Neg.* enim *Minor.* ideo præcisè non distingui admirativum & risibile realiter inter se, quia non distingvuntur, nisi ratione, à tertio, nimirum animali rationali; sed quia non opponuntur sibi relativè sicut Pater & Filius.

ARTIC.

ARTIC. III. *An Essentia divina involvatur formaliter in Relationibus, & Relationes in Essentia?*

R*Esp. Essentiam involvi formaliter in Relationibus, non vicissim. Prob.* 1. *Pars.* Quia prædicata superiora & communia sunt de conceptu inferiorum & propriorum, ùt animal de conceptu hominis, ens de conceptu differentiarum &c. Sed Essentia divina comparatur ad Relationes divinas, ùt tales, tanquam forma quædam communis, & universalis; ergo &c. 2. Concreta non possunt prædicari de abstractis, vel abstracta de concretis, vel abstracta de abstractis, nisi unum illorum includatur, saltèm implicitè, in conceptu formali alterius. Hinc vera est prædicatio: *Rationalitas est ens*, non verò: *animalitas est rationalitas*, quia ens transcendit rationalitatem, non autem animalitas; atqui Concilia & PP. passim prædicant Relationes divinas, de Essentia divina, tam in abstracto, quàm in concreto, ùt videre licèt apud Montoyam Disp. 13 Sect. 1. n. 10. Et quidem loqvuntur in sensu formali; &

reduplicativo, ùt patet ex Athanasio Orat. contra Gregales Sabellij: *Universa*, inquit, *plenitudo & integritas DEItatis est Pater, ùt Pater; universa item plenitudo DEItatis est Filius, ùt Filius* &c. ergo cùm Essentia divina non involvat formaliter Relationes, ùt brevì dicetur, necessariò Relationes includent formaliter Essentiam. 3. Pater, Filius, includunt formaliter Essentiam, ùt nemo dubitat; ergo etiam Paternitas & Filiatio, cùm in divinis nihil includant ampliùs concreta, quàm abstracta illorum, ùt DEVS; & DEItas &c. 4. In divinis non datur compositio, ne quidem rationis propriè dicta: perfectior enim est simplicitas, quæ non tantùm excludit compositionem realem, sed etiam nullum fundamentum præbet compositionis rationis; atqui si nec Essentia Relationes, nec Relationes involverent formaliter Essentiam, sequeretur, dari compositionem rationis in divinis: nam quævis Persona divina componeretur ex Essentia communi, & Relatione propria; ergo &c. 5. Paternitas, Filiatio divina, formaliter involvunt Ens reale; atqui non ens creatum, nec ens in communi; ergo increatum, adeoque Esse, seu Essentiam divinam, prout in simili Quæst. 2. de DEO Uno, arguebamus. 6. Paternitas & Filia-

tio

tio ſunt idem cum Eſſentia divina modo perfectiſſimo; ergo non ſolùm realiter, ſicut animal & rationale, ſed etiam eſſentialiter, ſicut rationale & ens.

Probatur 2. *pars* 1. ex Florent. & Lateran. in quibus dicitur: *Patrem communicâſſe totam Eſſentiam Filio, non verò Relationem, Eſſentiam neque eſſe generantem, nec genitam, nec procedentem &c.* quæ vera non eſſent, ſi Relationes involverentur in Eſſentia formaliter. 2. ex Aug. 5. de Trinit. c. 6. ubi ait: *Relationes non prædicari de DEO ſubſtantialiter*, ſeu eſſentialiter. Et 7. de Trinit. c. 2. & 4. ait: *aliud in Patre eſſe Patrem, aliud eſſe DEUM, ſeu eſſe ſimpliciter &c.* Quibus conſonant alij PP. dũ docent, Relationes eſſe circa ſubſtantiã divinam, eſſe differentias intellectas extrinſecùs, eſſe Naturæ divinæ accidentia &c. 3. Quælibet Perſona divina involvit formaliter divinam Eſſentiam: quælibet enim Perſona eſt formaliter verus DEVS, conſtátque formaliter ex Relatione & Eſſentia divina, ùt docet Florent. Seſſ. 19. ſed nulla Perſona divina involvit formaliter tres Relationes: nulla enim Perſona eſt Trinitas, neque Filius eſt Pater, & Spiritus S. vel Pater Filius &c. ergo. 4. Quælibet Perſona eſt verus, perfectus, integer DE-

US, ut docent Conc. & PP. unde etiam de qualibet divisivè prædicatur divina Essentia; ergo si Essentia divina importat formaliter Relationes, quævis Persona erit omnis divina Relatio, quod falsum est. 5. Essentia divina, ut talis, est una & indivisa, caret numero, est communis Personis omnibus, non distinguit Personas inter se, habet se ad Personas, sicut species ad individua &c. Quæ omnia tradunt Conc. & PP. Atqui Personalitates, quà tales, sunt tres & divisæ, faciunt numerum, sunt Personis propriæ &c; ergo. 6. Pater priùs origine, quàm producat Filium, est completè verus DEVS; ergo DEItas non involvit Filiationem.

Sed contrà 1. Alia est ratio Essentiæ, alia Relationum; ergo Essentia non includitur formaliter in Relatione. *Confirm.* D. Thomas Q. 8 de Potent. Artic 2. ad 6. ait: quòd sicut hæc propositio: *Essentia est Paternitas*, non est per se, id est essentialis, ita neque hæc: *Paternitas est Essentia*; ergo sentit neutram esse de conceptu alterius. *Resp. Neg. Conseq.* Nam etiam alia est ratio entis, alia substantiæ, & tamen ens includitur in substantia formaliter. Ratio est: quia ad diversitatem rationum, sive conceptuum, sufficit diversus modus significandi,

di, ùt patet in sequentibus exemplis: *DEUS, DEitas; Homo, animal rationale; animal hominis, rationale hominis &c.* Unde *Resp.* 2. Alia est Ratio Essentiæ, alia Relationum, quoad modum significandi; conc. quoad ipsum significatum; nego. Essentia enim significatur per modum substantiæ; Relatio per modum accidentis: Essentia dicitur ad se, Relatio ad aliud: & quod Essentia dicit explicitè, Relatio importat implicitè &c. Ad D. Thom. *Resp.* similiter, loqui illum de propositionibus per se, quoad modum significandi. Cùm enim Essentia significetur per modum substantiæ, Relationes per modum accidentium illius, sequitur, quoad modum significandi has propositiones: *Essentia est Paternitas, Paternitas est Essentia*, esse accidentales, licèt hæc posterior, quoad rem significatam, seu conceptus objectivos sit essentialis & per se, cùm prædicatum sit implicitè de ratione subjecti, ùt probatum est.

II. Si Essentia formaliter involvitur in Relationibus, multa seqvuntur inconvenientia. Nam 1. sequitur, absolutum esse de essentia relativi (Essentia enim divina est aliquid absolutum) & consequenter veram esse propositionem: *Relatio divina est absoluta: Relatio divina est ens absolutum.*

Sequitur 2. Relationem divinam esse formaliter substantiam, quod videtur repugnare Boëtio & Augustino. Sequitur 3. Quòd sit idem esse DEUM, & esse Patrem; sicut idem est esse hominem, & esse animal rationale, quia unum horum est de conceptu formali alterius. Sequitur 4. Rem esse de essentia sui modi: nam Relationes sunt modi divinæ Essentiæ. Sequitur 5. Paternitatem secundùm quid esse communem Filio, nimirum secundùm Essentiam, quam includit, adeóque non esse totam, soli Patri propriam. Sequitur 6. Relationes divinas, esse perfectiones simpliciter simplices, cùm includant Essentiam divinam, quæ est Ens simpliciter perfectissimum; quod est contra dicta. Quæst. 3. Art. 2.

Resp. Neg. Assum. Ad 1. sequelam dico: in DEO non esse magìs inconveniens, quòd in relativis involvantur absoluta, quàm quod in creatis superiora & communia involvantur formaliter in prædicatis inferioribus, v. g ens in rationali, irrationali; quandoquidem in divinis absoluta se habent ad relativa, ùt communia ad propria, species ad individua &c. Illæ propositiones: *Relatio divina est absoluta*, vel *Ens absolutum*, possunt esse veræ vel falsæ. Veræ, si significent, Relationem divinam esse aliquid

quid absolutum implicitè, simul tamen respectivum explicitè; falsæ, si significent, Relationem divinam esse quid merè absolutum, & præscindere à respectivo. *Ad 2. sequel.* admitto, Relationes divinas esse formaliter substantiam secundùm conceptum implicitum, & rationem significatam, non tamen explicitè, & quoad modum nostrum significandi. Vt sic enim Paternitas & Filiatio sunt aliquid adjacens Essentiæ, illámque circumstans. Et hoc vult Aug. aliiq;. *Ad 3. Resp.* Esse DEUM, & esse Patrem ita se habere ad sese, sicut esse ens, & esse rationale. Nam esse rationale involvit quidem ens; sed non vicissim; sic esse Patrem, involvit esse DEVM, sed non è contra; sunt proinde idem inter se, non tamen adæquatè & convertibiliter. *Ad 4. Resp.* non esse absurdum, quòd sit res de essentia sui modi, quando modus non est realis, sed per rationem. Sic differentiæ: *per se, in alio,* dicuntur modi entis, & tamen ens est de essentia illarum formaliter. *Ad 5. Resp.* sicut totum rationale est soli homini proprium, cùm sit differentia simplex, & incomposita, quippe ultima; & tamen includit implicitè ens, quod abstractè sumptum est commune bruto & lapidi: sic Paternitas, cùm sit conceptus formaliter sim-

plex, est tota Patri propria, & tamen implicitè involvit DEItatem, quæ præcisè sumpta, communis est Filio & Spiritui Sancto. *Ad* 6. *Resp.* Relationes divinas esse perfectiones simpliciter simplices, in quantum scilicet involvunt implicitè divinam Essentiam, & omnia quæ insunt formaliter Essentiæ: non verò secundùm conceptum explicitum, putà: Paternitatis & Filiationis &c. sicut conceptus, quo dico: *Rationale*, est conceptus implicitus entis; secundùm id verò, quod dicit explicitè, est tantùm conceptus modi alicujus seu differentiæ entis.

III. Persona divina constat ex Essentia & Relatione, ùt docent Theologi, & Florent. Sess. 19; ergo Relatio non involvit Essentiam: sicut, quia homo constat ex animali & rationali, rationale non potest involvere formaliter animal: nam aliàs dicendo hominem esse animal rationale, bis repeteretur animal, semel ùt præcisum à rationali, semel ùt inclusum in rationali. *Confirm.* 1. Si Relatio includit formaliter Essentiam; ergo formaliter dicit totum id, quod dicit Persona; ergo non potest constituere Personam: nam pars seu constituens, non debet involvere totum id, quod involvit constitutum. 2. Si Paternitas con-

constituit Personam cum Essentia; ergo ratione nostrâ advenit Essentiæ; ergo nequit secum afferre Essentiam: afferret autem, si eam formaliter includeret; ergo. 3. Prædicatum determinans & contrahens, non involvit formaliter prædicatum determinabile, & contrahibile; sed Relatio est prædicatum determinans, & contrahens Essentiam; ergo. 4. Quia aliàs hæc propositio: *Filiatio est Essentia*, esset vera in sensu formali: nam prædicatum esset de ratione subjecti, & consequenter verum esset in sensu formali: *Filiatio intelligit*, *Filiatio est Sapientia*, *Iustitia &c.* quòd est contra Augustinum.

Resp. 1. Ergo Relatio, ut præcisè Relatio, non involvit formaliter Essentiam; conc. in quantum divina; neg. Ex quo patet ad omnes *Confirm.* *Resp.* 2. Constitutionem rationis esse duplicem, unam propriam, quæ fit per modum compositionis metaphysicæ, ita, ut unum prædicatum non involvat alterum, ùt *animal rationale*. 2. impropria, quæ fit per duos conceptus ejusdem objecti, unum obscuriorem, alterum clariorem. Sic substantia dicitur constitui *ex ente* & *per se*: non quòd ratio *entis* & *perseitatis* sint duo prædicata adæquatè distincta, cùm perseitas, utì & aliæ omnes

differentiæ, involvant formaliter ens, ùt suppono ex Metaphysica; sed quia idem objectum, nimirum Substantia potest concipi, modò conceptu confusiore *entis*, modo clariore *entis per se*. Hoc secundo modo Personæ divinæ dicuntur constare ex Essentia & Relatione, non tanquam ex prædicatis adæquatè distinctis, sicut homo ex animali & rationali; sed tanquam ex conceptu clariore & obscuriore ejusdem rei, sicut substantia ex ente, & per se: Nam semel concipi potest Persona divina, v. g. Pater præcisè sub conceptu confuso Essentiæ, seu Entis à se, & iterum sub conceptu claro Generantis, ùt talis, seu Paternitatis; licèt Paternitas formaliter implicitè involvat Essentiam, sicut perseitas involvit ens. Ex quo patet ad Confirm. *Ad* 1. *Resp.* Ergo Relatio non potest constituere Personam constitutione propriâ, qualiter homo constituitur ex animali rationali; conc. constitutione impropriâ, qualiter substantia constituitur ex ente & perseitate; nego. *Ad* 2. *Resp.* Si Relatio constituit Personam, ergo advenit Essentiæ tanquam conceptus adæquatè distinctus; nego. tanquam conceptus clarior, sicut perseitas advenit enti ad constitutionem substantiæ; conc. *Ad* 3. *Resp.* Prædicatum determinans & contra-

trahens determinatione & contractione propriâ, non involvit formaliter prædicatum determinabile & contrahibile; conc. contractione & determinatione impropriâ, ficut perſeitas determinat, & contrahit ens ad ſubſtantiam; nego. *Ad 4. Reſp. admitt. ſeq.* Auguſt. ſolùm negat Filiationem eſſe Sapientiam, vel intelligentem ſecundùm conceptum ſuum explicitum, non autem ſecundùm implicitum.

IV. DEItas eſt ex ſuo conceptu communicabilis tribus Perſonis, adeóque involvit formaliter communicabilitatem; ſed Paternitas non involvit communicabilitatem, ſed eſt incommunicabilis; ergo neque DEItatem. *Reſp.* DEItas involvit formaliter communicabilitatem fundamentalem; conc. formalem, ſeu actualem; nego. *Similiter diſt. Minor. & Neg. Conſeq.* Communicabilitas fundamentalis non eſt aliud, quàm infinita perfectio & fæcunditas ipſius DEItatis, ratione cujus DEItas concipi poteſt, tanquam quid commune tribus Relationibus; & hanc involvit formaliter, tum DEItas, tum Relationes: omnes enim Relationes habent Naturam infinitam & fæcundam, licèt non omnes generent & ſpirent. Communicabilitas actualis ſeu formalis eſt: *Naturam diVinam eſſe actu in*

tribus. Et hoc prædicatum, vel non est reale in DEO, sed tantùm Relatio quædam rationis, adeóque non convenit essentialiter DEItati; vel certè, non est prædicatum reale distinctum ab ipsis Relationibus: nihil enim est aliud, quàm Naturam divinam esse terminatam tribus Relationibus. Ratio ulterior est: quia prædicata realia & essentialia DEItati, conveniunt verè Personis singulis; communicabilitas autem formaliter sumpta, nulli Personæ convenit. Deinde communicabilitas dicit formaliter Relationem Essentiæ divinæ ad Relationes: atqui hæc Relatio non est realis, quandoquidem Essentia non distinguitur à Relationibus, nisi ratione, ùt dictum est; ergo hæc communicabilitas, vel non est quid reale, vel est idem objectivè, quoad rem significatam cum Relationibus; quamvis ab illis quoad modum significandi differat.

V. DEItas formaliter includit specialem modum Unitatis; sed ille modus specialis Vnitatis includit Trinitatem; ergo DEItas includit Trinitatem, adeóque Relationes. *Confirmatur* ex Niceno ubi Osius ait: *Divinitatem non esse unam Personam, sed tres Personas verè subsistentes*. Et Ephrem Serm. de Pœnit. inquit; *nec solam Unitatem, nec solam Trinitatem, sed utramque*

simul, esse Divinitatem. Deniq; Athanasius ait: *DEItatem in Trinitate consistere. Resp.* ille modus specialis Vnitatis includit Trinitatem, formaliter; nego; virtualiter & radicaliter; conc. Ad eum scilicet modum, quo essentiæ includunt suas proprietates, exigendo nimirum illas per se, non autem involvendo formaliter. Ratio patet ex dictis pro Conclusione, quæ sicut probant, Essentiam divinam non involvere formaliter Relationes, sed eas tantùm exigere; sic probant unitatem illam specialem, quæ DEItati est essentialis, non involvere, sed exigere Trinitatem. Quod etiam dicendum est ad Authoritates allatas. Adde quod *Consistere* apud Athan. & PP. accipi soleat pro *subsistere.* Vnde sensus est: DEItatem subsistere in Trinitate, seu tribus Relationibus, quod nihil facit contra nos.

VI. Si DEItas esset Persona unica, involveret formaliter Personalitatem; ergo etiam defacto involvit tres Personalitates. *Resp Neg. Conseq: Disparitas* est, quia DEItas defacto ita est communis tribus Personis, ut de singulis prædicetur formaliter, integrè, & perfectè; cùm tamen una Persona, non prædicetur de altera. Quod fieri non posset, nisi DEItas præscindi posset à Personalitatibus; si enim non præscin-

dere-

deretur, hoc ipso prædicando de Patre Essentiam, prædicarentur de eodem Personæ reliquæ. Hoc verò non obstaret in casu fictitio.

VII. Paternitas non habet aliam Essentiam, quàm divinam; sed Paternitas est de Essentia Patris etiam formaliter; ergo Paternitas est de Essentia DEI formaliter. *Resp.* Essentiam divinam variè sumi. Primò & propriè pro prædicato omnium primo, & per quod quælibet Persona constituitur integrè & perfectè, in ratione DEI, non autem in ratione Personæ. Secundò accipitur pro quidditate cujuslibet rei, sive absoluta, sive relativa. Hoc posito: *distinguo Major:* Paternitas non habet aliam Essentiam primo sensu, quàm DEI; conc. non habet aliam quidditatem; nego. Quidditas enim Paternitatis est relativa, Essentia DEI absoluta. *Similiter dist: Minor. & Neg. Conseq. Resp.* 2. Paternitas est de Essentia Patris, in quantum Patris; conc. illius suppositi, quod est Pater; nego.

VIII. Attributa divina involvuntur formaliter in Essentia divina, ùt Q. 2. de DEO Uno. Art. 3. dictum est; ergo etiam Relationes. *Resp. Disparitatem* esse 1. Quia attributa sunt perfectiones simpliciter simplices, id est, tales, quæ formaliter

sunt

ſunt neceſſariæ ad perfectionem intrinſecam Entis ſimpliciter; ac proinde involvuntur formaliter in Eſſentia divina, quæ eſt Ens ſimpliciter. Relationes ſunt tantùm perfectiones ſecundum quid, quas ſufficit in Ente ſimpliciter involvi radicaliter, virtualiter, eminenter. 2. Eſſentia divina ad Relationes ſe habet, ùt prædicatum commune ad inferiora; unde à Græcis PP. comparari ſolet ſpeciei, Relationes verò differentijs individualibus; prædicata autem communia non involvunt formaliter ſua particularia ſeu inferiora, involvuntur autem è contra in inferioribus. Reſpectu verò attributorum, Eſſentia divina non ſe habet ùt ſuperius ad inferius, ſed potiùs ùt totum ad partem: Ens enim ſimpliciter non eſt aliud, quàm cumulus, ùt ſic dicam, omnium perfectionum ſimpliciter; totum autem involvit formaliter ſuas partes. 3. Eſſentia & Relationes non poſſunt prædicari convertibiliter: nam licèt verum ſit: *eſt Pater, ergo DEUS.* non tamen: *eſt DEUS, ergo Pater*; deberent autem prædicari, ſi ſe includerent mutuò formaliter. Hoc verò non obſtat in Eſſentia, & attributis, hæc ſiquidem prædicantur de ſe convertibiliter: *eſt DEUS, ergo Omnipotens. Omnipotens, ergo DEUS &c.* & aliunde pro

inclu-

inclusione eorum mutua militant ea, quæ dictâ Quæst. de DEO Uno allata sunt. Denique cùm Relationes includant formaliter Essentiam, ùt probatum est, si Essentia vicissim includeret Relationes, sequeretur Relationes includere se formaliter invicem, ac proinde Pater, quà Pater, esset Filius, & vicissim, & consequenter non distinguerentur realiter, quod dici non potest. Id, quod non impedit involutionem mutuam Essentiæ & attributorum inter se, quandoquidem attributa non distingvuntur realiter, sicut Relationes.

ARTIC. IV. *An in DEO detur Subsistentia absoluta communis tribus Relationibus?*

Resp. Subsistentiam in divinis sumi tripliciter. 1. pro Essentia & substantia divina. Ita locutus est Aug. 7. de Trinit. c. 5. *Hoc est DEO Esse, quod subsistere, & ideo si una Essentia Trinitatis, etiam una substantia.* Et hoc sensu tam certum est, dari unam Subsistentiam absolutam, & communem tribus Relationibus, quàm est certum, dari unam DEItatem in tribus Personis. 2. Sumitur Subsistentia

vel

vel in concreto pro hypostasi, sive supposito & Persona, vel in abstracto, pro suppositalitate, seu Personalitate, id est, pro modo essendi, per quem res existit in se, & per se incommunicabiliter. Et hoc sensu certum est non dari in DEO unam Subsistentiam absolutam & communem, quia in divinis tres Relationes non sunt unum suppositum, vel una Persona, ùt definitum habetur in 6. Synod. Actione 2. contra Sabell. & quia in divinis nihil absolutum est incommunicabile. Et hoc nihílque aliud volunt Conc. & PP. quos fusè contra nos citat Montoya Disp. 34. Sect. 5. ut clarè patet ex verbis & contextu. Eodem modo intelligendus D. Thomas 3. p. Quæst. 3. Art. 3, ad 1. dicens: *quod est subsistens in divina Natura* (nimirum incommunicabiliter) *esse Personam*. 3. Sumitur Subsistentia pro existentia perfecta & integra rei, quâ ita res in se & per se existit, ut non indigeat existere & sustentari in alio, licèt non necessariò existat incommunicabiliter. Et hoc sensu

Dico dari Subsistentiam absolutam communem tribus Relationibus. Estque haud dubiè Sententia D. Thomæ varijs locis, maximè. 3. D. 6. Q. 2. A. 1. ad 2. ubi ait: *In DEO ipsa Essentia subsistens est, unde sibi secun-*

secundùm se debetur esse, imò ipsa est, suum esse subsistens. Et 1.D.21. Quæst.2.Art.1.C. *Iste terminus, DEUS, prædicat Naturam Divinam, quæ etiam in se est habens esse subsistens, nullâ Personarum distinctione intellectâ.* *Prob.* 1. Auth. Conc. & PP. in genere, qui docent tres Personas esse unam perfectam & infinitam substantiam; non esset autem substantia infinita & perfecta in ratione substantiæ, si, quà talis, non esset subsistens, ùt brevi dicetur; illa autem una substantia, quæ est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, est omninò absoluta; ergo sunt unum in aliqua Subsistentia absoluta. *Probatur* 2. Authoritate in particulari: *Una est DEI, & sola Natura, quæ verè est: id enim, quòd subsistit, non aliunde habet, sed suum est.* Hieron. Ep. 57. Et: *DEUS non potest intelligi aliunde habere, quòd subsistat.* Idem in 3. ad Ephes. Quibus indicatur, DEO ratione Naturæ, quà talis, convenire, quòd subsistat, quod autem sic DEO convenit, est absolutum & commune tribus Personis. Et Hilar. L. 7. de Trinit. *Non est*, inquit, *corporalium Naturarum ista conditio, ut insint sibi invicem, ut subsistentis Naturæ habeant unitatem.* Ubi duo docet S. Doctor. 1. mutuam circuminsessionem Personarum. 2. identitatem illarum in una Natu-

Natura ſubſiſtente. Et poſt pauca ait: *Ineſſe autem, non aliud in alio, ut corpus in corpore, ſed ita eſſe ac ſubſiſtere, ut in ſubſiſtente inſit; ita verò ineſſe, ut ipſa ſubſiſtat*, ſcilicet Natura divina. Et L. 5. de Trinit. ait: *Ut indiviſus atque inſeparabilis, non ex Perſona, ſed ex Natura ſubſiſtens, ex Patre Unigenitus intelligatur.* Ubi vides, Naturæ tribui Subſiſtentiam, ratione cujus Pater & Filius ſubſiſtant indiviſim, & inſeparabiliter. Clariùs adhuc Cyrillus Alexandrinus in Explic. Fidei; *Quid eſt*, inquit, *Eſſentia?* divina ſcilicet; *res quæ per ſe eſt, neque altero indiget ad hoc, ut ſubſiſtat* Et Iſidorus L. 2. de different. c. 4. *ſubſtantiam* ait *eſſe id, quod non ab alio, ſed ſemper ex ſe eſt*, id eſt, *quod propriâ in ſe virtute ſubſiſtit.* Denique favet Agathon Papa in Epiſt. Decret. quæ habetur in 6. Synodo Actione 4. ubi ſic inquit: *Confitemur DEUM Patrem, DEUM Filium, DEUM Spiritum Sanctum, non tres DEOS, ſed unum DEUM, non trium Nominum Subſiſtentiam, ſed trium Subſiſtentiarum, unam Subſiſtentiam.* Et licet in nova editione Conciliorum non legatur, *una Subſiſtentia*, ſed *una Subſtantia*, non eſt tamen reijcienda prior lectio, cùm ita antiqua Concilia habeant. *Probatur jam ratione.* Quia Eſſentia divina, quà talis, in-

vol-

volvit formaliter omnem perfectionem simpliciter simplicem, cùm sit Ens simpliciter, & infinitum in omni ratione entis; atqui subsistere, seu ita per se existere, ut non indigeat res existere in alio, est perfectio simpliciter simplex: tum, quia esse substantiam completam, independentem, & sufficientem ad essendum; item, esse principium Quod propriarũ operationum, haud dubiè pertinet ad perfectionem simplicem (quæ omnia præstat Subsistentia in dicto sensu) tum, quia Subsistentia, in hoc sensu, nullam involvit imperfectionem, & est in quolibet ente melior ipsa, quàm quælibet perfectio illi incompossibilis; ergo Essentia divina, quà talis, involvit formaliter Subsistentiam in dicto sensu. Sed quod involvitur formaliter in Essentia, est absolutum, ùt patet ex Art. 3. omne autem absolutum est commune Personis divinis; ergo &c. 2. Essentia divina, quà talis, est Ens perfectum, completum, integrum simpliciter, sed si præscinderet à Subsistentia, non esset Ens simpliciter perfectum & completum: cùm Subsistentia pertineat ad perfectionem & complementum entis; ergo non præscindit, sed includit &c. 3. Si Essentia divina per se ipsam formaliter non est subsistens, sive sufficiens ad existendum

in se

in se & per se; ergo formaliter non est actu perfecta, sed quasi in potentia, & indigens ad suum complementum ulteriori actu, putà subsistentijs relativis. 4. Si Essentia divina non est formaliter subsistens; ergo Relatio divina est quid perfectius DEItate; nam Relatio includit Subsistentiam, quæ est perfectio simpliciter, quam non includit DEItas, quà talis; sequela est falsa, quia sic DEItas nec esset simpliciter infinitè perfecta ratione sui, & formaliter, siquidem non includeret formaliter omnem perfectionem, nimirum subsistendi; nec posset fieri simpliciter infinitè perfecta per Relationem, cùm Relatio nec sit perfectio simpliciter, nec simpliciter infinita, sed tantùm in ratione Relationis, ùt dictum est; ergo. 5 Si DEVS non esset Trinus, involveret DEItas Subsistentiam absolutam formaliter; ídque ideo, quia sinè illa non intelligeretur summè perfecta, completa, actualis; ergo & defactò involvit, cùm defacto non sit minùs perfecta. Cum hoc tamen discrimine, quòd defacto involvat Subsistentiam communicabilem, illo verò casu, involveret incommunicabilem, & quæ rationem haberet hypostasis, suppositi, Personæ, secùs ac modò. 6. Hæc prædicatio est vera; *DEItas*

est

est DEUS, ùt definivit Rhemense, contra Porretanum inquiens: *Nullo sensu Catholico negari posse, quin Divinitas sit DEUS, & DEUS Divinitas*: atqui concreta non possunt prædicari verè de abstractis, nisì natura abstracta intelligatur subsistens; unde falsa est: *Humanitas est homo*; ergo DEItas abstracta, & quà talis, involvit Subsistentiam. 7. Concreta semper significant Subsistentiam; sed Essentia divina, etiam præcisis Relationibus est DEUS in concreto; ergo etiam præcisis ijsdem, est subsistens. Nec dicas cum Montoya: DEUM in concreto præter DEItatem, quam dicit pro formali, dicere etiam pro materiali rationem communem Personæ, & per hoc DEUM in concreto dicere aliquomodo Subsistentiam, non quidem absolutam & unam, sed præscindentem ab absoluta & relativa, una vel pluribus. Nam contrà est: quia tota Essentia divina est eadem numero & realiter communis tribus Personis; ergo etiam omnia prædicata essentialia sunt realiter & individuè communia; ergo si ratio Personæ est prædicatum essentiale, debebit ratio Personæ esse eadem numero & realiter in omnibus: nam aliàs tres Personæ non erunt idem numero realiter in tota Essentia. Sequela est falsa.

Item

Item: sic dici poterit, DEUM in concreto præter DEItatem involvere rationem communem Relationum, prout præscindit ab hac, illa; quod negat Montoya. 8. DEUS, quà DEVS, operatur intelligendo, volendo, creando, non autem, quà Pater, Filius &c. Sed actiones sunt substantiarum subsistentium; ergo, quâ DEVS subsistit: sed non Subsistentiâ relativâ; ergo absolutâ, & per consequens communi omnibus tribus Personis. 9. Subsistentia debet esse proportionata suæ substantiæ (hinc Personæ divinæ, ùt tales, subsistunt per Subsistentias distinctas & relativas, quia ipsæ sunt distinctæ & relativæ) ergo cum Essentia divina, ùt talis, simul sit Substantia absoluta, subsistet Subsistentiâ absolutâ.

Sed contrà 1. Subsistentia est idem, quod hypostasis & Persona, ùt patet ex Conc. & PP. qui unanimiter hæc pro eodem accipunt; atqui Essentia divina, ùt talis præcisè, non est Persona vel hypostasis; ergo, ùt talis, non subsistit. *Confirm.* Conc. & P P. quoties de Subsistentijs loquuntur, dicunt esse tres distinctas in ratione Subsistentiarum; ergo sentiunt nullam dari Subsistentiam absolutam communem. 2. Nullus unquam PP. antiquorum concessit tres Subsistentias relativas, & simul

unam

unam absolutam & communem; unde August. Hilar. aliique, qui videntur concedere Subsistentiam absolutam & communem, in eodem sensu reijciunt tres relativas; ergo qui concedunt utrumque, opponuntur omnibus PP. *Resp. Neg. Anteced. & probat.* Oppositum patet ex Cyrillo suprà citato, aliisque, qui Naturæ divinæ tribuunt Subsistentiam, & tamen negant rationem hypostasis & Personæ. Item ex Boëtio, qui Lib. de 2. Naturis distinguit οὐσίαν Essentiam, συνουσίαν subsistentiam, ὑπόστασιν, hypostasin, πρόσωπον Personam, dicitque hominem subsistere, licèt non sit hypostasis; atque adeò non semper apud PP idem est Subsistentia, quod hypostasis. Claritatis causâ *Dist. Anteced.* Subsistentia incommunicabilis est idem quod hypostasis; conc. communicabilis, qualis est ea, quam ponimus; neg. *Hinc patet ad 1. Confirm.* Quando enim PP. dicunt tres esse Subsistentias, loqvuntur de Subsistentia, prout hæc significat hypostasin & suppositum, sive de Subsistentia incommunicabili. *Ad 2. Neg. Assump.* Nam idem Cyrillus Alexandr. & Hilarius admittunt unam Subsistentiam absolutam, ùt ex supradictis patet, & plures Personales, ùt videre licet apud Montoyam.

goyam. Disp. 34. Sect. 5. num. 9. & 12.
2. Licèt nullus PP. concesserit tres Subsistentias relativas,& simul unam absolutam, in eodem sensu; admiserunt tamen utrumque, vel saltèm non negârunt, in sensu diverso. Explico: PP. qui concedunt tres Subsistentias relativas,per Subsistentias intelligunt hypostases, supposita, Personas, & hoc eodem sensu negant unam Subsistentiam absolutam in DEO, nimirum unam hypostasim, suppositum, Personam, tribus Personis communem; qui verò admittunt unam Subsistentiam absolutam, per Subsistentiam intelligunt modum existendi per se DEO essentialem, quo Essentia divina, subsistit in se primò & simpliciter, non secundùm quid, & in certa ratione; & in hac eadem acceptione negârunt dari plures Subsistentias relativas, quæ omnia sunt verissima: non tamen negârunt, unam Subsistentiam communicabilem, tres incommunicabiles, sive hypostaticas, & personales; item unam Essentialem, alias Personales &c.

II. Subsistentia est modus, quo substantia existit per se; sed quod existit in alio tanquam in supposito,vel Persona, non existit per se; ergo quod existit in alio, tanquam in supposito, non subsistit; ergo cùm

DEItas existat in tribus Relationibus, tanquam in tribus Personis, & suppositis, non poterit existere per se, vel subsistere per Subsistentiam abstractam à Relationibus. *Confir.* Subsistere est per se existere, existere autem per se, est non existere in alio, sive communicabiliter; sed Essentia divina existit communicabiliter, & in alio, nimirum in Personis; ergo &c.

Resp. Neg. Minorem. Nam ut dicatur res existere per se, sufficit, quòd non indigeat existere in alio, tanquam in supposito, licèt hic & nunc, ex superabundanti quasi, existat in aliquo supposito. Et sic Essentia divina existit in tribus Relationibus, non ex defectu & indigentia completæ existentiæ, sed ex infinita fœcunditate, quà se illis communicat, ut multiplicari possint Personæ. Unde *Resp.* 2. Subsistentia est modus, quo existit res per se, in actu primo, & quoad sufficientiam; conc. In actu secundo, & quoad necessitatem; nego. Id est, Subsistentia est modus, per quem res est sufficiens ad existendum, nec indiget existere in alio, non autem, per quem fit incapax existere in alio, ita, ut existere extra omne aliud debeat. *Et patet ad Confirmationem.* Adde, Naturam divinam existendo in Relationibus, non existere in alio, quia hæ non sunt

ſunt aliud ab ipſa. Ratio ulterior eſt: quia Natura non exiſtit in Relationibus per ſui unionem ad aliud (ſicut natura creata exiſtit in ſuppoſito per unionem ſui ad diſtinctam Perſonalitatem) ſed per intimam inclusionem ſui, tum realem, tum formalem in illis.

III. Subſiſtentia eſt eſſentialiter ultimus terminus Naturæ, ideóque Subſiſtentia non terminatur per ulteriorem terminum: ſi enim terminaretur per alium terminum, ipſa non eſſet ratio formalis exiſtendi per ſe. Atqui ſi daretur Subſiſtentia abſoluta in DEO, illa non eſſet ultimus terminus; terminaretur enim ulteriùs Perſonalitatibus relativis; ergo. *Confirm.* Si illa Subſiſtentia abſoluta non terminatur Subſiſtentijs relativis; ergo per illam conſtituitur DEUS, totale & integrum ſuppoſitum, & Perſona abſoluta, quod dici non poteſt. Sicut, quia Subſiſtentia relativa Patris, non terminatur Subſiſtentiâ Filij, conſtituit Patrem in ratione veræ Perſonæ. 2. Vel Relationes divinæ adveniunt ratione noſtrâ Eſſentiæ, ùt ſubſiſtenti, vel præcisè, ùt exiſtenti, & faciendo illam exiſtere per ſe. Si primum; ergo non adveniunt tanquam Subſiſtentiæ, ſed tanquam accidentia aliqua rei ſubſiſtentis.

Si secundum; ergo non datur in Natura divina Subsistentia absoluta: quia aliàs sicut reliqua prædicata absoluta in DEItate, ita & hæc Subsistentia terminaretur subsistentijs relativis advenientibus, & ita non esset ultimus terminus, quod est contra rationem Subsistentiæ. *Resp.* 1. Aliud esse Subsistentiam, aliud Personam, vel suppositum. Ad Subsistentiam sufficit, ut sit terminus & complementum substantialis Naturæ, vi cujus hæc non indigeat existere in alio, licèt non sit terminus ultimus. Ad Personam verò requiritur, ut sit terminus ultimus, ulteriùs incommunicabilis. *In forma* itaque *Neg. Major* sumpta universaliter, & *patet ad Confirmationem. Resp.* 2. Subsistentia creata, est essentialiter terminus ultimus naturæ; conc. Subsistentia Increata; *Subdist:* aliqua, nimirum relativa; conc. omnis; nego. In creatis enim omnis Subsistentia est simul Personalitas, vel suppositalitas, adeóque terminus ultimus, & incommunicabilis. In divinis verò non omnis Subsistentia est Personalitas, sed tantùm Subsistentia relativa. Ratio ulterior est: quia Natura divina, etiam ùt præcisa à Relationibus, est in ratione Substantiæ completissima, imò infinita simpliciter, quod esse nequit, nisì, ut talis, subsistat.

Cùm

Cùm autem eadem Natura, ex Infinitate sua, sit communicabilis essentialiter pluribus suppositis, non potest illa Subsistentia, quam Natura, ùt præcisa, involvit, esse suppositum & Personalitas: nam aliàs Natura, ùt præcisa, esset communicabilis, & non esset. Natura autem creata, ùt præcisè talis, non involvit formaliter ullam Subsistentiam, illa verò Subsistentia, quæ Naturæ superadditur, non relinquit Naturam, pluribus suppositis communicabilem, adeóq; illam ultimatè terminat; ac proinde idem modus, qui eam facit subsistere, facit eandem suppositum vel Personam. *Resp.* 3. Subsistentia non potest ulteriùs terminari termino, qui sit prima ratio existendi per se, vel qui habeat se per modum sustentantis Naturam; conc. sic enim procederetur in infinitum, quia in eadem ratione terminaretur Subsistentia prior, in qua ipsa est terminus. Non potest ulteriùs terminari, termino, qui se habeat per modũ cujusdã modificationis respectu naturæ jam aliquomodo terminatæ, vel qui sit ratio existendi per se, respectu constituti per talem terminum; nego. Personalitates autem divinæ non terminant Naturam, vel Subsistentiam absolutam, tanquam prima ratio existendi per se, respectu Naturæ, vel per mo-

dum alicujus, in quo sustentetur Natura; quia hæc per se ipsam est sufficiens existere; sed tanquam ratio existendi per se, respectu Personarum divinarum, quæ constituuntur per illas Personalitates, vel tanquam modificantes, & determinantes Naturam, faciendo, ut eadem Natura subsistens, & determinata, sit multiplex in ratione Personarum; sicut differentiæ faciunt, ut ens fiat multiplex in ratione substantiæ, accidentis &c. Ratio ulterior est: quia Personalitates divinæ, ùt dictum est, involvunt formaliter Naturam, & omnia absoluta, sicut differentiæ rationem entis; unde sicut differentiæ non sunt prima ratio existendi, sed modus quidam entis, ùt sic; ita Personalitates non sunt prima ratio, sed modus quidam per se existendi, (nimirum existendi incommunicabiliter) respectu Naturæ, jam aliunde habentis Esse per se, seu subsistentis & terminatæ. Hinc ad 2. *Confirm.* *Resp.* Si Subsistentia absoluta nullo modo terminaretur Relatione, constitueretur per illam DEUS perfectum suppositum; transeat. Si non terminaretur illâ, tanquam termino sustentante Naturam, vel dante illi primò Esse per se; nego. *Ad 2.* dico Subsistentias relativas advenire Essentiæ jam subsistenti, advenire

tamen

tamen tanquam rationes ſubſiſtendi, non quidem reſpectu Naturæ primò & per ſe, ſed reſpectu Perſonarum conſtitutarum per illas; vel certè tanquam rationes ſubſiſtendi modificantes & determinantes Naturam ſubſiſtentem: ſicut differentiæ adveniunt enti, modificantes & determinantes ens, ùt ſic, vel certè ùt rationes exiſtendi, non reſpectu entis, ùt ſic, ſed reſpectu generis & ſpecierum, quas conſtituunt.

IV. Dantur in DEO tres Subſiſtentiæ relativæ; ergo nulla abſoluta. *Antecedens patet*, tum ex Chalced. 5. & 6. Syn. ubi dicitur *Trinitatem eſſe diviſam numeralibus Subſiſtentijs, & unam DEItatem in tribus Subſiſtentijs eſſe adorandam*; tum, quia dantur tres Perſonæ relativæ, adeòque tria ſuppoſita, & tres Subſiſtentiæ relativæ; concreta enim ſubſtantialia (quale eſt Perſona & ſubſiſtens) non multiplicantur, niſi multiplicetur ratio formalis ipſorum, ratio autem formalis hujus concreti *ſubſiſtens*, eſt Subſiſtentia. *Conſequentia* autem *probat*: quia aliàs aut Subſiſtentia relativa, aut abſoluta eſſet ſuperflua. *Reſp. Neg. Conſeq. & probationem.* Ad duo enim Subſiſtentiæ relativæ ſunt neceſſariæ: primò, ut per eas Natura divina ſubſiſtat incommunicabiliter, per modum triplicis ſuppoſiti;

siti; secundò, ut ipsæ Relationes divinæ, ùt tales, subsistant, quorum neutrum præstat Subsistentia absoluta. Non primum, quia relinquit Naturam divinam pluribus Personis communicabilem. Non secundùm, quia Relationes, quà tales, requirunt Subsistentiam proportionatam, adeóque etiam relativam, non absolutam.

V. Etiam Subsistentia incommunicabilis est perfectio simplex simpliciter, & tamen non involvitur formaliter in Essentia divina, ùt tali; ergo nec ideo involvetur Subsistentia ùt sic, prout dictum est. *Resp. Neg. Antec.* Incommunicabilitas enim, sicut distinctio, vel fundatur in limitatione rei, ùt accidit in creatis; vel in oppositione relativa, ùt in divinis: neutrum autem, nec limitatio (ùt per se patet) neque oppositio relativa, ùt supra dictum est, est perfectio simpliciter.

ARTI-

Quæstio Sexta

DE MISSIONE DIVINARUM PERSONARUM.

ARTIC. Unicus. *An ſit Miſſio in Divinis? quid ea ſit? quotduplex? quibus Perſonis conveniat?*

RESP. *Divinas Perſonas mitti. Miſit DEUS Filium ſuum.* Joan. 4. *Miſit DEUS Spiritum Filij ſui.* Galat. 6. Quæ non tantùm intelligenda ſunt de donis creatis, quæ appropriantur Filio, & Spiritui S. ſed etiam de ipſis Perſonis; tum, quia Scriptura his & alijs locis aſſerit expreſsè, Perſonas eſſe miſſas, & non tantùm dona; tum, quia aliqui textus intelligi non poſſunt commodè de donis; ùt ille Ioan. 14. *Cùm autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me.* Et 1. Pet. 1. *Spiritu S. miſſo de Cælo, in quem deſiderant Angeli proſpicere.* Quibus locis tribuitur

Spiritui S. misso, munus Magistri, testificatoris, objecti beatificantis, quæ non conveniunt ulli dono creato: tum, denique quia sinè omni inconvenienti textus hi & similes intelligi possunt de ipsis Personis, ùt ex dicendis patebit.

Est autem Missio ùt sic: Processio alicujus ab aliquo, ad aliquem terminum, ut ibi de novo esse incipiat, vel simpliciter, vel novo quodam modo, quo ibi priùs non erat. Alia est Missio moralis, quæ fit imperando vel consulendo, qualiter Dominus dicitur mittere famulum, vel Consiliarius consulentem. Alia est Missio physica, quæ est processio seu origo physica unius ab alio, ad quendam terminum, sive secundùm substantiam, qualiter arbor dicitur emittere flores, quorum substantiam producit; sive secundùm accidens, qualiter sagittarius emittit sagittam, producendo in illa impulsum & motum. Prior Missio non habet locum in divinis, nisì eminenter (in quantum nimirum una Persona, alteram producendo, communicat illi consilium, authoritatem, potestatem, quam ipsa habet) sed tantùm secunda, in quantum videlicet, in divinis datur Processio seu Origo physica unius Personæ ab alia, in ordine ad aliquem terminum, ùt in illo vel sim-

pliciter, per communicationem idiomatũ, vel novo modo existat. Sic dicitur Filius à Patre missus in mundum, in quantum in illo esse incæpit per assumptionem naturæ humanæ, in quo jam antea erat; vel in quantum Humanitas assumpta, quæ unum est cum Filio, illíque denominationes suas communicat, incæpit esse in mundo simpliciter, in quo priùs non erat. Similiter Spiritus S. dicitur missus à Patre & Filio in Apostolos &c. in quantum in illis esse incæpit per nova dona, & charismata, in ipsorum cordibus diffusa.

Est proinde Missio divinarum Personarum idem, quod Origo unius Personæ ab alia, prout connotat aliquem effectum temporalem, ratione cujus Persona divina aliquomodo incipit esse in certo termino. Sic Missio Filij, est Origo Filij à Patre, prout connotat assumptionem naturæ humanæ, factam in tempore, per quam novo modo incipit in mundo existere &c. Involvit itáque Missio in recto & principaliter aliquid æternum, nempe Originem unius Personæ ab alia; in obliquo, minùs principaliter, & per modum connotati, aliquid temporale: sicut habitus actu inclinans involvit, in communi sententia, in recto entitatem habitûs unitam, in obliquo

cognitionem. Ratio primi est: quia Missio importat egressum missi à mittente; in divinis autem nulla datur egressio, nisi Origo unius Personæ ab alia. 2. Missio est quid notionale, ùt brevi dicetur; ergo importat aliquomodo Processionem ad intrà: alia enim omnia sunt omnibus Personis communia. Et ita docent PP. *Missio non est inæqualitas, sed ordo Naturæ*, ait S. Aug
st. 3. contra Maxim. cap. 14. *Missum se Filius dicit à Patre, non mutatione locorum, sed sicut calorem ab igne, vel splendorem à luce.* Cyrillus 12. Thes. cap. 5. Vide Ruiz Disp. 108. Sect. 3. Ratio secundi est: quia si Missio nihil importat ad extrà; ergo est aliquid merè DEO intrinsecum, & æternum, quòd est contra illud: *Cùm venit plenitudo temporis, misit DEUS Filium suum* Galat. 4. *Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto, non post multos hos dies.* Actor. 1. Et ita iterum PP. *Non eo ipso, quòd de Patre natus, missus dicitur Filius, sed vel ex eo, quòd apparuit huic mundo Verbum Caro factum, vel quòd ex tempore cujusq; mente percipitur.* August. 4. de Trinit. c. 20. Quod si quando PP. nonnulli de Missione Filii agentes, dicant illam consistere in æterna ejus Generatione, nullâ factâ mentione effectûs alicujus, vel manifestationis temporalis,

lis, loqvuntur de Missione incompletè accepta, sive de Missione secundùm esse entitatis, non denominationis: nam licèt Missio Filij reipsâ consistat in æterna Processione à Patre, non habet tamen rationem, & denominationem Missionis, nisì in tempore Filius veniat in mundum: sicut habitus non habet denominationem inclinantis, vel gratia gratum facientis, nisì adsit cognitio, vel carentia peccati &c. Atq; hinc.

Patet I Quibus Personis conveniat mitti, nimirum Filio & Spiritui Sancto, non autem Patri. Ratio primi est: quia tam Filio, quàm Spiritui S. convenit, quidquid importat Missio, nimirum Origo ab alio, & Relatio ad aliquem terminum, in quo novo modo per effectum aliquem temporalem esse incipiat. Ratio secundi est: quia, ùt jam dictum est, Missio passiva involvit Processionem, & passivam Originem ab alio principio, imprimente ei, qui mittitur, aliquomodo virtutem perveniendi ad certum terminum, sive id fiat per imperium, vel consilium, ùt inter homines, sive per impulsum, vel contactum, ùt fit in irrationalibus, sive per productionem substantiæ rei; atqui Pater non habet Originem vel virtutem ab alio; ergo non potest mitti. Vnde rectè August. Lib. 4. de Trinit. cap.

cap. 20. *Pater*, inquit, *cùm à quoquam ex tempore cognoscitur, non dicitur missus, non enim habet, de quo missus sit, aut ex quo procedat.* Et Lib. unico contra Serm: Arian. cap. 4. *Solus Pater non legitur missus, quoniam solus non habet authorem, à quo genitus sit, vel à quo procedat. Non enim splendor, aut fervor ignem, sed ignis mittit splendorem, sive fervorem.* Nec obstat, quòd Pater possit dici *venire*: *Ad eum veniemus.* Vel *dari*, aut *donari* nobis. *Disparitas* est: quia verbum *venire*, aut *dare*, vel *donare*, non connotat alium, à quo proveniat ille adventus, datio, donatio; nam potest quis dare & donare seipsum, si sit liber, ùt vel maximè est Pater. Ex quo ulteriùs sequitur, verbum *mitti*, esse in divinis notionale, & proprium certis Personis, nimirum Filio, & Spiritui S. *dari* autem, vel *donari* commune omnibus.

Patet 2. Quibus Personis conveniat mittere, videlicet Patri & Filio, non autem Spiritui S. Ratio est: quia sicut Missio passiva in divinis dicit Originem passivam, & Processionem Personæ missæ à mittente, ita Missio activa dicit Originem activam & productionem, quâ una producit aliam; & sicut mitti est accipere virtutem & inclinationem eundi ad aliquem terminum, eo modo,

modo, quo ire potest (putà per operationem, vel unionem quampiam ad aliquam creaturam) ita mittere, est dare, & communicare hujusmodi virtutem; atqui Pater & Filius producunt aliam Personam, & producendo dant illi virtutem & auctoritatem; Spiritus S. verò non producit, neque dat; ergo &c. Hinc

Patet 3. Non quamvis Personam divinam posse mittere quamlibet, vel mitti à qualibet, sed tantùm productam mitti posse à producente, & hanc posse mittere illam. Ratio est: quia mittere, est dare; mitti verò, est accipere virtutem & auctoritatem perveniendi ad certum terminum; ergo ab illa mittitur aliqua, à qua accipit; & illam mittit altera, cui dat virtutem hujusmodi. Vnde fit, Patrem posse mittere duas Personas, Filium, & Spiritum Sanctũ; Filium verò unicam, nimirum Spiritum S. Econtra Spiritum S. posse mitti à duabus Personis, Patre & Filio, Filium ab unica, nimirum à Patre.

Patet 4. Missiones divinarum Personarum esse varias, & multiplices, tum ex parte Personæ missæ, & mittentis, tum ex parte modi, quo Missio fit; tum ex parte termini & effectûs, secundùm quem Missio fit. Ex parte Personæ missæ & mittentis, alia

alia est Missio Filij à Patre, alia Spiritûs Sancti à Patre & Filio. Ex parte modi, alia est Missio invisibilis, alia visibilis. Invisibilis est, quæ fit modo merè interno, & spirituali; qualis est illa, de qua Apostolus Galat. 4. *Misit DEUS Spiritum Filij sui in corda vestra*, videlicet per infusionem gratiæ invisibilem. Visibilis, quæ fit ad terminum sensibilem, vel manifestatur per signum sensibile, de qua ibidem: *Misit DEUS Filium suum, factum ex muliere*, nimirum per visibilem carnis assumptionem. Ex parte effectûs, alia est Missio, quæ fit per dona gratiæ viatoribus conferri solita, alia quæ fit per dona gloriæ, quæ Beatis conferuntur. Quamvis à D. Thoma utraque hæc Missio comprehendatur sub unica, quæ fit per gratiam sanctificantem, cùm ipsa gloria sit quodammodo consummata gratia. Secundùm dona naturalia non dicuntur divinæ Personæ mitti: tum, quia in rebus hujusmodi servanda est phrasis Scripturæ, quæ nunquam dicit Personam divinam mitti, in ordine ad aliquem effectum naturalem, sed tantùm Supernaturalem; tum, quia Personæ divinæ dicuntur mitti, in quantum novo aliquo modo existere incipiunt in creatura; per dona autem naturalia non existunt novo modo in

crea-

creaturis, quàm priùs, nimirum per Essentiam, Potentiam, Præsentiam; ergo ratione illorum non possunt dici missæ. Circa Missiones, in quantum diversificantur ex parte mittentis, & missi, nihil superest dicendum. De Missionibus, in quantum earum diversitas sumitur ex modo, sciendum est, Missionem invisibilem Personarum divinarum, non fieri simpliciter, & perfectè sinè infusione gratiæ sanctificantis, & consequenter donorum, quæ hanc comitantur. Ratio est: quia ad Missionem requiritur, ut ex vi illius divina Persona novo aliquo & reali modo incipiat esse in creatura, quod fieri non potest absque reali & intrinseca mutatione creaturæ. Non sufficit autem mutationem peragi per productionem alicujus effectûs naturalis in creatura, ùt proximè dictum est; ergo requiritur mutatio per gratiam; hæc autem perfecta non est sinè gratia sanctificante; ergo. Et *Confirm.* Quia Persona divina, quæ mittitur, datur creaturæ, ut in ea inhabitet, & maneat, juxta illud Ioan. 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, qui maneat vobiscum in æternum.* Et mox: *ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*; atqui Personæ divinæ non dantur sinè gratia sanctificante, & cha-

& charitate, juxta illud August. 15. de Trinit. c. 18. *Nec Spiritus S. dicitur donum, nisi propter dilectionem.* neque habitant nisi in Justis & Sanctis: *in animam enim malevolam non introibit Spiritus Sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis,* &c. ergo. Dixi: *simpliciter & perfectè*: aliquomodo enim & secundùm quid, fateor mitti Personam divinam per omnem actum, vel habitum supernaturalem, vel gratiam gratis datam. Ratio est: quia per hoc divinæ Personæ mittuntur ad creaturam, quòd in ea incipiant esse novo quodam modo, id est, non illo, quo insunt creaturis omnibus, per Essentiam, Potentiam, Præsentiam, sed speciali, nimirum per cognitionem & amorem sui, juxta illud August. 4. de Trinit. c. 20. *Tunc unicuiq; mittitur* (nimirum Filius) *cùm à quoquam cognoscitur, & percipitur*; atqui hoc accidit per quemvis actum, & habitum supernaturalem; ergo. Hinc Leo M. Serm. 2. c. 5. *Omnes*, inquit, *qui in Dominum IESVM crediderunt, infusum habebant Spiritum S.* Imò etiam per gratias gratis datas, ùt prophetiæ, curationum, linguarum &c. mittuntur hâc ratione Personæ divinæ: *Factus est super eum Spiritus Domini, & prophetabat*, Reg 19. *Cecidit Spiritus S. super eos & obstupuerunt ex circumciſio-*

cisione fideles &c. audiebant enim illos loquentes linguis &c. Missio visibilis alia est, quâ Persona divina mittitur ad subsistendum in natura corporali & visibili, qualis fuit Missio Verbi per Incarnationem; alia est, quâ mittitur Persona divina sub specie corporali & visibili ad aliquid repræsentandum: qualis fuit Missio Spiritûs S. in specie columbæ Luc. 3. Nubis Luc 9. Flatûs Ioan. Linguarum ignearum Actor. 2. De quibus vide Suarez Lib 12. de Trinit. cap. 6. Ex his iterum

Patet 5. Quandocunq; mittitur una Persona v.g. Spiritus S. Missione invisibili, etiam mitti alteram, quæ mitti potest, nimirum Filium, & vicissim. Aliud est de Missione visibili. Ratio primi est: quia Missio invisibilis fit per dona gratiæ, per hæc autem datur tota Trinitas, juxta illud: *Ad eum veniemus &c.* Ioan. 14. súntq; effectus omnibus Personis communes, & participatio Naturæ divinæ, quæ eadem est in omnibus; ergo. Antonomasticè tamen dicitur mitti Spiritus S. per communicationem donorum gratiæ, pertinentium ad voluntatem; Verbum verò per dona gratiæ pertinentia ad Intellectum. Ratio secundi est: quia defactò Filius est missus per Incarnationem, non Spiritus Sanctus; & è-

contra

contra Spiritus S. in linguis igneis, non Filius. Ratio ulterior est: quia sicut quædam voces significant Spiritum S. & non Filium, ac vicissim, & ideo unus eorum potest significari absq; alio; ita potest dari aliquod signum sensibile, per quod specialiter significetur una Persona, sinè alia. Et licèt efficientia signi talis sit communis toti Trinitati, cùm sit opus ad extrà, repræsentatio tamen, secundùm quàm Missio attenditur, potest uni alicui Personæ esse propria.

Patet 6. Personas divinas non mitti, nisì ad creaturas rationales. Ratio est: quia Missio non fit sinè infusione gratiæ sanctificantis, ùt dictum est, cujus capax est sola creatura rationalis. 2. Quia Persona divina mittitur, ut spirituali modo inhabitet in homine, ad quem mittitur, nimirum per cognitionem, & amorem sui; ergo ad solam rationis capacem creaturam. *Patet denique* differre inter Processionem, Generationem, vel Spirationem, & Missionem in divinis: Processio enim præcisè dicit Originem unius ab alio, Generatio verò vel Spiratio, dicit Originem unius ab alio in ordine ad terminum æternum, & increatum: nam Generatio est Origo unius ab alio in similitudinem Naturæ divinæ; Spiratio passiva verò, est Origo

go unius ab alio in modum Amoris Divini ſubſiſtentis. Miſſio deniq; eſt Origo unius ab alio in ordine ad terminum aliquem temporalem. Vnde Generatio tantùm eſt ab æterno, Miſſio tantùm in tempore: Proceſſio & ab æterno, & in tempore, & omnis Miſſio eſt quidem Proceſſio, non tamen viciſſim.

Sed contrà I. Qui mittitur, eſt minor mittente, ſeparatur à mittente, tranſit è loco ad locum; ſed hæc non habent locum in divinis; ergo neque Miſſio. *Reſp.* qui mittitur per imperium vel conſilium alterius, eſt minor mittente; conc. eſt enim minoris authoritatis & ſapientiæ, quàm is, qui imperat, vel conſilium dat. Qui mittitur merè per originem ſui phyſicam ab alio, ſicut divina Perſona; nego. 2. qui mittitur localiter, vel ad terminum, in quo priùs nullo modo fuit, ſeparatur à mittente, & tranſit de loco ad locum; conc. qui mittitur per phyſicam ſui productionem, & ad terminum, in quo priùs jam aliquo modo fuit, ſicut Perſonæ divinæ; neg. Ratio patet ex dictis.

II. Miſſio, prout hîc de illa agitur, eſt idem, quod legatio; atqui legatio non importat originem legati à legante, ſed tantùm acceptionem authoritatis à legan-

te;

te; ergo neque Missio. *Resp.* Legatio, ùt sic, vel legatio in humanis, non importat originem legati à legante; conc. in divinis; nego. Ratio est: quia in divinis non aliter potest communicari authoritas, & potestas ab una Persona alteri, nisì per hoc, quòd una producat alteram.

III. Missio est temporalis, & denominat Personam ex tempore; ergo non importat Processionem æternam. *Resp.* *Neg.* *Vel dist.* *Conseq.* Non importat Processionem æternam præcisè; conc. ùt connotantem aliquid temporale; nego. Hoc ipso autem, quòd involvat vel connotet aliquid temporale, jam Missio, quæ ex aliquo temporali, & ex aliquo æterno coalescit, est temporalis; sicut, licèt titulus Domini, vel Creatoris involvat ipsam Entitatem DEI æternam, quia tamen connotat creaturam temporalem, DEUS non dicitur Dominus, vel Creator ex æternitate, sed tempore.

IV. Filius & Spiritus Sanctus mittit seipsum, & Spiritus Sanctus Filium, teste Augustino, Hygino P. & alijs; ergo etiam Pater potest mitti à seipso; & una Persona potest mitti ab ea, à qua non procedit. *Resp.* Filium, ùt DEVM, mittere se, ùt hominem, non autem, ùt sumptum secundùm Naturam eandem. 2. Filius mittit seipsum

ſum impropriè, quatenus cooperatur ad productionem illius temporalis, ratione, cujus de novo aliquomodo in creatura eſſe incipit, aut per quam Miſſio illius inviſibilis manifeſtatur; non autem mittit ſeipſum Miſſione ſtrictâ & propriâ, cùm à ſeipſo non procedat.

V. Non poteſt explicari, quomodo ratione gratiæ ſanctificantis incipiat Perſona divina novo modo eſſe in creatura; ergo per infuſionē gratiæ non mittitur Perſona divina. *Reſp. Neg. Antec.* & dico: ſpecialem hunc modum conſiſtere in eo, quia per gratiā DEVS exiſtit in anima, ùt Filia adoptiva, Sponſa DEI; Unde ſicut Titius, qui antè habitabat in domo Cajæ, novo modo incipit cum Caja exiſtere, ſi Cajam accipiat in ſponſam: ita DEVS, qui ante in anima exiſtebat per ſuam immenſitatem, novo modo in ea incipit exiſtere, quando hæc per gratiam ſanctificantem aſſumitur in ſponſam. 2. Cùm gratia conſtituat hominem amicum, & Filium DEI, poſtulat hominem ſpeciali modo gubernari, & regi à DEO. Sicut ergo Titius in eadem domo habitans cum Cajo, ſi Cajus committatur tutelæ Titij, vel adoptetur à Titio, incipit novo modo eſſe in ea domo cum Cajo; ita DEVS novo modo in homine,

ne, quando hic per gratiam adoptatur in DEI Filium. 3. Consistit in hoc, quòd gratia ex natura sua postulet specialiter DEUM esse præsentem animæ gratiam habenti, ita, ut si per impossibile non esset ubique, vi gratiæ deberet fieri præsens hujusmodi animæ; sicut Unio hypostatica facit, ut, si Verbum non esset aliunde præsens intimè Humanitati Christi, hoc ipso ex vi Unionis fieret præsens. Ratio est: quia gratia constituit amicitiam inter DEUM & hominem; natura autem amoris est, non tantùm unire amantes affectivè, sed etiam impellere ad procurandam præsentiam amici, quantum possibile est. Cùm ergo respectu DEI possibile sit, ipsum esse realiter præsentem amico homini, gratia sanctificans, quæ amicitiam hanc constituit, non tantùm unit DEUM homini affectivè, sed etiam exigit ipsorum physicam & realem præsentiam.

Hactenus dicta S. Matris Ecclesiæ judicio reverentissimè subjecta sunto.

FINIS.

INDEX.

Ar-

Errata sic corrige.

Pagina 7. nthilominus leg. nihilominus
p. 8. I hoc l. (hoc
ibidem (is l. lis
p. 24. ſuppoſita l. ſuppoſita
p. 27. compoſitio l. compoſitio
p. 53. ipſiſſima l. ipſiſſima
p. 54. per l. per
p. 62. dicitut l. dicitur
ibidem ſufficit l. ſufficit
p. 65. plures, res l. plures res
p. 66. reſpiciant l. reſpiciat
p. 67. identiſicatur l. identificatur
p. 70. Spiratio, activa l. Spiratio activa
p. 77. quoddammodo l. quodammodo
p. 81. ſimplicitur l. ſimpliciter
p. 91. * virtualiter l. vitaliter
ibidem ſimilitcr l. ſimiliter
p. 107. ſpecie ; Naturæ l. ſpecie naturæ
p. 123. * notiale l. notionale
p. 128. diſtinctam l. diſtinctum
p. 139. repreſentat l. repræſentat.
p. 142. * principium Quod l. Quo
p. 144. * Spirationis l Spiratoris
p. 153. * datur l. dat
p. 160. * merito l. mentio.
p. 186. ſive l. ſive,
p. 190. adeoq; l. adeóq;
p. 203. *procedit ?* l. *procedat ?*
p 204. dnæ l. duæ.
p. 205. ex Artic. 4. l. Artic. 5.
ibidem Itnellectus l. Intellectus.
p. 206. eſſent aliter l. eſſentialiter
p. 280. Artic. 4. l. Artic. 5.

pag.

p. 211. de DEO, Vno l. DEO Vno.
p. 133. l. 233
ibidem significaudi l. significandi
p. 251. * Voluntatum l. Voluntatis
p. 287. intrinfecè l. intrinsecè.
p. 298. *Perfona* l. *Persona*
p. 368. secundùm l. secundum
p. 371. Misso l. Missio
ibidem itáq; l itaq;
p. 378. Reg. 19. l. 1. Reg. 19.
P. 379. Ioan. l. Ioan. 20.